

SINAI MÜLKİYET KANUNU

Kanun Numarası : 6769
Kabul Tarihi : 22/12/2016
Yayımlandığı Resmî Gazete : Tarih : 10/1/2017 Sayı : 29944
Yayımlandığı Düstur : Tertip : 5 Cilt : 58

BAŞLANGIÇ HÜKÜMLERİ

Amaç, Kapsam, Tanımlar ve Korumadan Yararlanacak Kişiler

Amaç ve kapsam

Madde 1- (1) Bu Kanunun amacı; marka, coğrafi işaret, tasarım, patent, faydalı model ile geleneksel ürün adlarına ilişkin hakların korunması ve bu suretle teknolojik, ekonomik ve sosyal ilerlemenin gerçekleştirilmesine katkı sağlamaktır.

(2) Bu Kanun; marka, coğrafi işaret, tasarım, patent, faydalı model ile geleneksel ürün adlarına ilişkin başvuruları, tescil ve tescil sonrası işlemleri ve bu hakların ihlaline dair hukuki ve cezai yaptırımları kapsar.

Tanımlar

Madde 2- (1) Bu Kanunun uygulanmasında;

a) Amblem: Coğrafi işaretler ve geleneksel ürün adlarının bu Kanun hükümlerine uygun olarak tescil edilmiş olduğunu gösteren ve Kurum tarafından oluşturulan; tescil edildiği adla birlikte ürün veya ambalajı üzerinde kullanılan ya da niteliği gereği ürünün kendisi veya ambalajı üzerinde kullanılmadığı durumlarda kolayca görülebilecek şekilde hak sahibi kullanıcılar tarafından uygulanan ve coğrafi işaretler bakımından kullanılması zorunlu olan işareti,

b) Bitki çeşidi: Bir veya birden fazla genotipin ortaya çıkardığı bazı özellikleri ile tanımlanan, aynı tür içindeki diğer genotiplerden en az bir tipik özelliğiyle ayrılan ve değişmeksizin çoğaltılmaya uygunluğu bakımından bir birim olarak kabul edilen en küçük taksonomik kısım içerisinde yer alan bitki grubunu,

c) Biyolojik materyal: Genetik bilgi içeren ve kendi kendine üreyebilen ya da bir biyolojik sistemde üretilebilen herhangi bir maddeyi,

ç) Bülten: Yayımlanma ortamının türüne bakılmaksızın bu Kanunda belirtilen hususların yayımlandığı ilgili yayını,

d) Çalışan: Özel hukuk sözleşmesi veya benzeri bir hukuki ilişki gereğince, başkasının hizmetinde olan ve bu hizmet ilişkisini işverenin gösterdiği belli bir işle ilgili olarak kişisel bir bağımlılık içinde ona karşı yerine getirmekle yükümlü olan kişiler ile kamu görevlilerini,

e) Kurum: Türk Patent ve Marka Kurumunu,

f) Kurul: Yeniden İnceleme ve Değerlendirme Dairesi Başkanlığı bünyesinde yer alan Kurulu,

g) Marka vekili: Marka, tasarım ve coğrafi işaret ile geleneksel ürün adlarına ilişkin konularda, hak sahiplerini Kurum nezdinde temsil eden kişileri,

ğ) Paris Sözleşmesi: 8/8/1975 tarihli ve 7/10464 sayılı Bakanlar Kurulu Kararı ile onaylanan Sınai Mülkiyetin Himayesine Mahsus Milletlerarası Bir İttihat İhdas Edilmesine Dair 20/3/1883 tarihli Sözleşmeyi ve Türkiye Cumhuriyeti tarafından usulüne göre yürürlüğe konulmuş bu Sözleşme ile ilgili değişiklikleri,

h) Patent vekili: Patent, faydalı model ve tasarım haklarına ilişkin konularda, hak sahiplerini Kurum nezdinde temsil eden kişileri,

ı) Sınai mülkiyet hakkı: Markayı, coğrafi işareti, tasarımı, patent ve faydalı modeli,

i) Sicil: Sınai mülkiyet hakları ile geleneksel ürün adlarına ilişkin bilgilerin yer aldığı kayıt ortamını,

j) Ücret: Bu Kanun kapsamında yer alan hizmetlere ilişkin olarak ilgili mevzuat hükümlerine göre Kurum tarafından belirlenen varsa vergi ve harç dâhil ücreti, ifade eder.

Korumadan yararlanacak kişiler

MADDE 3- (1) Bu Kanunla sağlanan korumadan;

a) Türkiye Cumhuriyeti vatandaşları,

b) Türkiye Cumhuriyeti sınırları içinde yerleşim yeri olan veya sınai ya da ticari faaliyette bulunan gerçek veya tüzel kişiler,

c) Paris Sözleşmesi veya 15/4/1994 tarihli Dünya Ticaret Örgütü Kuruluş Anlaşması hükümleri dâhilinde başvuru hakkına sahip kişiler,

ç) Karşılıklılık ilkesi uyarınca, Türkiye Cumhuriyeti uyuğundaki kişilere sınai mülkiyet hakkı koruması sağlayan devletlerin uyuğundaki kişiler, yararlanır.

BİRİNCİ KİTAP

Marka

BİRİNCİ KISIM

Marka Hakkı ve Kapsamı

Marka olabilecek işaretler

Madde 4- (1) Marka, bir teşebbüsün mallarının veya hizmetlerinin diğer teşebbüslerin mallarından veya hizmetlerinden ayırt edilmesini sağlaması ve marka sahibine sağlanan korumanın konusunun açık ve kesin olarak anlaşılmasını sağlayabilecek şekilde sicilde gösterilebilir olması şartıyla kişi adları dâhil sözcükler, şekiller, renkler, harfler, sayılar, sesler ve malların veya ambalajlarının biçimi olmak üzere her tür işarettten oluşabilir.

Marka tescilinde mutlak ret nedenleri

Madde 5- (1) Aşağıda belirtilen işaretler, marka olarak tescil edilmez:

a) 4 üncü madde kapsamında marka olamayacak işaretler.

b) Herhangi bir ayırt edici niteliğe sahip olmayan işaretler.

c) Ticaret alanında cins, çeşit, vasıf, kalite, miktar, amaç, değer, coğrafi kaynak belirten veya malların üretildiği, hizmetlerin sunulduğu zamanı gösteren veya malların ya da hizmetlerin diğer özelliklerini belirten işaret veya adlandırmaları münhasıran ya da esas unsur olarak içeren işaretler.

ç) Aynı veya aynı türdeki mal veya hizmetlerle ilgili olarak tescil edilmiş ya da daha önceki tarihte tescil başvurusu yapılmış marka ile aynı veya ayırt edilemeyecek kadar benzer işaretler.

d) Ticaret alanında herkes tarafından kullanılan veya belirli bir meslek, sanat veya ticaret grubuna mensup olanları ayırt etmeye yarayan işaret veya adlandırmaları münhasıran ya da esas unsur olarak içeren işaretler.

e) Malın doğası gereği ortaya çıkan şeklini ya da başka bir özelliğini veya teknik bir sonucu elde etmek için zorunlu olan veya mala asli değerini veren şekli ya da başka bir özelliğini münhasıran içeren işaretler.

f) Mal veya hizmetin niteliği, kalitesi veya coğrafi kaynağı gibi konularda halkı yanıltacak işaretler.

g) Paris Sözleşmesinin 2 nci mükerrer 6 ncı maddesine göre reddedilecek işaretler.

ğ) Paris Sözleşmesinin 2 nci mükerrer 6 ncı maddesi kapsamı dışında kalan ancak kamuyu ilgilendiren, tarihi ve kültürel değerler bakımından halka mal olmuş diğer işaretler ile yetkili mercilerce tescil izni verilmemiş olan armaları, nişanları veya adlandırmaları içeren işaretler.

h) Dinî değerleri veya sembolleri içeren işaretler.

ı) Kamu düzenine veya genel ahlaka aykırı işaretler.

i) Tescilli coğrafi işaretten oluşan ya da tescilli coğrafi işaret içeren işaretler.

(2) Bir marka, başvuru tarihinden önce kullanılmış ve başvuruya konu mal veya hizmetler bakımından bu kullanım sonucu ayırt edici nitelik kazanmışsa bu markanın tescili birinci fıkranın (b), (c) ve (d) bentlerine göre reddedilemez.

(3) Bir marka başvurusu, önceki marka sahibinin başvurunun tesciline açıkça muvafakat ettiğini gösteren noter onaylı belgenin Kuruma sunulması hâlinde birinci fıkranın (ç) bendine göre reddedilemez. Muvafakatnameye ilişkin usul ve esaslar yönetmelikle belirlenir.

Marka tescilinde nispi ret nedenleri

MADDE 6- (1) Tescil başvurusu yapılan bir markanın, tescil edilmiş veya önceki tarihte başvurusu yapılmış marka ile aynılığı ya da benzerliği ve kapsadığı mal veya hizmetlerin aynılığı ya da benzerliği nedeniyle, tescil edilmiş veya önceki tarihte başvurusu yapılmış marka ile halk tarafından ilişkilendirilme ihtimali de dâhil karıştırılma ihtimali varsa itiraz üzerine başvuru reddedilir.

(2) Ticari vekil veya temsilcinin, marka sahibinin izni olmaksızın ve haklı bir sebebe dayanmaksızın markanın aynı veya ayırt edilemeyecek kadar benzerinin kendi adına tescili için yaptığı başvuru, marka sahibinin itirazı üzerine reddedilir.

(3) Başvuru tarihinden veya varsa rüçhan tarihinden önce tescilsiz bir marka veya ticaret sırasında kullanılan bir başka işaret için hak elde edilmişse, bu işaret sahibinin itirazı üzerine, marka başvurusu reddedilir.

(4) Paris Sözleşmesinin 1 inci mükerrer 6 ncı maddesi bağlamındaki tanınmış markalar ile aynı veya benzer nitelikteki marka başvuruları, aynı veya benzer mal veya hizmetler bakımından itiraz üzerine reddedilir.

(5) Tescil edilmiş veya tescil başvurusu daha önceki tarihte yapılmış bir markanın, Türkiye’de ulaştığı tanınmışlık düzeyi nedeniyle haksız bir yararın sağlanabileceği, markanın itibarının zarar görebileceği veya ayırt edici karakterinin zedelenebileceği hâllerde, aynı ya da benzer markanın tescil başvurusu, haklı bir sebebe dayanma hâli saklı kalmak kaydıyla, başvurunun aynı, benzer veya farklı mal veya hizmetlerde yapılmış olmasına bakılmaksızın önceki tarihli marka sahibinin itirazı üzerine reddedilir.

(6) Tescil başvurusu yapılan markanın başkasına ait kişi ismini, ticaret unvanını, fotoğrafını, telif hakkını veya herhangi bir fikri mülkiyet hakkını içermesi hâlinde hak sahibinin itirazı üzerine başvuru reddedilir.

(7) Ortak markanın veya garanti markasının yenilenmeme sebebiyle koruma süresinin sona ermesinden itibaren üç yıl içinde yapılan, ortak marka veya garanti markasıyla aynı veya benzer olan ve aynı veya benzer mal veya hizmetleri içeren marka başvurusu, önceki hak sahibinin itirazı üzerine reddedilir.

(8) Tescilli markanın yenilenmeme sebebiyle koruma süresinin sona ermesinden itibaren iki yıl içinde yapılan, bu markayla aynı veya benzer olan ve aynı veya benzer mal veya hizmetleri içeren marka başvurusu, önceki marka sahibinin itirazı üzerine bu iki yıllık süre içinde markanın kullanılmış olması şartıyla reddedilir.

(9) Kötüniyetle yapılan marka başvuruları itiraz üzerine reddedilir.

Marka tescilinden doğan hakların kapsamı ve istisnaları

Madde 7- (1) Bu Kanunla sağlanan marka koruması tescil yoluyla elde edilir.

(2) Marka tescilinden doğan haklar münhasıran marka sahibine aittir. Marka sahibinin, izinsiz olarak yapılması hâlinde, aşağıda belirtilen fiillerin önlenmesini talep etme hakkı vardır:

a) Tescilli marka ile aynı olan herhangi bir işaretin, tescil kapsamına giren mal veya hizmetlerde kullanılması.

b) Tescilli marka ile aynı veya benzer olan ve tescilli markanın kapsadığı mal veya hizmetlerle aynı veya benzer mal veya hizmetleri kapsayan ve bu nedenle halk tarafından tescilli marka ile ilişkilendirilme ihtimali de dâhil karıştırılma ihtimali bulunan herhangi bir işaretin kullanılması.

c) Aynı, benzer veya farklı mal veya hizmetlerde olmasına bakılmaksızın, tescilli marka ile aynı veya benzer olan ve Türkiye’de ulaştığı tanınmışlık düzeyi nedeniyle markanın itibarından haksız bir yarar elde edecek veya itibarına zarar verecek veya ayırt edici karakterini zedeleyecek nitelikteki herhangi bir işaretin haklı bir sebep olmaksızın kullanılması.

(3) Aşağıda belirtilen durumlar, işaretin ticaret alanında kullanılması hâlinde, ikinci fıkra hükmü uyarınca yasaklanabilir:

a) İşaretin, mal veya ambalajı üzerine konulması.

b) İşareti taşıyan malların piyasaya sürülmesi, teslim edilebileceğinin teklif edilmesi, bu amaçlarla stoklanması veya işaret altında hizmetlerin sunulması ya da sunulabileceğinin teklif edilmesi.

c) İşareti taşıyan malın ithal ya da ihraç edilmesi.

ç) İşaretin, teşebbüsün iş evrakı ve reklamlarında kullanılması.

d) İşareti kullanan kişinin, işaretin kullanımına ilişkin hakkı veya meşru bağlantısı olmaması şartıyla işaretin aynı veya benzerinin internet ortamında ticari etki yaratacak biçimde alan adı, yönlendirici kod, anahtar sözcük ya da benzeri biçimlerde kullanılması.

e) İşaretin ticaret unvanı ya da işletme adı olarak kullanılması.

f) İşaretin hukuka uygun olmayan şekilde karşılaştırmalı reklamlarda kullanılması.

(4) Markanın sahibine sağladığı haklar, üçüncü kişilere karşı marka tescilinin yayım tarihi itibarıyla hüküm ifade eder. Ancak marka başvurusunun Bültende yayımlanmasından sonra gerçekleşen ve marka tescilinin ilan edilmiş olması hâlinde yasaklanması söz konusu olabilecek fiiller nedeniyle başvuru sahibi, tazminat davası açmaya yetkilidir. Mahkeme, öne sürülen iddiaların geçerliliğine ilişkin olarak tescilin yayımlanmasından önce karar veremez.

(5) Marka sahibi, üçüncü kişiler tarafından dürüstçe ve ticari hayatın olağan akışı içinde, markasının aşağıda belirtilen biçimlerde kullanılmasını engelleyemez:

a) Gerçek kişilerin kendi ad veya adresini belirtmesi.

b) Malların veya hizmetlerin türüne, kalitesine, miktarına, kullanım amacına, değerine, coğrafi kaynağına, üretim veya sunulmuş zamanına ya da diğer niteliklerine ilişkin açıklamalarda bulunulması.

c) Özellikle aksesuar, yedek parça veya eşdeğer parça ürünlerinde, malın ya da hizmetin kullanım amacının belirtilmesinin gerekli olduğu hâllerde kullanılması.

Markanın başvuru eserlerinde yer alması

MADDE 8- (1) Tescilli bir markanın, basılı olarak veya elektronik ortamda sunulan sözlük, ansiklopedi ya da başka bir başvuru eserinde, tescilli olduğu belirtilmeden jenerik ad izlenimi verecek şekilde yayımlanması durumunda, marka sahibinin talebine bağlı olarak yayımcı, elektronik ortamda sunulan eserlerde derhâl, basılı eserlerde ise yayımın talebi takip eden ilk baskısında markanın tescilli olduğunu belirtmek suretiyle yanlışlığı düzeltir ya da markayı eserden kaldırır.

Markanın kullanılması

Madde 9- (1) Tescil tarihinden itibaren beş yıl içinde haklı bir sebep olmadan tescil edildiği mal veya hizmetler bakımından marka sahibi tarafından Türkiye’de ciddi biçimde kullanılmayan ya da kullanımına beş yıl kesintisiz ara verilen markanın iptaline karar verilir.

(2) Aşağıda belirtilen durumlar da birinci fıkrada anlamında markayı kullanma kabul edilir:

- a) Markanın ayırt edici karakteri değiştirilmeden farklı unsurlarla kullanılması.
- b) Markanın sadece ihracat amacıyla mal veya ambalajlarında kullanılması.

(3) Markanın, marka sahibinin izni ile kullanılması da marka sahibi tarafından kullanım olarak kabul edilir.

Ticari vekil veya temsilci adına tescilli markaya ilişkin talepler

Madde 10- (1) Marka sahibinin izni olmadan markanın aynı veya ayırt edilemeyecek kadar benzerinin ticari vekil ya da temsilci adına tescilinin yapılması hâlinde, ticari vekil veya temsilcinin haklı bir sebebi yoksa marka sahibi mahkemen, markasının kullanımının yasaklanmasını talep edebileceği gibi söz konusu tescilin kendisine devredilmesini de talep edebilir.

İKİNCİ KISIM

Başvuru ve İtiraz

BİRİNCİ BÖLÜM

Başvuru, Rüçhan Hakkı ve İnceleme

Başvuru şartları, sınıflandırma ve bölünme

Madde 11- (1) Marka başvurusu;

- a) Başvuru sahibinin kimliğine ilişkin bilgileri içeren başvuru formunu,
 - b) Marka örneğini,
 - c) Başvuruya konu mal veya hizmetlerin listesini,
 - ç) Başvuru ücretinin ödendiğini gösterir bilgiyi,
 - d) Başvuru, ortak marka veya garanti markası için yapılmışsa 32 nci madde kapsamında düzenlenmiş teknik şartnameyi,
 - e) Rüçhan hakkı talebi varsa rüçhan hakkı talep ücretinin ödendiğini gösterir bilgiyi,
 - f) Marka örneğinde Latin alfabesi dışında harf veya harfler kullanılmışsa bunların Latin alfabesindeki karşılığını,
- kapsar.

(2) Her başvuruyla sadece bir markanın tescili talep edilebilir.

(3) Başvuruya konu mal veya hizmetler 12/7/1995 tarihli ve 95/7094 sayılı Bakanlar Kurulu Kararı ile katılmamız kararlaştırılan Markaların Tescili Amacıyla Mal ve Hizmetlerin Uluslararası Sınıflandırılmasına İlişkin Nis Anlaşmasına göre sınıflandırılır. Kurum, başvuruda yer alan mal veya hizmetlerin ait olduğu sınıflarda ve sınıf numaraları üzerinde gerekli düzeltmeleri yapabilir.

(4) Mal veya hizmetlerin aynı sınıflarda yer almaları benzer olduklarına, farklı sınıflarda yer almaları da benzer olmadıklarına karine teşkil etmez.

(5) Marka başvurusu, başvuru sahibinin talebi üzerine, tescil edilene kadar, başvuru kapsamındaki mal veya hizmetler bakımından iki ya da daha fazla başvuruya bölünebilir.

(6) Marka başvurusunda yer alan içerikte, marka örneğinde veya mal ya da hizmet listesinde değişiklikleri kapsamayan imla hataları ve açık maddi hatalar başvuru sahibinin talebi üzerine düzeltilir.

(7) Başvuru, sınıflandırma ve bölünmeye ilişkin usul ve esaslar yönetmelikle belirlenir.

Rüçhan hakkı ve etkisi

MADDE 12- (1) Paris Sözleşmesi veya Dünya Ticaret Örgütü Kuruluş Anlaşmasına taraf devletlerden birinin uyuğunda olan ya da bu devletlerden birinin uyuğunda olmamakla birlikte bunlardan birinde yerleşim yeri veya işler durumunda ticari müessesesi bulunan gerçek ya da tüzel kişiler veya bunların halefleri, bu devletlerin herhangi birinde yetkili mercilere markanın tescili için usulüne uygun olarak yaptıkları başvuru tarihinden itibaren altı aylık süre içinde, Paris Sözleşmesi hükümleri kapsamında aynı marka ve aynı mal veya hizmetler için Türkiye’de başvuru yapma konusunda rüçhan hakkından yararlanır. Bu süre içinde kullanılmayan rüçhan hakları düşer. Rüçhan hakkından yararlanılabilmesi için ilk başvuru yapılan devletin yetkili makamından rüçhan hakkı belgesi alınması şarttır.

(2) Birinci fıkrada belirtilen gerçek veya tüzel kişiler ya da bunların halefleri, Paris Sözleşmesi ve Dünya Ticaret Örgütü Kuruluş Anlaşmasına taraf olmayan herhangi bir devlette yaptıkları usulüne uygun marka başvurusuna dayanarak birinci fıkrada belirtilen esaslar çerçevesinde rüçhan hakkından yararlanır.

(3) Başvuruya konu markanın kullanılacağı mal veya hizmetleri Türkiye’de açılan ulusal ya da uluslararası sergilerde ya da Paris Sözleşmesi veya Dünya Ticaret Örgütü Kuruluş Anlaşmasına taraf devletlerde açılan resmî ya da resmî olarak tanınan uluslararası sergilerde markayla birlikte teşhir eden ve markanın tasdikli örneğini ibraz eden 3 üncü maddede belirtilen gerçek veya tüzel kişiler, teşhir tarihinden itibaren altı ay içinde Türkiye’de aynı markanın tescili için başvuru yapma konusunda rüçhan hakkından yararlanır.

(4) Başvuruda belirtilen markanın kullanılacağı mal veya hizmetler, sergide görünür şekilde, resmî açılış tarihinden önce markayla birlikte teşhir edilmişse rüçhan hakkı süresi, malların sergiye konulduğu veya hizmetin teşhir edildiği tarihten itibaren başlar.

(5) Herhangi bir sergide teşhir edilmiş mal veya hizmetler bakımından birden çok başvuru yapılmışsa, bu mal veya hizmetleri ilk teşhir eden kişi, aynı zamanda teşhir edilmesi hâlinde ise ilk başvuruda bulunan kişi rüçhan hakkından yararlanır.

(6) Rüçhan hakkına dayanılarak başvuru yapıldığı takdirde, rüçhan hakkının doğduğu tarihten sonra üçüncü kişiler tarafından yapılan ve rüçhan hakkına konu olan marka ile aynı veya ayırt edilemeyecek kadar benzer olan ve aynı veya aynı türdeki mal veya hizmetleri kapsayan başvurular reddedilir.

Rüçhan hakkının talep edilmesi ve hükmü

MADDE 13- (1) Başvuru sahibi, yararlanmak istediği rüçhan hakkını başvuruyla birlikte talep ücretini ödeyerek belirtir. Başvuru sahibi, rüçhan hakkı belgesini başvuru tarihinden itibaren üç ay içinde vermediği takdirde rüçhan hakkı talebi yapılmamış sayılır.

(2) Rüşhan hakkının hüküm ve sonuçları, 12 nci maddede belirtilen tarihler itibarıyla doğar.

(3) Marka başvurusu için birden fazla rüşhan hakkı talep edilmesi durumunda rüşhan hakkı, geçerli olan ilk rüşhan tarihi itibarıyla başlar.

(4) Rüşhan hakkı talebine ilişkin usul ve esaslar yönetmelikle belirlenir.

Madrid Protokolü kapsamında yapılan uluslararası marka başvuruları

Madde 14- (1) 5/8/1997 tarihli ve 97/9731 sayılı Bakanlar Kurulu Kararı ile katılmamız kararlaştırılan Markaların Uluslararası Tescili Konusundaki Madrid Sözleşmesi ile İlgili Protokol kapsamında yapılan bir uluslararası başvuru, Kuruma doğrudan yapılan bir başvuruyla aynı sonuçları doğurur. Bu başvuru, uluslararası başvuru tarihinin ilk saat ve dakikasında yapılmış sayılır. Aynı tarihli birden çok uluslararası başvurunun bulunması hâlinde uluslararası tescil numarası küçük olan başvuru önce yapılmış sayılır.

(2) Uluslararası başvuru, başvuru veya varsa rüşhan tarihinden sonraki tarihte yapılmış olan ancak kendisinden daha önceki tarihte Kuruma sunulmuş marka başvurusu veya tescilli marka nedeniyle reddedilemez. Sonraki tarihli marka başvurusu, önceki tarihli uluslararası marka başvurusu dikkate alınarak 16 ncı maddenin birinci fıkrası hükmüne göre yeniden değerlendirilir.

(3) Madrid Protokolü kapsamında Kurum tarafından yapılan işlemler için alınan ücretler tebliğle belirlenir.

Şeklî inceleme, şeklî eksikliklerin giderilmesi ve başvuru tarihi

MADDE 15- (1) Kurum, başvurunun 3 üncü ve 11 inci maddelere uygunluğunu şeklî bakımdan inceler. Şeklî eksiklik bulunmadığına karar verilmesi hâlinde başvuru, başvurunun alındığı tarih, saat ve dakika itibarıyla kesinleşir. Şeklî eksiklik bulunması hâlinde başvuru sahibine eksikliği gidermesi için iki ay süre verilir.

(2) 11 inci maddenin birinci fıkrasının (a), (b), (c) ve (ç) bentlerine ilişkin eksiklik bulunması hâlinde başvuru tarihi eksikliğin giderildiği tarih, saat ve dakika itibarıyla kesinleşir. 11 inci maddenin birinci fıkrasının (d), (e) ve (f) bentlerine ilişkin eksiklikler başvuru tarihinin kesinleşmesini etkilemez.

(3) Süresi içinde eksiklikleri giderilmeyen başvuru işlemde kaldırılır. Ancak başvurunun birden fazla sınıfı kapsayan mal veya hizmetler için yapılmış olması ve sınıflara ilişkin ücret eksikliğinin süresinde giderilmemesi hâlinde başvuru, ödenen ücretin kapsadığı sınıf veya sınıflar açısından incelenir. 11 inci maddenin birinci fıkrasının (e) bendi uyarınca rüşhan hakkına ilişkin eksikliklerin giderilmemesi, rüşhan hakkının kaybı sonucunu doğurur.

(4) 3 üncü madde kapsamına girmeyen gerçek veya tüzel kişilerin başvurusu reddedilir.

Başvurunun mutlak ret nedenleri açısından incelenmesi ve yayımlanması

MADDE 16- (1) Kurum, başvurunun şekli yönden eksikliği bulunmadığına karar verirse 5 inci madde kapsamında başvuruyu inceler. İnceleme sonucunda, başvurunun, başvuru kapsamındaki mal veya hizmetlerin bir kısmı ya da tamamı için tescil edilemeyeceği sonucuna varılırsa başvuru bu mal veya hizmetler bakımından reddedilir.

(2) Başvuru şartları eksiksiz şekilde yerine getirilmiş ve 15 inci madde ile bu maddenin birinci fıkrası hükümlerine göre reddedilmemiş başvuru Bültende yayımlanır.

(3) Başvurunun, 15 inci madde ile bu maddenin birinci fıkrası hükümlerine göre reddedilmesine yayımdan sonra karar verilmesi hâlinde bu karar da Bültende ayrıca yayımlanır.

İKİNCİ BÖLÜM

Üçüncü Kişilerin Görüşleri, İtirazlar ve İtirazların İncelenmesi

Üçüncü kişilerin görüşleri

MADDE 17- (1) Marka başvurusunun yayımlanmasından sonra herkes, marka başvurusunun 5 inci maddenin birinci fıkrasının (ç) bendi hariç diğer bentleri kapsamında tescil edilemeyeceğini belirten yazılı ve gerekçeli görüşlerini markanın tesciline kadar Kuruma sunabilir. Ancak bu kişiler, Kurum nezdinde işlemlere taraf olamaz.

(2) Kurum, görüşleri değerlendirir ve görüşlerin yerinde olduğuna kanaat getirirse marka başvurusunu kısmen veya tamamen reddeder.

Yayıma itiraz

MADDE 18- (1) Bültende yayımlanmış bir marka başvurusunun, 5 inci veya 6 ncı maddelere göre tescil edilmemesi gerektiğine ilişkin itirazlar ilgili kişiler tarafından marka başvurusunun yayımından itibaren iki ay içinde yapılır.

(2) İtiraz, yazılı ve gerekçeli olarak Kuruma yapılır. İtiraz gerekçelerinin birinci fıkrada belirtilen süre içinde sunulmaması hâlinde itiraz yapılmamış sayılır. İtirazın incelenmesi için itiraz süresi içinde ücretin ödenmesi ve aynı süre içinde ücretin ödendiğine ilişkin bilginin Kuruma sunulması zorunludur.

Yayıma itirazın incelenmesi

MADDE 19- (1) Kurum, başvuru sahibinden itirazlara ilişkin görüşlerini süresi içinde bildirmesini ister. Kurum gerekli gördüğü takdirde taraflardan ek bilgi ve belge sunmalarını isteyebilir. Görüşlerin veya istenilen ek bilgi ve belgelerin süresinde Kuruma sunulmaması hâlinde itiraz, mevcut bilgi ve belgeler kapsamında değerlendirilir.

(2) 6 ncı maddenin birinci fıkrası kapsamında yapılan itirazlarda, itiraz gerekçesi markanın itiraza konu başvurunun başvuru veya rüçhan tarihinde Türkiye’de en az beş yıldır tescilli olması şartıyla, başvuru sahibinin talebi üzerine, itiraz sahibinden, itiraza konu başvurunun başvuru veya rüçhan tarihinden önceki beş yıllık süre içinde itiraz gerekçesi markasını itirazına dayanak gösterdiği mal veya hizmetler bakımından Türkiye’de ciddi biçimde kullanmakta olduğuna ya da kullanmamaya dair haklı sebepleri olduğuna ilişkin delil sunması talep edilir. İtiraz sahibi tarafından bu hususların ispatlanamaması durumunda itiraz

reddedilir. İtiraz gerekçesi markanın, tescil kapsamındaki mal veya hizmetlerin sadece bir kısmı için kullanıldığının ispatlanması hâlinde itiraz, sadece kullanımı ispatlanan mal veya hizmetler esas alınarak incelenir.

(3) İnceleme neticesinde markanın, başvuru kapsamındaki mal veya hizmetlerin bir kısmı ya da tamamı için tescil edilemeyeceği sonucuna varılırsa, başvuru bu mal veya hizmetler bakımından reddedilir. Aksi hâlde itirazın reddine karar verilir.

(4) Kurum gerekli görmesi hâlinde tarafları uzlaşmaya teşvik edebilir. Uzlaşma ile ilgili hususlarda 7/6/2012 tarihli ve 6325 sayılı Hukuk Uyuşmazlıklarında Arabuluculuk Kanunu hükümleri uygulanır.

(5) Yayına itiraza ilişkin usul ve esaslar yönetmelikle belirlenir.

Karara itiraz

MADDE 20- (1) Kurum tarafından bu Kitap kapsamında alınan kararlardan zarar gören taraflar, kararlara karşı Kurum nezdinde itiraz edebilir.

(2) İtiraz, kararın bildirim tarihinden itibaren iki ay içinde yazılı ve gerekçeli olarak Kuruma yapılır. İtiraz gerekçelerinin bu süre içinde sunulmaması hâlinde itiraz yapılmamış sayılır. İtirazın incelenmesi için itiraz süresi içinde ücretin ödenmesi ve aynı süre içinde ücretin ödendiğine ilişkin bilginin Kuruma sunulması zorunludur. İtiraz süresinden sonra itiraz gerekçeleri değiştirilemez ve yeni gerekçeler eklenemez.

Karara itirazların incelenmesi

Madde 21- (1) Şeklî eksiklik içermeyen itirazlar, Kurul tarafından incelenir.

(2) Kurul, taraflardan itirazlara ilişkin görüşlerini süresi içinde bildirmelerini ister. Kurum gerekli gördüğü takdirde taraflardan ek bilgi ve belge sunmalarını isteyebilir. İstenilen ek bilgi ve belgelerin veya görüşlerin süresinde Kuruma sunulmaması hâlinde itiraz, mevcut bilgi ve belgeler kapsamında değerlendirilir.

(3) Kurul, 19 uncu maddenin üçüncü fıkrası uyarınca verilen kararlara karşı yapılan itirazlarda, gerekli görürse, tarafları 19 uncu maddenin dördüncü fıkrasına göre uzlaşmaya teşvik edebilir.

(4) Kurul, itiraz hakkında yapacağı inceleme ve değerlendirme sonucunda Kurumun nihai kararını verir.

ÜÇÜNCÜ KISIM

Tescil, Koruma Süresi ve Yenileme

Tescil

MADDE 22- (1) Başvurusu eksiksiz yapılmış veya eksiklikleri giderilmiş, 16 ncı madde uyarınca incelenmiş, yayımlanmış, hakkında itiraz yapılmamış veya yapılan itirazların tümü nihai olarak reddedilmiş ve tescil ücretinin ödendiğine ilişkin bilgi de dâhil olmak üzere eksik evrakı, süresi içinde Kuruma sunularak bütün aşamaları tamamlanmış bir başvuru tescil edilerek sicile kaydedilir ve Bültende yayımlanır. Markanın tescil edilmesine ilişkin ücretin ödenmemesi ve ödendiğine ilişkin bilginin süresi içinde Kuruma sunulmaması hâlinde başvuru işlemde kaldırılır.

(2) Birinci fıkrada belirtilen aşamalardan herhangi biri tamamlanmadan tescil edilen marka, tescilli marka olarak kabul edilmez, başvuru işlemleri tamamlanmayan aşamadan devam ettirilir ve bu durum Bültende yayımlanır. Bu başvuruların tekrar tesciline karar verilirse daha önce ödenen tescil ücreti tekrar talep edilmez. Ancak tescil tarihinden itibaren iki yıl geçmiş olması hâlinde, markanın tescil durumu tamamlanmayan aşamadan etkilenmez.

(3) Sicil alenidir. Talep edilmesi ve ücretinin ödenmesi şartıyla sicil örneği verilir.

(4) Sicile kayıt, yayım ve tescil işlemlerine ilişkin usul ve esaslar yönetmelikle belirlenir.

Koruma süresi ve yenileme

MADDE 23- (1) Tescilli markanın koruma süresi başvuru tarihinden itibaren on yıldır. Bu süre, onar yıllık dönemler hâlinde yenilenir.

(2) Yenileme talebinin marka sahibi tarafından koruma süresinin sona erdiği tarihten önceki altı ay içinde yapılması ve aynı süre içinde yenileme ücretinin ödendiğine ilişkin bilginin Kuruma sunulması gerekir. Bu süre içinde talebin yapılmaması veya yenileme ücretinin ödendiğine ilişkin bilginin Kuruma sunulmaması hâlinde, yenileme talebi, koruma süresinin sona erdiği tarihten itibaren altı aylık süre içinde ek ücretin ödenmesi şartıyla da yapılabilir.

(3) Marka, tescil kapsamında bulunan mal veya hizmetlerin bir kısmı için de yenilenebilir.

(4) Ortak markanın yenilenmesi için gruba dâhil işletmelerden birinin talebi yeterlidir.

(5) Yenileme, önceki koruma süresinin sona erdiği tarihi izleyen günden itibaren hüküm ifade eder. Yenileme, sicile kaydedilir ve Bültende yayımlanır.

DÖRDÜNCÜ KISIM

Lisans

Lisans

MADDE 24- (1) Marka hakkı, tescil edildiği mal veya hizmetlerin bir kısmı ya da tamamı için lisans sözleşmesine konu olabilir.

(2) Lisans, inhisari lisans veya inhisari olmayan lisans şeklinde verilebilir. Sözleşmede aksi kararlaştırılmamışsa lisans, inhisari değildir. İnhisari olmayan lisans sözleşmelerinde lisans veren markayı kendi kullanabileceği gibi üçüncü kişilere de başka lisanslar verebilir. İnhisari lisans sözleşmelerinde lisans veren, başkasına lisans veremez ve hakkını açıkça saklı tutmadıkça kendisi de markayı kullanamaz.

(3) Sözleşmede aksi kararlaştırılmamışsa lisans sahipleri, lisanstan doğan haklarını üçüncü kişilere devredemez veya alt lisans veremez.

(4) Lisans veren, lisans alan tarafından üretilecek malın veya sunulacak hizmetlerin kalitesini garanti altına alacak önlemleri alır. Lisans alan, lisans sözleşmesinde yer alan şartlara uymak zorundadır. Aksi takdirde marka sahibi, tescilli markadan doğan haklarını lisans alana karşı ileri sürebilir.

BEŞİNCİ KISIM

Hakkın Sona Ermesi

BİRİNCİ BÖLÜM

Hükümsüzlük ve İptal

Hükümsüzlük hâlleri ve hükümsüzlük talebi

Madde 25- (1) 5 inci veya 6 ncı maddede sayılan hâllerden birinin mevcut olması hâlinde mahkeme tarafından markanın hükümsüzlüğüne karar verilir.

(2) Menfaati olanlar, Cumhuriyet savcıları veya ilgili kamu kurum ve kuruluşları markanın hükümsüzlüğünü mahkemeden isteyebilir.

(3) Marka hükümsüzlük davası, dava tarihinde sicilde marka sahibi olarak kayıtlı kişilere veya hukuki haleflerine karşı açılır. Markanın hükümsüzlüğü davalarında Kurum taraf gösterilmez.

(4) Bir marka, 5 inci maddenin birinci fıkrasının (b), (c) ve (d) bentlerine aykırı olarak tescil edilmiş olup da kullanım sonucunda tescil edildiği mal veya hizmetler bakımından hükümsüzlük talebinden önce ayırt edici nitelik kazanmışsa hükümsüz kılınamaz.

(5) Hükümsüzlük hâlleri, markanın tescil edildiği bir kısım mal veya hizmete ilişkin bulunuyorsa, sadece o mal veya hizmet yönünden kısmi hükümsüzlüğe karar verilir. Marka örneğini değiştirecek biçimde hükümsüzlük kararı verilemez.

(6) Marka sahibi, sonraki tarihli bir markanın kullanıldığını bildiği veya bilmesi gerektiği hâlde bu duruma birbirini izleyen beş yıl boyunca sessiz kalmışsa, sonraki tarihli marka tescili kötünietli olmadıkça, markasını hükümsüzlük gerekçesi olarak ileri süremez.

(7) 6 ncı maddenin birinci fıkrası uyarınca açılan hükümsüzlük davalarında 19 uncu maddenin ikinci fıkrası hükmü def'i olarak ileri sürülebilir. Bu durumda kullanıma ilişkin beş yıllık sürenin belirlenmesinde dava tarihi esas alınır. Hükümsüzlüğü istenen markanın başvuru veya rüçhan tarihinde, davacının markası en az beş yıldır tescilli ise davacı ayrıca, söz konusu başvuru veya rüçhan tarihinde 19 uncu maddenin ikinci fıkrasında belirtilen şartların yerine getirildiğini ispatlar.

İptal hâlleri ve iptal talebi

Madde 26- (1) Aşağıdaki hâllerde talep üzerine Kurum tarafından markanın iptaline karar verilir:

a) 9 uncu maddenin birinci fıkrasında belirtilen hâllerin mevcut olması.

b) Marka sahibinin fiillerinin veya gerekli önlemleri almamasının sonucu olarak markanın, tescilli olduğu mal veya hizmetler için yaygın bir ad hâline gelmesi.

c) Marka sahibi tarafından veya marka sahibinin izniyle gerçekleştirilen kullanım sonucunda markanın, tescilli olduğu mal veya hizmetlerin özellikle niteliği, kalitesi veya coğrafi kaynağı konusunda halkı yanıltması.

ç) 32 nci maddeye aykırı kullanımın olması.

(2) İlgili kişiler, Kurumdan markanın iptalini isteyebilir.

(3) Marka iptal talepleri, talep tarihinde sicilde marka sahibi olarak kayıtlı kişilere veya hukuki haleflerine karşı ileri sürülür.

(4) Markanın, beş yıllık sürenin dolması ile iptal talebinin Kuruma sunulduğu tarih arasında tescil edildiği mal veya hizmetler bakımından ciddi biçimde kullanılmış olması hâlinde, birinci fıkranın (a) bendine ilişkin iptal talepleri reddedilir. İptal talebinde bulunulacağı düşünülerek kullanım gerçekleşmişse talebin Kuruma sunulmasından önceki üç ay içinde gerçekleşen kullanım dikkate alınmaz.

(5) İptal hâlleri, markanın tescil edildiği bir kısım mal veya hizmete ilişkin bulunuyorsa, sadece o mal veya hizmet yönünden kısmi iptale karar verilir. Marka örneğini değiştirecek biçimde iptal kararı verilemez.

(6) İptal incelemesi sırasında hak sahibinin değişmesi hâlinde, sicilde hak sahibi olarak görünen kişiye karşı işlemlere devam edilir.

(7) İptal talepleri, iptali istenen markanın sahibine tebliğ edilir. Marka sahibi bir ay içinde talebe ilişkin delillerini ve cevaplarını Kuruma sunar. Söz konusu bir aylık süre içinde talep edilmesi hâlinde Kurum bir aya kadar ek süre verir. Kurum gerekli gördüğü takdirde ek bilgi ve belge sunulmasını isteyebilir. Kurum, iddia ve savunmalar ile sunulan deliller çerçevesinde dosya üzerinden kararını verir.

Hükümsüzlüğün ve iptalin etkisi

Madde 27- (1) 25 inci madde gereğince markanın hükümsüzlüğüne karar verilmesi hâlinde bu karar marka başvuru tarihinden itibaren etkili olup, markaya bu Kanunla sağlanan koruma hiç doğmamış sayılır.

(2) 26 ncı madde gereğince markanın iptaline karar verilmesi hâlinde ise bu karar, iptal talebinin Kuruma sunulduğu tarihten itibaren etkilidir. Ancak talep üzerine, iptal hâllerinin daha önceki bir tarihte doğmuş olması hâlinde iptal kararının bu tarihten itibaren etkili olacağına karar verilebilir.

(3) Marka sahibinin ağır ihmali veya kötüniyetli olarak hareket etmesi nedeniyle zarar görenlerin tazminat talepleri saklı kalmak üzere, hükümsüzlük ve ikinci fıkranın ikinci cümlesinde düzenlenmiş olan iptal kararının geriye dönük etkisi aşağıdaki durumları etkilemez:

a) Karardan önce, markanın sağladığı haklara tecavüz nedeniyle açılan davada verilen kesinleşmiş ve uygulanmış kararlar.

b) Karardan önce kurulmuş ve uygulanmış sözleşmeler.

(4) Üçüncü fıkranın (b) bendi kapsamındaki sözleşmeler uyarınca ödenmiş bedelin, hakkaniyet gereği kısmen ya da tamamen iadesi istenebilir.

(5) Markanın hükümsüzlüğüne veya iptaline ilişkin kesinleşmiş kararlar, herkese karşı hüküm doğurur.

(6) Hükümsüzlük kararının kesinleşmesinden sonra mahkeme, bu kararı Kuruma resen gönderir.

(7) Hükümsüzlük veya iptal kararının kesinleşmesinden sonra marka sicilden terkin edilir ve durum Bültende yayımlanır.

İKİNCİ BÖLÜM

Diğer Sona Erme Hâlleri ve Sonuçları

Sona erme ve sonuçları

Madde 28- (1) Aşağıdaki hâllerde marka hakkı sona erer:

- Koruma süresinin dolması ve markanın süresi içinde yenilenmemesi.
- Marka sahibinin marka hakkından vazgeçmesi.

(2) Marka hakkının sona ermesi, sona erme sebebinin gerçekleşmiş olduğu andan itibaren hüküm ifade eder.

(3) Marka sahibi, markanın tescil kapsamındaki mal veya hizmetlerin tamamından veya bir kısmından vazgeçebilir. Vazgeçme yazılı olarak Kuruma bildirilir ve vazgeçme nedeniyle marka hakkının sona erdiği Bültende yayımlanır. Vazgeçme, sicile kayıt tarihi itibarıyla hüküm doğurur.

(4) Sicile kaydedilmiş hak ve lisans sahiplerinin izni olmadıkça marka sahibi marka hakkından vazgeçemez. Marka üzerinde, üçüncü kişi tarafından hak sahipliği iddia edilmiş ve bu hususta alınan tedbir kararı sicile kaydedilmişse, bu kişinin izni olmadıkça, markadan doğan haklardan vazgeçilemez.

(5) Marka başvurusu, markanın tescil edilmesinden önce, başvuru sahibi tarafından geri çekilebilir. Marka hakkından vazgeçmeye ilişkin hükümler marka başvurusunun geri çekilmesi hakkında da uygulanır.

ALTINCI KISIM

Marka Hakkına Tecavüz

Marka hakkına tecavüz sayılan fiiller

Madde 29- (1) Aşağıdaki fiiller marka hakkına tecavüz sayılır:

a) Marka sahibinin izni olmaksızın, markayı 7 nci maddede belirtilen biçimlerde kullanmak.

b) Marka sahibinin izni olmaksızın, markayı veya ayırt edilemeyecek kadar benzerini kullanmak suretiyle markayı taklit etmek.

c) Markayı veya ayırt edilemeyecek kadar benzerini kullanmak suretiyle markanın taklit edildiğini bildiği veya bilmesi gerektiği hâlde tecavüz yoluyla kullanılan markayı taşıyan ürünleri satmak, dağıtmak, başka bir şekilde ticaret alanına çıkarmak, ithal işlemine tabi tutmak, ihraç etmek, ticari amaçla elde bulundurmak veya bu ürüne dair sözleşme yapmak için öneride bulunmak.

ç) Marka sahibi tarafından lisans yoluyla verilmiş hakları izinsiz genişletmek veya bu hakları üçüncü kişilere devretmek.

(2) 19 uncu maddenin ikinci fıkrası hükmü tecavüz davalarında def'i olarak ileri sürülebilir. Bu durumda kullanıma ilişkin beş yıllık sürenin belirlenmesinde dava tarihi esas alınır.

Marka hakkına tecavüze ilişkin cezai hükümler

Madde 30- (1) Başkasına ait marka hakkına iktibas veya iltibas suretiyle tecavüz ederek mal üreten veya hizmet sunan, satışa arz eden veya satan, ithal ya da ihraç eden, ticari amaçla satın alan, bulunduran, nakleden veya depolayan kişi bir yıldan üç yıla kadar hapis ve yirmi bin güne kadar adli para cezası ile cezalandırılır.

(2) Marka koruması olduğunu belirten işareti mal veya ambalaj üzerinden yetkisi olmadan kaldıran kişi, bir yıldan üç yıla kadar hapis ve beş bin güne kadar adli para cezası ile cezalandırılır.

(3) Yetkisi olmadığı hâlde başkasına ait marka hakkı üzerinde devretmek, lisans veya rehin vermek suretiyle tasarrufta bulunan kişi iki yıldan dört yıla kadar hapis ve beş bin güne kadar adli para cezası ile cezalandırılır.

(4) Bu maddede yer alan suçların bir tüzel kişinin faaliyeti çerçevesinde işlenmesi hâlinde ayrıca bunlara özgü güvenlik tedbirlerine hükmolunur.

(5) Bu maddede yer alan suçlardan dolayı cezaya hükmedebilmek için markanın Türkiye’de tescilli olması şarttır.

(6) Bu maddede yer alan suçların soruşturulması ve kovuşturulması şikâyete bağlıdır.

(7) Başkasının hak sahibi olduğu marka taklit edilerek üretilmiş malı, satışa arz eden veya satan kişinin bu malı nereden temin ettiğini bildirmesi ve bu suretle üretenlerin ortaya çıkarılmasını ve üretilmiş mallara elkonulmasını sağlaması hâlinde hakkında cezaya hükmolunmaz.

YEDİNCİ KISIM

Garanti Markası ve Ortak Marka

Garanti markası ve ortak marka

MADDE 31- (1) Garanti markası, marka sahibinin kontrolü altında birçok işletme tarafından o işletmelerin ortak özelliklerini, üretim usullerini, coğrafi menşelerini ve kalitesini garanti etmeye yarayan işarettir.

(2) Garanti markasının, marka sahibinin veya marka sahibine iktisaden bağlı olan işletmenin mal veya hizmetlerinde kullanılması yasaktır.

(3) Ortak marka, üretim veya ticaret ya da hizmet işletmelerinden oluşan bir grup tarafından kullanılan işarettir.

(4) Ortak marka, gruptaki işletmelerin mal veya hizmetlerini diğer işletmelerin mal veya hizmetlerinden ayırt etmeye yarar.

Garanti markası veya ortak marka teknik şartnamesi

Madde 32- (1) Garanti markası veya ortak markanın tescili için markanın kullanımına ilişkin usul ve esasları gösteren teknik şartnamenin başvuruyla birlikte sunulması zorunludur.

(2) Garanti markası teknik şartnamesi; markanın garanti ettiği mal veya hizmetlerin ortak özelliklerini, markanın kullanılma usullerini, markayı kullanım hakkının verilmesinden sonra denetimlerin nasıl ve hangi sıklıkta yapılacağı ile teknik şartnameye aykırı kullanma hâlinde uygulanacak müeyyideleri belirler.

(3) Ortak marka teknik şartnamesi; ortak markayı kullanmaya yetkili işletmeler ile bu işletmelerin oluşturdukları topluluğa üyelik şartlarını, markanın kullanım şartları ve varsa müeyyideleri belirler. Ortak markanın tescili ve ortak marka hakkından vazgeçilmesi için gruba dâhil işletmelerin tümü birlikte hareket eder.

(4) Ortak markayı kullanmaya yetkili olan gruba dâhil işletmeler tek başına dava açmaya yetkilidir.

(5) Teknik şartnamede yapılacak değişiklikler, Kurum tarafından onaylanmadıkça uygulanamaz.

(6) Teknik şartname, ikinci ve üçüncü fıkralarda belirtilen şartları içermediği ya da kamu düzenine veya genel ahlaka aykırı olduğu takdirde, teknik şartnamede gerekli değişikliklerin yapılması, Kurum tarafından marka sahibine bildirilir. Marka sahibinin bildirim tarihinden itibaren altı ay içinde gerekli değişiklikleri yapmaması ve teknik şartnameyi düzeltmemesi hâlinde garanti markası veya ortak markanın tescil talebi reddedilir.

(7) Marka sahibinin, garanti markası veya ortak markanın devamlılık arz eder biçimde teknik şartnameye aykırı olarak kullanılmasını engellemek için gerekli önlemleri almaması sebebiyle ilgili kişilerin, Cumhuriyet savcısının veya ilgili kamu kurum ve kuruluşunun başvurusu üzerine tanınan süre içinde söz konusu aykırı kullanımın düzeltilmemesi hâlinde, markanın iptaline karar verilir.

(8) Teknik şartnameye ilişkin usul ve esaslar yönetmelikle belirlenir.

İKİNCİ KİTAP

Coğrafi İşaret ve Geleneksel Ürün Adı

BİRİNCİ KISIM

Coğrafi İşaret ve Geleneksel Ürün Adı Hakkı

Koruma kapsamındaki ürünler

MADDE 33- (1) Doğal ve beşerî unsurların bir araya gelmesi sonucu gıda, tarım, maden, el sanatları ürünleri ve sanayi ürünlerinden bu Kitapta yer alan şartlara uygun olanlar, tescil edilmesi şartıyla, coğrafi işaret veya geleneksel ürün adı korumasından yararlanır.

Menşe adı, mahreç işareti ve geleneksel ürün adı

MADDE 34- (1) Coğrafi işaret; belirgin bir niteliği, ünü veya diğer özellikleri bakımından kökenin bulunduğu yöre, alan, bölge veya ülke ile özdeşleşmiş ürünü gösteren işarettir. Coğrafi işaretler, aşağıda belirtilen özelliklerine göre menşe adı ya da mahreç işareti olarak tescil edilir:

a) Coğrafi sınırları belirlenmiş bir yöre, bölge veya istisnai durumlarda ülkeden kaynaklanan, tüm veya esas özelliklerini bu coğrafi alana özgü doğal ve beşerî unsurlardan alan, üretimi, işlenmesi ve diğer işlemlerin tümü bu coğrafi alanın sınırları içinde gerçekleşen ürünleri tanımlayan adlar menşe adıdır.

b) Coğrafi sınırları belirlenmiş bir yöre, bölge veya ülkeden kaynaklanan, belirgin bir niteliği, ünü veya diğer özellikleri bakımından bu coğrafi alan ile özdeşleşen, üretimi, işlenmesi ve diğer işlemlerinden en az biri belirlenmiş coğrafi alanın sınırları içinde yapılan ürünleri tanımlayan adlar mahreç işaretidir.

(2) Coğrafi bir yer adı içermese dahi birinci fıkrada yer alan şartları taşıyan bir ürünü belirtmek için geleneksel olarak kullanılan, günlük dilde yerleşmiş ve coğrafi bir yer adı içermeyen adlar da menşe adı veya mahreç işareti olabilir.

(3) Menşe adı veya mahreç işareti kapsamına girmeyen ve ilgili piyasada bir ürünü tarif etmek için geleneksel olarak en az otuz yıl süreyle kullanıldığı kanıtlanan adlar, aşağıdaki şartlardan en az birini sağlaması hâlinde geleneksel ürün adı olarak tanımlanır:

- a) Geleneksel üretim veya işleme yöntemi yahut geleneksel bileşimden kaynaklanması.
- b) Geleneksel hammadde veya malzemeden üretilmiş olması.

Tescil edilmeyecek adlar

MADDE 35- (1) Aşağıda sayılanlar coğrafi işaret olarak tescil edilmez:

- a) 34 üncü madde kapsamına girmeyen adlar.
- b) Ürünlerin öz adı olmuş adlar.
- c) Ürünün gerçek kaynağı konusunda halkı yanıltabilecek olan bitki tür ve çeşitleri, hayvan ırkları veya benzeri adlar.
- ç) Kamu düzenine veya genel ahlaka aykırı adlar.
- d) 3 üncü maddede belirtilen şartları taşıyan kişiler tarafından başvurusu yapılmış olmasına rağmen kendi ülkesinde korunmayan, koruması sona eren veya kullanılmayan adlar.
- e) Tescilli veya başvurusu yapılmış bir coğrafi işaret ile tamamen veya kısmen eş sesli olan ve tüketiciyi yanıltabilecek adlar.

(2) Aşağıda sayılanlar geleneksel ürün adı olarak tescil edilmez:

- a) 34 üncü maddede yer alan geleneksel ürün adına ilişkin şartları taşımayan adlar.
- b) Ürünün genel özelliğini ifade eden adlar.
- c) Ürünün niteliği konusunda halkı yanıltabilecek adlar.
- ç) Kamu düzeni veya genel ahlaka aykırı adlar.
- d) 3 üncü maddede belirtilen şartları taşıyan kişiler tarafından başvurusu yapılmış olmasına rağmen kendi ülkesinde korunmayan, koruması sona eren veya kullanılmayan adlar.

İKİNCİ KISIM

Başvuru ve İtirazlar

BİRİNCİ BÖLÜM

Coğrafi İşaret ve Geleneksel Ürün Adı Başvurusu

Başvuru hakkı

MADDE 36- (1) Aşağıda sayılanlar coğrafi işaret ve geleneksel ürün adı tescil başvurusunda bulunma hakkına sahiptir:

- a) Üretici grupları.
 - b) Ürün veya ürünün kaynaklandığı coğrafi alanla ilgili kamu kurum ve kuruluşları ile kamu kurumu niteliğindeki meslek kuruluşları.
 - c) Ürünle ilgili olarak kamu yararına çalışan veya üyelerinin ekonomik çıkarlarını korumaya yetkili dernekler, vakıflar ve kooperatifler.
 - ç) Ürünün tek bir üreticisi varsa, bu durumu ispat etmesi şartıyla ilgili üretici.
- (2) Bu Kitap kapsamında üretici; tarım ürünlerini, gıda maddelerini, madenleri, el sanatları ve sanayi ürünlerini üreten veya işleyen yahut tedarik zincirinde yer alarak ürünün tescile konu özelliklerini etkileyen bir işlem yapan kişiyi; üretici grupları ise kanuni oluşumuna veya bileşimine bakılmaksızın aynı ürünün üreticilerinden oluşan birliği ifade eder.

Başvuru şartları

MADDE 37- (1) Coğrafi işaret başvurusu aşağıda belirtilen unsurları içerir:

- a) Başvuru yapanın kimliğine ve 36 ncı maddede belirtilen başvuru hakkına sahip olanlardan hangisine dâhil olduğuna ilişkin bilgileri de içeren başvuru formu.
 - b) Başvuru yapan gerçek veya tüzel kişinin ürünün tek üreticisi olması hâlinde, bu hususu ispatlayan bilgi ve belgeler.
 - c) Tescili istenen coğrafi işaretin adı, menşe adı veya mahreç işaretinden hangisine uygun olduğuna ve ürün grubuna ilişkin bilgi ile coğrafi işaret tanımına uygunluğunu kanıtlayan bilgi ve belgeler.
 - ç) Ürünün tanımı, ürünün ve gerekiyorsa hammaddesinin fiziksel, kimyasal, mikrobiyolojik ve duyuşsal özelliklerini açıklayan teknik bilgi ve belgeler.
 - d) Coğrafi alanın sınırlarını açıkça tanımlayan ve belirleyen bilgi ve belgeler.
 - e) Üretim metoduna ve varsa söz konusu ürüne özelliğini veren yerel üretim teknikleri ile usul ve adetlere ilişkin bilgi ve belgeler.
 - f) Coğrafi işaret tanımı kapsamında coğrafi işaret tesciline konu olan ürünün niteliğinin, ününün veya diğer özelliklerinin söz konusu coğrafi alan ile bağlantısını kanıtlayan bilgi ve belgeler.
 - g) Ürünün söz konusu coğrafi alandaki tarihsel geçmişine ilişkin bilgi ve belgeler.
 - ğ) 49 uncu madde hükümlerine uygun olarak denetim biçimini ayrıntılı olarak açıklayan bilgi ve belgeler.
 - h) Coğrafi işaretin kullanım biçimi ve varsa etiketleme ve ambalajlama usullerini açıklayan bilgiler.
 - ı) Başvuru ücretinin ödendiğine ilişkin bilgi.
- (2) Geleneksel ürün adı başvurusu aşağıda belirtilen unsurları içerir:
- a) Başvuru yapanın kimliğine ve 36 ncı maddede belirtilen başvuru hakkına sahip olanlardan hangisine dâhil olduğuna ilişkin bilgileri içeren başvuru formu.
 - b) Tescili istenen geleneksel ürün adına ve ürün grubuna ilişkin bilgi ile 34 üncü maddede yer alan tanıma uygun olduğunu kanıtlayan bilgi ve belgeler.

c) Ürünün tanımı, ürünün ve gerekiyorsa hammaddesinin fiziksel, kimyasal, mikrobiyolojik ve duyuşal özelliklerini açıklayan teknik bilgi ve belgeler.

ç) Ürün içeriğinde yer alan hammadde ve diğler bileşenlerin özellikleriyle birlikte ürün karakteristiğine işaret eden ürün hazırlama tekniklerinin de açıklandığı üretim metodu tanımı.

d) 49 uncu madde hükümlerine uygun olarak denetim biçimini ayrıntılı olarak açıklayan bilgi ve belgeler.

e) Geleneksel ürün adının kullanım biçimini ve varsa etiketleme ve ambalajlama usullerini açıklayan bilgi ve belgeler.

f) Başvuru ücretinin ödendiğine ilişkin bilgi.

(3) Coğrafi işaret ve geleneksel ürün adı başvurularına ilişkin diğler usul ve esaslar yönetmelikle belirlenir.

Başvurunun incelenmesi ve yayımı

MADDE 38- (1) Kurum, coğrafi işaret veya geleneksel ürün adı başvurularını 33 ila 37 nci ve 39 uncu maddelere göre inceler.

(2) Başvuru yapanın kimliğine ilişkin bilgilerin başvuru formunda bulunmaması hâlinde başvuru yapılmamış sayılır. Başvurunun yapılmamış sayılmasına ilişkin karar Kurumun nihai kararı olup, 40 ıncı madde kapsamında itiraza konu olamaz.

(3) Başvuru yapanın kimliğine ilişkin bilgiler hariç olmak üzere başvuruda 37 nci maddede yer alan şartların yerine getirilmediğinin tespit edilmesi hâlinde, Kurum bu eksikliklerin giderilmesini ister. Eksik bilgi ve belgelerin süresi içinde gönderilmemesi veya gönderilen bilgi ve belgelerin şartları karşılamaması hâlinde başvuru reddedilir. Talep edilmesi hâlinde, eksikliklerin giderilmesi için iki defayı geçmemek üzere ek süre verilir.

(4) Kurum, teknik bilgilerin değerlendirilmesi amacıyla ilgili kurum ve kuruluşlardan görüş talep edebilir. Görüş için ilgili kurum ve kuruluşlar tarafından ücret talep edilmesi hâlinde söz konusu ücret Kurum tarafından ödenir.

(5) Bu madde kapsamında incelenerek uygun bulunan başvurular Bültende yayımlanır.

(6) Başvurunun incelenmesi ve yayımına ilişkin usul ve esaslar yönetmelikle belirlenir.

Yabancı ülke kaynaklı başvurular

MADDE 39- (1) Uluslararası anlaşma hükümleri saklı kalmak kaydıyla, yabancı ülke kaynaklı coğrafi işaret veya geleneksel ürün adı başvurularına bu Kanun hükümlerinin uygulanması için 37 nci maddede belirtilen şartlara ek olarak aşağıdaki şartlar ayrıca aranır:

a) Başvuruya konu coğrafi işaret veya geleneksel ürün adının kaynak ülke ya da dâhil olduğu uluslararası topluluk tarafından korunuyor olması.

b) 49 uncu maddede belirtilen denetim şartlarının kaynak ülkede sağlanmış olması.

c) Kaynak ülkenin, Türkiye'den yapılacak coğrafi işaret veya geleneksel ürün adı tescil başvurularına eşit koruma sağlaması.

(2) Yabancı ülke kaynaklı coğrafi işaret veya geleneksel ürün adı başvurusu Türkiye’de korunan coğrafi işaret veya geleneksel ürün adı ile aynı ise inceleme, bölgesel ve geleneksel kullanım ile benzer adların tüketici tarafından birbiriyle karıştırılması riski göz önüne alınarak yapılır. Bu gibi coğrafi işaretlerin ve geleneksel ürün adlarının kullanımına, sadece üretildiği kaynak ülkenin açık ve görülebilir şekilde etikette belirtilmesi hâlinde izin verilir.

İKİNCİ BÖLÜM

İtiraz ve İtirazın İncelenmesi

İtiraz ve itirazın incelenmesi

MADDE 40- (1) Başvuru yapan, 38 inci madde çerçevesinde reddedilen başvuruyla ilgili olarak kararın bildirim tarihinden itibaren iki ay içinde gerekçeli ve yazılı olarak Kuruma itiraz edebilir.

(2) Tescil talebinin 33 ila 37 nci ve 39 uncu maddelere uygun olmadığı iddiasıyla üçüncü kişiler veya 48 inci madde kapsamında önceki tarihli herhangi bir hak sahibi tarafından, başvurunun Bültende yayımlandığı tarihten itibaren üç ay içinde gerekçeli ve yazılı olarak itirazda bulunulabilir. Başvuru yapana itiraz yapıldığına ilişkin bilgi verilerek görüşü istenir.

(3) İtiraza ilişkin ücretin, itiraz süresi içinde ödenmesi ve ödendiğine ilişkin bilginin aynı süre içinde Kuruma sunulması zorunludur. Aksi takdirde itiraz yapılmamış sayılır. Kamu kurum ve kuruluşlarınca yapılan itirazlardan ücret alınmaz.

(4) Birinci ve ikinci fıkralar uyarınca yapılan itirazlar yönetmelikle belirlenen esaslar çerçevesinde Kurul tarafından incelenir. Kurul itirazda ileri sürülen hususların değerlendirilmesi için ilgili kurum veya kuruluşlardan görüş talep edebilir. Görüş için ilgili kurum ve kuruluşlar tarafından ücret talep edilmesi hâlinde söz konusu ücret itiraz eden tarafından ödenir.

(5) Kurum gerekli görmesi hâlinde tarafları uzlaşmaya teşvik edebilir. Uzlaşma ile ilgili hususlarda 6325 sayılı Kanun hükümleri uygulanır.

(6) İtirazın incelenmesi sonucunda başvurunun biçim veya kapsamında değişiklik yapılması hâlinde başvurunun son hâli, değişikliğe uğrayan kısım ayrıca belirtilmek suretiyle Bültende yayımlanır. Bu yayıma itiraz edilemez.

(7) İtiraz üzerine başvurunun reddedilmesi hâlinde karar Bültende yayımlanır.

ÜÇÜNCÜ KISIM

Tescil ve Değişiklik Talepleri

Tescil

MADDE 41- (1) Bültende yayımlandığı tarihten itibaren üç ay içinde hakkında herhangi bir itiraz yapılmamış, yapılan itirazlar nihai olarak reddedilmiş veya itirazların değerlendirilmesi sonucunda değişikliğe uğramış başvuru, bildirim tarihinden itibaren iki ay içinde tescil ücretinin ödenmesi ve ödendiğine ilişkin bilginin aynı süre içinde Kuruma sunulması şartıyla tescil edilir, sicile kaydedilir ve Bültende yayımlanır.

(2) Sicil alenidir. Talep edilmesi hâlinde sicil örneği verilir.

(3) Sicile kayıt, yayım ve tescil işlemlerine ilişkin usul ve esaslar yönetmelikle belirlenir.

Değişiklik talepleri

MADDE 42- (1) Tescil edilen coğrafi işaretin veya geleneksel ürün adının tescile konu özelliklerinde değişiklik olması hâlinde değişiklik talebi, ücretinin ödenmesi şartıyla menfaati bulunanlar tarafından yapılabilir.

(2) Değişiklik talebi, 38 inci madde kapsamında incelenir ve uygun bulunan değişiklikler Bültende yayımlanır. Değişikliğe, yayım tarihinden itibaren üç ay içinde gerekçeli ve yazılı olarak itiraz edilebilir. Bu itirazlar, 40 ncı maddeye göre incelenir. İtiraz olmaması veya inceleme sonucunda itirazın reddedilmesi hâlinde değişiklikler Bültende yayımlanır ve yayımı tarihi itibarıyla kesinleşir. Değişiklikler, ilgililer tarafından yayım tarihinden itibaren en geç bir yıl içinde uygulanır.

(3) Değişiklik taleplerine ilişkin usul ve esaslar yönetmelikle belirlenir.

Başvuru yapan veya tescil ettirenlerde değişiklik

MADDE 43- (1) Coğrafi işaret veya geleneksel ürün adı başvurusu yapanların veya tescil ettirenlerin, 36 ncı ve 49 uncu maddelerde belirtilen şartları sağlamadığına mahkeme tarafından karar verilmesi veya bu durumun Kurum tarafından resen tespiti ya da başvuru yapan veya tescil ettiren kişiler tarafından değişiklik beyanının Kuruma yazılı olarak bildirilmesi hâlinde bu karar, tespit ya da beyan Bültende yayımlanır. Yayım tarihinden itibaren üç ay içinde 36 ncı maddedeki şartları taşıyan ilgililer tarafından başvuru veya tescil kayıtlarında değişiklik talebinde bulunulabilir. Talep olmaması veya yapılan taleplerin uygun bulunmaması hâlinde coğrafi işaret veya geleneksel ürün adı hakkı sona erer ve bu durum Bültende yayımlanır. Birden çok talep olması hâlinde, Kurum, yönetmelikle belirlenen usule uygun olarak en uygun talebi kabul eder.

(2) Başvuru yapan veya tescil ettiren ile 36 ncı ve 49 uncu maddelerde belirtilen şartları sağlayanın anlaşması hâlinde kayıtlardaki değişiklik talebi, belgelerin sunulması ve ücretinin ödenmesi şartıyla Kuruma yapılır. Talebin kabul edilmesi hâlinde değişiklik Bültende yayımlanır.

(3) Coğrafi işaret veya geleneksel ürün adı başvurusu yapan veya tescil ettiren kişilerin isim, adres, unvan veya nev'inde meydana gelen değişiklikler sicile kaydedilerek Bültende yayımlanır.

DÖRDÜNCÜ KISIM

Hakkın Kapsamı, Kullanım ve Denetim

Coğrafi işaret korumasının elde edilmesi ve tescilden doğan hakların kapsamı

MADDE 44- (1) Bir ürüne ilişkin coğrafi işaret koruması bu Kanun çerçevesinde tescil yoluyla elde edilir.

(2) Coğrafi işareti tescil ettiren ile tescil edilmiş coğrafi işaretin kullanım hakkına sahip kişiler, üçüncü kişilerin;

a) Coğrafi işaret tescilinde belirtilen ürün özelliklerini taşımadığı hâlde coğrafi işaretin ününden yarar sağlayacak şekilde ya da tescil kapsamındaki ürünler veya bunlarla ilişkilendirilebilecek nitelikteki ürünlerle ilgili olarak coğrafi işaretin veya 46 ncı madde uyarınca kullanılması öngörülen amblemin ticari amaçlı olarak doğrudan veya dolaylı kullanımının,

b) Ürünün gerçek menşeyini veya niteliğini belirten açıklamalar yahut stilinde, tarzında, tipinde, türünde, yöntemiyle, orada üretildiği biçimde gibi terimler içerse veya başka bir dile tercüme edilmiş olsa dahi, tescilli coğrafi işaretin, tescil kapsamındaki özelliklerini taşımayan ya da çağrışım yapacak şekilde benzeri olan ürün üzerindeki yanıltıcı kullanımının veya taklidinin,

c) Tescilli coğrafi işareti üzerinde taşıyan ürünün iç veya dış ambalajında, tanıtım ve reklamında veya ürünle ilgili herhangi bir yazılı belgede, ürünün tescil edilmiş doğal veya esas nitelik ve özellikleri ile menşeyine ilişkin olarak yanlış veya yanıltıcı herhangi bir açıklama veya belirtiyeye yer verilmesinin,

ç) Tescilli coğrafi işarete ait amblemin tüketiciyi yanıltıcı biçimde kullanımının, önlenmesini talep etme hakkına sahiptir.

(3) Coğrafi işaret tescilinin sağladığı haklar, üçüncü kişilere karşı tescilin Bültende yayımlandığı tarih itibarıyla hüküm ifade eder. Ancak başvuru yapan, başvurunun Bültende yayımlanmasından sonra gerçekleşen ve coğrafi işaret tescilinin yayımlanmış olması hâlinde yasaklanması söz konusu olabilecek fiiller nedeniyle tazminat davası açmaya yetkilidir. Mahkeme, öne sürülen iddiaların geçerliliğine ilişkin olarak, tescilin Bültende yayımlanmasından önce karar veremez.

(4) Tescil edilen coğrafi işaretlerin ürünün öz adına dönüşmüş olduğu kabul edilmez.

(5) Coğrafi işaret korumasına konu adın bir kısmı, ürünün öz adından oluşsa bile tescil ile sağlanan koruma bu öz adları kapsamaz.

(6) Ürünün öz adı, o ürünün ilk üretildiği veya pazarlandığı bölge veya yöreyle ilgili olsa bile bir ürünün genel adı hâline gelmiş adıdır. Bir adın ürünün öz adına dönüşüp dönüşmediğinin tespitinde, söz konusu ürünün tüketim alanında halkın bu adı kullanımı ve ilgili diğer kanuni düzenlemeler göz önünde bulundurulur.

(7) Tescil edilen coğrafi işaret tescil ettirene inhisari hak sağlamaz.

Geleneksel ürün adı korumasının elde edilmesi ve tescilden doğan hakkın kapsamı

MADDE 45- (1) Bir ürüne ilişkin geleneksel ürün adı koruması bu Kanun çerçevesinde tescil yoluyla elde edilir.

(2) Geleneksel ürün adını tescil ettiren ile tescil edilmiş geleneksel ürün adını kullanım hakkına sahip kişiler üçüncü kişilerin aşağıda sayılan fiillerinin önlenmesini talep etme hakkına sahiptir:

a) Geleneksel ürün adı tescilinde belirtilen ürün özelliklerini taşımadığı hâlde tescilli ürün adı için 46 ncı madde uyarınca kullanılması öngörülen amblemin, ürünün ününden yarar sağlayacak şekilde kullanımı veya tescil kapsamındaki ürünleri andıran ürünlerle ilgili olarak ticari amaçlı kullanımı.

b) Tescilli ürün adına ait amblemin tüketiciyi yanıltıcı şekilde kullanımı.

c) Geleneksel ürün adı tescilinde belirtilen ürün özelliklerini ve tescilli ürün adı için 46 ncı madde uyarınca kullanılması öngörülen amblemi taşımadığı hâlde, ürünün iç veya dış ambalajında, tanıtım ve reklamında veya ürünle ilgili herhangi bir yazılı belgede ürünün tescilde belirtilen özellikleri taşıdığına ilişkin yanıltıcı herhangi bir açıklama veya belirtiyeye yer verilmesi.

(3) Geleneksel ürün adı tescilinin sağladığı haklar, üçüncü kişilere karşı tescilin Bültende yayımlandığı tarih itibarıyla hüküm ifade eder. Ancak başvuru yapan, başvurunun Bültende yayımlanmasından sonra gerçekleşen ve geleneksel ürün adı tescilinin yayımlanmış olması hâlinde yasaklanması söz konusu olabilecek fiiller nedeniyle tazminat davası açmaya yetkilidir. Mahkeme, öne sürülen iddiaların geçerliliğine ilişkin olarak tescilin Bültende yayımlanmasından önce karar veremez.

(4) Tescil edilen geleneksel ürün adı tescil ettirene inhisari hak sağlamaz.

(5) Bu Kanun kapsamında geleneksel ürün adlarına sağlanan koruma, başta coğrafi işaretler ve markalar olmak üzere diğer sınai mülkiyet hakları kapsamında kazanılmış haklara hâlel getirmez.

Tescilli coğrafi işaretin ve geleneksel ürün adının kullanımı

MADDE 46- (1) Tescilli coğrafi işaretler ve geleneksel ürün adları sicilde belirtilen şartlara uygun olan ürünlerin üretimi veya pazarlamasında faaliyet gösterenler tarafından kullanılır. Bu kişiler, tescil ettirene, coğrafi işaret ve geleneksel ürün adına yönelik üretim ve pazarlama faaliyeti gösterdiklerine dair bildirimde bulunur.

(2) Tescil edilmiş coğrafi işaretin veya geleneksel ürün adının kullanım hakkına sahip olan kişiler, söz konusu coğrafi işaret veya geleneksel ürün adını, amblem ile birlikte ürün veya ambalajı üzerinde kullanır. Coğrafi işaretler bakımından amblemin kullanılması zorunludur.

(3) Ürünün niteliği gereği, amblem ile birlikte coğrafi işaretin veya geleneksel ürün adının ürünün kendisi veya ambalajı üzerinde kullanılmadığı durumlarda, amblem ile tescilli işaret veya ad, kullanım hakkına sahip olanlar tarafından işletmede kolayca görülecek şekilde bulundurulur.

(4) Geleneksel ürün adının amblemsiz kullanımı bu Kanun hükümlerine tabi değildir.

(5) Tescilli coğrafi işaretin ve geleneksel ürün adının kullanımı ile amblem ve amblemin kullanımına ilişkin usul ve esaslar yönetmelikle belirlenir.

İyiniyetli kullanım

MADDE 47- (1) Gerçek kişi adının veya tüzel kişi unvanının, söz konusu kişiler veya halefleri tarafından, ticaret sırasında halkı yanıltıcı mahiyette olmayan kullanımları, 44 üncü ve 45 inci maddelerde belirtilen hâllerin ihlali sayılmaz.

Markalarla ilişki

MADDE 48- (1) Coğrafi işaretin tescilinden sonra 44 üncü maddede belirtilen biçimlerde veya tescile konu coğrafi işaretle ilgili mal veya hizmetler için kullanılmak üzere yapılan marka başvurusu reddedilir, tescil edilmiş ise dava yoluyla hükümsüz kılınabilir.

(2) Coğrafi işaretle aynı veya benzer bir marka, coğrafi işaretin korunmasından önce iyiniyetle tescil edilmiş veya bu markanın kullanım hakkı iyiniyetle kazanılmışsa, coğrafi işaretin hak sahibine verdiği yetkiler, marka başvurusunun tesciline ve iyiniyetli kullanımına zarar vermez.

(3) Tescilli bir markanın sahip olduğu itibar, ün ve kullanım süresi de göz önünde bulundurularak bu marka ile aynı veya benzer olması sebebiyle markanın varlığına zarar verici veya gerçek kaynağı konusunda yanıltıcı olacak nitelikteki adların coğrafi işaret veya geleneksel ürün adı olarak tesciline, önceki tarihli hak sahibinin itirazı üzerine izin verilmez.

Kullanımın denetimi

MADDE 49- (1) Coğrafi işaretlerin ve geleneksel ürün adlarının kullanımının denetimi; tescilli coğrafi işaretleri ve geleneksel ürün adlarını taşıyan ürünlerin üretimi, piyasaya arzı veya dağıtım aşamalarında veya ürün piyasada iken kullanımının tescilde belirtilen özelliklere uygunluğunun denetimine ilişkin her türlü faaliyeti kapsar.

(2) Denetim, başvuruda belirtilen ve Kurum tarafından yeterliliği onaylanan denetim mercii tarafından yerine getirilir. Sicilde yer alan denetim mercisinde değişiklik, Kurumun onayı ile yapılabilir.

(3) Denetim raporları, tescilin Bültende yayımlandığı tarihten itibaren yılda bir Kuruma sunulur. Ancak şikâyet olması hâlinde, Kurum denetim raporlarının süresinden önce sunulmasını talep edebilir.

(4) Denetim raporlarının incelenmesi sonucunda eksiklik varsa tescil ettirene bildirilerek altı ay içinde eksikliğin giderilmesi istenir. Eksikliğin süresi içinde giderilmemesi veya denetim faaliyetinin usulüne uygun olarak yerine getirilmediğinin tespit edilmesi hâlinde 43 üncü madde hükmü uygulanır.

(5) Tescil ettiren, denetime ilişkin masrafları denetlenenlerden talep edebilir.

(6) Denetime ilişkin usul ve esaslar yönetmelikle belirlenir.

(7) Bu Kitapta belirtilen denetim, başvuru yapan tarafından oluşturulan denetim mercisinin yaptığı denetimleri kapsamakta olup, 11/6/2010 tarihli ve 5996 sayılı Veteriner Hizmetleri, Bitki Sağlığı, Gıda ve Yem Kanunu ile diğer kanunlarda yer alan coğrafi işaretlerin ve geleneksel ürün adlarının denetimine ilişkin hükümler saklıdır.

BEŞİNCİ KISIM

Hakkın Sona Ermesi

BİRİNCİ BÖLÜM

Hükümsüzlük

Hükümsüzlük talebi ve hükümsüzlük hâlleri

MADDE 50- (1) Coğrafi işaretin veya geleneksel ürün adının hükümsüzlüğü menfaati olanlar tarafından mahkemeden istenebilir.

(2) Mahkeme;

a) Tescilin 33 üncü, 34 üncü, 35 inci, 37 nci veya 39 uncu maddelerde belirtilen şartlardan herhangi birine uygun olmaması,

b) Tescilin 36 ncı madde uyarınca başvuru hakkına sahip olanlar tarafından yapılmamış olması,

c) Denetim işlemlerinin, 49 uncu maddede belirtilen biçimde yerine getirilmemesi, hâllerinde tescilli coğrafi işaret veya geleneksel ürün adının hükümsüz sayılmasına karar verir.

(3) Coğrafi işaretin veya geleneksel ürün adının hükümsüzlüğüne ilişkin dava, sicilde tescil ettiren olarak kayıtlı kişiye karşı açılır. Bu davalarda Kurum taraf gösterilmez.

Hükümsüzlüğün etkisi

MADDE 51- (1) Mahkeme tarafından coğrafi işaretin veya geleneksel ürün adının hükümsüzlüğüne karar verilmesi hâlinde, tescil edilen coğrafi işarete ve geleneksel ürün adına bu Kanunla sağlanan koruma hiç doğmamış sayılır.

(2) Coğrafi işaretin veya geleneksel ürün adının kullanım hakkı sahiplerinin kötüniyetli hareket etmesinden zarar görenlerin tazminat talepleri saklı kalmak üzere, coğrafi işaretin veya geleneksel ürün adının hükümsüzlüğü kararının geriye dönük etkisi aşağıdaki durumları etkilemez:

a) Karardan önce tescilin sağladığı haklara tecavüz sebebiyle verilen kesinleşmiş ve uygulanmış kararlar.

b) Karardan önce kurulmuş ve uygulanmış sözleşmeler.

(3) İkinci fıkranın (b) bendi kapsamındaki sözleşmeler uyarınca ödenmiş bedelin, hakkaniyet gereği kısmen ya da tamamen iadesi istenebilir.

(4) Kesinleşmiş mahkeme kararı mahkemece resen Kuruma bildirilir. Hükümsüz kılınan coğrafi işaret veya geleneksel ürün adı, sicilden terkin edilir ve terkine ilişkin bilgi Bültende yayımlanır.

İKİNCİ BÖLÜM

Hak ve Sorumluluktan Vazgeçme

Tescilin sağladığı hak ve sorumluluktan vazgeçme

MADDE 52- (1) Coğrafi işaret veya geleneksel ürün adını tescil ettiren, tescilin sağladığı haklarından ve kullanımın denetimiyle ilgili sorumluluklarından vazgeçebilir. Vazgeçme talebi Bültende yayımlanır.

(2) Bültendeki yayımı takip eden üç aylık süre içinde 36 ncı maddede belirtilen şartları taşıyanlar tarafından tescil ettiren kişiye ilişkin değişiklik talebinde bulunulması hâlinde, bu talep 43 üncü madde hükümleri çerçevesinde incelenir.

(3) Üç aylık süre içinde tescil ettiren kişiye ilişkin değişiklik talebinde bulunulmaması hâlinde, coğrafi işaret veya geleneksel ürün adı tescili üç aylık sürenin sonunda Kurum tarafından sicilden terkin edilir ve terkine ilişkin bilgi Bültende yayımlanır. Vazgeçme, sicile kayıt tarihi itibarıyla hüküm doğurur.

(4) Vazgeçmeye ilişkin usul ve esaslar yönetmelikle düzenlenir.

ALTINCI KISIM

Hakka Tecavüz

Coğrafi işaret hakkına tecavüz sayılan fiiller

MADDE 53- (1) Tescilli coğrafi işaretin aşağıda belirtilen biçimdeki kullanımları coğrafi işaret hakkına tecavüz sayılır:

a) Coğrafi işaret tesciline konu ürünün özelliklerini taşımadığı hâlde, coğrafi işaretin ününden yarar sağlayacak şekilde ya da tescil kapsamındaki ürünler veya bunlarla ilişkilendirilebilecek nitelikteki ürünlerle ilgili olarak coğrafi işaretin veya 46 ncı madde uyarınca kullanılması öngörülen amblemin ticari amaçlı olarak doğrudan veya dolaylı kullanımı.

b) Ürünün gerçek menşeyini veya coğrafi işaretin tercümesini veya stilinde, tarzında, tipinde, türünde, yöntemiyle, orada üretildiği biçimde gibi açıklamaları içerse bile coğrafi işaretin kötüye kullanımı, taklidi veya coğrafi işareti çağrıştıran şekilde kullanımı.

c) Coğrafi işareti taşıyan ürünün iç veya dış ambalajında, tanıtımında ya da ürünle ilgili herhangi bir yazılı belgede, ürünün tescil kapsamındaki nitelikleri ile menşeyine ilişkin olarak yanlış veya yanıltıcı herhangi bir açıklama ya da işarete yer verilmesi.

ç) Coğrafi işarete ilişkin amblemin tüketiciyi yanıltıcı biçimde kullanımı.

(2) Coğrafi işareti kullanma hakkına sahip olanlar, coğrafi işareten doğan haklara tecavüz sayılan fiilleri tescil ettirene noter vasıtasıyla bildirerek dava açılmasını talep edebilir. Tescil ettirenin talebi kabul etmemesi veya bildirim tarihinden itibaren üç ay içinde dava açmaması hâlinde, kullanma hakkına sahip olanlar, yapılan bildirim de ekleyerek dava açabilir. Açılan dava tescil ettirene ihbar olunur. Ancak ciddi bir zarar tehlikesi karşısında, kullanma hakkına sahip olanlar, süreyle bağlı kalmaksızın ihtiyati tedbire karar verilmesini mahkemeden talep edebilir. İhtiyati tedbire karar verilmesi durumunda dava açılabilmesi için belirtilen sürenin dolması beklenmez.

(3) Coğrafi işaretin tescilli olduğuna ilişkin kaydın ürün, ambalaj veya fatura üzerine konulmamış olması, eylemi tecavüz olmaktan çıkarmaz. Ancak tescille ilgili kayıt ve işaretler kusurun değerlendirilmesi sırasında dikkate alınır.

(4) Coğrafi işaret başvurusu yayımlandığı takdirde, başvuruyu yapan, coğrafi işarete yönelik bu maddede sayılan tecavüzlerden dolayı hukuk davası açma hakkına sahiptir. Tecavüz eden, başvurudan ve kapsamından haberdar edilmişse başvurunun yayımlanmamış olmasına bakılmaz. Tecavüz edenin kötüniyetli olduğuna mahkeme tarafından hükümlenirse başvurunun yayımından önce de tecavüzün varlığı kabul edilir.

Geleneksel ürün adı hakkına tecavüz sayılan fiiller

MADDE 54- (1) Tescil edilmiş geleneksel ürün adının aşağıda belirtilen biçimdeki kullanımları, geleneksel ürün adı hakkına tecavüz sayılır:

a) Geleneksel ürün adı tescilinde belirtilen ürün özelliklerini taşımadığı hâlde, 46 ncı madde uyarınca kullanılması öngörülen amblemin tescilli ürün adı ile birlikte kullanılması suretiyle, ürünün ününden herhangi bir biçimde yarar sağlayacak kullanımı veya tescil kapsamındaki ürünleri andıran ürünlerle ilgili olarak tescilli ürün adına tahsis edilen amblemin ticari amaçlı kullanımı.

b) Amblemin tüketiciyi yanıltıcı biçimde kullanımı.

c) Geleneksel ürün adı tescilinde belirtilen ürün özelliklerini ve tescilli ürün adı için 46 ncı madde uyarınca kullanılması öngörülen amblemi taşımadığı hâlde, ürünün iç veya dış ambalajında, tanıtım ve reklamında veya ürünle ilgili herhangi bir yazılı belgede ürünün tescilde belirtilen özellikleri taşıdığına ilişkin yanıltıcı herhangi bir açıklama veya belirtiyer verilmesi.

(2) Geleneksel ürün adı hakkına tecavüz edildiğinin bu adı kullanım hakkına sahip olanlarca tespit edilmesi hâlinde, tecavüz bu kişilerce tescil ettirene noter vasıtasıyla bildirilerek dava açması talep edilebilir. Tescil ettirenin talebi kabul etmemesi veya bildirim aldığı tarihten itibaren üç ay içinde gerekli davayı açmaması hâlinde, kullanma hakkına sahip olanlar, yapılan bildirim de ekleyerek dava açabilir. Açılan dava tescil ettirene ihbar olunur. Ancak ciddi bir zarar tehlikesi karşısında, kullanma hakkına sahip olanlar, süreye bağlı kalmaksızın ihtiyati tedbire karar verilmesini mahkemeden talep edebilir. İhtiyati tedbire karar verilmesi hâlinde, dava açılabilmesi için belirtilen sürenin dolması beklenmez.

(3) Geleneksel ürün adı başvurusu, yayımlandığı takdirde, başvuruyu yapan, geleneksel ürün adına yönelik bu maddede sayılan tecavüzlerden dolayı hukuk davası açma hakkına sahiptir. Tecavüz eden, başvurudan veya kapsamından haberdar edilmiş ise başvurunun yayımlanmamış olmasına bakılmaz. Tecavüz edenin kötüniyetli olduğuna mahkeme tarafından hükmolunursa başvurunun yayımından önce de tecavüzün varlığı kabul edilir.

ÜÇÜNCÜ KİTAP

Tasarım

BİRİNCİ KISIM

Tasarım Hakkı ve Kapsamı

Tasarım ve ürün

MADDE 55- (1) Tasarım, ürünün tümü veya bir parçasının ya da üzerindeki süslemenin çizgi, şekil, biçim, renk, malzeme veya yüzey dokusu gibi özelliklerinden kaynaklanan görünümüdür.

(2) Ürün, bilgisayar programları hariç olmak üzere, endüstriyel yolla veya elle üretilen herhangi bir nesnenin yanı sıra birleşik bir ürün veya bu ürünü oluşturan parçaları, ambalaj gibi nesnelere, birden çok nesnenin bir arada algılanan sunumlarını, grafik sembolleri ve tipografik karakterleri ifade eder.

(3) Birleşik ürün, sökülüp takılma yoluyla değiştirilebilen veya yenilenebilen parçalardan oluşan üründür.

(4) Tasarım; bu Kanun hükümleri uyarınca tescil edilmiş olması hâlinde tescilli tasarım, ilk kez Türkiye’de kamuya sunulmuş olması hâlinde ise tescilsiz tasarım olarak korunur.

Yenilik ve ayırt edicilik

MADDE 56- (1) Tasarım yeni ve ayırt edici niteliğe sahip olması şartıyla bu Kanunla sağlanan haklar kapsamında korunur.

(2) Birleşik ürünün parçasının tasarımı, aşağıdaki şartları taşıyorsa yeni ve ayırt edici niteliğe sahip olduğu kabul edilir:

a) Parça birleşik ürüne takıldığında, birleşik ürünün normal kullanımında görünür durumda olmalıdır.

b) Parçanın görünür durumda olan özellikleri, yenilik ve ayırt edici nitelik şartlarını karşılamalıdır.

(3) Bu maddede yer alan normal kullanım; bakım, servis veya onarım işleri hariç olmak üzere, son kullanıcı tarafından kullanımı ifade eder.

(4) Bir tasarımın aynısı;

a) Tescilli tasarım için başvuru veya rüçhan tarihinden önce,

b) Tescilsiz tasarım için tasarımın kamuya ilk sunulduğu tarihten önce,

dünyanın herhangi bir yerinde kamuya sunulmamış ise o tasarım yeni kabul edilir.

Tasarımlar sadece küçük ayrıntılarda farklılık gösteriyorsa aynı kabul edilir.

(5) Bir tasarımın bilgilendirilmiş kullanıcı üzerinde bıraktığı genel izlenim;

a) Tescilli tasarım için başvuru veya rüçhan tarihinden önce,

b) Tescilsiz tasarım için tasarımın kamuya ilk sunulduğu tarihten önce,

kamuya sunulmuş herhangi bir tasarımın aynı kullanıcı üzerinde yarattığı genel izlenimden farklı ise bu tasarımın ayırt edici niteliğe sahip olduğu kabul edilir.

(6) Ayırt edici niteliğin değerlendirilmesinde, tasarımcının tasarımı geliştirmede sahip olduğu seçenek özgürlüğünün derecesi dikkate alınır.

Kamuya sunma

MADDE 57- (1) Kamuya sunma; sergileme, satış gibi yollarla piyasaya sürme, kullanma, tarif, yayım, tanıtım veya benzer amaçlı faaliyetleri kapsar. Tasarımın gizlilik şartıyla üçüncü bir kişiye açıklanması kamuya sunma sayılmaz.

(2) Koruma talep edilen bir tasarım, başvuru tarihinden veya rüçhan talebi varsa rüçhan tarihinden önceki on iki ay içinde tasarımcı veya halefi ya da bu kişilerin izni ile üçüncü bir kişi tarafından veya tasarımcı ya da halefleri ile olan ilişkinin kötüye kullanımı sonucu kamuya sunulması hâlinde bu açıklama tasarımın yeniliğini ve ayırt edici niteliğini etkilemez.

Koruma kapsamı ve koruma dışı hâller

MADDE 58- (1) Tasarım sahibi, kendi tasarımına kıyasla ayırt edici niteliğe sahip olmayan tasarımlara karşı bu Kanundan doğan haklarını kullanabilir.

(2) Koruma kapsamının değerlendirilmesinde, tasarımcının tasarımı geliştirmede sahip olduğu seçenek özgürlüğünün derecesi dikkate alınır.

(3) Bu Kanun kapsamında sağlanan tasarım koruması, 5/12/1951 tarihli ve 5846 sayılı Fikir ve Sanat Eserleri Kanununda aranan şartları taşıması hâlinde söz konusu Kanunla öngörülen korumaya halel getirmez.

(4) Aşağıda belirtilen hâller koruma kapsamı dışındadır:

a) Kamu düzenine veya genel ahlaka aykırı tasarımlar.

b) Ürünün teknik fonksiyonunun zorunlu kıldığı görünüm özellikleri.

c) Tasarımın kullanıldığı veya uygulandığı ürünün, başka bir ürüne mekanik olarak monte edilmesi veya bağlanması için belirli biçim ve boyutlarda üretilmesi zorunlu ürünlerin görünüm özellikleri.

ç) Paris Sözleşmesinin 2 nci mükerrer 6 ncı maddesi kapsamında yer alan hükümlerle alametleri ile bu kapsam dışında kalan ancak kamuyu ilgilendiren, dinî, tarihî ve kültürel değerler bakımından halka mal olmuş ve ilgili mercilerin tescil izni vermediği işaretlerin, armaların, nişanların veya adlandırmaların uygunsuz kullanımını içeren tasarımlar.

(5) 56 ncı maddedeki şartları karşılamak kaydıyla farklı veya eş birimlerden oluşan modüler bir sistemde bu birimlerin birbirleriyle sonlu veya sonsuz olarak çeşitli biçimlerde bağlantı kurmasını sağlayan tasarımlar korumadan yararlanır.

Tasarım hakkının kapsamı ve sınırları

MADDE 59- (1) Tasarımdan doğan haklar münhasıran tasarım sahibine aittir. Üçüncü kişiler, tasarım sahibinin izni olmadan koruma kapsamındaki tasarım veya tasarımın uygulandığı ürünü üretemez, piyasaya sunamaz, satamaz, ithal edemez, ticari amaçlı kullanamaz veya bu amaçlarla elde bulunduramaz ya da bu tasarım veya tasarımın uygulandığı ürünle ilgili sözleşme yapmak için öneride bulunamaz.

(2) Tescilsiz tasarım, sahibine birinci fıkrada belirtilen fiilleri engelleme hakkını sadece korunan tasarımın aynısının veya genel izlenim itibarıyla ayırt edilemeyecek kadar benzerinin kopyalanarak alınması hâlinde verir. Korunan tasarımın kendi tasarımından önce kamuya sunulduğunu makul yollarla bilmesi mümkün olmayan bir tasarımcı tarafından bağımsız olarak yapılan tasarımın koruma kapsamındaki tasarımdan kopyalanmış olduğu kabul edilmez.

(3) Aşağıda sayılan fiiller tasarım hakkının kapsamı dışındadır:

a) Özel amaçla sınırlı kalan ve ticari amaç taşımayan fiiller.

b) Deneme amaçlı fiiller.

c) Ticari uygulamadaki dürüstlük kuralları ile bağdaşır olmak, tasarımın normal kullanımını gereksiz şekilde tehlikeye sokmamak ve kaynak göstermek şartları ile eğitim veya referans amaçlı çoğaltmalar.

ç) Yabancı ülkede kayıtlı olup geçici olarak Türkiye Cumhuriyeti sınırları içinde bulunan deniz veya hava taşıt araçlarındaki ekipman, bu araçların onarımı için kullanılmak üzere ithal edilen yedek parça ve aksesuarlar ile bu araçların onarım fiilleri.

(4) Birleşik ürünün görünümüne bağımlı olan parçaların, birleşik ürüne orijinal görünümünü yeniden kazandırmak üzere onarım amacıyla ve bu parçaların kaynağı konusunda yanıltıcı olmamak şartıyla tasarımın piyasaya ilk sürüldüğü tarihten üç yıl sonra kullanılması tasarım hakkının ihlali sayılmaz.

(5) Bilim, Sanayi ve Teknoloji Bakanlığınca yayımlanan eşdeğer parçaların dördüncü fıkra kapsamında ve tasarımın piyasaya ilk sürüldüğü tarihten itibaren üç yıl içinde kullanımı tasarım hakkının ihlali sayılmaz.

(6) Yayım erteleme talebinde bulunan tasarımlar için, tasarımlara ait görsel anlatımların Bültende yayımlanmasına kadar ikinci fıkra hükümleri uygulanır.

Önceki kullanımdan doğan hak

MADDE 60- (1) Başvuru tarihinden önce, tescilli tasarımın koruma kapsamına giren ve tescilli tasarımdan bağımsız olarak yapılan tasarımı iyiniyetli olarak ticari amaçla ülke içinde kullanmakta olan veya kullanım için ciddi ve gerçek tedbirler almış kişilere karşı önceki kullanımından dolayı, bu hazırlıklarla sınırlı olmak üzere işletmenin makul ihtiyaçlarını giderecek ölçüde tasarımı kullanma hakkı verilir. Önceki kullanımdan doğan hak, sicile kaydedilerek Bültende yayımlanır.

(2) Önceki kullanımdan doğan hak, lisans verilmesi suretiyle genişletilemez ve devredilemez. Bu hakkın devri işletmenin devriyle mümkündür.

İKİNCİ KISIM

Başvuru, İnceleme ve Tescil

BİRİNCİ BÖLÜM

Tasarım Başvurusu, Rüçhan Hakkı ve İnceleme

Başvuru şartları, sınıflandırma ve çoklu başvuru

MADDE 61- (1) Tasarım başvurusu;

- a) Başvuru sahibinin kimliğine ilişkin bilgileri içeren başvuru formunu,
 - b) Tasarımın görünümünü yansıtan ve yayım yoluyla çoğaltılmaya elverişli görsel anlatımını,
 - c) Tasarımın kullanıldığı veya uygulandığı ürünün adını,
 - ç) Tasarımcının veya tasarımcı grubundaki tasarımcıların adlarını,
 - d) Tescil isteme hakkının tasarımcı veya tasarımcılardan ne şekilde elde edildiğine ilişkin bilgiyi,
 - e) Varsa yayım erteleme talebini,
 - f) Vekil tayin edilmişse vekile ilişkin bilgiyi,
- kapsar.

(2) Başvuru konusunun iki boyutlu bir tasarım olması ve 66 ncı maddeye göre yayım erteleme talebinde bulunulması hâlinde birinci fıkranın (b) bendinde istenen görsel anlatım yerine tasarımın örneği verilebilir.

(3) Başvuruda ayrıca; tasarımın görsel anlatımını veya örneğini açıklayan tarifname verilebilir, tasarımın kullanıldığı veya uygulandığı ürünlerin sınıfı belirtilebilir. Bu madde kapsamında yer alan ürün adı, sınıfı ve tarifnamede verilen bilgiler koruma kapsamını etkilemez.

(4) Başvuru işlemlerine ilişkin ücretlerin ödenmemesi ve süresi içinde ödemeye ilişkin bilginin Kuruma sunulmaması hâlinde başvuru yapılmamış sayılır.

(5) Tasarımın kullanıldığı veya uygulandığı ürünlerin sınıflandırılmasında, 5/8/1997 tarihli ve 97/9731 sayılı Bakanlar Kurulu Kararı ile katılmamız kararlaştırılan Endüstriyel Tasarımların Uluslararası Sınıflandırılmasına İlişkin Locarno Anlaşması hükümleri uygulanır.

(6) Birinci fıkranın (b) bendinde belirtilen, tasarımın görsel anlatımı üzerinde yer alan yazılı ibareler, ifade ettikleri kavramlar üzerinde inhisari hak sağlamaz.

(7) Birden çok tasarımın tescil talebi, ek başvuru ücretinin ödenmesi şartıyla çoklu başvuru altında yapılabilir. Çoklu başvurularda, süslemeler hariç olmak üzere, tasarımın kullanıldığı veya uygulandığı her bir ürünün, aynı sınıfa dâhil olması gerekir.

(8) Çoklu başvuru veya çoklu tescili oluşturan tasarımlar bu Kanunun uygulanmasında ayrı ayrı değerlendirilir.

(9) Çoklu başvuruda, yedinci fıkrada belirtilen şartlara uymayan tasarımlar için tescil talebinde bulunmuş veya tasarım sayısı belirlenen sayıyı aşmışsa Kurum bu tasarımlar için bölünmüş başvuru yapılmasını ister. Bölünmüş her başvuru için başvuru tarihi, ilk başvuru tarihidir. İlk başvuruda rüçhan hakkı talep edilmişse bu hak bölünmüş her başvuruya da tanınır.

(10) Tasarımcı, isminin başvuruda belirtilmemesi hâlinde, tasarımcı olarak belirtilmesini isteme hakkına sahiptir. Ancak, tasarımcı isminin gizli tutulmasını da talep edebilir. Başvuru sahibi tasarımcı değilse veya tasarımcılardan sadece biri veya birkaçıysa, başvuru sahibinin tasarımcı veya tasarımcılardan tasarım başvurusu yapma hakkını ne şekilde elde ettiği başvuruda açıklanır.

(11) Tasarım başvurusunda yer alan imla hataları ve açık maddi hatalar, tasarım örneğini değişikliğe uğratmaması şartıyla başvuru sahibinin talebi üzerine düzeltilir.

(12) Çoklu başvuruda yer alabilecek tasarım sayısı ve başvuruya ilişkin diğer usul ve esaslar yönetmelikle belirlenir.

Rüçhan hakkı ve etkisi

MADDE 62- (1) Paris Sözleşmesi veya Dünya Ticaret Örgütü Kuruluş Anlaşmasına taraf devletlerden birinin uyruğunda olan ya da bu devletlerden birinin uyruğunda olmamakla birlikte bunlardan birinde yerleşim yeri veya işler durumunda ticari müessesesi bulunan gerçek ya da tüzel kişiler veya bunların halefleri, bu devletlerin herhangi birinde yetkili mercilere tasarım veya faydalı model tescili için usulüne uygun olarak yaptıkları başvuru tarihinden itibaren altı ay süreyle, Paris Sözleşmesi hükümleri kapsamında aynı tasarım için Türkiye’de başvuru yapma konusunda rüçhan hakkından yararlanır. Bu süre içinde kullanılmayan rüçhan hakları düşer. Rüçhan hakkından yararlanılabilmesi için ilk başvuru yapılan devletin yetkili makamından rüçhan hakkı belgesi alınması şarttır.

(2) Birinci fıkrada belirtilen gerçek veya tüzel kişiler ile bunların halefleri, Paris Sözleşmesi veya Dünya Ticaret Örgütü Kuruluş Anlaşmasına taraf olmayan bir devlette usulüne uygun tasarım başvurusu yapmışsa, birinci fıkrada belirtilen esaslar çerçevesinde rüçhan hakkından yararlanır.

(3) Aynı devlete yapılmış olan ve önceki ilk başvuru ile aynı konudaki sonraki bir başvuru; sonraki başvurunun yapıldığı tarihte, önceki başvurunun kamunun incelemesine açılmadan ve geride herhangi bir hak bırakmadan geri çekilmesi, geri çekilmiş sayılması veya reddedilmesi ve rüçhan hakkı talebine temel oluşturulmaması şartıyla, rüçhan hakkının belirlenmesinde ilk başvuru olarak kabul edilir. Önceki başvuru, rüçhan hakkı talebi için dayanak oluşturmaz.

(4) 3 üncü maddenin birinci fıkrasının (ç) bendinde belirtilen gerçek veya tüzel kişiler hakkında da bu madde hükümleri uygulanır.

(5) Başvurusu yapılan tasarımı veya tasarımın uygulandığı ürünü Türkiye’de açılan ulusal ya da uluslararası sergilerde ya da Paris Sözleşmesi veya Dünya Ticaret Örgütü Kuruluş Anlaşmasına taraf devletlerde açılan resmî ya da resmî olarak tanınan uluslararası sergilerde teşhir eden 3 üncü maddede belirtilen gerçek veya tüzel kişiler, sergideki teşhir tarihinden itibaren altı ay içinde Türkiye’de başvuru yapma konusunda rüçhan hakkından yararlanır.

(6) Başvurusu yapılan tasarım veya tasarımın uygulandığı ürün, sergide görünür şekilde resmî açılış tarihinden önce teşhir edilmişse rüçhan hakkı süresi ürünün sergiye konulduğu tarihten itibaren başlar.

(7) Bir sergide teşhir edilmiş ürünle aynı veya benzeri bir ürün hakkında birden fazla tasarım başvurusu yapılması hâlinde, bu ürünü sergiye ilk koyan kişi, ürünün sergiye aynı zamanda konularak teşhir edilmesi hâlinde ise ilk başvuruda bulunan kişi rüçhan hakkından yararlanır.

(8) Birinci ve beşinci fıkralarda belirtilen süreler içinde rüçhan hakkına dayanılarak başvuru yapıldığı takdirde, rüçhan hakkının doğduğu tarihten itibaren üçüncü kişiler tarafından yapılan rüçhan hakkına konu tasarım başvurusunun kapsamına giren başvurular ile bunlar adına yapılan tasarım tescilleri hüküm ifade etmez.

Rüçhan hakkının talep edilmesi ve hükmü

MADDE 63- (1) Rüçhan hakkı talebi başvuruyla birlikte yapılır. Bu talebe ilişkin belgeler, başvuru tarihinden itibaren üç ay içinde Kuruma sunulur. Aksi takdirde rüçhan hakkından yararlanma talebi yapılmamış sayılır.

(2) Rüçhan hakkının hüküm ve sonuçları, 62 nci maddenin birinci fıkrası uyarınca rüçhan hakkının talep edildiği başvurunun tarihi veya 62 nci maddenin beşinci ve altıncı fıkralarında belirtilen tarihler itibarıyla doğar.

(3) Bir tasarım için birden fazla rüçhan hakkı talep edilmesi durumunda rüçhan hakkı, geçerli olan ilk rüçhan tarihi itibarıyla başlar.

(4) Sergilerdeki teşhirden doğan rüçhan hakkı, 62 nci maddenin birinci fıkrasına göre verilen rüçhan süresini uzatmaz.

(5) Rüçhan hakkı talebine ilişkin usul ve esaslar yönetmelikle belirlenir.

İnceleme

MADDE 64- (1) Kurum, başvurunun 61 ila 63 üncü maddelerde belirtilen şartlara uygunluğunu inceler. İnceleme sonucunda 61 inci maddenin birinci fıkrasının (a) ve (b) bentlerinde belirtilen şartlar bakımından herhangi bir eksikliğin olmadığına karar verilmesi hâlinde başvuru tarihi, başvurunun Kurum tarafından alındığı tarih itibarıyla kesinleşir.

(2) 61 ila 63 üncü maddeler uyarınca yapılan incelemede tespit edilen eksikliklerin süresi içinde giderilmesi hâlinde başvuru tarihi, başvurunun ilk yapıldığı tarih olarak kesinleşir. Ancak 61 inci maddenin birinci fıkrasının (a) ve (b) bentlerinde yer alan bilgi ve belgelerle ilgili eksikliklerin süresi içinde giderilmesi hâlinde başvuru tarihi, bu eksikliklerin giderildiği tarih olarak kesinleşir.

(3) Tasarım koruması başvuru tarihinin kesinleştiği tarihten itibaren başlar.

(4) Eksikliklerin süresi içinde giderilmemesi hâlinde başvuru yapılmamış sayılır.

(5) Rüçhan hakkı talebine ilişkin eksikliklerin giderilmemesi sadece rüçhan hakkının kaybına neden olur.

(6) Kurum;

a) Tasarım veya ürün tanımına uygun olmayan,

b) Kamu düzenine veya genel ahlaka aykırı,

c) 3 üncü madde kapsamına girmeyen gerçek veya tüzel kişilerce yapılan,

ç) Paris Sözleşmesinin 2 nci mükerrer 6 ncı maddesi kapsamında yer alan hükümlerle ilgili işaretler, armalar, nişanlar veya adlandırmaların uygunsuz kullanımını içeren,

d) Yeni olmadığı tespit edilen,

tasarım tescil taleplerini reddeder.

(7) Altıncı fıkranın (b) ve (ç) bentleri kapsamında verilen ret kararının tasarımın sadece bir bölümüne ilişkin bulunması hâlinde, sadece o bölümle ilgili kısmi ret kararı verilir. Kısmi ret sonucunda tescilin devamı için kalan kısmın koruma şartlarını sağlaması ve tasarım kimliğini muhafaza etmesi şarttır.

İKİNCİ BÖLÜM

Tescil ve Yayım

Tescil ve yayım

MADDE 65- (1) Kesinleşen ve 64 üncü madde hükmüne göre reddedilmemiş başvuru, tescilli tasarım olarak sicile kaydedilir ve Bültende yayımlanır.

(2) Sicil alenidir. Talep edilmesi ve ücretinin ödenmesi şartıyla sicil örneği verilir.

(3) Sicile kayıt, yayım ve tescil işlemlerine ilişkin usul ve esaslar yönetmelikle belirlenir.

Yayımın ertelenmesi

MADDE 66- (1) Başvuruyla birlikte başvuru sahibi, başvuru veya varsa rüçhan tarihinden başlamak üzere otuz ay süreyle yayım erteleme talebinde bulunabilir.

(2) Yayım erteleme talebi bulunan ve 64 üncü madde hükmüne göre reddedilmemiş başvuru, tescil edilerek sicile kaydedilir. Ancak, tasarımın görsel anlatımı ve başvuru dosyasına ilişkin bilgi ve belgeler üçüncü kişilerin incelemesine kapalı tutulur.

(3) Sicile kaydedilmiş tasarıma ilişkin yayım erteleme talebi Bültende yayımlanır.

(4) Kurum, yayım erteleme süresinin sona erdiği tarihte veya hak sahibinin isteği üzerine daha önceki bir tarihte, başvuruyla ilgili bütün kayıt ve belgeleri üçüncü kişilerin incelemesine açar ve yayımlar. Ancak, yayımdan önce yayım ücretinin ödenmesi zorunludur. Başvuru sırasında sadece tasarımın kullanıldığı veya uygulandığı ürünün örneği verilmiş ise tasarımın yayıma uygun görsel anlatımının da verilmesi gerekir. Bu şartların süresi içinde yerine getirilmemesi durumunda sicile kaydedilmiş tasarıma başvuru tarihinden itibaren bu Kanunla sağlanan koruma hiç doğmamış sayılır.

(5) Tecavüz davasının, yayım erteleme süresi içinde açılabilmesi için sicil kaydında ve başvuru dosyasındaki bilgilerin davalı tarafa bildirilmiş olması şarttır.

(6) Yayım erteleme talebi bulunan tasarımın yayım tarihi, görsel anlatımlarının yayımlandığı tarihtir.

(7) Bu madde hükümleri, çoklu başvurudaki tasarımların bir kısmı hakkında da uygulanabilir.

ÜÇÜNCÜ BÖLÜM

İtiraz ve İtirazın İncelenmesi

Karara ve tescile itiraz

MADDE 67- (1) Başvuru sahipleri, 64 üncü madde uyarınca verilen kararlara karşı, kararın bildirim tarihinden itibaren iki ay içinde gerekçeli ve yazılı olarak itiraz edebilir.

(2) Üçüncü kişiler tasarım tescilinin yayım tarihinden itibaren üç ay içinde ücretini ödeyerek tasarımın 55 inci maddenin birinci ve ikinci fıkralarında yer alan tanımlara uygun olmadığı, 56 ncı ve 57 nci maddelerde belirtilen şartları taşımadığı, 58 inci maddenin dördüncü fıkrası ve 64 üncü maddenin altıncı fıkrasının (c) bendi kapsamında olduğu, başvurunun kötüniyetli olduğu ve bir fikri mülkiyet hakkının yetkisiz kullanımını içerdiği gerekçelerini ileri sürerek tescil belgesinin verilmesine yazılı olarak itiraz edebilir.

(3) İkinci fıkra kapsamında yapılan itiraza ilişkin ücretin ödenmemesi veya ödemeye ilişkin bilginin süresi içinde Kuruma sunulmaması hâlinde itiraz yapılmamış sayılır.

İtirazın incelenmesi

MADDE 68- (1) 67 nci maddeye göre yapılacak itirazlar, Kurul tarafından incelenir.

(2) 64 üncü madde uyarınca verilen kararlara karşı yapılan itirazların incelenmesi aşamasında ve gerekli görülen hâllerde başvuru sahibinin görüşü alınır.

(3) 67 nci maddenin ikinci fıkrası uyarınca yapılan itirazlar, görüşlerini açıklayabilmesi için başvuru sahibine bildirilir. İtiraz sahibinden, bildirim tarihinden itibaren bir ay içinde sunulmak üzere ek bilgi ve belge istenebilir. Bu süre içinde istenilen ek bilgi ve belgelerin sunulmaması hâlinde itiraz mevcut bilgi ve belgeler kapsamında değerlendirilir.

(4) İtiraz süresi boyunca veya itirazın incelenmesi aşamasında 64 üncü madde ve yönetmelik hükümleri kapsamında başvuruda eksiklik olduğunun tespit edilmesi hâlinde, işlemlere tamamlanmayan aşamadan devam edilir ve gerekli görülen hâllerde alınan kararlar Bültende yayımlanır.

(5) 67 nci maddenin ikinci fıkrası uyarınca yapılan itirazın kabul edilmesi hâlinde, tasarımın tescili hükümsüz kılınır. 64 üncü maddenin altıncı fıkrasının (b) ve (ç) bentleri ile fikri mülkiyet hakkının yetkisiz kullanımı gerekçesiyle tasarımın bir kısmına yapılan itirazın kabul edilmesi hâlinde ise sadece o kısmın tescili hükümsüz kılınır. Kısmi hükümsüzlük sonucunda tescilin devamı için, kalan kısmın koruma şartlarını sağlaması ve tasarım kimliğini muhafaza etmesi şarttır. Çoklu bir başvuruya yapılan itirazın incelenmesi aşamasında, itiraza konu edilmeyen ancak itirazın eki belgelerden hükümsüz kılınması gerektiği anlaşılan tasarım tescilleri üçüncü fıkrada belirtilen usule uygun olarak resen hükümsüz kılınır.

(6) Bu madde uyarınca tescilin hükümsüzlüğüne karar verilmesi hâlinde, 79 uncu maddede belirtilen hükümsüzlük sonuçları doğar. Hükümsüzlük kararı Bültende yayımlanır.

DÖRDÜNCÜ BÖLÜM

Koruma Süresi ve Yenileme

Tasarımın koruma süresi ve yenileme

MADDE 69- (1) Tescilli tasarımların koruma süresi başvuru tarihinden itibaren beş yıldır. Bu süre beşer yıllık dönemler hâlinde yenilenmek suretiyle toplam yirmi beş yıla kadar uzatılabilir.

(2) Tescilsiz tasarımların koruma süresi, koruma talep edilen tasarımın kamuya ilk sunulduğu tarihten itibaren üç yıldır.

(3) Tasarım tescili, tasarım sahibinin talep etmesi ve yenileme ücretinin ödendiğine ilişkin bilginin süresi içinde Kuruma sunulması şartıyla yenilenir.

(4) Yenileme talebinin tasarım sahibi tarafından koruma süresinin sona erdiği tarihten önceki altı ay içinde yapılması ve aynı süre içinde yenileme ücretinin ödendiğine ilişkin bilginin Kuruma sunulması gerekir. Bu süre içinde talebin yapılmaması veya yenileme ücretinin ödendiğine ilişkin bilginin Kuruma sunulmaması hâlinde, yenileme talebi, koruma süresinin sona erdiği tarihten itibaren altı aylık süre içinde ek ücretin ödenmesi şartıyla da yapılabilir.

(5) Yenileme, önceki koruma süresinin sona erdiği tarihi izleyen günden itibaren hüküm ifade eder. Yenileme, sicile kaydedilir ve Bültende yayımlanır.

(6) Yenilenmeyen tasarımlara ilişkin tasarım hakkı, koruma süresinin bittiği tarihte sona erer.

ÜÇÜNCÜ KISIM

Hak Sahipliği ve Gasp

Hak sahipliği

MADDE 70- (1) Tasarım hakkı, tasarımcıya veya onun haleflerine ait olup devri mümkündür.

(2) Tasarım başvurusu veya tasarım birden çok kişiye aitse hak üzerindeki ortaklık taraflar arasındaki anlaşmaya göre, böyle bir anlaşma yoksa 22/11/2001 tarihli ve 4721 sayılı Türk Medenî Kanunundaki paylı mülkiyete ilişkin hükümlere göre belirlenir. Her hak sahibi diğerlerinden bağımsız olarak aşağıdaki işlemleri kendi adına yapabilir:

a) Kendisine düşen pay üzerinde serbestçe tasarrufta bulunur.

b) Diğer hak sahiplerine bildirimde bulunarak tasarımı kullanabilir.

c) Tasarımdan doğan hakların herhangi bir şekilde tecavüze uğraması hâlinde üçüncü kişilere karşı hukuk davası açabilir. Bu durumda davaya katılabilmeleri için dava açan tarafından bir ay içinde diğer hak sahiplerine bildirim yapılır.

(3) Tasarımın kullanılması amacıyla üçüncü kişilere lisans verilmesi için hak sahiplerinin oybirliği şarttır. Ancak lisans verme konusunda oybirliği sağlanamaması hâlinde mahkeme, lisans verme yetkisini hakkaniyet gereğince hak sahiplerinden birine veya birkaçına verebilir.

(4) Üzerinde birden çok kişinin hak sahipliği söz konusu olsa dahi tasarım başvurusu veya tasarımın devri ya da üzerlerinde hak tesisi için bölünebilmeleri mümkün değildir.

Tasarımın gaspı

MADDE 71- (1) Tasarım başvurusu gerçek hak sahibi olmayan bir kişi tarafından yapılmış veya tasarım bu kişi adına tescil edilmişse veya tescilsiz tasarım gerçek hak sahibi olmayan bir kişi tarafından kamuya sunulmuşsa, gerçek hak sahibi olduğunu iddia eden kişi, tasarım hakkından doğan diğer hak ve talepleri saklı kalmak kaydıyla, tasarım sahipliğinin kendisine devredilmesini veya tasarım sahibi olarak tanınmayı mahkemeden talep edebilir.

(2) Tasarım üzerinde kısmi bir hakkın iddia edilmesi hâlinde, birinci fıkra uyarınca ve paylı mülkiyet esaslarına göre hak sahipliği tanınması talep edilebilir.

(3) Birinci ve ikinci fıkralarda belirtilen talepler, tescilli tasarımın yayımlandığı tarihten veya tescilsiz tasarımın kamuya sunulduğu tarihten itibaren üç yıl içinde ileri sürülmemesi hâlinde düşer. Ancak gerçek hak sahibi olmayan kişinin kötüniyetli olması hâlinde hak düşürücü süre uygulanmaz.

(4) Bu madde hükmüne göre açılan dava ve davada ileri sürülen talepler, dava sonunda verilen kesin hüküm veya davayı herhangi bir şekilde sona erdiren bütün diğer hâller talep üzerine sicile kaydedilerek Bültende yayımlanır ve sicile kaydedildiği tarih itibarıyla iyiniyetli üçüncü kişilere karşı hüküm ve sonuç doğurur.

(5) Dava devam ederken başvurunun tescil edilmesi durumunda başvurunun gaspı davası, tasarımın gaspı davasına dönüşür.

Gaspın sona erdirilmesinin sonuçları

MADDE 72- (1) Tasarım sahipliğinin 71 inci madde hükmüne göre değişmesi halinde, bu değişikliğin sicile kaydedilmesiyle üçüncü kişilerin o tasarımla ilgili tüm hakları sona erer.

(2) Gerçek hak sahibi olmadığı sonradan anlaşılan kişi veya bu kişiyle lisans sözleşmesi yapan kişi, gerçek hak sahibinin sicile kaydedildiği tarihten önce tasarımı kullanmaya başlamışsa ya da kullanım için ciddi hazırlıklar yapmışsa, gerçek hak sahibinden inhisari olmayan bir lisans verilmesini iki ay içinde talep edebilir. Bu süre, gerçek tasarım sahibinin sicile kaydedildiğinin Kurum tarafından ilgililere bildirildiği tarihten itibaren başlar.

(3) Gerçek hak sahibi olmadığı sonradan anlaşılan kişi veya bu kişiden lisans alan, kullanıma başladığı ya da kullanım için ciddi hazırlıklar yaptığı sırada kötünietli ise ikinci fıkra hükmü uygulanmaz.

DÖRDÜNCÜ KISIM

Çalışanların Tasarımları

Hizmet ilişkisi ile diğer iş görme ilişkilerindeki hak sahipliği

MADDE 73- (1) Aralarındaki özel sözleşmeden veya işin mahiyetinden aksi anlaşılmadıkça çalışanların bir işletmede yükümlü olduğu faaliyeti gereği gerçekleştirdiği ya da büyük ölçüde işletmenin deneyim ve çalışmalarına dayanarak iş ilişkisi sırasında yaptığı tasarımların hak sahibi, işverenleridir.

(2) Çalışanların bulunduğu işyerindeki genel faaliyet konusu bilgi ve araçlardan faydalanmak suretiyle birinci fıkra kapsamı dışında yaptığı tasarımların hak sahibi, talep edilmesi hâlinde işverenleridir.

(3) Çalışanların tasarımlarına ilişkin hükümler öğrenciler ve ücretsiz olarak belirli bir süreye bağlı olmaksızın hizmet gören stajyerlerin tasarımları ile 4/11/1981 tarihli ve 2547 sayılı Yükseköğretim Kanununun 3 üncü maddesinin birinci fıkrasının (1) bendinde belirtilen öğretim elemanlarının bilimsel çalışmalar veya araştırmalar sonucunda gerçekleştirdiği tasarımlar hakkında da uygulanır.

(4) Hizmet ilişkisi dışında kalan iş görme sözleşmeleri çerçevesinde yapılan tasarımlarda hak sahibi, taraflar arasında akdedilen sözleşme hükümleri çerçevesinde belirlenir.

Çalışanlar tarafından yapılan tasarımlara ilişkin hak talebinde bedel

MADDE 74- (1) Çalışanın, 73 üncü maddenin ikinci fıkrası kapsamında yapmış olduğu tasarımın önemi dikkate alınarak tespit edilecek bir bedel isteme hakkı vardır. Taraflar bu bedel konusunda anlaşamadıkları takdirde söz konusu bedel mahkeme tarafından tespit edilir.

(2) 73 üncü maddenin üçüncü fıkrası kapsamında öğretim elemanlarınca gerçekleştirilen tasarımlardan elde edilen gelirin yükseköğretim kurumu ve tasarımcı arasındaki paylaşımı tasarımcıya gelirin en az yarısı verilecek şekilde ilgili yükseköğretim kurumunun yönetim kurulunca belirlenir.

BEŞİNCİ KISIM

Lisans

Lisans

MADDE 75- (1) Tasarım hakkı, lisans sözleşmesine konu olabilir.

(2) Lisans, inhisari lisans veya inhisari olmayan lisans şeklinde verilebilir. Sözleşmede aksi kararlaştırılmamışsa lisans, inhisari değildir. İnhisari olmayan lisans sözleşmelerinde, lisans veren tasarımı kendi kullanabileceği gibi üçüncü kişilere de başka lisanslar verebilir. İnhisari lisans sözleşmelerinde, lisans veren başkasına lisans veremez ve hakkını açıkça saklı tutmadıkça kendisi de tasarımı kullanamaz.

(3) Sözleşmede aksi kararlaştırılmamışsa lisans sahipleri, lisanstan doğan haklarını üçüncü kişilere devredemez veya alt lisans veremez.

(4) Sözleşmede aksi kararlaştırılmamışsa lisans hakkını alan kişi, lisans süresince tasarımın kullanılmasına ilişkin her türlü tasarrufta bulunabilir. Lisans alan, lisans sözleşmesinde yer alan şartlara uymak zorundadır. Aksi takdirde tasarım sahibi, tasarımdan doğan haklarını lisans alana karşı ileri sürebilir.

Hakkın devrinden veya lisans vermekten doğan sorumluluk

MADDE 76- (1) Başvuru veya tescilden doğan tasarım hakkını devreden ya da lisans veren kişinin bu işlemleri yapmaya yetkili olmadığı sonradan anlaşılması hâlinde söz konusu kişi, bu durumdan ilgililere karşı sorumlu olur.

(2) Tasarım başvurusunun geri çekilmesi, reddedilmesi, tasarım tescilinin iptaline veya hükümsüzlüğüne karar verilmiş olması hâllerinde tarafların, hakkı devreden veya lisans veren bakımından daha kapsamlı bir sorumluluğu sözleşmeyle öngörmemiş olmaları hâlinde 79 uncu madde hükümleri uygulanır. Bu madde hükmünden doğan tazminatı talep etme süresi, sorumluluk davasına dayanak olan mahkeme kararının kesinleşme tarihinde başlar.

ALTINCI KISIM

Hakkın Sona Ermesi

BİRİNCİ BÖLÜM

Hükümsüzlük

Hükümsüzlük hâlleri

MADDE 77- (1) Aşağıdaki hâllerde tasarımın hükümsüz sayılmasına mahkeme tarafından karar verilir:

a) 55 inci maddenin birinci ve ikinci fıkralarında yer alan tanımlara uygun olmadığı, 56 ncı ve 57 nci maddelerde belirtilen şartları taşımadığı, 58 inci maddenin dördüncü fıkrası ve 64 üncü maddenin altıncı fıkrasının (c) bendi kapsamında olduğu, başvurunun kötüniyetle yapıldığı ve bir fikri mülkiyet hakkının yetkisiz kullanımını içerdiği ispat edilmişse.

b) Hak sahipliğinin başka kişiye veya kişilere ait olduğu ispat edilmişse.

c) Sonradan kamuya açıklanan aynı veya benzer nitelikteki bir tasarımın başvuru tarihi, tescilli bir tasarımın başvuru tarihinden önce ise.

(2) 64 üncü maddenin altıncı fıkrasının (b) ve (ç) bentleri ile fikri mülkiyet haklarının yetkisiz kullanımı gerekçesiyle tasarımın bir kısmına ilişkin hükümsüzlük talebinin kabul edilmesi hâlinde, o kısmın tescili hükümsüz kılınır. Kısmi hükümsüzlük sonucunda tescilin devamı için, kalan kısmın koruma şartlarını sağlaması ve tasarım kimliğini muhafaza etmesi şarttır.

Hükümsüzlük talebi

MADDE 78- (1) Tasarımın hükümsüzlüğü, ikinci fıkrada sayılan hâller dışında menfaati olanlar tarafından istenebilir.

(2) Tasarımın hükümsüzlüğü, 77 nci maddenin birinci fıkrasının (c) bendine göre sadece önceki hak sahibi; 70 inci ve 73 üncü maddelere göre ise ancak tasarım hakkına sahip kişiler tarafından ileri sürülebilir.

(3) Tasarımın hükümsüzlüğüne ilişkin olarak koruma süresince veya tasarım hakkının sona ermesini izleyen beş yıl içinde dava açılabilir.

(4) Hükümsüzlük davası, dava tarihinde sicilde tasarım sahibi olarak kayıtlı kişiye karşı açılır. Tasarım üzerinde sicilde hak sahibi olarak görülen kişilerin davaya katılabilmelerini sağlamak için ayrıca bu kişilere bildirim yapılır.

(5) Tescilsiz tasarımlarda hükümsüzlük davası, hak sahibi olduğunu iddia eden kişiye karşı açılır.

Hükümsüzlüğün etkisi

MADDE 79- (1) Tasarımın hükümsüzlüğüne ilişkin karar geçmişe etkili olup, tasarıma bu Kanunla sağlanan koruma hiç doğmamış sayılır.

(2) Tasarım sahibinin ağır ihmali veya kötünietli hareket etmesinden zarar görenlerin tazminat talepleri saklı kalmak üzere, hükümsüzlüğün geçmişe dönük etkisi aşağıdaki durumları etkilemez:

a) Hükümsüzlüğe karar verilmeden önce tasarımın sağladığı haklara tecavüz nedeniyle verilen kesinleşmiş ve uygulanmış kararlar.

b) Hükümsüzlüğe karar verilmeden önce yapılmış ve uygulanmış sözleşmeler.

(3) İkinci fıkranın (b) bendinde belirtilen sözleşme uyarınca ödenmiş bedelin hakkaniyet gereğince kısmen veya tamamen iadesi talep edilebilir.

(4) Tasarımın hükümsüzlüğüne ilişkin kesinleşmiş karar herkese karşı hüküm doğurur. Hükümsüzlük kararının kesinleşmesinden sonra mahkeme bu kararı Kuruma resen gönderir. Hükümsüz kılınan tasarım, Kurum tarafından sicilden terkin edilir ve Bültende yayımlanır.

İKİNCİ BÖLÜM

Diğer Sona Erme Hâlleri ve Sonuçları

Sona erme ve sonuçları

MADDE 80- (1) Tasarım hakkı;

- a) Koruma süresinin dolması veya tescilin yenilenmemesi,
- b) Hak sahibinin hakkından vazgeçmesi, sebeplerinden birinin gerçekleşmesi ile sona erer.

(2) Başvuru veya tescil sahibi, tasarım hakkından tamamen veya kısmen vazgeçebilir.

(3) Vazgeçmenin yazılı olarak Kuruma bildirilmesi gerekir. Vazgeçme, sicile kayıt tarihi itibarıyla hüküm doğurur ve Bültende yayımlanır.

(4) Sicile kayıtlı hak ve lisans sahiplerinin izni olmadıkça, tasarım sahibi bu hakkından vazgeçemez.

(5) Tasarım üzerinde, üçüncü bir kişi tarafından hak sahipliği iddia edilmiş ve bu hususta alınan tedbir kararı sicile kaydedilmişse, bu kişinin izni olmadıkça, tasarımdan doğan haklardan vazgeçilemez.

YEDİNCİ KISIM

Tasarım Hakkına Tecavüz

Tasarım hakkına tecavüz sayılan fiiller

MADDE 81- (1) Aşağıda belirtilen fiiller tasarım hakkına tecavüz sayılır:

a) Tasarım sahibinin izni olmaksızın bu Kanun hükümlerine göre koruma kapsamındaki bir tasarımın kullanıldığı veya uygulandığı ürünün aynısını veya genel izlenim itibarıyla ayırt edilemeyecek kadar benzerini üretmek, piyasaya sunmak, satmak, sözleşme yapmak için öneride bulunmak, ticari amaçla kullanmak veya bu amaçlarla bulundurmamak, başka bir şekilde ticaret alanına çıkarmak, ithal işlemine tabi tutmak.

b) Tasarım sahibi tarafından lisans yoluyla verilmiş hakları izinsiz genişletmek veya bu hakları üçüncü kişilere devretmek.

c) Tasarım hakkını gasp etmek.

(2) Başvuru, 65 inci maddeye göre tescil edilerek yayımlandığı takdirde, tescil sahibi, tasarım hakkına yönelik olarak bu maddede sayılan tecavüzlerden dolayı hukuk davası açma hakkına sahiptir. Tecavüz eden, başvurudan ve kapsamından haberdar edilmişse başvurunun yayımlanmış olmasına bakılmaz. Tecavüz edenin kötüniyetli olduğuna mahkeme tarafından hükmolunursa yayımdan önce de tecavüzün varlığı kabul edilir.

(3) Koruma kapsamındaki tasarımın tescilli olduğuna ilişkin kaydın ürün, ambalaj veya fatura üzerine konulmamış olması, bu maddede sayılan fiilleri tasarım hakkına tecavüz olmaktan çıkarmaz.

(4) Tescilsiz tasarımlar için, tasarım 57 nci maddeye göre kamuya sunulduğu takdirde, hak sahibi, tasarım hakkına yönelik ihlallerden dolayı dava açmaya yetkilidir.

DÖRDÜNCÜ KİTAP

Patent ve Faydalı Model

BİRİNCİ KISIM

Patent Hakkı

BİRİNCİ BÖLÜM

Patentlenebilirlik Şartları

Patentlenebilir buluşlar ve patentlenebilirliğin istisnaları

MADDE 82- (1) Teknolojinin her alanındaki buluşlara yeni olması, buluş basamağı içermesi ve sanayiye uygulanabilir olması şartıyla patent verilir.

(2) Aşağıda belirtilenler buluş niteliğinde sayılmaz. Patent başvurusu veya patentin aşağıda belirtilen konu veya faaliyetlerle ilgili olması hâlinde, sadece bu konu veya faaliyetlerin kendisi patentlenebilirliğin dışında kalır:

- a) Keşifler, bilimsel teoriler ve matematiksel yöntemler.
- b) Zihni faaliyetler, iş faaliyetleri veya oyunlara ilişkin plan, kural ve yöntemler.
- c) Bilgisayar programları.
- ç) Estetik niteliği bulunan mahsuller, edebiyat ve sanat eserleri ile bilim eserleri.
- d) Bilginin sunumu.

(3) Aşağıda belirtilen buluşlara patent verilmez:

- a) Kamu düzenine veya genel ahlaka aykırı olan buluşlar.
- b) Mikrobiyolojik işlemler veya bu işlemler sonucu elde edilen ürünler hariç olmak üzere, bitki çeşitleri veya hayvan ırkları ile bitki veya hayvan üretimine yönelik esas olarak biyolojik işlemler.

c) İnsan veya hayvan vücuduna uygulanacak teşhis yöntemleri ile cerrahi yöntemler dâhil tüm tedavi yöntemleri.

ç) Oluşumunun ve gelişiminin çeşitli aşamalarında insan bedeni ve bir gen dizisi veya kısmi gen dizisi de dâhil olmak üzere insan bedeninin öğelerinden birinin sadece keşfi.

d) İnsan klonlama işlemleri, insan eşey hattının genetik kimliğini değiştirme işlemleri, insan embriyosunun sınai ya da ticari amaçlarla kullanılması, insan ya da hayvanlara önemli bir tıbbi fayda sağlamaksızın hayvanlara acı çektirebilecek genetik kimlik değiştirme işlemleri ve bu işlemler sonucu elde edilen hayvanlar.

(4) Üçüncü fıkranın (a) bendi kapsamında buluşun ticari kullanımının sadece mevzuatla yasaklanmış olması, bu kullanımın kamu düzenine veya genel ahlaka aykırı olduğu anlamına gelmez.

(5) Üçüncü fıkranın (b) bendinde belirtilen mikrobiyolojik işlem, mikrobiyolojik materyal içeren, mikrobiyolojik bir materyalle gerçekleştirilen veya sonucunda mikrobiyolojik materyal oluşan herhangi bir işlemi; esas olarak biyolojik işlem, melezleme ya da seleksiyon gibi tamamen doğal bir olaydan oluşan bitki veya hayvan üretim usulünü ifade eder.

(6) Üçüncü fıkranın (c) bendinde yer alan hüküm, aynı bentte sayılan yöntemlerin herhangi birinde kullanılan ürünler, özellikle madde ve terkipler hakkında uygulanmaz.

Yenilik, buluş basamağı ve sanayiye uygulanabilir olma

MADDE 83- (1) Tekniğin bilinen durumuna dâhil olmayan buluşun yeni olduğu kabul edilir.

(2) Tekniğin bilinen durumu, başvuru tarihinden önce dünyanın herhangi bir yerinde, yazılı veya sözlü tanıtım yoluyla ortaya konulmuş veya kullanım ya da başka herhangi bir biçimde açıklanmış olan toplumca erişilebilir her şeyi kapsar.

(3) Başvuru tarihinde veya bu tarihten sonra yayımlanmış olan ve başvuru tarihinden önceki tarihli ulusal patent ve faydalı model başvurularının ilk içerikleri tekniğin bilinen durumu olarak dikkate alınır. Bu hüküm,

a) 5/1/1996 tarihli ve 96/7772 sayılı Bakanlar Kurulu Kararı ile katılmamız kararlaştırılan Patent İşbirliği Antlaşması uyarınca yapılan uluslararası patent başvurularından, Patent İşbirliği Antlaşmasının 22 nci ve 39 uncu maddelerine göre yönetmelikte belirtilen şartlara uygun olarak ulusal aşamaya giriş yapan patent ve faydalı model başvurularını,

b) 7/6/2000 tarihli ve 2000/842 sayılı Bakanlar Kurulu Kararı ile katılmamız kararlaştırılan Avrupa Patentlerinin Verilmesi ile İlgili Avrupa Patent Sözleşmesinin 153 üncü maddesinin beşinci fıkrasındaki gereklilikleri sağlayan, uluslararası başvuruya dayanan Avrupa patent başvurularını ve Avrupa Patent Sözleşmesinin 79 uncu maddesinin ikinci fıkrasına göre Türkiye'nin belirlendiği ve ilgili belirleme ücretinin ödendiği Avrupa patent başvurularını, da kapsar.

(4) Tekniğin bilinen durumu dikkate alındığında, ilgili olduğu teknik alandaki uzmana göre aşikâr olmayan buluşun, buluş basamağı içerdiği kabul edilir.

(5) Üçüncü fıkra uyarınca tekniğin bilinen durumu olarak dikkate alınan başvuruların ve belgelerin içerikleri, buluş basamağının değerlendirilmesinde dikkate alınmaz.

(6) Buluş, tarım dâhil sanayinin herhangi bir dalında üretilebilir veya kullanılabilir nitelikteyse, sanayiye uygulanabilir olduğu kabul edilir.

Buluş patent veya faydalı model verilmesini etkilemeyen açıklamalar

MADDE 84- (1) Buluşa patent veya faydalı model verilmesini etkileyecek nitelikte olmakla birlikte, başvuru tarihinden önceki on iki ay içinde veya rüçhan hakkı talep edilmişse rüçhan hakkı tarihinden önceki on iki ay içinde ve aşağıda sayılan durumlarda açıklama yapılmış olması buluşa patent veya faydalı model verilmesini etkilemez:

a) Açıklamanın buluşu yapan tarafından yapılmış olması.

b) Açıklamanın patent başvurusu yapılan bir merci tarafından yapılmış olması ve bu merci tarafından açıklanan bilginin;

1) Buluşu yapanın başka bir başvurusunda yer alması ve söz konusu başvurunun ilgili merci tarafından açıklanmaması gerektiği hâlde açıklanması.

2) Buluşu yapandan doğrudan doğruya veya dolaylı olarak bilgiyi edinmiş olan üçüncü bir kişi tarafından, buluşu yapanın bilgisi veya izni olmadan yapılan başvuruda yer alması.

c) Açıklamanın buluşu yapandan doğrudan doğruya veya dolaylı olarak bilgi elde eden üçüncü kişi tarafından yapılmış olması.

(2) Birinci fıkraya göre, başvurunun yapıldığı tarihte patent veya faydalı model isteme hakkına sahip olan her kişi buluşu yapan sayılır.

(3) Birinci fıkranın uygulanmasından doğan sonuçlar, süreyle sınırlı değildir ve her zaman ileri sürülebilir.

(4) Birinci fıkranın uygulanması gerektiğini ileri süren taraf, şartların gerçekleştiğini veya gerçekleşmesinin beklendiğini ispatla yükümlüdür.

İKİNCİ BÖLÜM

Patent Hakkının Kapsamı

Patent hakkının kapsamı ve sınırları

MADDE 85- (1) Patent sahibi, buluşun yeri, teknoloji alanı ve ürünlerin ithal veya yerli üretim olup olmadığı konusunda herhangi bir ayırım yapmaksızın patent hakkından yararlanır.

(2) Patent sahibinin, izinsiz olarak yapılması hâlinde aşağıda belirtilen fiillerin önlenmesini talep etme hakkı vardır:

a) Patent konusu ürünün üretilmesi, satılması, kullanılması veya ithal edilmesi veya bu amaçlar için kişisel ihtiyaçtan başka herhangi bir nedenle elde bulundurulması.

b) Patent konusu olan bir usulün kullanılması.

c) Kullanılmasının yasak olduğu bilinen veya bilinmesi gereken usul patentinin kullanılmasının başkalarına teklif edilmesi.

ç) Patent konusu usul ile doğrudan doğruya elde edilen ürünlerin satılması, kullanılması, ithal edilmesi veya bu amaçlar için kişisel ihtiyaçtan başka herhangi bir nedenle elde bulundurulması.

(3) Aşağıda sayılan fiiller patentin sağladığı hakkın kapsamı dışındadır:

a) Sınai veya ticari bir amaç taşımayan ve özel maksatla sınırlı kalan fiiller.

b) Patent konusu buluşu içeren deneme amaçlı fiiller.

c) İlaçların ruhsatlandırılması ve bunun için gerekli test ve deneyler de dâhil olmak üzere, patent konusu buluşu içeren deneme amaçlı fiiller.

ç) Sadece bir reçetenin oluşturulması için eczanelerde yapılan ilaçların seri üretim olmadan hazırlanarak kullanılması ve bu şekilde hazırlanan ilaçlara ilişkin fiiller.

d) Patent konusu buluşun Paris Sözleşmesine taraf devletlerin gemi, uzay aracı, uçak veya kara nakil araçlarının yapımında veya çalıştırılmasında veya bu araçların ihtiyaçlarının karşılanmasında, söz konusu araçların geçici veya tesadüfi olarak Türkiye Cumhuriyeti sınırları içinde bulunması şartıyla kullanılması.

e) 5/6/1945 tarihli ve 4749 sayılı Kanunla onaylanan Milletlerarası Sivil Havacılık Anlaşmasının 27 nci maddesinde öngörülen ve bu madde hükümlerinin uygulandığı bir devletin hava aracı ile ilgili fiiller.

(4) 8/1/2004 tarihli ve 5042 sayılı Yeni Bitki Çeşitlerine Ait Islahçı Haklarının Korunmasına İlişkin Kanunda tanımlanan küçük çiftçinin kendi işlediği arazisinde, patent sahibi tarafından ya da onun izniyle satılan ya da başka bir ticari yolla sağlanan patentli bir ürün ile yaptığı üretim sonucunda ortaya çıkan üründen elde edeceği çoğaltım materyalini, yine kendi işlediği arazisinde yapacağı yeni üretimler için kullanabilme hakkı vardır. Bu kullanım hakkı, 5042 sayılı Kanun hükümlerine tabidir.

(5) Çiftçinin, patent sahibi tarafından veya onun izniyle satılan ya da başka bir ticari yolla sağlanan patentli damızlık veya diğer hayvan üreme materyalini, tarım amaçlı kullanma hakkı vardır. Bu hak, çiftçinin kendi tarım etkinliğini sürdürme amacıyla hayvan ya da diğer hayvan üreme materyalinin kullanılmasını kapsar. Bu hakkın kullanılmasına ilişkin usul ve esaslar yönetmelikle belirlenir.

(6) Patentın konusu kanunlara, genel ahlaka, kamu düzenine veya genel sağlığa zarar verecek şekilde kullanılamaz. Bu kullanım, mevcut veya gelecekte kabul edilecek belirli veya belirsiz süreli kanuni yasaklamalara ve sınırlamalara da bağlıdır.

Buluşun dolaylı kullanımının önlenmesi

MADDE 86- (1) Patent sahibinin, patent konusu buluşun uygulanmasını mümkün kılan ve buluşun esasını teşkil eden bir kısmı ile ilgili unsurların veya araçların üçüncü kişiler tarafından, patent konusu buluşu kullanmaya yetkili olmayan kişilere verilmesini önleme hakkı vardır. Bu hükmün uygulanabilmesi için söz konusu üçüncü kişilerin, bu unsurların veya araçların buluşu uygulamaya yeterli olduğunu bilmeleri ve bu amaçla kullanılacağını bilmeleri veya bu durumun yeterince açık olması gerekir.

(2) Birinci fıkrada sözü edilen unsurlar veya araçlar piyasada her zaman bulunabilen ürünlerse üçüncü kişiler söz konusu yetkili olmayan kişileri belirtilen fiilleri yapmaya teşvik etmediği takdirde birinci fıkra hükmü uygulanmaz.

(3) 85 inci maddenin üçüncü fıkrasının (a), (b), (c) ve (ç) bentlerinde belirtilen fiilleri yapanlar, birinci fıkra hükmüne göre patenti kullanmaya yetkili olmayan kişilerden sayılmaz.

Önceki kullanımdan doğan hak

MADDE 87- (1) Başvuru tarihinde veya bu tarihten önce buluşu iyiniyetli olarak ülke içinde kullanmakta olan veya kullanım için ciddi ve gerçek tedbirler almış kişilere karşı, patent konusu buluşu aynı şekilde kullanmaya devam etmelerini veya alınmış tedbirlere uygun olarak kullanmaya başlamalarını, patent başvurusu veya patent sahibinin önleme hakkı yoktur. Ancak söz konusu kişilerin patent konusu buluşu kullanmaya devam etmeleri veya alınmış tedbirlere uygun kullanımları, sahip oldukları işletmenin makul ihtiyaçlarını giderecek ölçüde olabilir. Önceki kullanımdan doğan hak, lisans verilmesi suretiyle genişletilemez ve bu hak, ancak işletme ile birlikte devredilebilir.

(2) Birinci fıkrada sözü edilen kişilerce satışı sunulmuş olan ürünlerle ilgili fiiller, patentin sağladığı hakkın kapsamı dışındadır.

Kanuni tekel

MADDE 88- (1) Sermayesinin tamamı Devlete ait olup tekel niteliğindeki mal ve hizmetleri, kamu yararı gözeterek üretmek ve pazarlamak üzere kurulan ve gördüğü bu kamu hizmeti dolayısıyla ürettiği mal ve hizmetler konusunda tekel hakkına sahip olan kamu iktisadi teşebbüslerinin faaliyet alanına giren konularla ilgili bir buluş için patent verildiğinde, tekel sahibinin buluşu kullanabilmesi patent sahibinin iznine bağlıdır. Tekel sahibi iştiğal ettiği sanayi alanında büyük ölçüde ekonomik yarar ve önemli bir teknik ilerleme sağlayabilecek buluşları, kullanım hakkını elde ederek uygulamakla yükümlüdür.

(2) Tekel sahibi patent konusu buluşun kullanımını elde etmek için, patent sahibinden izin vermesini talep etme hakkına sahiptir. Tekel sahibi böyle bir talepte bulunduğu patent sahibi ondan patenti devralmasını isteyebilir. Patent konusu buluşun kullanılması karşılığında veya patentin tekel sahibince devralınması hâlinde ödenecek bedel taraflarca belirlenir. Tarafların anlaşamamaları hâlinde, söz konusu bedel mahkemece tespit edilir.

(3) İkinci fıkra hükümleri saklı kalmak kaydıyla tekel, patentin verilmesinden sonra oluşmuşsa patent sahibi tekel sahibinden buluşun kullanılmakta olduğu işletme veya tesisatı da devralmasını talep etme hakkına sahiptir. Tarafların anlaşamamaları hâlinde, söz konusu bedel mahkemece tespit edilir.

(4) Mevcut bir kanuni tekel yüzünden patent konusu buluş kullanılmıyorsa, söz konusu patent için yıllık ücret ödenmez.

Korumanın kapsamı

MADDE 89- (1) Patent başvurusu veya patentin sağladığı korumanın kapsamı istemlerle belirlenir. Bununla birlikte istemlerin yorumlanmasında tarifname ve resimler kullanılır.

(2) İstemler, kullanılan kelimelerin verdiği anlamla sınırlı olarak yorumlanamaz. Ancak istemler, koruma kapsamının tespitinde, buluşu yapan tarafından düşünülen fakat istemlerde talep edilmeyen, buna karşılık ilgili teknik alanda uzman bir kişi tarafından tarifname ve resimlerin yorumlanması ile ortaya çıkacak özellikleri kapsayacak şekilde genişletilemez.

(3) İstemler, başvuru veya patent sahibine hakkı olan korumayı sağlayacak ve üçüncü kişilere de korumanın kapsamı açısından makul bir düzeyde kesinlik ifade edecek şekilde yorumlanır.

(4) Patent başvurusunun sağladığı korumanın kapsamı, patentin verilmesine kadar geçen süre için başvurunun yayımlanmış olan istemleri ile belirlenir. Ancak patentin verildiği hâli veya itiraz veya hükümsüzlük işlemleri sonucunda değiştirilmiş hâli, koruma alanının genişletilmemiş olması şartıyla başvurunun sağladığı korumayı geçmişe dönük olarak belirler.

(5) Patent başvurusunun veya patentin sağladığı koruma kapsamının belirlenmesinde, tecavüzün varlığının ileri sürüldüğü tarihte istemlerde belirtilmiş unsurlara eşdeğer nitelikte olan unsurlar da dikkate alınır. Bir unsur, esas itibarıyla istemlerde talep edilen unsur ile aynı işlevi görüyor, bu işlevi aynı şekilde gerçekleştiriyor ve aynı sonucu ortaya çıkarıyorsa, genel olarak istemlerde talep edilen unsurun eşdeğeri olarak kabul edilir.

(6) İstemlerin kapsamını belirlemek için patentin verilmesi ile ilgili işlemler sırasında veya patentin geçerliliği süresince, koruma kapsamının belirlenmesinde patent başvurusu veya patent sahibinin beyanları dikkate alınır.

(7) Patent, buluşla ilgili örnekler içeriyorsa istemler bu örneklerle sınırlı olarak yorumlanamaz. Özellikle ürün veya usulün sahip olduğu ilave özelliklerin patentte açıklanan örneklerde bulunmaması, bu örneklerde bulunan özellikleri kapsamaması veya bu örneklerde belirtilen her amaç veya özelliği gerçekleştirememesi hâllerinde, ürün veya usul istemlerle sağlanan koruma kapsamının dışında tutulmaz.

İKİNCİ KISIM

Başvuru, Patent Verilmesi ve İtiraz

BİRİNCİ BÖLÜM

Başvuru ve Rüçhan Hakkı

Patent başvurusu için gerekli belgeler ve başvuru tarihinin kesinleşmesi

MADDE 90- (1) Patent başvurusu;

- a) Başvuru formunu,
 - b) Buluş konusunu açıklayan tarifnameyi,
 - c) İstemleri,
 - ç) Tarifnamede veya istemlerde atıf yapılan resimleri,
 - d) Özeti,
 - e) Başvuru ücretinin ödendiğini gösterir bilgiyi,
- kapsar.

(2) Tarifname, istemler, özet ve varsa resimler başvuru sırasında Paris Sözleşmesi veya Dünya Ticaret Örgütü Kuruluş Anlaşmasına taraf veya karşılıklılık ilkesini uygulayan devletlerin resmî dillerinden birinde verilebilir.

(3) Aşağıdaki unsurların tamamının Kuruma verildiği tarih itibarıyla patent başvuru tarihi kesinleşir ve başvuru işleme alınır:

- a) Patent verilmesi talebi.
- b) Başvuru sahibinin kimlik ve iletişim bilgileri.
- c) Türkçe veya ikinci fıkrada belirtilen yabancı dillerden biri ile yazılmış tarifname veya önceki bir başvuruya yapılan atıf.

(4) Buluş, genetik kaynağa veya genetik kaynakla bağlantılı geleneksel bilgiye dayanıyorsa bu kaynağın nereden alındığına ilişkin açıklamaya, patent başvurusunda yer verilir.

(5) Buluşu yapan, başvuruda belirtilir. Ancak buluşu yapan, isminin gizli tutulmasını isteyebilir. Başvuru sahibinin buluşu yapan olmaması veya buluşu yapanlardan sadece biri veya birkaçı olması hâlinde bu kişiler, patent başvuru hakkını ne şekilde elde ettiklerini başvuruda açıklamak zorundadır.

(6) Buluşu yapanın başvuru veya patent sahibinden buluşu yapan olarak tanınmasını ve adının belirtilmesini isteme hakkı vardır.

(7) Başvuruya ilişkin usul ve esaslar yönetmelikle belirlenir.

Buluş bütünlüğü ve bölünmüş başvuru

MADDE 91- (1) Patent veya faydalı model başvurusu, tek bir buluşu veya tek bir genel buluş fikrini oluşturacak şekilde bir araya gelmiş buluşlar grubunu içerir. Bu hükme uygun olmayan başvurular, başvuru sahibinin talebi veya Kurumun bildirimine üzerine bölünmüş başvurulara ayrılır.

(2) Buluş bütünlüğüne bakılmaksızın başvuru sahibinin talebi üzerine her başvuru için bölünmüş başvuru yapılabilir.

(3) Bölünmüş başvuru, işlemleri devam eden başvuru ile ilgili olarak bu başvuru konusunun kapsamını aşmayacak şekilde yapılır. Bölünmüş başvuruyla birlikte geçmiş yıllara ait yıllık ücretler de ödenir.

(4) Bölünmüş her başvuru için başvuru tarihi, ilk başvurunun tarihidir. İlk başvuruda rüçhan hakkı talep edilmişse bu hak bölünmüş her başvuruya da tanınır.

(5) Bölünmüş başvurulara ilişkin diğer usul ve esaslar yönetmelikle belirlenir.

(6) Bu maddeye uygun olarak yapılmayan bölünmüş başvurular işleme alınmaz.

Buluşun açıklanması, tarifname, istemler ve özet

MADDE 92- (1) Buluş, buluş konusunun ilgili olduğu teknik alanda uzman bir kişi tarafından buluşun uygulanabilmesini sağlayacak şekilde yeterince açık ve tam olarak patent başvurusunda, tarifname, istemler ve tarifnamede veya istemlerde atıf yapılan resimlerle açıklanır.

(2) Buluş, toplum tarafından erişilemeyen ve patent başvurusunda ilgili teknik alandaki uzman tarafından buluşun uygulanmasına yeterli olacak şekilde tanımlanamayan bir biyolojik materyalle ilgiliyse veya bu materyalin kullanımını içeriyorsa bu materyalin tevdi edilmesi hâlinde, buluşun birinci fıkraya uygun olarak açıklandığı kabul edilir.

(3) İkinci fıkraya göre tevdi edilen biyolojik materyal, tevdi kuruluşunda erişilebilir olmaktan çıkarsa; bu materyalin 5/8/1997 tarihli ve 97/9731 sayılı Bakanlar Kurulu Kararı ile katılmamız kararlaştırılan Patent İşlemleri Amacıyla Mikroorganizmaların Tevdi Edilmesinin Uluslararası Kabulü Konusunda Budapeşte Anlaşmasına uygun şekilde yeniden tevdi edilmesi ve materyalin alındığına ilişkin tevdi kuruluşu tarafından verilen belgenin suretinin tevdi tarihinden itibaren dört ay içinde patent başvurusunun veya belgesinin numarası belirtilerek Kuruma gönderilmesi hâlinde, bu erişimin kesintiye uğramadığı kabul edilir.

(4) İstemlerin dayanağı tarifname olup, istemler korunması talep edilen konuyu tanımlamalı, açık ve öz olmalı ve tarifnamede tanımlanan buluşun kapsamını aşmamalıdır.

(5) Özet, sadece teknik bilgi verme amacını taşır. Başka amaçlar için özellikle koruma kapsamının belirlenmesinde veya 83 üncü maddenin üçüncü fıkrasının uygulanmasında kullanılmaz.

(6) Biyolojik materyalin tevdi edilmesine ilişkin şartlar yönetmelikle belirlenir.

Rüçhan hakkı ve etkisi

MADDE 93- (1) Türkiye de dâhil olmak üzere Paris Sözleşmesi veya Dünya Ticaret Örgütü Kuruluş Anlaşmasına taraf herhangi bir devlette patent veya faydalı model için usulüne uygun bir başvuruda bulunmuş herhangi bir kişi veya halefi, aynı buluş için Türkiye’de başvuru yapmak amacıyla, ilk başvurunun yapıldığı tarihten itibaren on iki aylık süre içinde, rüçhan hakkından yararlanır.

(2) Paris Sözleşmesi veya Dünya Ticaret Örgütü Kuruluş Anlaşmasına taraf herhangi bir devletin ulusal mevzuatına göre veya yine bu devletlerin oluşturduğu ikili veya çok taraflı anlaşmalara ya da bu Kanuna göre, usulüne uygun yapılmış ulusal başvuruya eşdeğer her başvurunun rüçhan hakkı doğuracağı kabul edilir.

(3) Usulüne uygun yapılmış ulusal başvuru, başvurunun yapıldığı tarihi, başvurunun sonucu ne olursa olsun, başvuru tarihi olarak almaya yeterli bir başvurudur.

(4) Aynı devlete yapılmış olan ve önceki ilk başvuru ile aynı konudaki sonraki bir başvuru sonraki başvurunun yapıldığı tarihte, önceki başvurunun kamunun incelemesine açılmadan ve geride herhangi bir hak bırakmadan geri çekilmesi, geri çekilmiş sayılması veya reddedilmesi ve bir rüçhan hakkı talebine temel oluşturulmaması şartıyla rüçhanın belirlenmesinde ilk başvuru olarak kabul edilir. Bu durumda önceki başvuru rüçhan hakkı talebi için dayanak oluşturmaz.

(5) İlk başvuru, Paris Sözleşmesi veya Dünya Ticaret Örgütü Kuruluş Anlaşmasına taraf olmayan bir devletin sınai mülkiyet makamına yapılmışsa bu makamın, Paris Sözleşmesinde belirtilenlerle eşdeğer etkiler ve şartlar altında, Türkiye’ye yapılan bir ilk başvurunun rüçhan hakkı doğurduğunu kabul etmesi durumunda, karşılıklılık ilkesi uyarınca bu başvuru hakkında birinci ila dördüncü fıkra hükümleri uygulanır.

(6) Türkiye’de açılan ulusal veya uluslararası sergiler ile Paris Sözleşmesine taraf ülkelerde açılan resmî veya resmî olarak tanınan uluslararası sergilerde, patent veya faydalı model konusunu kapsayan ürününü teşhir eden gerçek veya tüzel kişiler, sergideki teşhir tarihinden itibaren on iki ay içinde Türkiye’de patent veya faydalı model almak için başvuru yapma konusunda rüçhan hakkından yararlanır.

(7) Rüçhan tarihi, 83 üncü maddenin ikinci ve üçüncü fıkraları ile 109 uncu maddenin üçüncü fıkrasının uygulanmasında başvuru tarihi etkisine sahip olur.

Rüçhan hakkının talep edilmesi ve hükmü

MADDE 94- (1) Rüçhan hakkı talebi, ücreti ödenerek başvuruyla birlikte veya başvuru tarihinden itibaren iki ay içinde yapılır ve bu talebe ilişkin belgeler, başvuru tarihinden itibaren üç ay içinde Kuruma sunulur. Aksi takdirde rüçhan hakkı talebi yapılmamış sayılır.

(2) Başvuruda, farklı ülkelere kaynaklanmış olmasına bakılmaksızın birden çok rüçhan hakkı talep edilebilir. Uygun durumda, her bir istem için birden çok rüçhan hakkı talep edilebilir. Birden çok rüçhan hakkı talep edildiği durumda, rüçhan tarihinden itibaren işleyen süreler, rüçhanın en erken tarihli olanından başlar.

(3) Bir veya birden çok rüçhan hakkı talebinde bulunulmuşsa rüçhan hakkı sadece rüçhan hakkının doğduğu başvuru veya başvuruların içerdiği unsurları kapsar.

(4) Rüçhan hakkı talep edilen buluşun belirli unsurları, rüçhan hakkının doğduğu patent başvurusunun istemlerinde yer almamış olsa dahi, rüçhan hakkının doğduğu patent başvurusunun bir bütün olarak bu unsurları açıkça belirtmesi şartıyla rüçhan hakkı bu unsurlar için de kabul edilir.

(5) Rüçhan hakkı talebine ilişkin usul ve esaslar yönetmelikle belirlenir.

İKİNCİ BÖLÜM

Patentin Verilmesi

Başvurunun şekli şartlara uygunluk açısından incelenmesi

MADDE 95- (1) 90 ıncı maddenin üçüncü fıkrasında belirtilen unsurlardan herhangi birinin eksik olması hâlinde başvuru işleme alınmaz.

(2) İşleme alınan başvuruda 90 ıncı maddenin birinci fıkrasında belirtilen unsurlardan en az birinin eksik olması veya 90 ıncı maddenin ikinci fıkrası gereğince unsurların yabancı dilde verilmesi hâlinde, bildirim gerek olmaksızın başvuru tarihinden itibaren iki ay içinde eksiklikler giderilir veya Türkçe çeviriler verilir. Aksi takdirde, başvuru geri çekilmiş sayılır.

(3) Kurum, 90 ıncı maddenin birinci fıkrasında belirtilen unsurları tam olan veya ikinci fıkraya uygun olarak unsurları tamamlanan başvuruyu, 90 ıncı maddenin dördüncü ve beşinci fıkraları ile yönetmelikle belirlenen diğer şekli şartlara uygunluk bakımından inceler.

(4) Başvurunun şekli şartlara uygun olmadığı anlaşılırsa, başvuru sahibinden bildirim tarihinden itibaren iki ay içinde eksikliği gidermesi istenir. Eksikliğin bu süre içinde giderilmemesi hâlinde başvuru reddedilir.

(5) Başvurunun şekli şartlara uygunluk bakımından eksikliğinin olmadığı anlaşılırsa veya eksiklikler süresi içinde giderilirse 96 ncı madde hükmü uyarınca araştırma raporu düzenlenir.

Araştırma talebi, araştırma raporunun düzenlenmesi ve yayımlanması

MADDE 96- (1) Başvuru sahibi başvuruyla birlikte veya bildirim gerek olmaksızın başvuru tarihinden itibaren on iki ay içinde ücretini ödemek kaydıyla araştırma talebinde bulunur. Aksi takdirde başvuru geri çekilmiş sayılır.

(2) Başvuru sahibinin birinci fıkraya hükmüne uygun olarak araştırma talebinde bulunması durumunda, başvurunun şekli şartlara uygunluk bakımından eksikliğinin olmadığı anlaşılırsa veya eksiklikler süresi içinde giderilirse araştırma raporu düzenlenir, başvuru sahibine bildirilir ve Bültende yayımlanır. Araştırma raporu, başvurunun 97 nci madde uyarınca yayımlanmış olması hâlinde ayrı olarak, yayımlanmamış olması hâlinde ise başvuru ile birlikte Bültende yayımlanır.

(3) Başvuru konusunun 82 nci maddenin ikinci ve üçüncü fıkraları kapsamına girdiği sonucuna varılırsa veya tarifnamenin ya da tüm istemlerin yeterince açık olmaması araştırma raporunun düzenlenmesini engelliyorsa araştırma raporu düzenlenmez. Başvuru sahibinden bu

konudaki itirazlarını veya başvurudaki değişikliklerini, bildirim tarihinden itibaren üç ay içinde sunması istenir. Bu süre içinde itirazda bulunulmaması veya itirazın ya da yapılan değişikliklerin Kurum tarafından kabul edilmemesi hâlinde başvuru reddedilir. İtirazın ve varsa yapılan değişikliklerin kabul edilmesi hâlinde araştırma raporu düzenlenir, başvuru sahibine bildirilir ve Bültende yayımlanır.

(4) Cumhurbaşkanı, birinci fıkrada belirtilen on iki aylık araştırma talebi süresini yarısına kadar indirmeye yetkilidir.¹

(5) Araştırma talebinin yapılması ve araştırma raporunun düzenlenmesine ilişkin usul ve esaslar yönetmelikle belirlenir.

Başvurunun yayımlanması ve etkileri

MADDE 97- (1) Başvuru veya varsa rüçhan tarihinden itibaren on sekiz aylık sürenin dolması veya bu süre dolmadan başvuru sahibinin erken yayım talebi üzerine, patent veya faydalı model başvurusu Bültende yayımlanır.

(2) Patent başvurusunun yayımlandığı tarihten itibaren üçüncü kişiler, patent başvurusuna konu olan buluşun patent verilebilirliğine ilişkin görüşlerini sunabilir. Ancak bu kişiler, bu aşamada Kurum nezdindeki işlemlere taraf olamaz.

(3) Birinci fıkrada belirtilen on sekiz aylık süre dolmadan önce patent verilmesi kararı verilmişse patent başvurusu ve patent birlikte yayımlanır.

(4) Bu Kanun hükümlerine göre patente sağlanan koruma, patent başvurusunun Bültende yayımlandığı tarihten itibaren, başvuru sahibine geçici olarak tanınır.

(5) Patent başvurusu sahibinin izni olmadan başvuru konusu buluşu kullanan kişi, patent başvurusu ve kapsamından haberdar edilmişse dördüncü fıkrada belirtilen koruma, başvurunun yayımlandığı tarihten önce de söz konusu olur.

(6) Patent başvurusuna konu olan buluş, mikroorganizmalarla ilgiliyse koruma mikroorganizmanın erişilebilir hâle gelmesinden itibaren başlar.

(7) Patent başvurusunun geri çekilmesi, geri çekilmiş sayılması veya reddedilmesi hâlinde yukarıdaki fıkralarda belirtilen sonuçlar doğmamış sayılır.

(8) Başvurunun yayımlanması ve üçüncü kişi görüşlerinin sunulmasına ilişkin usul ve esaslar yönetmelikle belirlenir.

İnceleme talebi, inceleme raporunun düzenlenmesi ve patentin verilmesi

MADDE 98- (1) Başvuru sahibi, araştırma raporunun bildirim tarihinden itibaren üç ay içinde ücretini ödeyerek incelemenin yapılmasını talep eder. Aksi takdirde başvuru geri çekilmiş sayılır.

(2) Kurum, başvuru sahibinin inceleme talebi üzerine başvurunun ve buna ilişkin buluşun, bu Kanun hükümlerine uygunluğunu inceler.

¹ 2/7/2018 tarihli ve 700 sayılı Kanun Hükmünde Kararnamenin 209 uncu maddesiyle bu fıkrada yer alan "Bakanlar Kurulu" ibaresi "Cumhurbaşkanı" şeklinde değiştirilmiştir.

(3) Başvurunun veya buna ilişkin buluşun bu Kanun hükümlerine uygun olmadığı tespit edilirse başvuru sahibine, görüşlerini sunması ve başvurunun kapsamını aşmaması şartıyla değişiklikler yapması konusunda bildirim yapılır ve gerekli görüldükçe bu tür bildirimler tekrarlanır. Ancak bu kapsamda yapılacak bildirimlerin sayısı üçten fazla olamaz.

(4) Başvuru sahibine üçüncü fıkrada belirtilen bildirimlere görüş sunması veya değişiklik yapabilmesi için bildirim tarihinden itibaren üç aylık süre tanınır. Bu süre içinde görüş bildirilmediği veya değişiklik yapılmadığı takdirde başvuru geri çekilmiş sayılır.

(5) Yapılan inceleme sonucunda düzenlenen inceleme raporunda başvuru ve buna ilişkin buluşun bu Kanun hükümlerine uygun olduğunun belirtilmiş olması hâlinde patentin verilmesine karar verilir, başvuru sahibine bildirilir, bu karar ve patent Bültende yayımlanır.

(6) İnceleme raporuna göre patentin verilebilmesi için değişiklik yapılmasının gerekli olduğu durumda bildirim tarihinden itibaren iki ay içinde değişikliklerin yapılması istenir. Yapılan değişikliklerin kabul edilmesi hâlinde patentin verilmesine karar verilir, bu durum başvuru sahibine bildirilir, bu karar ve patent Bültende yayımlanır. Değişikliklerin yapılmaması veya yapılan değişikliklerin Kurum tarafından kabul edilmemesi hâlinde başvuru geri çekilmiş sayılır, bu karar başvuru sahibine bildirilir ve Bültende yayımlanır.

(7) Patent verilmesine ilişkin yayımdan sonra talep edilmesi ve belge düzenleme ücretinin ödenmesi hâlinde, düzenlenen belge patent sahibine verilir.

(8) İnceleme raporunda, başvurunun ve buna ilişkin buluşun bu Kanun hükümlerine uygun olmadığı belirtilmişse başvuru Kurum tarafından reddedilir, bu karar başvuru sahibine bildirilir ve Bültende yayımlanır.

(9) Patent verilmiş olması, onun geçerliliği ve yararlılığı konusunda Kurum tarafından garanti verildiği şeklinde yorumlanamaz, Kurumun sorumluluğunu da doğurmaz.

(10) İnceleme talebi, inceleme raporunun düzenlenmesi ve patent verilmesine ilişkin usul ve esaslar yönetmelikle belirlenir.

ÜÇÜNCÜ BÖLÜM

İtiraz ve İtirazın İncelenmesi

İtiraz ve itirazın incelenmesi

MADDE 99- (1) Üçüncü kişiler, patent verilmesi kararının Bültende yayımlanmasından itibaren altı ay içinde ücretini ödeyerek söz konusu patente;

a) Patent konusunun, 82 nci ve 83 üncü maddelere göre patent verilebilirlik şartlarını taşımadığı,

b) Buluşun, 92 nci maddenin birinci ila üçüncü fıkraları uyarınca yeterince açıklanmadığı,

c) Patent konusunun, başvurunun ilk hâlinin kapsamını aştığı veya patentin, 91 inci maddeye göre yapılan bölünmüş bir başvuruya veya 110 uncu maddenin üçüncü fıkrasının (b) bendine göre yapılan bir başvuruya dayanması durumunda en önceki başvurunun ilk hâlinin kapsamını aştığı,

gerekçelerinden en az birini ileri sürerek itiraz edebilir.

(2) İtiraza ilişkin ücretin birinci fıkrada belirtilen süre içinde ödenmemesi veya itirazın yönetmelikle belirlenen şartlara uygun olarak yapılmaması hâlinde itiraz yapılmamış sayılır.

(3) İtiraz yapılmaması veya itirazın yapılmamış sayılması durumunda, patentin verilmesi hakkındaki karar kesinleşir ve nihai karar Bültende yayımlanır.

(4) Kurum, yapılan itirazı patent sahibine bildirir. Patent sahibi bu bildirim tarihinden itibaren üç ay içinde görüşlerini sunabilir veya patentte değişiklikler yapabilir. İtiraz, patent sahibinin görüşleri ve patentte değişiklik talepleri de dikkate alınarak, Kurul tarafından incelenir.

(5) Kurul, patentin veya değiştirilmiş hâlinin bu Kanuna uygun olduğu görüşündeyse patentin ya da varsa değiştirilmiş hâlinin devamına, uygun olmadığı görüşündeyse patentin hükümsüzlüğüne karar verir ve bu durumda 139 uncu maddede belirtilen hükümsüzlük sonuçları doğar. Hükümsüzlük kararı Bültende yayımlanır.

(6) Kurul, patentin veya değiştirilmiş hâlinin bu Kanuna kısmen uygun olduğu görüşündeyse patentin bu kısım itibarıyla devamına karar vererek patent sahibinden bildirim tarihinden itibaren iki ay içinde gerekli değişiklikleri yapmasını ister. Söz konusu değişikliğin yapılmaması veya yapılan değişikliğin kabul edilmemesi hâlinde patentin hükümsüzlüğüne karar verilir ve bu durumda 139 uncu maddede belirtilen hükümsüzlük sonuçları doğar. Hükümsüzlük kararı Bültende yayımlanır.

(7) İtiraz sonucunda verilen nihai karar Bültende yayımlanır. Beşinci ve altıncı fıkra uyarınca patentin değiştirilmiş hâliyle devamına karar verilmesi durumunda, patentin değiştirilmiş hâli Bültende yayımlanır.

(8) İtiraz ve itirazın incelenmesine ilişkin usul ve esaslar yönetmelikle belirlenir.

Kurum kararlarına itiraz

MADDE 100- (1) 99 uncu madde hükümleri saklı kalmak üzere, Kurumun almış olduğu kararlara patent başvurusu sahibi, patent sahibi veya ilgili üçüncü kişiler tarafından kararın bildirim tarihinden itibaren iki ay içinde itiraz edilebilir. Bu madde kapsamında yapılan itirazlar Kurul tarafından incelenir.

DÖRDÜNCÜ BÖLÜM

Koruma Süresi ve Yıllık Ücretler

Koruma süresi ve yıllık ücretler

MADDE 101- (1) Başvuru tarihinden başlamak üzere, patentin koruma süresi yirmi yıl, faydalı modelin koruma süresi on yıldır. Bu süreler uzatılamaz.

(2) Patent başvurusu veya patentin korunması için gerekli olan yıllık ücretler, patentin koruma süresi boyunca, başvuru tarihinden itibaren ikinci yılın sona erdiği tarihte ve devam eden her yıl vadesinde ödenir. Vade tarihi, başvuru tarihine tekabül eden ay ve gündür.

(3) Yıllık ücretler, ikinci fıkrada belirtilen vadede ödenmemesi hâlinde, ek ücretle birlikte vadeyi takip eden altı ay içinde de ödenebilir.

(4) Yıllık ücretlerin üçüncü fıkrada belirtilen sürede de ödenmemesi hâlinde, patent hakkı bu ücretin vade tarihi itibarıyla sona erer, patent hakkının sona erdiğine ilişkin bildirim yapılır ve bu durum Bültende yayımlanır. Patent hakkının sona erdiğine ilişkin bildirim tarihinden itibaren iki ay içinde telafi ücretinin ödenmesi hâlinde patent hakkı, ücretin ödendiği tarih itibarıyla yeniden geçerlilik kazanır ve Bültende yayımlanır. Patent hakkının sona erdiğine ilişkin bildirim en geç patent hakkının sona erdiği vade tarihinden başlayan bir yıllık sürenin bitimine kadar yapılır.

(5) Patentin yeniden geçerlilik kazanması, patent hakkının sona ermesi sonucunda hak kazanmış üçüncü kişilerin kazanılmış haklarını etkilemez. Üçüncü kişilerin hakları ve bunların kapsamı, mahkeme tarafından belirlenir.

ÜÇÜNCÜ KISIM

Patent Sürecine İlişkin İşlemler

Patent başvurusu ve patentin üçüncü kişilerce incelenmesi

MADDE 102- (1) Henüz yayımlanmamış patent başvuruları, başvuru sahibinin yazılı izni olmadan üçüncü kişiler tarafından incelenemez.

(2) Başvuru sahibinin, başvurunun sağladığı haklarını kendilerine karşı ileri sürmek istediğini ispat edebilen üçüncü kişiler, başvuru sahibinin izni olmaksızın, henüz yayımlanmamış patent başvurusunu inceleyebilir.

(3) 91 inci maddeye göre yapılan bölünmüş başvurunun veya 110 uncu maddenin üçüncü fıkrasının (b) bendine göre yapılan yeni patent başvurusunun yayımlanmış olması hâlinde, önceki patent başvurusu, başvuru sahibinin izni olmaksızın, başvurunun yayımlanmasından önce üçüncü kişiler tarafından incelenebilir.

(4) Patent başvurusu ve patentin üçüncü kişilerce incelenmesine ilişkin usul ve esaslar yönetmelikle belirlenir.

Patent başvurusunda ve patentte yapılacak değişiklikler ve düzeltmeler

MADDE 103- (1) Patent başvurusu, Kurum nezdinde yapılan işlemler süresince başvurunun ilk hâlinin kapsamını aşmamak şartıyla, başvuru sahibi tarafından değiştirilebilir.

(2) Patente itiraz edilmişse Kurum tarafından itiraza ilişkin nihai karar verinceye kadar patentin sağladığı korumanın kapsamını aşmamak şartıyla patent, patent sahibi tarafından değiştirilebilir.

(3) Patent başvurusu veya patent dokümanlarında yer alan imla hataları ve açık maddi hatalar talep üzerine düzeltilir.

(4) Patent başvurusunda ve patentte yapılacak değişiklikler ve düzeltmelere ilişkin usul ve esaslar yönetmelikle belirlenir.

Patent başvurusunun faydalı model başvurusuna ve faydalı model başvurusunun patent başvurusuna dönüştürülmesi

MADDE 104- (1) Patent başvurusu sahibi, işlemleri devam eden başvurusunun faydalı model başvurusuna dönüştürülmesini talep edebilir. Böyle bir talep yapılması hâlinde Kurum, bildirim tarihinden itibaren bir ay içinde gerekli belgeleri vermesi ve araştırma

ücretini de ödeyerek araştırma talebinde bulunması gerektiğini başvuru sahibine bildirir. Bu süre içinde gerekli şartların yerine getirilmemesi hâlinde, dönüştürme talebi yapılmamış sayılır ve başvuru, patent başvurusu olarak işlem görmeye devam eder. Bu süre içinde gerekli şartların yerine getirilmesi hâlinde, başvuru hakkında 143 üncü maddenin altıncı ila onbirinci fıkralarında yer alan hükümler uygulanır.

(2) Faydalı model başvuru sahibi, en geç araştırma raporunun bildirim tarihini takip eden üç aylık sürenin bitimine kadar faydalı model başvurusunun patent başvurusuna dönüştürülmesini talep edebilir. Böyle bir talepte bulunulması hâlinde, Kurum, bildirim tarihinden itibaren bir ay içinde gerekli belgeleri vermesi ve araştırma ücretini de ödeyerek araştırma talebinde bulunması gerektiğini başvuru sahibine bildirir. Bu süre içinde gerekli şartların yerine getirilmemesi hâlinde, dönüştürme talebi yapılmamış sayılır ve başvuru, faydalı model başvurusu olarak işlem görmeye devam eder. Bu süre içinde gerekli şartların yerine getirilmesi hâlinde, bu Kanunun patent verilmesi ile ilgili hükümleri uygulanır.

(3) Başvurunun yayımlanmış olması hâlinde, patent başvurusunun faydalı model başvurusuna ya da faydalı model başvurusunun patent başvurusuna dönüştürülmesinin kabulü konusundaki Kurum kararı Bültende yayımlanır.

(4) Patent başvurusunun faydalı model başvurusuna ya da faydalı model başvurusunun patent başvurusuna dönüştürülmesi hâlinde, dönüşen başvuru için rüçhan hakkı talep edilmişse aynı rüçhan hakkı dönüşmüş başvuru için de tanınır.

(5) Patent başvurusundan faydalı model başvurusuna veya faydalı model başvurusundan patent başvurusuna dönüştürülmüş başvurular için yapılan yeniden dönüştürme talepleri işleme alınmaz.

(6) Patent başvurusunun faydalı model başvurusuna ve faydalı model başvurusunun patent başvurusuna dönüştürülmesine ilişkin usul ve esaslar yönetmelikle belirlenir.

Patent başvurusunun geri çekilmesi

MADDE 105- (1) Patent başvurusu, patentin verildiğinin ilan edildiği tarihten önce başvuru sahibi tarafından her zaman geri çekilebilir. Yayımlanmış bir patent başvurusunun geri çekildiği Bültende yayımlanır. Başvurunun geri çekildiği Bültende yayımlandıktan sonra bu talepten vazgeçilemez.

(2) Başvuru, sicilde patent başvurusu üzerinde hak tesis etmiş üçüncü kişilerin rızası olmaksızın geri çekilemez.

(3) Henüz yayımlanmamış bir patent başvurusu geri çekildiği, geri çekilmiş sayıldığı veya reddedildiği takdirde aynı buluş konusu için yeni bir patent başvurusu yapılabilir.

(4) Yayımlanmış başvuru geri çekilirse aynı buluş konusunda yeniden başvuru yapılamaz.

Sicile kayıt ve hükümleri

Madde 106- (1) Patent başvuruları ve patent, sicile kaydedilir. Sicil alenidir. Talep edilmesi ve ücretinin ödenmesi şartıyla patentin onaylı sureti verilir. Sicile kayıt, yayım ve tescil işlemlerine ilişkin usul ve esaslar yönetmelikle belirlenir.

(2) 111 inci maddenin birinci fıkrası hükmü saklı kalmak üzere, patent başvuruları veya patentlere ilişkin devirler ve lisanslar ile patent başvurularını ya da patentleri etkileyen iradi veya mecburi tasarruflar iyiniyetli üçüncü kişilere karşı sicile kayıt tarihinden itibaren hüküm doğurur.

(3) Patent başvurusunun veya patentin sağladığı haklar, usulüne uygun bir şekilde sicile kaydedilmedikçe, iyiniyetli üçüncü kişilere karşı ileri sürülemez.

(4) Patent başvurusunun veya patentin sağladığı hakları ileri süren kişi, patent başvurusu veya patentin numarasını, haklarını ileri sürdüğü kişilere bildirmek zorundadır.

(5) Bir ürün ile bunun etiketleri ve ambalajları ile her türlü ilan, reklam veya basılı evrakı üzerinde, patent başvurusu veya patentin sağladığı korumanın mevcut olduğu izlenimini veren beyanların bulunması hâlinde, beyanları koyan kişi, patent başvurusu veya patentin numarasını da belirtmek zorundadır.

İşlemlerin devam ettirilmesi ve hakların yeniden tesisi

MADDE 107- (1) Patent başvurusuna ilişkin işlemlere dair sürelerle uymaması hâlinde başvuru sahibi, süreye uyulmamanın sonucunun bildirim tarihinden itibaren iki ay içinde, ücretini ödeyerek işlemlere devam edilmesini talep edebilir. Aksi takdirde bu talep reddedilir. Talebin kabul edilmesi hâlinde süreye uyulmamış olmanın getirdiği hukuki sonuçlar doğmamış sayılır.

(2) Patent başvurusu veya patent sahibi tarafından, patent başvurusu veya patentle ilgili işlemlerde şartların gerektirdiği özen gösterilmesine rağmen, uyulması gereken bir süreye uyulamamasının patent başvurusunun reddine, geri çekilmiş sayılmasına, 99 uncu madde uyarınca patentin hükümsüz kılınmasına veya diğer herhangi bir hakkın kaybına yol açması hâlinde, hakların yeniden tesisi talep edilebilir. Bu talep, uyulamamış olan sürenin bitiminden itibaren bir yılı geçmemek üzere, süreye uyulamama nedeninin ortadan kalkmasından itibaren iki ay içinde ücreti ödenerek yapılır. Aksi takdirde bu talep reddedilir. Talebin kabul edilmesi hâlinde süreye uyulmamış olmanın getirdiği hukuki sonuçlar doğmamış sayılır.

(3) Hakların yeniden tesis edilmesi hâlinde bu durum Bültende yayımlanır. Hakların kaybindan başlamak üzere bu hakların yeniden tesisine ilişkin kararın yayımına kadar geçen sürede patent konusu buluşu iyiniyetli olarak Türkiye’de kullanan veya kullanım için ciddi ve gerçek tedbirler alan kişiler, sahip oldukları işletmenin makul ihtiyaçlarını giderecek ölçüde buluşu ücretsiz olarak kullanmaya devam edebilir.

(4) 101 inci maddenin dördüncü fıkrasında belirtilen telafi ücretinin ödenmesi için verilen süre ile 93 üncü maddenin birinci fıkrasında belirtilen süre ve yönetmelikle belirlenen işlemlere ilişkin süreler açısından birinci fıkra uyarınca işlemlere devam ettirilmesi talep edilemez.

(5) Bu madde hükümleri, işlemlere devam ettirilmesi veya hakların yeniden tesisi ile ilgili süreler açısından uygulanmaz.

(6) İşlemlerin devam ettirilmesine ve hakların yeniden tesisine ilişkin usul ve esaslar yönetmelikle belirlenir.

Hatalı işlemler

MADDE 108- (1) 138 inci ve 144 üncü maddelerde belirtilen hükümsüzlük nedenleri hariç olmak üzere, patent veya faydalı model başvurusunun ya da belgesinin bu Kanunda belirtilen şartları karşılamamasına rağmen hatalı olarak başvurunun veya belgenin işlemlerine devam edilmesi ve bu durumun itiraz üzerine ya da resen tespit edilmesi hâlinde, hatalı işlem ile devamındaki işlemler iptal edilerek işlemlere hatanın yapıldığı aşamadan devam edilir.

DÖRDÜNCÜ KISIM

Hak Sahipliği ve Gasp

Patent isteme hakkı

MADDE 109- (1) Patent isteme hakkı, buluşu yapana veya onun haleflerine ait olup bu hakkın başkalarına devri mümkündür.

(2) Buluş birden çok kişi tarafından birlikte gerçekleştirilmişse patent isteme hakkı, taraflar başka türlü kararlaştırmamışsa bunların tamamına aittir.

(3) Aynı buluş, birbirinden bağımsız olarak birden çok kişi tarafından gerçekleştirilmişse patent isteme hakkı, önceki tarihli başvurunun yayımlanmış olması şartıyla daha önce başvuru yapana aittir.

(4) Patent almak için ilk başvuran kişi, aksi ispat edilinceye kadar, patent isteme hakkının sahibidir.

Patent başvurularında hak sahipliğine ilişkin işlemler

MADDE 110- (1) Patent isteme hakkının başvuru sahibine ait olmadığı Kurum nezdinde iddia edilemez. Aksi ispat edilene kadar başvuru sahibinin, patent isteme hakkının sahibi olduğu kabul edilir.

(2) Patent verilmesi işlemleri sırasında, patent isteme hakkının gerçek sahibi olduğunu 109 uncu maddenin birinci fıkrası uyarınca iddia eden kişi, başvuru sahibine karşı dava açabilir ve bu davayı Kuruma bildirir. Davaya ilişkin kararın kesinleşme tarihine kadar patent verilmesi işlemleri mahkeme tarafından durdurulabilir.

(3) Hak sahipliğine ilişkin dava sonucunda verilecek kararın davacı lehine kesinleşmesi hâlinde, dava açan hak sahibi, geçerliliği devam eden başvuru için kararın kesinleşme tarihinden itibaren üç ay içinde;

a) Patent başvurusunun kendi başvurusu olarak kabul edilmesini ve yürütülmesini, Kurumdan isteyebilir.

b) Varsa aynı rüçhan hakkından yararlanarak aynı buluş için yeni bir patent başvurusu yapabilir.

c) Başvurunun reddedilmesini Kurumdan talep edebilir.

(4) Üçüncü fıkranın (b) bendi uyarınca yapılan başvuru, ilk başvurunun tarihi itibarıyla işlem görür ve bu durumda ilk başvuru geçersiz sayılır.

(5) Dava açan hak sahibi, kararın kesinleşme tarihinden itibaren üç ay içinde herhangi bir talepte bulunmazsa, dava konusu başvuru geri çekilmiş sayılır.

(6) Buluşu başvuru sahibi ile birlikte gerçekleştirdiğini öne sürerek kısmi bir hakkı bulunduğunu iddia eden kişi de ortak hak sahipliği tanınması talebi ile ikinci fıkra hükmüne göre dava açabilir.

(7) Üçüncü fıkra hükmü, 91 inci maddeye göre yapılan bölünmüş başvurular hakkında da uygulanır.

(8) İkinci fıkraya göre patent isteme hakkını belirlemek için açılan dava sonucunda verilecek kararın kesinleşmesine kadar başvuru, davacının rızası olmadan geri çekilemez.

(9) Dava devam ederken başvuruya patent verilirse başvurunun gaspı davası, patentin gaspı davasına dönüşür.

Patentin gaspı ve gaspın sona erdirilmesinin sonuçları

MADDE 111- (1) Patent, gerçek hak sahibinden başkasına verilmişse gerçek hak sahibi olduğunu 109 uncu maddenin birinci fıkrası hükmüne göre iddia eden kişi, patentin sağladığı diğer hak ve talepleri saklı kalmak şartıyla, patentin kendisine devredilmesini mahkemeden talep edebilir.

(2) Patent üzerinde kısmi bir hakkın iddia edilmesi hâlinde, birinci fıkra uyarınca ve paylı mülkiyet esaslarına göre hak sahipliği tanınması talep edilebilir.

(3) Birinci ve ikinci fıkralarda belirtilen haklar patentin verildiğine ilişkin yayım tarihinden itibaren iki yıl içinde, kötüniyet hâlinde ise patentin koruma süresinin bitimine kadar kullanılır.

(4) Bu maddeye göre açılan dava ile bu dava sonucunda verilen ve kesinleşen hüküm sicile kaydedilerek Bültende yayımlanır ve sicile kaydedildiği tarih itibarıyla iyiniyetli üçüncü kişilere karşı hüküm ve sonuç doğurur.

(5) Bu maddeye göre patente ilişkin hak sahipliğinin değişmesi hâlinde, bu değişikliğin sicile kaydedilmesi ile birlikte, üçüncü kişilerin o patentle ilgili lisans ve tanınan diğer hakları sona erer.

(6) Beşinci fıkraya göre gerçek patent sahibinin sicile kayıt tarihinden önce; sonradan gerçek patent sahibi olmadığı anlaşılan kişi veya onunla davadan önce dava konusu patentle ilgili lisans anlaşması yapan, eğer buluşu kullanmaya başlamışsa veya kullanım için ciddi hazırlıklara başlamış bulunuyorsa, gerçek patent sahibi veya sahiplerinden inhisari olmayan bir lisans verilmesini talep edebilir.

(7) Bu talebin yapılması için öngörülen süre, önceden sicilde patent sahibi olarak görünen kişi için iki ve lisans alan için dört aydır. Bu süreler gerçek patent sahibinin sicile kaydedildiğinin Kurum tarafından ilgililere tebliğ edildiği tarihten itibaren başlar.

(8) Altıncı fıkraya göre verilecek lisans, makul süre ve şartlar ile verilir. Bu süre ve şartların belirlenmesinde, zorunlu lisansın verilmesine ilişkin hükümler kıyasen uygulanır.

(9) Patent sahibi veya lisans alan patenti kullanıma başladığı veya kullanım için ciddi hazırlıklar yaptığı sırada kötüniyetliyse altıncı ve yedinci fıkra hükümleri uygulanmaz.

Ortaklık ilişkisi ve patentin bölünmezliği

Madde 112- (1) Patent başvurusu veya patent birden çok kişiye aitse hak üzerindeki ortaklık taraflar arasındaki anlaşmaya göre, böyle bir anlaşma yoksa 4721 sayılı Kanundaki paylı mülkiyete ilişkin hükümlere göre belirlenir. Her hak sahibi diğerlerinden bağımsız olarak aşağıdaki işlemleri kendi adına yapabilir:

- a) Kendisine düşen pay üzerinde serbestçe tasarrufta bulunur.
- b) Diğer hak sahiplerine bildirimde bulunduktan sonra buluşu kullanabilir.
- c) Patent başvurusu veya patentin korunması için gerekli önlemleri alabilir.

ç) Birlikte yapılan patent başvurusu veya alınan patentin sağladığı hakların herhangi bir şekilde tecavüze uğraması hâlinde üçüncü kişilere karşı hukuk davası açabilir. Diğer hak sahiplerinin davaya katılabilmeleri için, durum, davayı açan tarafından davanın açıldığı tarihten itibaren bir ay içinde kendilerine bildirilir.

(2) Buluşun kullanılması amacıyla üçüncü kişilere lisans verilmesi için hak sahiplerinin oybirliği şarttır. Ancak lisans verme konusunda oybirliği sağlanamaması hâlinde mahkeme, mevcut şartları göz önünde tutarak hakkaniyet gereğince bu yetkiyi hak sahiplerinden birine veya birkaçına verebilir.

(3) Üzerinde birden çok kişinin hak sahipliği söz konusu olsa dahi patent başvurusu veya patentin devri ya da üzerlerinde hak tesisi için bölünebilmeleri mümkün değildir.

BEŞİNCİ KISIM

Çalışanların Buluşları

Hizmet buluşu ve serbest buluş

MADDE 113- (1) Çalışanın, bir işletme veya kamu idaresinde yükümlü olduğu faaliyeti gereği gerçekleştirdiği ya da büyük ölçüde işletme veya kamu idaresinin deneyim ve çalışmalarına dayanarak, iş ilişkisi sırasında yaptığı buluş, hizmet buluşudur.

(2) Birinci fıkrada belirtilen hizmet buluşunun dışında kalan buluş, serbest buluş olarak kabul edilir.

(3) Öğrenciler ve ücretsiz olarak belirli bir süreye bağlı olmaksızın hizmet gören stajyerler hakkında çalışanlara ilişkin hükümler uygulanır.

(4) Çalışan buluşu için uygulanan hükümler, diğer kanuni düzenlemeler ve taraflar arasında yapılan sözleşme hükümleri saklı kalmak şartıyla, kamu kurum ve kuruluşlarında çalışanların buluşları hakkında da uygulanır.

(5) Kamu kurum ve kuruluşlarında çalışanlara buluşları için ödenecek bedel, buluştan elde edilen gelirin üçte birinden az olamaz. Ancak buluş konusunun kamu kurum veya kuruluşunun kendisi tarafından kullanılması hâlinde ödenecek bedel, bir defaya mahsus olmak üzere, bedelin ödendiği ay için çalışana ödenen net ücretin on katından fazla olamaz.

(6) 3/7/2014 tarihli ve 6550 sayılı Araştırma Altyapılarının Desteklenmesine Dair Kanun kapsamında yeterlik alan araştırma altyapılarında gerçekleşen buluşlar hakkında 6550 sayılı Kanunda yer alan hükümler uygulanır. 6550 sayılı Kanunda hüküm bulunmayan hâllerde bu Kanunun 121 inci maddesi hükmü kıyasen uygulanır.

Hizmet buluşuna dair bildirim yükümlülüğü

MADDE 114- (1) Çalışan, bir hizmet buluşu yaptığında, bu buluşunu yazılı olarak ve geciktirmeksizin işverene bildirmekle yükümlüdür. Buluş birden çok çalışan tarafından gerçekleştirilmişse, bu bildirim birlikte yapılabilir. İşveren, bildirim kendisine ulaştığı tarihi, bildirimde bulunan kişi veya kişilere geciktirmeksizin ve yazılı olarak bildirir.

(2) Çalışan, teknik problemi, çözümünü ve hizmet buluşunu nasıl gerçekleştirmiş olduğunu, bildiriminde açıklamak zorundadır. Buluşun daha iyi açıklanması bakımından varsa resmini de işverene verir.

(3) Çalışan, yararlanmış olduğu işletme deneyim ve çalışmalarını, varsa diğer çalışanların katkılarını ve bu katkıların şeklini, yaptığı işle ilgili olarak aldığı talimatları ve söz konusu katkılar yanında kendisinin katkı payını da belirtir.

(4) İşveren, bildirim kendisine ulaştığı tarihten itibaren iki ay içinde, bildirim hangi hususlarda düzeltilmesi gerektiğini çalışana bildirir. Talepte bulunulmaması hâlinde, ikinci fıkrada belirtilen bildirim geçerli sayılır.

(5) Çalışanın bu Kanunda öngörülen şekilde bildirimde bulunabilmesi için, işveren gereken yardımı göstermek zorundadır.

(6) Çalışan, hizmet buluşunu, serbest buluş niteliği kazanmadığı sürece gizli tutmakla yükümlüdür.

İşverenin buluşa ilişkin hakkı ve hak talebinde bedel

MADDE 115- (1) İşveren, hizmet buluşu ile ilgili olarak tam veya kısmi hak talep edebilir. İşveren bu talebi, çalışanın bildirim kendisine ulaştığı tarihten itibaren dört ay içinde yazılı olarak çalışana bildirmek zorundadır. Çalışana böyle bir bildirim süresinde yapılmaması veya hak talebinde bulunulmadığına dair bildirim yapılması hâlinde, hizmet buluşu serbest buluş niteliği kazanır.

(2) İşverenin hizmet buluşuna ilişkin tam hak talebinde bulunması hâlinde bununla ilgili bildirim çalışana ulaşması ile buluş üzerindeki tüm haklar işverene geçmiş olur.

(3) İşverenin hizmet buluşuna ilişkin kısmi hak talep etmesi hâlinde, hizmet buluşu serbest buluş niteliği kazanır. Ancak bu durumda işveren, kısmi hakka dayanarak buluşu kullanabilir. Bu kullanma, çalışanın buluşunu değerlendirmesini önemli ölçüde güçleştiriyorsa çalışan, buluşa ilişkin hakkın tamamen devralınmasını veya kısmi hakka dayanan kullanım hakkından vazgeçilmesini işverenden isteyebilir. İşveren, çalışanın bu isteğine ilişkin bildirimine tebellüğ tarihinden itibaren iki ay içinde cevap vermezse, işverenin kısmi hakka dayanarak buluşu kullanma hakkı sona erer.

(4) İşverenin hizmet buluşuna ilişkin hak talebinde bulunmasından önce çalışanın buluş üzerinde yapmış olduğu tasarruflar, işverenin haklarını ihlal ettiği ölçüde, işverene karşı geçersiz sayılır.

(5) İşveren, tam hak talep etmediği takdirde, kendisine bildirim yapılan buluşa ilişkin bilgileri, çalışanın haklı menfaatlerinin devamı süresince gizli tutmakla yükümlüdür.

(6) İşveren hizmet buluşu üzerinde tam hak talep ederse, çalışan makul bir bedelin kendisine ödenmesini işverenden isteyebilir. İşveren hizmet buluşu üzerinde kısmi hak talep ederse, işverenin buluşu kullanması hâlinde, çalışanın makul bir bedelin kendisine ödenmesini isteme hakkı doğar.

(7) Bedelin hesaplanmasında hizmet buluşunun ekonomik olarak değerlendirilebilirliği, çalışanın işletmedeki görevi ve işletmenin buluşun gerçekleştirilmesindeki payı da dikkate alınır.

(8) İşveren, hizmet buluşuna ilişkin talepte bulunduktan sonra, buluşun korunmaya değer olmadığını ileri sürerek bedelin ödenmesinden kaçınmaz. Ancak buluşun korunabilir olmadığı konusunda açılan dava sonucunda mahkemenin davanın kabulüne karar vermesi hâlinde çalışan, bedel talebinde bulunamaz.

(9) İşverenin hizmet buluşuna ilişkin kısmi veya tam hak talebinde bulunmasını takiben bedel ve ödeme şekli, işveren ile çalışan arasında imzalanan sözleşme veya benzeri bir hukuk ilişkisi hükümlerince belirlenir.

(10) Hizmet buluşu birden çok çalışan tarafından gerçekleştirilmişse, bedel ve ödeme şekli her biri için, dokuzuncu fıkraya uygun olarak ayrı ayrı belirlenir.

(11) Çalışan buluşları ile ilgili bedel tarifesi ve uyuşmazlık hâlinde izlenecek tahkim usulü yönetmelikle belirlenir.

(12) Çalışan, serbest buluş niteliği kazanmış hizmet buluşu konusunda 119 uncu madde hükümlerine tabi olmaksızın dilediği şekilde tasarrufta bulunabilir.

Hizmet buluşu için patent başvurusu yapılması

MADDE 116- (1) İşveren, kendisine bildiri yapılan hizmet buluşu için tam hak talebinde bulunmuşsa patent verilmesi amacıyla ilk başvuruyu Kuruma yapmakla yükümlüdür. Ancak işveren, işletme menfaatleri gerektiriyorsa, patent başvurusu yaptıktan kaçınabilir. İkinci fıkra hükmü saklı kalmak kaydıyla, başvuru yaptıktan kaçınılması durumunda, buluş için işverenin ödemesi gereken bedelin hesaplanmasında, patent alınmamasından kaynaklanan çalışan aleyhine muhtemel ekonomik kayıplar göz önünde tutulur.

(2) İşverenin hizmet buluşu için Kuruma ilk başvuru yükümlülüğü;

a) Hizmet buluşunun serbest buluş niteliği kazanması,

b) Çalışanın, buluşu için başvuru yapılmamasına rıza göstermesi,

c) İşletme sırlarının korunmasının başvuru yapmamayı gerektirmesi,

hâllerinden en az birinin gerçekleşmesiyle ortadan kalkar.

(3) Hizmet buluşu serbest buluş niteliği kazanmışsa, çalışan bizzat başvuru yapma hakkına sahiptir.

(4) İşveren, tam hak talebinde bulunmuş olduğu hizmet buluşu için başvuruda bulunmaz ve çalışanın belirleyeceği süre içinde de başvuruyu yapmazsa, buluş serbest buluş niteliği kazanır.

(5) İşveren, hizmet buluşu için tam hak talebinde bulunmuşsa, söz konusu buluşun yabancı bir ülkede de korunması için başvuruda bulunabilir.

(6) İşveren, çalışanın talebi üzerine, patent almak istemediği yabancı ülkeler için buluşu serbest bırakmak ve bu ülkelerde çalışana patent almak için talepte bulunma imkânını sağlamakla yükümlüdür. Buluşun serbest bırakılması, rüçhan hakkı süresinin geçirilmemesi açısından, makul bir süre içinde yapılır.

(7) İşveren, çalışanın yabancı ülkelerde patent alabilmesi amacıyla buluşu serbest bırakırken, bu ülkelerde uygun bir ücret karşılığında buluşu kullanabilmek için inhisari olmayan nitelikte bir kullanım hakkını saklı tutma ve saklı tuttuğu bu hakkından doğan menfaatlerine zarar verilmemesini talep etme hakkına sahiptir.

Çalışan buluşlarına ilişkin hükümlerin emredici niteliği ve hakkaniyete uygunluk şartı

MADDE 117- (1) İşverenler tarafından, bu Kitabın çalışan buluşlarına ilişkin hükümlerine aykırı olacak şekilde çalışanların aleyhine düzenleme ve uygulama yapılamaz. Tarafların çalışan buluşlarına ilişkin sözleşme yapma serbestliği, hizmet buluşlarında patent verilmesi için yapılacak başvurudan; serbest buluşlarda ise çalışanın işverene yapacağı bildirim yükümlülüğünden sonra başlar.

(2) Hizmet buluşları ile serbest buluşlar konusunda işveren ile çalışan arasında yapılan sözleşmeler, çalışan buluşlarıyla ilgili emredici hükümlere aykırı olmasa dahi, önemli ölçüde hakkaniyetle bağdaşmıyorsa geçersiz sayılır. Aynı kural belirlenen bedel için de geçerlidir.

(3) Sözleşmenin veya belirlenmiş olan bedelin hakkaniyete aykırı olduğu hakkındaki itirazlar, iş sözleşmesinin bitiminden itibaren en geç altı ay içinde yazılı olarak ileri sürülebilir.

Tarafların patent başvurusu ile ilgili hak ve yükümlülükleri

MADDE 118- (1) Çalışan, patent alınabilmesi için gerekli bilgileri işverene vermek ve gerekli yardımı yapmakla yükümlüdür. İşveren de hizmet buluşuna patent verilmesi için yaptığı başvuru ve eklerinin suretlerini çalışana vermek ve çalışanın talebi üzerine başvuru işlemleri sırasındaki gelişmeleri ona bildirmekle yükümlüdür.

(2) İşveren, çalışanın hizmet buluşu sebebiyle talep ettiği bedeli ödemediği önce, patent başvurusundan veya patent hakkından vazgeçmek isterse durumu çalışana bildirmekle yükümlüdür. Çalışanın talebi üzerine işveren, masrafları çalışana ait olmak üzere patent hakkını veya patent alınması için gerekli olan belgeleri çalışana devretmek zorundadır. Çalışan, bu konuda kendisine yapılan bildirimle, bildirim tarihinden itibaren üç ay içinde cevap vermezse, işveren patent başvurusu veya patentin sağladığı haklardan vazgeçebilir.

(3) İşveren, ikinci fıkrada belirtilen bildirimle birlikte hizmet buluşundan inhisari olmayan yararlanma hakkını, makul bir bedel karşılığında saklı tutabilir.

(4) Çalışan buluşundan doğan hak ve yükümlülükler, iş sözleşmesinin sona ermiş olmasından etkilenmez.

Serbest buluş, bildirim yükümlülüğü ve teklifte bulunma yükümlülüğü

MADDE 119- (1) Çalışan, iş sözleşmesi ilişkisi içindeyken serbest bir buluş yaptığı takdirde, durumu geciktirmeden işverene bildirmekle yükümlüdür. Bildirimde, buluş ve gerekiyorsa buluşun gerçekleştirilme şekli hakkında bilgi vermek suretiyle, buluşun gerçek bir serbest buluş sayılıp sayılmayacağı konusunda işverenin bir kanaate varabilmesi sağlanır.

(2) İşveren, buluşun serbest bir buluş olmadığına ilişkin itirazını, kendisine yapılan bildirim tarihinden itibaren üç ay içinde yazılı bir bildirimle ileri sürebilir.

(3) Serbest buluşun işverenin faaliyet alanı içinde değerlendirilebilir olmadığı açıkça, çalışanın bildirim yükümlülüğü yoktur.

(4) Serbest buluş, işletmenin faaliyet alanına girmekteyse veya işletme söz konusu buluşun ilgili olduğu alanda faaliyette bulunmak için ciddi hazırlıklar içindeyse; çalışan, serbest buluşunu iş ilişkisini sürdürmekte olduğu sırada başka bir şekilde değerlendirmeye başlamadan önce, tam hak tanımaksızın uygun şartlar altında buluşundan yararlanma imkânı vermek için işverene teklifte bulunmakla yükümlüdür. İşveren, teklifin kendisine ulaştığı tarihten itibaren üç ay içinde cevap vermezse, bu konudaki öncelik hakkını kaybeder. İşveren, kendisine yapılan teklifi kabul eder, ancak öngörülmüş şartları uygun bulmazsa, şartlar tarafların talebi üzerine mahkeme tarafından tespit edilir.

Çalışanın önalım hakkı

MADDE 120- (1) İşverenin iflas etmesi ve iflas idaresinin de buluşu işletmeden ayrı olarak devretmek istemesi hâlinde çalışanın, yapmış olduğu ve işverenin de tam hak talebinde bulunduğu buluşa ilişkin olarak önalım hakkı vardır.

(2) Çalışan buluşundan doğan bedel alacağı, imtiyazlı alacaklardandır. İflas idaresi bu nitelikteki birden çok bedel alacağını, alacaklılar arasında alacakları oranında dağıtır. Çalışan, bedel alacağı yerine buluşunun serbest buluşa dönüşmesini talep edebilir.

Yükseköğretim kurumlarında gerçekleştirilen buluşlar

MADDE 121- (1) 2547 sayılı Kanunun 3 üncü maddesinin birinci fıkrasının (c) bendinde tanımlanan yükseköğretim kurumları ile Millî Savunma Bakanlığı ve İçişleri Bakanlığına bağlı yükseköğretim kurumlarında yapılan bilimsel çalışmalar veya araştırmalar sonucunda gerçekleştirilen buluşlar için, özel kanun hükümleri ve bu madde kapsamındaki düzenlemeler saklı kalmak kaydıyla, çalışanların buluşlarına ilişkin hükümler uygulanır.

(2) Yükseköğretim kurumlarında yapılan bilimsel çalışmalar veya araştırmalar sonucunda bir buluş gerçekleştiğinde buluşu yapan, buluşunu yazılı olarak ve geciktirmeksizin yükseköğretim kurumuna bildirmekle yükümlüdür. Patent başvurusu yapılmışsa yükseköğretim kurumuna başvuru yapıldığına dair bildirim yapılır.

(3) Yükseköğretim kurumu, buluş üzerinde hak sahipliği talebinde bulunması durumunda, patent başvurusu yapmakla yükümlüdür. Aksi takdirde buluş, serbest buluş niteliği kazanır.

(4) Yükseköğretim kurumunun hak sahipliği talebine karşı buluşu yapan, buluşunun serbest buluş olduğunu ileri sürerek itiraz edebilir. Yapılan itiraz, yükseköğretim kurumu tarafından yazılı gerekçeler de belirtilerek karara bağlanır. Aksi takdirde buluş, serbest buluş niteliği kazanır.

(5) Yükseköğretim kurumlarında gerçekleştirilen buluşlar hakkında 115 inci, 116 ncı, 118 inci maddeler ile 119 uncu maddenin dördüncü fıkrası hükümleri uygulanmaz.

(6) Yükseköğretim kurumu başvurudan veya patent hakkından vazgeçmek isterse veya buluş, patent başvurusu yapıldıktan sonra serbest buluş niteliği kazanırsa, yükseköğretim kurumu öncelikle buluşu yapana başvuru veya patent hakkını devralmasını teklif eder. Buluşu yapanın teklifi kabul etmesi durumunda haklar devredilir. Bu durumda yükseköğretim kurumu, buluşu yapana patent alınması ve korunması için gerekli olan belgeleri verir. Yükseköğretim kurumu, başvuru veya patent hakkını buluşu yapana devretmesi durumunda inhisari nitelikte olmayan kullanım hakkını uygun bir bedel karşılığında saklı tutabilir. Buluşu yapanın teklifi kabul etmemesi durumunda patent başvurusu veya patent üzerindeki tasarruf yetkisi yükseköğretim kurumuna ait olur.

(7) Yükseköğretim kurumu, kusuru nedeniyle başvuru işlemlerinin veya patent hakkının sona ermesine sebep olursa buluşu yapanın uğradığı zararı tazmin etmekle yükümlüdür.

(8) Buluştan elde edilen gelirin yükseköğretim kurumu ve buluşu yapan arasındaki paylaşımı, buluşu yapana gelirin en az üçte biri verilecek şekilde belirlenir. Buluştan elde edilen gelirin yükseköğretim kurumu hissesi ilgili yükseköğretim kurumu bütçesine özgelir olarak kaydedilir ve başta bilimsel araştırmalar olmak üzere yükseköğretim kurumunun ihtiyaçlarının karşılanması için kullanılır.

(9) 2547 sayılı Kanunun 3 üncü maddesinin birinci fıkrasının (1) bendinde tanımlanan öğretim elemanları ile stajyerlerin ve öğrencilerin diğer kamu kurumları veya özel kuruluşlarla belirli bir sözleşme kapsamında yapmış oldukları çalışmalar sonucunda ortaya çıkan buluşlar üzerindeki hak sahipliğinin belirlenmesinde, diğer kanunlardaki hükümler saklı kalmak kaydıyla sözleşme hükümleri esas alınır.

(10) Bu maddenin uygulanmasına ilişkin usul ve esaslar yönetmelikle belirlenir.

Kamu destekli projelerde ortaya çıkan buluşlar

MADDE 122- (1) Kamu kurum ve kuruluşları tarafından desteklenen projelerde ortaya çıkan buluşların, destek sağlayan kamu kurumuna yönetmeliğe uygun olarak bildirilmesi zorunludur. Bu bildirim yapıldığı tarihten itibaren bir yıl içinde proje desteğinden faydalanan kişi, buluş konusu üzerinde hak sahipliği talep edip etmediği konusundaki tercihini kamu kurumuna yazılı olarak bildirir. Proje desteğinden faydalanan kişi bu süre içinde hak sahipliği talep etmezse veya hak sahipliğine ilişkin tercihini yazılı olarak yapmazsa destek sağlayan kamu kurumu veya kuruluşu buluş için hak sahipliğini alabilir. Proje desteğinden faydalanan kişi, hak sahipliğine ilişkin süreç tamamlanana kadar, buluşa patent veya faydalı model verilmesini etkileyecek nitelikte açıklamalarda bulunamaz.

(2) Proje desteğinden faydalanan kişi, buluşa ilişkin olarak hak sahipliği talebinde bulunması durumunda, buluş için patent başvurusu yapmakla yükümlüdür. Başvuruda destek sağlayan kamu kurum veya kuruluğu belirtilir.

(3) Kamu kurum veya kuruluşunun, proje desteğinden faydalanan kişiden patent konusu buluşun kullanımına veya kullanım için giriştiği çabalarına ilişkin düzenli aralıklarla bilgi isteme hakkı vardır. Kamu kurum veya kuruluğu tarafından istenen ticari ve finansal mahiyetteki bu bilgiler gizli tutulur. Buluşun kullanımından elde edilen gelirin paylaşımı sözleşme ile belirlenir.

(4) Proje desteğinden faydalanan kişinin buluş üzerinde hak sahipliği talep etmesi hâlinde kamu kurum veya kuruluğu, buluşun kendi ihtiyaçları için kullanımına ilişkin bedelsiz bir lisans hakkına sahip olur. Bu haktan feragat, sözleşmede belirtilmesi şartıyla mümkündür. Aşağıda sayılan durumlarda kamu kurum veya kuruluğu, patent konusu buluşu kullanma veya kullanılması için makul şartlarda üçüncü kişilere lisans verilmesini isteme hakkına sahip olur:

a) Proje desteğinden faydalanan kişinin 130 uncu madde hükmüne göre patent konusu buluşu kullanmaması veya kullanım için girişimde bulunmaması.

b) Proje desteğinden faydalanan kişi veya lisans alan tarafından üretilen patent konusu ürünün, kamu sağlığı veya millî güvenlik nedenleriyle ortaya çıkan ihtiyacı karşılayamaması,

c) Proje desteğinden faydalanan kişi veya lisans alan tarafından üretilen patent konusu ürünün, kamu kurum veya kuruluşunun ihtiyacını karşılayamaması.

(5) Dördüncü fıkrada kapsamındaki lisans uygulaması zorunlu lisansa ilişkin hükümlerin uygulanmasını etkilemez.

(6) 28/2/2008 tarihli ve 5746 sayılı Araştırma, Geliştirme ve Tasarım Faaliyetlerinin Desteklenmesi Hakkında Kanun kapsamında kurulan Ar-Ge veya tasarım merkezlerinde veya 26/6/2001 tarihli ve 4691 sayılı Teknoloji Geliştirme Bölgeleri Kanunu kapsamında kurulan teknoloji geliştirme bölgelerinde, kamu kurum ve kuruluşları desteğiyle bir sözleşme çerçevesinde yürütülmeyen çalışmalarda veya proje bazlı olmayan kamu desteklerinde ortaya çıkan buluşlar için bu madde hükümleri uygulanmaz.

ALTINCI KISIM

Ek ve Gizli Patent

Ek patent

MADDE 123- (1) Patent başvurusu sahibi, patent konusu buluşu mükemmelleştiren veya geliştiren ve 91 inci maddenin birinci fıkrası kapsamında asıl patentin konusu ile bütünlük içinde bulunan buluşların korunması için işlemleri devam eden asıl patent başvurusuna ek patent başvurusunda bulunabilir.

(2) Ek patent başvurusu, asıl patent başvurusuna belge verilmesi kararının yayımına kadar yapılabilir. Ek patent başvurusunun başvuru tarihi, 90 inci madde uyarınca ek patent başvurusunun Kuruma verildiği tarihtir.

(3) Ek patent başvurusunun araştırma raporu, asıl patent başvurusunun araştırma raporu ile birlikte ya da daha sonra düzenlenir. Ek patent başvurusu için 83 üncü maddenin dördüncü fıkrasında belirtilen buluş basamağının değerlendirilmesinde, asıl patent başvurusu tekniğin bilinen durumu olarak dikkate alınmaz.

(4) Asıl patent başvurusuna patent verilmesi kararından önce, ek patent başvurusu için patent verilemez.

(5) Ek patentin süresi, ek patentin başvuru tarihinden itibaren başlar ve asıl patentin süresinin bitimine kadardır.

(6) Ek patent başvuruları ve ek patent için yıllık ücret ödenmez.

(7) Ek patent başvurusu, başvuru işlemleri sırasında başvuru sahibinin talebi üzerine her zaman bağımsız bir patent başvurusuna dönüştürülebilir. Kurum tarafından ek patent başvurusunun asıl patent başvurusuyla gerekli bağının olmadığı tespit edilmesi durumunda bildirim tarihinden itibaren üç ay içinde ek patent başvurusu bağımsız patent başvurusuna dönüştürülür.

(8) Asıl patentin hükümsüz kılınması veya asıl patent sahibinin patent hakkından vazgeçmesi ya da yıllık ücretinin ödenmemesi nedeniyle asıl patent hakkının sona ermesi durumunda ek patent, bağımsız patente dönüştürülür.

(9) Patentın hükümsüzlüğüne ilişkin karar, zorunlu olarak ek patentlerin de hükümsüz olması sonucunu doğurmaz. Ancak 99 uncu madde uyarınca verilen hükümsüzlük kararının tebliğinden itibaren üç ay içinde, ek patentlerin bağımsız patentlere dönüştürülmesi için başvuruda bulunulmazsa, patentin hükümsüzlüğü ek patentlerin de hükümsüz olması sonucunu doğurur.

(10) Asıl patent başvurusunun geri çekilmesi veya geri çekilmiş sayılması ya da reddedilmesi veya yıllık ücretinin ödenmemesi nedeniyle geçersiz sayılması durumunda ek patent başvurusu, bağımsız patent başvurusuna dönüştürülür.

(11) Asıl patent başvurusuna birden fazla ek patent başvurusu yapılmışsa, ilk yapılan ek patent başvurusu ya da ek patent yedinci, sekizinci ve dokuzuncu fıkralara göre bağımsız patente ya da bağımsız patent başvurusuna dönüştürülebilir. Diğer ek patent başvuruları, dönüşen bağımsız patentin veya başvurunun ekleri sayılır.

(12) Ek patent başvurusu veya ek patent, bağımsız bir patent başvurusuna veya bağımsız bir patente dönüşmesi hâlinde dönüştürme tarihinden itibaren yıllık ücret ödemelerine tabi olup, koruma süresi de beşinci fıkrada belirtilen süredir.

(13) Aksi açıkça öngörülmediği ve ek patentin niteliğine aykırı düşmediği takdirde, bu Kanunun patente ilişkin hükümleri, ek patent hakkında da uygulanır.

(14) Faydalı model başvurusu için ek başvuru yapılamaz.

Gizli patent

MADDE 124- (1) Kurum, başvuru konusu buluşun millî güvenlik açısından önem taşıdığı kanısına varırsa başvurunun bir suretini görüş almak üzere Millî Savunma Bakanlığına iletir ve durumu başvuru sahibine bildirir.

(2) Millî Savunma Bakanlığı, başvuru işlemlerinin gizli yürütülmesine karar verirse bildirim tarihinden itibaren üç ay içinde kararını Kuruma bildirir. Gizlilik kararı verilmemesi veya söz konusu süre içinde Kuruma bildirimde bulunulmaması hâlinde Kurum, başvuru ile ilgili işlemleri başlatır.

(3) Patent başvurusunun gizliliğe tabi olması hâlinde Kurum, durumu başvuru sahibine bildirir ve başvuru ile ilgili başka bir işlem yapmadan başvuruyu gizli patent başvurusu olarak sicile kaydeder.

(4) Patent başvurusu sahibi, gizli patent başvuru konusu buluşu, yetkisi olmayan kişilere açıklayamaz.

(5) Patent başvurusu sahibinin talebi üzerine, patent başvuru konusu buluşun kısmen veya tamamen kullanılmasına, Millî Savunma Bakanlığınca izin verilebilir.

(6) Patent başvurusu sahibi, patent başvurusunun gizli tutulduğu süre için, Devletten tazminat isteyebilir. Ödenecek tazminat miktarı konusunda anlaşma sağlanamazsa tazminat miktarı mahkeme tarafından belirlenir. Tazminat, buluşun önemi ve patent başvurusu sahibinin onu serbestçe kullanabilmesi hâlinde elde edeceği muhtemel gelirin miktarı göz önünde tutularak hesaplanır. Patent başvurusu sahibinin kusuruyla gizli patent başvuru konusu olan buluş açıklanmışsa tazminat isteme hakkı ortadan kalkar.

(7) Gizli patent başvuruları için gizli kaldığı süre boyunca, Kuruma yıllık ücret ödenmez.

(8) Kurum, Millî Savunma Bakanlığının talebi üzerine, patent başvurusu için öngörölmüş gizliliği kaldırabilir. Gizliliği kaldırılmış bir patent başvurusu, gizliliği kaldırıldığı tarihten itibaren patent başvurusu olarak işlem görür.

(9) Türkiye’de gerçekleştirilen bir buluş millî güvenlik açısından önem taşıyorsa söz konusu buluş için başka bir ülkede patent başvurusunda bulunulamaz. Türkiye’de gerçekleştirilen bir buluş için Kuruma yapılan bir patent başvurusu birinci ila sekizinci fıkra hükümlerine tabiyse Millî Savunma Bakanlığının izni olmadan, söz konusu buluş için başka bir ülkede patent başvurusu yapılamaz.

(10) Buluşu yapanın yerleşim yeri Türkiye’deyse aksi ispat edilinceye kadar, buluşun Türkiye’de yapılmış olduğu kabul edilir.

YEDİNCİ KISIM

Lisans

BİRİNCİ BÖLÜM

Sözleşmeye Dayalı Lisans

Sözleşmeye dayalı lisans

MADDE 125- (1) Patent başvurusu veya patent, lisans sözleşmesine konu olabilir.

(2) Lisans, inhisari lisans veya inhisari olmayan lisans şeklinde verilebilir. Sözleşmede aksi kararlaştırılmamışsa lisans, inhisari değildir. İnhisari olmayan lisans sözleşmelerinde lisans veren patent konusu buluşu kendi kullanabileceği gibi, üçüncü kişilere aynı buluşa ilişkin başka lisanslar da verebilir. İnhisari lisans söz konusu olduğu zaman, lisans veren başkasına lisans veremez ve hakkını açıkça saklı tutmadıkça, kendisi de patent konusu buluşu kullanamaz.

(3) Sözleşmede aksi kararlaştırılmamışsa lisans sahipleri, lisanstan doğan haklarını üçüncü kişilere devredemez veya alt lisans veremez.

(4) Sözleşmede aksi kararlaştırılmamışsa sözleşmeye dayalı olarak lisans alan kişi, patentin koruma süresi boyunca patent konusu buluşun kullanılmasına ilişkin her türlü tasarrufta bulunabilir. Lisans alan, lisans sözleşmesinde yer alan şartlara uymak zorundadır. Aksi takdirde patent sahibi, patentten doğan haklarını lisans alana karşı ileri sürebilir.

Bilgi verme yükümlülüğü

MADDE 126- (1) Sözleşmede aksi kararlaştırılmamışsa patent başvurusunu veya patenti devreden veya lisansını veren, devralan veya lisans alana patent konusu buluşun normal bir kullanımı için zorunlu olan teknik bilgileri vermekle yükümlüdür.

(2) Devralan veya lisans alan kişi, kendisine verilen gizli bilgilerin açıklanmasını önlemek için gerekli tedbirleri almakla yükümlüdür.

Hakkın devrinden ve lisans vermeden doğan sorumluluk

MADDE 127- (1) Patent başvurusunun veya patentin sağladığı hakları devreden veya lisans veren kişinin bu işlemleri yapmaya yetkili olmadığı sonradan anlaşılırsa söz konusu kişi bu durumdan ilgililere karşı sorumlu olur.

(2) Patent başvurusunun geri alınması veya başvurunun reddedilmesi ya da patent hakkının hükümsüzlüğüne mahkemece karar verilmiş olması hâllerinde, tarafların hakkı devreden veya lisans veren bakımından daha kapsamlı bir sorumluluğu sözleşme ile öngörmemiş olmaları hâlinde, 139 uncu madde hükümleri uygulanır.

(3) Devreden veya lisans verenin kötüniyetle hareket etmesi hâlinde bu kişiler, fiillerinden her zaman sorumludur. Devreden veya lisans veren, üzerinde tasarruf edilen patent başvurusu veya patente konu olan buluşun, patentle korunabilirliği konusunda Türkçe veya yabancı dildeki rapor ve kararları veya bu konuda bildiklerini karşı tarafa bildirmemiş ve bunlara ilişkin beyanları içeren belgelere sözleşmede yer vermemişse kötüniyetin varlığı kabul edilir.

(4) Bu madde hükümlerinden doğan tazminatı talep süresi, sorumluluk davasına dayanak olan mahkeme kararının kesinleşme tarihinde başlar.

Lisans verme teklifi

MADDE 128- (1) Patent başvurusu veya patent sahibi, Kuruma yapacağı yazılı taleple, patent konusu buluşu kullanmak isteyen herkese lisans vereceğini bildirebilir. Lisans verme teklifi Bültende yayımlanır.

(2) Sicilde kayıtlı inhisari lisans varsa patent başvurusu veya patent sahibi başkalarına lisans verme teklifinde bulunamaz.

(3) Patent başvurusu veya patent sahibi, lisans verme teklifini her zaman geri alabilir. Teklifin geri alınması Bültende yayımlanır.

İKİNCİ BÖLÜM

Zorunlu Lisans

Zorunlu lisans

MADDE 129- (1) Zorunlu lisans, aşağıda belirtilen şartlardan en az birinin bulunması hâlinde verilebilir:

- a) 130 uncu madde hükmüne göre patent konusu buluşun kullanılmaması.
- b) 131 inci maddede belirtilen patent konularının bağımlılığının söz konusu olması.
- c) 132 nci maddede belirtilen kamu yararının söz konusu olması.

ç) 30/4/2013 tarihli ve 6471 sayılı Kanunla katılmamız uygun bulunan Ticaretle Bağlantılı Fikri Mülkiyet Hakları Anlaşmasını Değiştiren Protokolde belirtilen şartların sağlanması hâlinde başka ülkelerdeki kamu sağlığı sorunları sebebiyle eczacılık ürünlerinin ihracatının söz konusu olması.

d) İslahçının, önceki bir patente tecavüz etmeden yeni bir bitki çeşidi geliştirememesi.

e) Patent sahibinin, patent kullanılırken rekabeti engelleyici, bozucu veya kısıtlayıcı faaliyetlerde bulunması.

(2) Birinci fıkranın (a), (b) ve (ç) bentleri kapsamında verilecek zorunlu lisans mahkemedен; (e) bendi kapsamında verilecek zorunlu lisans Rekabet Kurumundan talep edilir. Birinci fıkranın (ç) bendi uyarınca yapılan zorunlu lisans taleplerinde acil durumlar ve birinci fıkranın (e) bendi hariç olmak üzere, zorunlu lisans talep edenin, patent sahibinden makul ticari şartlar altında sözleşmeye dayalı lisans istemesine rağmen makul bir süre içinde alamadığına dair kanıt talebe eklenir. Mahkeme, zorunlu lisans talebinin bir sureti ile ekli belgelerin birer suretini patent sahibine gecikmeksizin gönderir. Patent sahibine, bunlara karşı delilleriyle birlikte görüşlerini sunması için bildirim tarihinden itibaren bir ay süre verilir.

(3) Mahkeme, varsa patent sahibinin görüşlerini zorunlu lisans talep edene tebliğ eder ve bir ay içinde talebin reddine veya zorunlu lisansın verilmesine karar verir. Bu süre uzatılamaz. Patent sahibi, zorunlu lisans talebine itiraz etmemişse, mahkeme gecikmeksizin zorunlu lisansa karar verir.

(4) Zorunlu lisansın verildiği kararda; lisansın kapsamı, bedeli, süresi, lisans alan tarafından gösterilen teminat, kullanıma başlama zamanı ile patentin ciddi ve etkin kullanımını sağlayan önlemler belirtilir.

(5) Mahkeme kararına karşı kanun yollarına başvurulduğunda, patent sahibi tarafından zorunlu lisans uygulamasının durdurulması için sunulan deliller mahkemece yeterli görülürse, buluşun kullanımı, lisansa ilişkin kararın kesinleşmesine kadar ertelenir.

(6) Patent sahibinin, önceki bir bitki çeşidine ait ıslahçı hakkına tecavüz etmeden patent hakkını kullanamaması durumu zorunlu lisansa konu olabilir. Bu durumda, 5042 sayılı Kanun hükümleri uygulanır.

(7) Birinci fıkranın (d) bendine göre lisans verilmesi durumunda patent sahibi, korunan bitki çeşidinin kullanımı için kendisine; altıncı fıkraya göre lisans verilmesi durumunda da yeni bitki çeşidine ait ıslahçı hakkı sahibi, korunan buluşun kullanımı için kendisine makul şartlarda karşılıklı lisans verilmesini talep edebilir.

(8) Birinci fıkranın (d) bendi ile altıncı fıkrada belirtilen lisanslar için talep sahibi;

a) Patent sahibine veya yeni bitki çeşidine ait ıslahçı hakkı sahibine sözleşmeye dayalı bir lisans elde etmek için başvurduğunu ancak sonuç alamadığını,

b) Korunan bitki çeşidiyle veya patentle korunan buluşla kıyaslandığında, sonraki buluşun veya bitki çeşidinin, büyük ölçüde ekonomik yarar sağlayan önemli bir teknik ilerleme gösterdiğini,

ispat ederek zorunlu lisans verilmesini mahkemeden talep edebilir.

(9) Birinci fıkranın (ç) bendi hükmü saklı kalmak kaydıyla zorunlu lisans, esas olarak yurtiçi pazara arz için verilir.

Kullanılmama durumunda zorunlu lisans

MADDE 130- (1) Patent sahibi veya yetkili kıldığı kişi, patentle korunan buluşu kullanmak zorundadır. Kullanımın değerlendirilmesinde pazar şartları ve patent sahibinin kontrolü ve iradesi dışındaki şartlar göz önünde tutulur.

(2) Patent verilmesi kararının Bültende yayımlanmasından itibaren üç yıllık veya patent başvurusu tarihinden itibaren dört yıllık sürelerden hangisi daha geç sona eriyorsa, o sürenin bitiminden itibaren ilgili herkes zorunlu lisans talebinin yapıldığı tarihte, patent konusu buluşun kullanılmaya başlanmamış olduğu veya kullanım için ciddi ve gerçek girişimlerde bulunulmadığı ya da kullanımın ulusal pazar ihtiyacını karşılayacak düzeyde olmadığı gerekçesiyle zorunlu lisans verilmesini talep edebilir. Söz konusu durum, haklı bir neden olmaksızın, buluşun kullanımına aralıksız olarak üç yıldan fazla ara verildiği hâllerde de uygulanır.

Patent konularının bağımlılığı hâlinde zorunlu lisans

MADDE 131- (1) Patent konusu buluşun, önceki patentin sağladığı haklara tecavüz edilmeksizin kullanılmasının mümkün olmaması hâlinde, patent konuları arasında bağımlılık söz konusu olacağından, sonraki tarihli patentin sahibi önceki tarihli patent konusu buluşu, sahibinin izni olmaksızın kullanamaz.

(2) Patent konuları arasında bağımlılık olması hâlinde, sonraki tarihli patentin sahibi, patent konusu buluşunu kullanmak için, buluşunun önceki tarihli patent konusu buluşa göre büyük ölçüde ekonomik yarar sağlayan önemli bir teknik ilerleme göstermesi şartıyla zorunlu lisans verilmesini talep edebilir. Sonraki tarihli patentin sahibine zorunlu lisans verilmişse, önceki tarihli patentin sahibi de sonraki tarihli patent konusu buluşu kullanmak için kendisine zorunlu lisans verilmesini talep edebilir.

(3) Bağımlılığı olan patentlerden birinin hükümsüzlüğü veya patent hakkının sona ermesi hâlinde, zorunlu lisans kararı da ortadan kalkar.

Kamu yararı nedeniyle zorunlu lisans

MADDE 132- (1) Kamu sağlığı veya millî güvenlik nedenleriyle patent konusu buluşun kullanılmaya başlanması, kullanımın artırılması, genel olarak yaygınlaştırılması, yararlı bir kullanım için ıslah edilmesinin büyük önem taşıması veya patent konusu buluşun kullanılmamasının ya da nitelik veya nicelik bakımından yetersiz kullanılmasının ülkenin ekonomik veya teknolojik gelişimi bakımından ciddi zararlara sebep olacağı hâllerde, Cumhurbaşkanınca;²

a) Kamu yararı bulunduğu gerekçesiyle zorunlu lisans verilmesine,

b) Buluşun kamu yararını karşılayacak yeterlikte kullanımını patent sahibi tarafından gerçekleştirilebilecekse buluşun şartlı olarak zorunlu lisans konusu yapılmasında kamu yararı bulunduğuna,

karar verilir.

(2) Patent başvurusu veya patent konusu buluşun kullanımının kamu sağlığı veya millî güvenlik bakımından önemli olması hâlinde, Millî Savunma Bakanlığı veya Sağlık Bakanlığının uygun görüşü alınarak ilgili bakanlık tarafından teklifte bulunulur.

(3) Kamu yararı gerekçesiyle verilen zorunlu lisanslar inhisari olabilir. Millî güvenlik bakımından önemli olduğu gerekçesi ile verilen zorunlu lisans kararı, buluşun bir veya birkaç işletme tarafından kullanılması ile sınırlandırılabilir.

Zorunlu lisansın hukuki niteliği ve güven ilişkisi

MADDE 133- (1) Zorunlu lisans, inhisari değildir ancak kamu yararı gerekçesiyle verilen zorunlu lisanslar inhisari olabilir. Zorunlu lisans süre, bedel ve kullanım alanı göz önüne alınarak belirli şartlar altında verilir. Mahkeme bedeli belirlerken patentin ekonomik değerini göz önüne alır. 129 uncu maddenin birinci fıkrasının (ç) bendi uyarınca verilecek zorunlu lisanslarda bedel belirlenirken, ticari olmayan ve insani amaçlar göz önüne alınarak bu tür kullanımın ithalatçı ülke açısından ekonomik değeri dikkate alınır.

(2) Zorunlu lisans verilmesi hâlinde, lisans alanın alt lisans verme ve patent konusunu ithal etme hakkı yoktur. Ancak kamu yararı gerekçesiyle verilen zorunlu lisansta lisans alan, kamu yararı gereği açıkça ithale yetkili kılınmışsa patent konusu ithal edilebilir. Bu ithal izni, ihtiyaçla sınırlı olarak ve geçici bir süre için verilir.

(3) Zorunlu lisans sebebiyle, patent sahibi ve lisans alan arasında doğan güven ilişkisi, patent sahibi tarafından ihlal edilirse lisans alan, ihlalin buluşun değerlendirilmesindeki etkisine göre, patent sahibinin isteyebileceği lisans bedelinden indirim yapılmasını talep edebilir.

² 2/7/2018 tarihli ve 700 sayılı Kanun Hükmünde Kararnamenin 209 uncu maddesiyle bu fıkrada yer alan "ilgili bakanlığın teklifi üzerine Bakanlar Kurulunca" ibaresi "Cumhurbaşkanınca" şeklinde değiştirilmiştir.

Ek patentte zorunlu lisans kapsamı

MADDE 134- (1) Zorunlu lisans, lisansın kabul tarihinde mevcut bulunan patentin eklerini de kapsar. Zorunlu lisansın verilmesinden sonra yeni ek patentler verilmişse ve bunlar lisans konusu patentle aynı kullanım amacına hizmet etmekte ise lisans alan, mahkemeden eklerin de zorunlu lisans kapsamına dâhil edilmesi talebinde bulunabilir. Taraflar ek patentler nedeniyle genişletilen lisansın bedeli ve diğer şartları konusunda anlaşamazlarsa bunlar mahkeme tarafından belirlenir.

Zorunlu lisansın devri

MADDE 135- (1) Zorunlu lisansın devrinin geçerli olabilmesi için işletme ile birlikte veya işletmenin lisansın değerlendirildiği kısmı ile birlikte devredilmesi gerekir. Zorunlu lisansın, patent konularının bağımlılığı gerekçesiyle verilmesi hâlindeyse lisans, bağımlı patentle birlikte devredilir.

Şartlarda değişiklik talebi ve zorunlu lisansın iptali

MADDE 136- (1) Lisans alan veya patent sahibi, zorunlu lisans verilmesinden sonra, zorunlu lisansa göre daha uygun şartlarda sözleşmeye dayalı lisans vermiş olması gibi sonradan ortaya çıkan ve değişikliği haklı kılan olaylara dayanarak mahkemeden zorunlu lisans bedelinde veya şartlarında değişiklik yapılmasını talep edebilir.

(2) Lisans alan, zorunlu lisansın doğan yükümlülüklerini ciddi şekilde ihlal ettiği veya sürekli olarak yerine getirmediği takdirde mahkeme, patent sahibinin talebi üzerine, patent sahibinin tazminat hakları saklı kalmak kaydıyla lisansı iptal edebilir.

(3) Zorunlu lisansın verilmesine neden olan şartların sona ermesi ve tekrarlanma olasılığının ortadan kalkması hâlinde, talep üzerine mahkeme zorunlu lisansı iptal eder.

Sözleşmeye dayalı lisans hükümlerinin uygulanabilirliği

MADDE 137- (1) 129 ila 136 ncı maddelerdeki hükümlere aykırı olmamak üzere, 125 inci ve 126 ncı maddelerde belirtilen sözleşmeye dayalı lisans ile ilgili hükümler zorunlu lisansa da uygulanır.

SEKİZİNCİ KISIM

Hakkın Sona Ermesi

BİRİNCİ BÖLÜM

Hükümsüzlük

Hükümsüzlük hâlleri

MADDE 138- (1) Kurumun nihai kararından sonra;

a) Patent konusu, 82 nci ve 83 üncü maddelere göre patent verilebilirlik şartlarını taşııyorsa,

b) Buluş, 92 nci maddenin birinci, ikinci ve üçüncü fıkraları uyarınca yeteri kadar açıklanmamışsa,

c) Patent konusu, başvurunun ilk hâlinin kapsamını aşıyorsa veya patentin, 91 inci maddeye göre yapılan bölünmüş bir başvuruya veya 110 uncu maddenin üçüncü fıkrasının (b) bendine göre yapılan bir başvuruya dayanması durumunda en önceki başvurunun ilk hâlinin kapsamını aşıyorsa,

ç) Patent sahibinin, 109 uncu maddeye göre patent isteme hakkına sahip olmadığı ispatlanmışsa,

d) Patentin sağladığı korumanın kapsamı aşılmışsa,

patentin hükümsüz kılınmasına ilgili mahkeme tarafından karar verilir.

(2) Mahkeme, 99 uncu maddenin üçüncü veya yedinci fıkraları uyarınca yapılan yayımdan önce birinci fıkranın (a), (b) ve (c) bentleri uyarınca yapılan hükümsüzlük talebine ilişkin olarak karar veremez.

(3) Patent sahibinin 109 uncu maddeye göre patent isteme hakkına sahip olmadığı hakkındaki iddia, ancak buluşu yapan veya halefleri tarafından ileri sürülebilir.

(4) Hükümsüzlük nedenleri patentin sadece bir bölümüne ilişkinse sadece o bölüm ile ilgili istem veya istemler iptal edilerek kısmi hükümsüzlüğe karar verilir. Bir istemin kısmen hükümsüzlüğüne karar verilemez. Kısmi hükümsüzlük sonucu iptal edilmeyen istem veya istemler, 82 nci ve 83 üncü madde hükümlerine göre patent verilebilirlik şartlarını taşıyorsa patent bu kısım için geçerli kalır. Bağımsız istemin hükümsüz kılınması hâlinde, bağımsız isteme bağımlı olan her bir bağımlı istem ayrı ayrı 82 nci ve 83 üncü madde hükümlerine göre patent verilebilirlik şartlarını taşıyamıyorsa söz konusu bağımsız isteme bağımlı olan istemler de mahkeme tarafından hükümsüz kılınır.

(5) Patentin hükümsüzlüğü davası, patentin koruma süresince veya hakkın sona ermesini izleyen beş yıl içinde, sicile patent sahibi olarak kayıtlı kişiye karşı açılabilir. Patent üzerinde sicilde hak sahibi görülen kişilerin davaya katılabilmelerini sağlamak için ayrıca onlara tebligat yapılır.

(6) Menfaati olanlar, Cumhuriyet savcıları veya ilgili kamu kurum ve kuruluşları patentin hükümsüzlüğünü isteyebilir. Patent sahibinin 109 uncu maddeye göre patent isteme hakkına sahip olmadığı nedeniyle patentin hükümsüzlüğü, ancak buluşu yapan veya halefleri tarafından istenebilir.

(7) Patentin hükümsüzlüğüne ilişkin karar, zorunlu olarak ek patentlerin de hükümsüz olması sonucunu doğurmaz. Ancak, hükümsüzlük kararının tebliğinden itibaren üç ay içinde, ek patentlerin bağımsız patentlere dönüştürülmesi için başvuruda bulunulmazsa, patentin hükümsüzlüğü ek patentlerin de hükümsüz olması sonucunu doğurur.

Patentin hükümsüzlüğünün etkisi

MADDE 139- (1) Patentin hükümsüzlüğüne karar verilmesi hâlinde, kararın sonuçları geçmişe dönük olarak etkili olur ve patent veya patent başvurusuna bu Kanunla sağlanan koruma hiç doğmamış sayılır.

(2) Patent sahibinin ağır ihmal veya kötüniyetli olarak hareket etmesinden zarar görenlerin tazminat talepleri saklı kalmak üzere, hükümsüzlüğün geçmişe dönük etkisi aşağıdaki durumları etkilemez:

a) Patentin hükümsüzlüğüne karar verilmeden önce, patentin sağladığı haklara tecavüz sebebiyle verilen hukuken kesinleşmiş ve uygulanmış kararlar.

b) Patentin hükümsüzlüğüne karar verilmeden önce yapılmış ve uygulanmış sözleşmeler.

(3) İkinci fıkranın (b) bendinde belirtilen sözleşme uyarınca ödenmiş bedelin hakkaniyet gereğince kısmen veya tamamen iadesi talep edilebilir.

(4) Patentin hükümsüzlüğüne ilişkin kesinleşmiş karar herkese karşı hüküm doğurur. Hükümsüzlük kararının kesinleşmesinden sonra mahkeme, bu kararı Kuruma resen bildirir. Kesinleşmiş karar ile hükümsüz kılınan patent, Kurum tarafından sicilden terkin edilir ve durum Bültende yayımlanır.

İKİNCİ BÖLÜM

Diğer Sona Erme Hâlleri ve Sonuçları

Sona erme ve sonuçları

MADDE 140- (1) Patent hakkı;

a) Koruma süresinin dolması,

b) Patent sahibinin patent hakkından vazgeçmesi,

c) Yıllık ücretlerin 101 inci maddede öngörülen sürelerde ödenmemesi, sebeplerinden birinin gerçekleşmesi ile sona erer.

(2) Kurum, patent hakkının sona erdiğini Bültende yayımlar. Hakkı sona eren patentin konusu, sona erme nedeninin gerçekleşmiş olduğu andan itibaren kamuya ait olur.

(3) Patent sahibi, patentin tamamından veya bir ya da birden çok patent isteminden vazgeçebilir. Patentten kısmen vazgeçilirse istem veya istemlerin ayrı bir patentin konusunu teşkil etmesi ve vazgeçmenin patentin kapsamının genişletilmesine ilişkin olmaması şartıyla vazgeçilmeyen istem veya istemler itibarıyla patent geçerli kalır.

(4) Vazgeçmenin yazılı olarak Kuruma bildirilmesi gerekir. Vazgeçme, sicile kayıt tarihi itibarıyla hüküm doğurur.

(5) Sicile kayıtlı hak ve lisans sahiplerinin izni olmadıkça, patentten vazgeçilemez.

(6) Patent üzerinde, üçüncü kişi tarafından hak sahipliği iddia edilmiş ve bu hususta alınan tedbir kararı sicile kaydedilmişse, bu kişinin izni olmadıkça, patentten vazgeçilemez.

(7) Patent hakkından vazgeçildiği Bültende yayımlanır.

DOKUZUNCU KISIM

Patent Hakkına Tecavüz

Patent veya faydalı model hakkına tecavüz sayılan fiiller

MADDE 141- (1) Aşağıdaki fiiller, patent veya faydalı model hakkına tecavüz sayılır:

a) Patent veya faydalı model sahibinin izni olmaksızın buluş konusu ürünü kısmen veya tamamen üretme sonucu taklit etmek.

b) Kısmen veya tamamen taklit suretiyle meydana getirildiğini bildiği ya da bilmesi gerektiği hâlde tecavüz yoluyla üretilen buluş konusu ürünleri satmak, dağıtmak veya başka bir şekilde ticaret alanına çıkarmak ya da bu amaçlar için ithal etmek, ticari amaçla elde bulundurmak, uygulamaya koymak suretiyle kullanmak veya bu ürünle ilgili sözleşme yapmak için öneride bulunmak.

c) Patent sahibinin izni olmaksızın buluş konusu usulü kullanmak veya bu usulün izinsiz olarak kullanıldığını bildiği ya da bilmesi gerektiği hâlde buluş konusu usulle doğrudan doğruya elde edilen ürünleri satmak, dağıtmak veya başka bir şekilde ticaret alanına çıkarmak ya da bu amaçlar için ithal etmek, ticari amaçla elde bulundurmak, uygulamaya koymak suretiyle kullanmak veya bu ürünlerle ilgili sözleşme yapmak için öneride bulunmak.

ç) Patent veya faydalı model hakkını gasp etmek.

d) Patent veya faydalı model sahibi tarafından sözleşmeye dayalı lisans veya zorunlu lisans yoluyla verilmiş hakları izinsiz genişletmek veya bu hakları üçüncü kişilere devretmek.

(2) Patent konusunun, bir ürün veya maddenin elde edilmesine ilişkin bir usul olması hâlinde mahkeme, aynı ürün veya maddeyi elde etme usulünün patent konusu usulden farklı olduğunu ispat etmesini davalıdan isteyebilir. Patent konusu usulle elde edilen ürün veya maddenin yeni olması hâlinde, patent sahibinin izni olmadan üretilen aynı her ürün veya maddenin, patent konusu usulle elde edilmiş olduğu kabul edilir. Aksini iddia eden kişi bunu ispat etmekle yükümlüdür. Bu durumda, davalının üretim ve işletme sırlarının korunmasındaki haklı menfaati göz önünde tutulur.

(3) Patent başvurusunun veya faydalı model başvurusunun 97 nci maddeye göre yayımlandığı tarihten itibaren, patent başvurusu veya faydalı model başvurusu sahibi, buluşa vaki tecavüzlerden dolayı dava açmaya yetkilidir. Tecavüz eden, başvurudan veya kapsamından haberdar edilmiş ise başvurunun yayımlanmış olmasına bakılmaz. Tecavüz edenin kötüniyetli olduğuna mahkeme tarafından hükmolunursa, yayımdan önce de tecavüzün varlığı kabul edilir.

(4) Mahkeme, 99 uncu maddenin üçüncü veya yedinci fıkrası ile 143 üncü maddenin onuncu veya onikinci fıkrası uyarınca yapılan yayımdan önce, öne sürülen iddiaların geçerliliğine ilişkin olarak karar veremez.

ONUNCU KISIM

Faydalı Model

Faydalı model ile korunabilir buluşlar ve istisnaları

MADDE 142- (1) 83 üncü maddenin birinci fıkrası hükmüne göre yeni olan ve 83 üncü maddenin altıncı fıkrası kapsamında sanayiye uygulanabilen buluşlar, faydalı model verilerek korunur.

(2) Faydalı modelin yenilik değerlendirmesinde, buluş konusuna katkı sağlamayan teknik özellikler dikkate alınmaz.

(3) 82 nci maddenin ikinci ve üçüncü fıkralarına ek olarak;

a) Kimyasal ve biyolojik maddelere veya kimyasal ve biyolojik usullere ya da bu usuller sonucu elde edilen ürünlere ilişkin buluşlar,

b) Eczacılıkla ilgili maddelere veya eczacılıkla ilgili usullere ya da bu usuller sonucu elde edilen ürünlere ilişkin buluşlar,

c) Biyoteknolojik buluşlar,

ç) Usuller veya bu usuller sonucu elde edilen ürünlere ilişkin buluşlar, faydalı model ile korunmaz.

Şekli inceleme, araştırma talebi, itiraz ve faydalı modelin verilmesi

MADDE 143- (1) 90 ıncı maddenin üçüncü fıkrasında belirtilen unsurlardan herhangi birinin eksik olması hâlinde faydalı model başvurusu işleme alınmaz.

(2) İşleme alınan başvuruda 90 ıncı maddenin birinci fıkrasında belirtilen unsurlardan en az birinin eksik olması veya aynı maddenin ikinci fıkrası gereğince unsurların yabancı dilde verilmesi hâlinde, bildirim gereksiz başvuru tarihinden itibaren iki ay içinde eksiklikler giderilir veya Türkçe çeviriler verilir. Aksi takdirde başvuru geri çekilmiş sayılır.

(3) Kurum, 90 ıncı maddenin birinci fıkrasında belirtilen unsurları tam olan veya ikinci fıkraya uygun olarak unsurları tamamlanan başvuruyu, 90 ıncı maddenin beşinci fıkrası ile yönetmelikle belirlenen diğer şekli şartlara uygunluk bakımından inceler.

(4) Başvurunun şekli şartlara uygun olmadığı anlaşılırsa başvuru sahibinden bildirim tarihinden itibaren iki ay içinde eksikliği gidermesi istenir. Eksikliğin bu süre içinde giderilmemesi hâlinde başvuru reddedilir.

(5) Başvuru sahibi başvuruya birlikte veya herhangi bir bildirim gereksiz başvurunun şekli şartlara uygunluk bakımından bir eksikliğin olmadığı veya eksikliklerin süresi içinde giderildiğinin bildirildiği tarihten itibaren iki ay içinde ücretini ödeyerek ve yönetmelikte belirtilen şartlara uygun olarak araştırma talebinde bulunur. Aksi takdirde başvuru geri çekilmiş sayılır.

(6) Başvuru sahibinin, beşinci fıkraya veya 104 üncü maddenin birinci fıkrasına uygun olarak araştırma talebinde bulunması hâlinde araştırma raporu düzenlenir, başvuru sahibine bildirilir ve Bültende yayımlanır.

(7) Başvuru konusunun 142 nci maddenin üçüncü fıkrası kapsamına girdiği sonucuna varılırsa veya tarifnamenin ya da tüm istemlerin yeterince açık olmaması araştırma raporunun düzenlenmesini engelliyorsa araştırma raporu düzenlenmez ve başvuru sahibinden bu konudaki itirazlarını veya başvurudaki değişikliklerini, bildirim tarihinden itibaren üç ay içinde sunması istenir. Bu süre içinde itirazda bulunulmaması veya itirazın ya da yapılan değişikliklerin Kurum tarafından kabul edilmemesi hâlinde başvuru reddedilir. İtirazın ve varsa yapılan değişikliklerin kabul edilmesi hâlinde araştırma raporu düzenlenir, başvuru sahibine bildirilir ve Bültende yayımlanır.

(8) Araştırma raporunun yayımlanmasından itibaren üç ay içinde ilgili belgeleri de eklemek suretiyle araştırma raporunun içeriğine başvuru sahibi itiraz edebilir, üçüncü kişiler görüş bildirebilir.

(9) Başvuru sahibi tarafından itiraz edilmemesi veya üçüncü kişiler tarafından görüş bildirilmemesi durumunda sadece araştırma raporu, itiraz edilmesi veya görüş bildirilmesi durumundaysa araştırma raporu ve itirazlar veya görüşler değerlendirilir.

(10) Kurum yaptığı değerlendirme sonucunda faydalı model verilmesine karar verirse bu karar başvuru sahibine bildirilir, karar ve faydalı model Bültende yayımlanır. Yapılan değerlendirme sonucunda faydalı modelin verilebilmesi için değişiklik yapılmasının gerekli olduğu durumda bildirim tarihinden itibaren iki ay içinde değişikliklerin yapılması istenir.

Yapılan değişikliklerin kabul edilmesi hâlinde faydalı model verilmesine karar verilir, bu durum başvuru sahibine bildirilir, bu karar ve faydalı model Bültende yayımlanır. Değişikliklerin yapılmaması veya yapılan değişikliklerin Kurum tarafından kabul edilmemesi hâlinde başvuru geri çekilmiş sayılır, bu karar başvuru sahibine bildirilir ve Bültende yayımlanır. Faydalı modelin verilmesine ilişkin yayımdan sonra talep edilmesi ve belge düzenleme ücretinin ödenmesi hâlinde, düzenlenen belge faydalı model sahibine verilir.

(11) Faydalı model verilmesinden sonra 99 uncu maddede belirlenen itiraz usulü işletilemez, sadece mahkemeden hükümsüzlük talep edilebilir.

(12) Kurum yaptığı değerlendirme sonucunda başvurunun ve buna ilişkin buluşun bu Kanun hükümlerine uygun olmadığına karar verirse başvuru reddedilir, bu karar başvuru sahibine bildirilir ve Bültende yayımlanır. Bu karara karşı, 100 üncü maddeye göre itiraz edilebilir.

(13) Faydalı modelin verilmiş olması, geçerliliği ve yararlılığı konusunda Kurum tarafından garanti verildiği şekilde yorumlanamaz, Kurumun sorumluluğunu da doğurmaz.

(14) Bu maddenin uygulanmasına ilişkin usul ve esaslar yönetmelikle belirlenir.

Faydalı modelin hükümsüzlüğü

MADDE 144- (1) Aşağıdaki hâllerde faydalı modelin hükümsüz sayılmasına yetkili mahkeme tarafından karar verilir:

a) Faydalı model konusu, 142 nci maddede belirtilen şartları taşıyorsa.

b) Buluş 92 nci maddenin birinci fıkrası uyarınca yeterince açıklanmamışsa.

c) Faydalı model konusu, başvurunun ilk hâlinin kapsamını aşıyorsa veya faydalı modelin, 91 inci maddeye göre yapılan bölünmüş bir başvuruya veya 110 uncu maddenin üçüncü fıkrasının (b) bendine göre yapılan bir başvuruya dayanması durumunda en önceki başvurunun ilk hâlinin kapsamını aşıyorsa.

ç) Faydalı model sahibinin, 109 uncu maddeye göre faydalı model isteme hakkına sahip olmadığı ispatlanmışsa.

(2) Menfaati olanlar, Cumhuriyet savcılarını veya ilgili kamu kurum ve kuruluşları faydalı modelin hükümsüzlüğünü isteyebilir. Faydalı model sahibinin 109 uncu maddeye göre faydalı model isteme hakkına sahip olmadığı nedeniyle faydalı modelin hükümsüzlüğü, ancak buluşu yapan veya halefleri tarafından istenebilir.

(3) Faydalı modelin hükümsüzlüğü davası, faydalı modelin koruma süresince veya hakkın sona ermesini izleyen beş yıl içinde, sicile faydalı model sahibi olarak kayıtlı kişiye karşı açılabilir. Sicilde hak sahibi olarak görülen kişilerin davaya katılabilmelerini sağlamak için bu kişilere ayrıca tebligat yapılır.

(4) Faydalı model sahibinin, 109 uncu maddeye göre faydalı model isteme hakkına sahip bulunmadığı hakkındaki iddia, ancak buluşu yapan veya halefleri tarafından ileri sürülebilir. Bu durumda, 110 uncu madde hükümleri uygulanır.

(5) Hükümsüzlük nedenleri faydalı modelin sadece bir bölümüne ilişkin bulunuyorsa, sadece o bölümü etkileyen istem veya istemlerin iptali suretiyle, kısmi hükümsüzlüğe karar verilir. Bir istemin kısmen hükümsüzlüğüne karar verilemez.

(6) Kısmi hükümsüzlük sonucu, faydalı modelin iptal edilmeyen istem veya istemleri 142 nci madde hükümlerine uygun olması hâlinde faydalı model, bu istem veya istemler için geçerli kalır.

Patentler ile ilgili hükümlerin uygulanabilirliği ve çifte koruma

MADDE 145- (1) Faydalı modele ilişkin açık bir hüküm bulunmadığı ve faydalı modelin özelliği ile çelişmediği takdirde bu Kanunda patentler için öngörülen hükümler, faydalı modeller hakkında da uygulanır.

(2) Aynı kişiye veya halefine, aynı buluş konusunda, aynı koruma kapsamıyla, birbirinden bağımsız olarak birden fazla patent veya faydalı model ya da bu belgelerin her ikisi verilmez.

BEŞİNCİ KİTAP

Ortak ve Diğer Hükümler

BİRİNCİ KISIM

Ortak Hükümler

Süreler ve bildirimler

MADDE 146- (1) Sınai mülkiyet hakkına ilişkin, itirazlar da dâhil olmak üzere Kurum nezdinde yapılacak tüm işlemlerde uyulması gereken süre, bu Kanun veya ilgili yönetmelikte belirlenmemişse bildirim tarihinden itibaren iki aydır. Bu sürelere uyulmaması hâlinde talep yapılmamış sayılır.

Ortak temsilci

MADDE 147- (1) Sınai mülkiyet hakkının birden çok kişiye ait olması hâlinde, geri çekme ve vazgeçme talebi hariç olmak üzere, marka veya patent vekili atanmadığı durumlarda Kurum nezdindeki tüm işlemler hak sahiplerince ortak temsilci olarak atanan hak sahibi tarafından yürütülür. Hak sahipleri tarafından ortak temsilci atanmaması durumunda, başvuru formunda adı geçen ilk hak sahibinin, ortak temsilci olduğu kabul edilir.

(2) Ortak temsilcinin yerleşim yerinin Türkiye Cumhuriyeti sınırları içinde olmaması durumunda, işlemler marka veya patent vekili vasıtasıyla yapılır.

(3) Ortak markalara ilişkin hükümler saklıdır.

Hukuki işlemler

MADDE 148- (1) Sınai mülkiyet hakkı devredilebilir, miras yolu ile intikal edebilir, lisans konusu olabilir, rehin verilebilir, teminat olarak gösterilebilir, haczedilebilir veya diğer hukuki işlemlere konu olabilir. Coğrafi işaret ve geleneksel ürün adı hakkı; lisans, devir, intikal, haciz ve benzeri hukuki işlemlere konu olamaz ve teminat olarak gösterilemez.

(2) Birinci fıkrada belirtilen hukuki işlemler işletmeden bağımsız olarak gerçekleştirilebilir.

(3) Sınai mülkiyet hakkının birden fazla sahibi olması durumunda sahiplerden birinin kendisine düşen payı tamamen veya kısmen üçüncü kişiye satması hâlinde, diğer paydaşların önalım hakkı vardır. Yapılan satış, alıcı veya satıcı tarafından diğer paydaşlara bildirilir. Önalım hakkı, satışın hak sahibine bildirildiği tarihin üzerinden üç ay ve her hâlde satışın üzerinden iki yıl geçmekle düşer. Tarafların anlaşamaması hâlinde, önalım hakkı alıcıya karşı dava açılarak kullanılır. Önalım hakkı sahibi, adına payın devrine karar verilmeden önce, satış bedelini, mahkeme tarafından belirlenen süre içinde mahkemenin belirleyeceği yere nakden yatırmakla yükümlüdür. Cebri artırımla satışlarda önalım hakkı kullanılamaz.

(4) Hukuki işlemler, yazılı şekle tabidir. Devir sözleşmelerinin geçerliliği, ancak noter tarafından onaylanmış şekilde yapılmış olmalarına bağlıdır.

(5) Hukuki işlemler taraflardan birinin talebi, ücretin ödenmesi ve yönetmelikle belirlenen diğer şartların yerine getirilmesi hâlinde sicile kaydedilir ve Bültende yayımlanır. 115 inci madde hükümleri saklı kalmak üzere, sicile kaydedilmeyen hukuki işlemlerden doğan haklar iyiniyetli üçüncü kişilere karşı ileri sürülemez.

(6) Marka, tescil edildiği mal veya hizmetlerin tümü veya bir kısmı için devredilebilir.

(7) Garanti markasının veya ortak markanın devri ya da ortak marka için lisans verilmesi, sicile kayıt hâlinde geçerlidir.

(8) Bu maddede yer alan hükümler, sınai mülkiyet hakkı başvurularında da uygulanır.

Sınai mülkiyet hakkı tecavüze uğrayan hak sahibinin ileri sürebileceği talepler

MADDE 149- (1) Sınai mülkiyet hakkı tecavüze uğrayan hak sahibi, mahkemeden aşağıdaki taleplerde bulunabilir:

a) Fiilin tecavüz olup olmadığının tespiti.

b) Muhtemel tecavüzün önlenmesi.

c) Tecavüz fiillerinin durdurulması.

ç) Tecavüzün kaldırılması ile maddi ve manevi zararın tazmini.

d) Tecavüz oluşturan veya cezayı gerektiren ürünler ile bunların üretiminde münhasıran kullanılan cihaz, makine gibi araçlara, tecavüze konu ürünler dışındaki diğer ürünlerin üretimini engellemeyecek şekilde elkonulması.

e) (d) bendi uyarınca elkonulan ürün, cihaz ve makineler üzerinde kendisine mülkiyet hakkının tanınması.

f) Tecavüzün devamını önlemek üzere tedbirlerin alınması, özellikle masraflar tecavüz edene ait olmak üzere (d) bendine göre elkonulan ürünler ile cihaz ve makine gibi araçların şekillerinin değiştirilmesi, üzerlerindeki markaların silinmesi veya sınai mülkiyet haklarına tecavüzün önlenmesi için kaçınılmaz ise imhası.

g) Haklı bir sebebin veya menfaatinin bulunması hâlinde, masrafları karşı tarafa ait olmak üzere kesinleşmiş kararın günlük gazete veya benzeri vasıtalarla tamamen veya özet olarak ilan edilmesi veya ilgililere tebliğ edilmesi.

(2) Birinci fıkranın (e) bendinde belirtilen talebin kabulü durumunda, söz konusu ürün, cihaz ve makinelerin değeri, tazminat miktarından düşülür. Bu değer kabul edilen tazminat miktarını aşması hâlinde, aşan kısım hak sahibince karşı tarafa ödenir.

(3) Birinci fıkranın (g) bendinde belirtilen talebin kabulü durumunda ilanın şekli ve kapsamı kararda tespit edilir. İlan hakkı, kararın kesinleşmesinden sonra üç ay içinde talep edilmezse düşer.

(4) Coğrafi işaret ve geleneksel ürün adları bakımından manevi zararın tazmini talep edilemez.

Tazminat

MADDE 150- (1) Sınai mülkiyet hakkına tecavüz sayılan fiilleri işleyen kişiler, hak sahibinin zararını tazmin etmekle yükümlüdür.

(2) Sınai mülkiyet hakkına tecavüz edilmesi durumunda, hakka konu ürün veya hizmetlerin, tecavüz eden tarafından kötü şekilde kullanılması veya üretilmesi, bu şekilde üretilen ürünlerin temin edilmesi yahut uygun olmayan bir tarzda piyasaya sürülmesi sonucunda sınai mülkiyet hakkının itibarı zarara uğrarsa, bu nedenle ayrıca tazminat istenebilir.

(3) Hak sahibi, sınai mülkiyet hakkının ihlali iddiasına dayalı tazminat davası açmadan önce, delillerin tespiti ya da açılmış tazminat davasında uğramış olduğu zarar miktarının belirlenebilmesi için, sınai mülkiyet hakkının kullanılması ile ilgili belgelerin, tazminat yükümlüsü tarafından mahkemeye sunulması konusunda karar verilmesini mahkemeden talep edebilir.

Yoksun kalınan kazanç

MADDE 151- (1) Hak sahibinin uğradığı zarar, fiili kaybı ve yoksun kalınan kazancı kapsar.

(2) Yoksun kalınan kazanç, zarar gören hak sahibinin seçimine bağlı olarak, aşağıdaki değerlendirme usullerinden biri ile hesaplanır:

a) Sınai mülkiyet hakkına tecavüz edenin rekabeti olmasaydı, hak sahibinin elde edebileceği muhtemel gelir.

b) Sınai mülkiyet hakkına tecavüz edenin elde ettiği net kazanç.

c) Sınai mülkiyet hakkına tecavüz edenin bu hakkı bir lisans sözleşmesi ile hukuka uygun şekilde kullanmış olması hâlinde ödemesi gereken lisans bedeli.

(3) Yoksun kalınan kazancın hesaplanmasında, özellikle sınai mülkiyet hakkının ekonomik önemi veya tecavüz sırasında sınai mülkiyet hakkına ilişkin lisansların sayısı, süresi ve çeşidi, ihlalin nitelik ve boyutu gibi etkenler göz önünde tutulur.

(4) Yoksun kalınan kazancın hesaplanmasında, ikinci fıkranın (a) veya (b) bentlerinde belirtilen değerlendirme usullerinden birinin seçilmiş olması hâlinde, mahkeme ürüne ilişkin talebin oluşmasında sınai mülkiyet hakkının belirleyici etken olduğu kanaatine varırsa, kazancın hesaplanmasında hakkaniyete uygun bir payın daha eklenmesine karar verir.

(5) Mahkeme, patent haklarına tecavüz hâlinde, patent sahibinin bu Kanunda öngörülen patenti kullanma yükümlülüğünü yerine getirmemiş olduğu kanaatine varırsa yoksun kalınan kazanç, ikinci fıkranın (c) bendine göre hesaplanır.

(6) Coğrafi işarete veya geleneksel ürün adına tecavüz hâlinde bu madde hükmü uygulanmaz.

Hakkın tüketilmesi

MADDE 152- (1) Sınai mülkiyet hakkı korumasına konu ürünlerin, hak sahibi veya onun izni ile üçüncü kişiler tarafından piyasaya sunulmasından sonra bu ürünlerle ilgili fiiller hakkın kapsamı dışında kalır.

(2) Marka sahibi, birinci fıkra hükmü kapsamına giren ürünlerin üçüncü kişiler tarafından değiştirilerek veya kötüleştirilerek ticari amaçlı kullanılmasını önleme hakkına sahiptir.

Dava açılmayacak kişiler

MADDE 153- (1) Sınai mülkiyet hakkı sahibi, hakkına tecavüz eden tarafından piyasaya sürülmüş ürünleri kişisel ihtiyaçları ölçüsünde elinde bulunduran veya kullanan kişilere karşı, bu Kanunda yer alan hukuk davalarını açamaz veya ceza davası açılması için şikâyette bulunamaz.

(2) Sınai mülkiyet hakkı sahibi, sebep olduğu zarardan dolayı kendisine tazminat ödeyen kişi tarafından, sınai mülkiyet hakkı sahibinin elkoymaması nedeniyle piyasaya sürülmüş ürünleri ticari amaçla kullanan kişilere karşı, bu Kanunda yer alan hukuk davalarını açamaz veya ceza davası açılması için şikâyette bulunamaz.

Tecavüzün mevcut olmadığına ilişkin dava ve şartları

MADDE 154- (1) Menfaati olan herkes, Türkiye’de giriştiği veya girişeceği ticari veya sınai faaliyetin ya da bu amaçla yapmış olduğu ciddi ve fiili girişimlerin sınai mülkiyet hakkına tecavüz teşkil edip etmediği hususunda, hak sahibinden görüşlerini bildirmesini talep edebilir. Bu talebin tebliğinden itibaren bir ay içinde cevap verilmemesi veya verilen cevabın menfaat sahibi tarafından kabul edilmemesi hâlinde, menfaat sahibi, hak sahibine karşı fiillerinin tecavüz teşkil etmediğine karar verilmesi talebiyle dava açabilir. Bildirimin yapılmış olması, açılacak davada dava şartı olarak aranmaz. Bu dava, kendisine karşı tecavüz davası açılmış bir kişi tarafından açılmaz.

(2) Birinci fıkra uyarınca açılan dava, sicile kayıtlı tüm hak sahiplerine tebliğ edilir.

(3) Birinci fıkra uyarınca açılan dava, hükümsüzlük davasıyla birlikte de açılabilir.

(4) Mahkeme, 99 uncu maddenin üçüncü veya yedinci fıkrası ile 143 üncü maddenin onuncu veya onikinci fıkrası uyarınca yapılan yayımdan önce, öne sürülen iddiaların geçerliliğine ilişkin olarak karar veremez.

Önceki tarihli hakların etkisi

MADDE 155- (1) Marka, patent veya tasarım hakkı sahibi, kendi hakkından daha önceki rüçhan veya başvuru tarihine sahip hak sahiplerinin açmış olduğu tecavüz davasında, sahip olduğu sınai mülkiyet hakkını savunma gerekçesi olarak ileri süremez.

Görevli ve yetkili mahkeme

MADDE 156- (1) **(Değişik:22/7/2020-7251/61 md.)** Bu Kanunda öngörülen davalarda görevli mahkeme, fikri ve sınai haklar hukuk mahkemesi ile fikri ve sınai haklar ceza mahkemesidir. Bu mahkemeler, Hâkimler ve Savcılar Kurulunun olumlu görüşü alınarak, tek hâkimli ve asliye mahkemesi derecesinde Adalet Bakanlığınca lüzum görülen yerlerde kurulur. Bu mahkemelerin yargı çevresi, il ve ilçe sınırlarına bakılmaksızın Adalet Bakanlığının önerisi üzerine Hâkimler ve Savcılar Kurulu tarafından belirlenir. Fikri ve sınai haklar hukuk mahkemesi kurulmamış olan yerlerde bu mahkemenin görev alanına giren dava ve işlere, asliye hukuk mahkemesince; fikri ve sınai haklar ceza mahkemesi kurulmamış olan yerlerde bu mahkemenin görev alanına giren dava ve işlere, asliye ceza mahkemesince bakılır. Bu dava ve işlere bakacak asliye hukuk ve asliye ceza mahkemeleri ile bu mahkemelerin yargı çevresi, il ve ilçe sınırlarına bakılmaksızın Adalet Bakanlığının önerisi üzerine Hâkimler ve Savcılar Kurulu tarafından belirlenir.

(2) Kurumun bu Kanun hükümlerine göre aldığı bütün kararlara karşı açılacak davalarda ve Kurumun kararlarından zarar gören üçüncü kişilerin Kurum aleyhine açacakları davalarda görevli ve yetkili mahkeme, Ankara Fikri ve Sınai Haklar Hukuk Mahkemesidir.

(3) Sınai mülkiyet hakkı sahibi tarafından, üçüncü kişiler aleyhine açılacak hukuk davalarında yetkili mahkeme, davacının yerleşim yeri veya hukuka aykırı fiilin gerçekleştiği yahut bu fiilin etkilerinin görüldüğü yer mahkemesidir.

(4) Davacının Türkiye’de yerleşim yeri bulunmaması hâlinde yetkili mahkeme, davanın açıldığı tarihte sicilde kayıtlı vekilin işyerinin bulunduğu yerdeki ve eğer vekillik kaydı silinmişse Kurum merkezinin bulunduğu yerdeki mahkemedir.

(5) Üçüncü kişiler tarafından sınai mülkiyet hakkı sahibi aleyhine açılacak davalarda yetkili mahkeme, davalının yerleşim yerinin bulunduğu yer mahkemesidir. Sınai mülkiyet hakkı başvurusu veya sınai mülkiyet hak sahibinin Türkiye’de yerleşim yeri bulunmaması hâlinde, dördüncü fıkra hükmü uygulanır.

Zamanaşımı

MADDE 157- (1) Sınai mülkiyet hakkı veya geleneksel ürün adından doğan özel hukuka ilişkin taleplerde, 11/1/2011 tarihli ve 6098 sayılı Türk Borçlar Kanununun zamanaşımına ilişkin hükümleri uygulanır.

Lisans alanın dava açması ve şartları

MADDE 158- (1) Sözleşmede aksi kararlaştırılmamışsa inhisari lisansa sahip olan kişi, üçüncü bir kişi tarafından sınai mülkiyet hakkına tecavüz edilmesi durumunda, hak sahibinin bu Kanun uyarınca açabileceği davaları, kendi adına açabilir.

(2) İnhisari olmayan lisans alan, sınai mülkiyet hakkına tecavüz dolayısıyla dava açma hakkı sözleşmede açıkça sınırlandırılmamışsa, yapacağı bildirimle, gereken davayı açmasını hak sahibinden ister. Hak sahibinin, bu talebi kabul etmemesi veya bildirim tarihinden itibaren üç ay içinde talep edilen davayı açmaması hâlinde, lisans alan, yaptığı bildirim de ekleyerek, kendi adına ve kendi menfaatlerinin gerektirdiği ölçüde dava açabilir. Bu fıkra uyarınca dava açan lisans alanın, dava açtığını hak sahibine bildirmesi gerekir.

(3) Lisans alan, ciddi bir zarar tehlikesinin varlığı hâlinde ve söz konusu sürenin geçmesinden önce, ihtiyati tedbire karar verilmesini mahkemeden talep edebilir. Mahkemenin tedbir kararı verdiği hâllerde talepte bulunan lisans sahibi dava açmaya da yetkilidir. Bu hâlde ikinci fıkradaki şartlar yargılama devam ederken tamamlanır.

İhtiyati tedbir talebi ve ihtiyati tedbirin niteliği

MADDE 159- (1) Bu Kanun uyarınca dava açma hakkı olan kişiler, dava konusu kullanımın, ülke içinde kendi sınai mülkiyet haklarına tecavüz teşkil edecek şekilde gerçekleşmekte olduğunu veya gerçekleşmesi için ciddi ve etkin çalışmalar yapıldığını ispat etmek şartıyla, verilecek hükmün etkinliğini temin etmek üzere, ihtiyati tedbire karar verilmesini mahkemeden talep edebilir.

(2) İhtiyati tedbirler özellikle aşağıda belirtilen tedbirleri kapsamalıdır:

a) Davacının sınai mülkiyet hakkına tecavüz teşkil eden fiillerin önlenmesi ve durdurulması.

b) Sınai mülkiyet hakkına tecavüz edilerek üretilen veya ithal edilen tecavüze konu ürünlere, bunların üretiminde münhasıran kullanılan vasıtalara ya da patenti verilmiş usulün icrasında kullanılan vasıtalara, tecavüze konu ürünler dışındaki diğer ürünlerin üretimini engellemeyecek şekilde, Türkiye sınırları içinde veya gümrük ve serbest liman veya bölge gibi alanlar dâhil, buldukları her yerde elkonulması ve bunların saklanması.

c) Herhangi bir zararın tazmini bakımından teminat verilmesi.

(3) İhtiyati tedbirlerle ilgili bu Kanunda hüküm bulunmayan hususlarda 12/1/2011 tarihli ve 6100 sayılı Hukuk Muhakemeleri Kanunu hükümleri uygulanır.

İşlem yetkisi olan kişiler ve tebligat

MADDE 160- (1) Gerçek veya tüzel kişiler ile bu kişiler tarafından yetkilendirilmiş sicile kayıtlı marka veya patent vekilleri Kurum nezdinde işlem yapabilir.

(2) Tüzel kişiler, yetkili organları tarafından tayin edilen gerçek kişi veya kişilerce temsil edilir.

(3) Yerleşim yeri yurt dışında bulunan kişiler ancak marka veya patent vekilleri tarafından temsil edilir. Vekille temsil edilmeksizin asil tarafından gerçekleştirilen işlemler, yapılmamış sayılır.

(4) Marka veya patent vekili tayin edilmesi hâlinde, tüm işlemler vekil tarafından yapılır. Vekile yapılan tebligat asile yapılmış sayılır.

(5) Kurum gerekli gördüğü hâllerde vekilin yetkisini gösteren vekaletnamenin aslı ya da onaylı suretinin sunulmasını isteyebilir.

(6) Bu Kanunun uygulanması kapsamında yapılacak tebligatlar, 11/2/1959 tarihli ve 7201 sayılı Tebligat Kanununun 7/a maddesinde düzenlenen elektronik tebligata ilişkin usullere bağlı olmaksızın, tebligat yapılacak kişinin onayı alınmak şartıyla ve Kurum tarafından gerçek veya tüzel kişi için tahsis edilen elektronik posta kutusuna konulmak suretiyle elektronik ortamda tebliğ edilir. Bu şekilde yapılan tebligatlar, tebligat konusu belgenin posta kutusuna konulmasını müteakip muhatabın, posta kutusuna ilk giriş yaptığı tarihte ve her hâlde belgenin posta kutusuna konulduğu tarihi izleyen onuncu günün sonunda yapılmış sayılır.

(7) Bu Kanunun uygulanması kapsamında yapılacak ilan tebligatları, 7201 sayılı Kanunun ilan tebligatının şekline ilişkin 29 uncu maddesi hükmüne bağlı kalmaksızın ilgili Bülten üzerinden yapılır. Bu şekilde yapılan tebligatlar, Bültenin yayımı tarihinden yedi gün sonra yapılmış sayılır.

(8) Kurum, elektronik ortamda yapılacak başvuru ve tebligatla ilgili her türlü teknik altyapıyı kurmaya veya kurulmuş olanları kullanmaya, başvuruların, taleplerin ve tebligatların elektronik ortamda yapılması zorunluluğunu getirmeye, elektronik ortamda tebliğ yapılacaklar ile elektronik ortamdaki başvuru ve tebligata ilişkin diğer usul ve esasları belirlemeye yetkilidir.

Ücretler, ödenme süreleri ve sonuçları

MADDE 161- (1) Sınai mülkiyet hakkının verilmesi veya tescili ile ilgili işlemler için ödenmesi gereken ücretlerin ödendiğine ilişkin bilginin süresi içinde Kuruma sunulmaması hâlinde sınai mülkiyet hakkı başvurusu geri çekilmiş sayılır.

(2) Sicile kayıtlı sınai mülkiyet hakkıyla ilgili olarak birinci fıkra dışında kalan işlemler için ödenmesi gereken ücretlerin ödendiğine ilişkin bilginin süresi içinde Kuruma sunulmaması hâlinde ilgili talep yapılmamış sayılır.

(3) 15 inci, 18 inci, 20 nci, 23 üncü ve 69 uncu maddeler hariç olmak üzere, başvuru veya sınai mülkiyet hakkıyla ilgili işlemler için ödenmesi gereken ücretin eksik ödenmesi durumunda, söz konusu eksik ücret miktarı Kurum tarafından talep sahibine bildirilir. Bildirim tarihinden itibaren bir ay içinde eksik ücretin ödendiğine ilişkin bilginin Kuruma sunulmaması hâlinde birinci ve ikinci fıkra hükümleri uygulanır.

(4) Aksi öngörülmediği sürece, ödenen ücretlerin iadesi yapılmaz ve ödenmiş olan ücretler Kuruma gelir kaydedilir.

Kararların uygulanması

MADDE 162- (1) Kurul kararlarının iptali veya hükümsüzlük istemli davalarda verilen kararlar kesinleşmedikçe icra edilemez. Bu hüküm, ilamın ferileri hakkında da uygulanır.

Hızlı imha prosedürü

MADDE 163- (1) Bu Kanunda yer alan suçlar sebebiyle elkonulan veya muhafaza altına alınan suç konu eşyanın sayısı, ebadı veya niteliği gibi nedenlerle emanet bürosunda muhafaza edilemeyecek olması hâlinde, Cumhuriyet savcısının talimatı doğrultusunda numune alınması mümkün olan eşyadan yeteri kadar numune alınmasını müteakip geri kalan suç eşyası mahallin maliye teşkilatına gönderilir. Numunelerle birlikte elkonulan eşyanın miktarı, cinsi, ebadı gibi tüm bilgilerini içeren tutanak Cumhuriyet başsavcılığına teslim edilir.

(2) Birinci fıkra uyarınca numune alınmak suretiyle mahallin maliye teşkilatına teslim edilen suç konu eşyanın, zarara uğraması veya değerinde esaslı ölçüde kayıp meydana gelme tehlikesinin varlığı ya da muhafazasının ciddi külfet oluşturması hâlinde bilirkişi incelemesi

yaptırıldıktan sonra, soruşturma aşamasında Cumhuriyet savcısının talebi üzerine hâkim, kovuşturma aşamasında hükümden önce mahkeme tarafından imhasına karar verilir. İmha işlemleri Cumhuriyet savcısının başkanlığında maliye teşkilatınca oluşturulan üç kişilik komisyon huzurunda yapılır ve buna dair tutanak tanzim edilir.

Geleneksel ürün adlarına uygulanacak hükümler

MADDE 164- (1) 146 ncı, 147 nci, 149 uncu, 150 nci, 152 nci, 153 üncü, 154 üncü, 156 ncı, 159 uncu ve 161 inci madde hükümleri geleneksel ürün adları hakkında da uygulanır.

Yönetmelik

MADDE 165- (1) Bu Kanunun uygulanmasına ilişkin yönetmelikler Kurum tarafından yürürlüğe konulur.

İKİNCİ KISIM

Diğer Hükümler

MADDE 166 ila 184- (6/11/2003 tarihli ve 5000 sayılı Türk Patent Enstitüsü Kuruluş ve Görevleri Hakkında Kanun ile ilgili olup yerine işlenmiştir.)

MADDE 185- (17/7/1963 tarihli ve 278 sayılı Türkiye Bilimsel ve Teknolojik Araştırma Kurumu Kurulması Hakkında Kanun ile ilgili olup yerine işlenmiştir.)

MADDE 186- (2/7/1964 tarihli ve 492 sayılı Harçlar Kanunu ile ilgili olup yerine işlenmiştir.)

MADDE 187- (14/7/1965 tarihli ve 657 sayılı Devlet Memurları Kanunu ile ilgili olup yerine işlenmiştir.)

MADDE 188- a) (6/11/2003 tarihli ve 5000 sayılı Türk Patent Enstitüsü Kuruluş ve Görevleri Hakkında Kanun ile ilgili olup yerine işlenmiştir.)

b) (10/12/2003 tarihli ve 5018 sayılı Kamu Malî Yönetimi ve Kontrol Kanunu ile ilgili olup yerine işlenmiştir.)

c) (22/4/2004 tarihli ve 5147 sayılı Entegre Devre Topoğrafyalarının Korunması Hakkında Kanun ile ilgili olup yerine işlenmiştir.)

MADDE 189- (5/12/1951 tarihli 5846 sayılı Fikir ve Sanat Eserleri Kanunu ile ilgili olup yerine işlenmiştir.)

Atıflar

MADDE 190- (1) Diğer mevzuatta Türk Patent Enstitüsüne yapılmış olan atıflar, Türk Patent ve Marka Kurumuna; Marka Uzmanı ve Patent Uzmanı ile Marka Uzman Yardımcısı ve Patent Uzman Yardımcısına yapılmış olan atıflar, Sınai Mülkiyet Uzmanı ve Sınai Mülkiyet Uzman Yardımcısına yapılmış sayılır.

Yürürlükten kaldırılan mevzuat

MADDE 191- (1) 6/11/2003 tarihli ve 5000 sayılı Türk Patent Enstitüsü Kuruluş ve Görevleri Hakkında Kanunun 4 üncü maddesinin birinci fıkrasının (d) bendi ve 13 üncü maddesinin birinci fıkrasının (e) bendi yürürlükten kaldırılmıştır.

(2) 22/4/2004 tarihli ve 5147 sayılı Entegre Devre Topoğrafyalarının Korunması Hakkında Kanunun 39 uncu maddesi yürürlükten kaldırılmıştır.

(3) 24/6/1995 tarihli ve 551 sayılı Patent Haklarının Korunması Hakkında Kanun Hükmünde Kararname, 24/6/1995 tarihli ve 554 sayılı Endüstriyel Tasarımların Korunması Hakkında Kanun Hükmünde Kararname, 24/6/1995 tarihli ve 555 sayılı Coğrafi İşaretlerin Korunması Hakkında Kanun Hükmünde Kararname, 24/6/1995 tarihli ve 556 sayılı Markaların Korunması Hakkında Kanun Hükmünde Kararname ve 22/9/1995 tarihli ve 566 sayılı Patent Haklarının Korunması Hakkında 551 sayılı Kanun Hükmünde Kararnamede Değişiklik Yapılmasına İlişkin Kanun Hükmünde Kararname yürürlükten kaldırılmıştır.

551, 554, 555 ve 556 sayılı Kanun Hükmünde Kararnamelerin hükümlerinin uygulanması

GEÇİCİ MADDE 1- (1) Bu Kanunun yayımı tarihinden önce Enstitüye yapılmış olan ulusal ve uluslararası marka ve tasarım başvuruları ile coğrafi işaret başvuruları, başvuru tarihinde yürürlükte olan mevzuat hükümlerine göre sonuçlandırılır. Ancak bu Kanunun yayımı tarihinden önce Enstitüye yapılmış olup yayımlanmamış coğrafi işaret başvuruları, itiraz süresi bakımından mülga 555 sayılı Kanun Hükmünde Kararname hükümleri saklı kalmak şartıyla Bültende yayımlanır.

(2) Bu Kanunun yayımı tarihinden önce yapılmış ulusal patent başvuruları ve faydalı model başvuruları, başvuru tarihinde yürürlükte olan mevzuat hükümlerine göre sonuçlandırılır. Bu maddenin yürürlüğe girdiği tarihten sonra yapılan ek patent başvurularının sonuçlandırılmasında, ek patent başvurusu veya ek patentin bağımsız patent başvurusu ya da patente dönüştürülmesinde, asıl patent başvurusunun başvuru tarihinde yürürlükte olan mevzuat hükümleri uygulanır. İncelemesiz verilen patentin incelemeli patent başvurusuna dönüştürülmesinde, patent başvurusunun faydalı model başvurusuna ya da faydalı model başvurusunun patent başvurusuna değiştirilmesinde, patent ve faydalı modellerin hükümsüz kılınmasında, başvuru tarihinde yürürlükte olan mevzuat hükümleri uygulanır. Bu maddenin yürürlüğe girdiği tarihten önce ulusal aşamaya giren uluslararası veya bölgesel anlaşmalar yoluyla yapılmış patent başvuruları ve faydalı model başvuruları, başvurunun ulusal aşamaya girdiği tarihte yürürlükte olan mevzuat hükümlerine göre sonuçlandırılır.

(3) Mülga 551 sayılı Kanun Hükmünde Kararnamenin geçici 4 üncü maddesi kapsamındaki patentler hakkında aynı maddenin uygulanmasına devam edilir.

(4) Önceki mevzuat hükümlerine göre verilmiş patent ve faydalı modeller için 99 uncu, 138 inci ve 144 üncü maddeler ile 113 üncü maddenin beşinci fıkrası ve 121 inci maddenin sekizinci fıkrası hariç olmak üzere bu Kanun hükümleri uygulanır.

Mevcut yönetmeliklerin uygulanması

GEÇİCİ MADDE 2- (1) Bu Kanunda öngörülen yönetmelikler yürürlüğe girinceye kadar mevcut yönetmeliklerin bu Kanuna aykırı olmayan hükümlerinin uygulanmasına devam edilir.

Suç eşyalarının imhası

GEÇİCİ MADDE 3- (1) 1/1/2009 tarihinden önce işlediği suç nedeniyle mülga 551, 554, 555 veya 556 sayılı Kanun Hükmünde Kararnamelerin ceza hükümleri uygulanarak haklarında suça konu eşyanın müsaderesine dair verilen ve kesinleşen kararın infazı gerçekleşmemiş kişilere; eşyanın adli emanette veya müştekide bulunmasına ya da 4/12/2004 tarihli ve 5271 sayılı Ceza Muhakemesi Kanununun 132 nci maddesinin beşinci fıkrası gereğince muhafaza edilmek üzere diğer bir kişiye teslim edilmiş olmasına bakılmaksızın, kararı veren mahkemenin yargı çevresindeki Cumhuriyet başsavcılığınca resen, sonuçları açıklanan usulüne uygun meşruhatlı tebligat çıkarılır. Bu kişilere bir ay içinde mahkemeye başvurarak eşyanın iadesini talep etme hakları olduğu bildirilir. Bu süre içinde sahipleri tarafından iade talebinde bulunulmaması veya iade talebinde bulunulmakla beraber mahkemece verilen iade kararının tebliğinden itibaren bir ay içinde eşyanın teslim alınmaması hâlinde Cumhuriyet başsavcılığının istemi üzerine kararı veren mahkeme tarafından eşyanın imhasına karar verilir. İmha kararı derhâl yerine getirilmek üzere Cumhuriyet başsavcılığına gönderilir.

(2) Bu maddenin yürürlüğe girdiği tarihten önce mülga 551, 554, 555 veya 556 sayılı Kanun Hükmünde Kararnamelerin ceza hükümleri uygulanarak haklarında eşyanın iadesi yönünde verilen kesinleşmiş karar bulunduğu hâlde eşyayı teslim almayan kişilere, eşyanın adli emanette veya müştekide bulunmasına ya da Ceza Muhakemesi Kanununun 132 nci maddesinin beşinci fıkrası gereğince muhafaza edilmek üzere diğer bir kişiye teslim edilmiş olmasına bakılmaksızın, kararı veren mahkemenin yargı çevresindeki Cumhuriyet başsavcılığı tarafından resen, sonuçları açıklanan usulüne uygun meşruhatlı tebligat çıkarılarak iadesine karar verilen eşyayı bir ay içinde teslim almaları istenir. Bu süre içinde sahipleri tarafından teslim alınmayan eşya hakkında, Cumhuriyet başsavcılığının istemi üzerine kararı veren mahkeme tarafından imha kararı verilir. İmha kararı derhâl yerine getirilmek üzere Cumhuriyet başsavcılığına gönderilir.

(3) Bu madde gereğince yapılacak imha işlemleri, Cumhuriyet savcısı başkanlığında, emanet memuru ve iki zabıt kâtibinden oluşan komisyon tarafından yerine getirilir ve buna ilişkin tutanak tanzim olunur. Komisyonda hangi zabıt kâtiplerinin yer alacağı adalet komisyonlarınca belirlenir. İmha edilen eşya için hak sahibine herhangi bir ödeme yapılmaz. İmha masrafları, eşya sahibinden tahsil edilmek şartıyla yargılama gideri olarak Hazine tarafından karşılanır.

İptal yetkisinin mahkemeler tarafından kullanılması

GEÇİCİ MADDE 4- (1) 26 ncı madde hükmü yürürlüğe girene kadar, iptal yetkisi, anılan maddedeki usul ve esaslara göre mahkemeler tarafından kullanılır.

(2) 26 ncı maddenin yürürlüğe girdiği tarihte mahkemeler tarafından görülmekte olan iptal davaları mahkemeler tarafından sonuçlandırılır.

(3) Mahkemelerin bu madde hükmüne göre vermiş olduğu kararlar kesinleşmesinden sonra mahkeme tarafından Kuruma resen gönderilir.

Yenileme talepleri

GEÇİCİ MADDE 5- (1) 23 üncü maddenin ikinci fıkrası ile 69 uncu maddenin dördüncü fıkrası yürürlüğe girene kadar yenileme talepleri bakımından, mülga 554 ve 556 sayılı Kanun Hükmünde Kararnamelerin ilgili hükümleri uygulanır.

Görülmekte olan davalar

GEÇİCİ MADDE 6- (1) Bu Kanunla yürürlükten kaldırılması öngörülen; 551 sayılı Kanun Hükmünde Kararnamenin 146 ncı, 554 sayılı Kanun Hükmünde Kararnamenin 58 inci, 555 sayılı Kanun Hükmünde Kararnamenin 30 uncu, 556 sayılı Kanun Hükmünde Kararnamenin 71 inci, maddeleri uyarınca kurulmuş ihtisas mahkemeleri, bu Kanunun 156 ncı maddesinin birinci fıkrası uyarınca kurulan mahkemeler olarak kabul edilir ve bu mahkemelerde derdest olan davaların görülmesine devam olunur.

Yürürlük

MADDE 192- (1) Bu Kanunun;

- a) 26 ncı maddesi yayımı tarihinden itibaren yedi yıl sonra,
- b) 23 üncü maddesinin ikinci fıkrası ve 69 uncu maddesinin dördüncü fıkrasında düzenlenen yenileme taleplerinin yapılması gereken süreye ilişkin hükümleri ile 46 ncı maddesinde düzenlenen amblem kullanım zorunluluğuna ilişkin hükümleri yayımı tarihinden itibaren bir yıl sonra,
- c) Diğer hükümleri yayımı tarihinde, yürürlüğe girer.

Yürütme

MADDE 193- (1) Bu Kanun hükümlerini Bakanlar Kurulu yürütür.

**6769 SAYILI KANUNA EK VE DEĐIŐIKLİK GETİREN MEVZUATIN VEYA
ANAYASA MAHKEMESİ KARARLARININ YÜRÜRLÜĞE GİRİŞ
TARİHLERİNİ GÖSTERİR TABLO**

Değiştiren Kanunun/ KHK'nin veya İptal Eden Anayasa Mahkemesi Kararının Numarası	6769 Sayılı Kanunun Deđiőtlen veya İptal Edilen Maddeleri	Yürürlüğe Giriőt Tarihi
KHK/700	96, 132	24/6/2018 tarihinde birlikte yapılan Türkiye Büyük Millet Meclisi ve Cumhurbaşkanlığı seçimleri sonucunda Cumhurbaşkanının andiçerek göreve başladığı tarihte (9/7/2018)
7251	156	28/07/2020

T.C.
YARGITAY
ONBİRİNCİ HUKUK DAİRESİ

Esas : 2013/9070
Karar : 2013/23429
Tarih : 23.12.2013

MAHKEMESİ : FİKRİ VE SINAÎ HAKLAR HUKUK MAHKEMESİ

Taraflar arasında görülen davada Ankara 2. Fikri ve Sinaî Haklar Hukuk Mahkemesi'nce verilen 03.02.2011 tarih ve 2006/260-2011/27 sayılı kararın Yargıtayca incelenmesi davacı vekili tarafından istenmiş ve temyiz dilekçesinin süresi içinde verildiği anlaşılmış olmakla, dava dosyası için Tetkik Hakimi ... tarafından düzenlenen rapor dinlendikten ve yine dosya içerisindeki dilekçe, layihalar, duruşma tutanakları ve tüm belgeler okunup, incelendikten sonra işin gereği görüşülüp, düşünüldü:

Davacı vekili, davalının "Devletler ve Hanedanlar Türkiye 1074-1990" adlı eserin sahibi olduğunu ve 1989, 1996, 2005 yıllarında davalı Bakanlık tarafından yayınlandığını, müvekkilinin iyi bir araştırmacı ve yazar olup davalının söz konusu eserinin 1989 tarihli baskısını incelediğinde pek çok yanlış ve eksik olduğunu bulup gazete ve dergilerde çıkan yazıları ile eleştirdiğini ve bu yazılarını derleyerek "Müverrih-i Maderzadın Fülannamesi" adlı esrini oluşturduğunu, davalının ise kitabında müvekkilinin bu eserinden faydalanarak 1996 ve 2005 yılları baskısında müvekkilinin eserinden haksız iktibaslar yaptığını, müvekkilinin ismini, kaynağını ve eserini de belirtmediğini, 44 madde halinde dava dilekçesi ekinde bu iktibasları belirttiklerini, davalı eyleminin tipik bir intihal olup müvekkilinden izinsiz ve kaynak göstermeden aldığı bilgilerle kitabını genişletilmiş 2. ve 3. baskı diye piyasaya sürdüğünü, ileri sürerek 3.000 TL manevi tazminatın tahsilini, haksız iktibasın tespiti ve tecavüzün refine, tedavülde bulunan nüshalara müvekkilinin adının derç edilmesini talep ve dava etmiştir.

Davalı Bakanlık vekili, yapılan işlemlerin yasaya uygun olduğunu, davalıya telif ücreti ödendiğini, davalının hak devir belgesindeki taahhütü değerlendirildiğine müvekkili idareye husumet yöneltilemeyeceğini, savunarak davanın reddini istemiştir.

Diğer davalı vekili, davanın zamanaşımına uğradığını, alıntı yapıldığı iddia edilen doğum, ölüm tarihleri ve isimlerin bütün tarih kitaplarında kullanıla gelerek anonim hale geldiğini, savunarak davanın reddini istemiştir.

Mahkemece, iddia, savunma ve tüm dosya kapsamına göre, davalı ...'da husumet yöneltilebileceği, davanın zamanaşımına uğramadığını, her iki tarafın kitabının ilim eseri olduğu, davalı eserinin 2. ve 3. baskılarında ilk baskısından farklı olarak isimler, doğum ve ölüm tarihleri ve yerleri gibi sadece bilgiler düzeltilmiş, bunlarında davacının eserinden farklı bir üslupla ele alındığı, davacının bu bilgilere ilişkin olarak kendi eserinde atıflar bulunduğu, dolayısı ile bunların ilk defa davacının günışığına çıkardığı kaynaklar olmadığı, davalının da aynı kaynaklara ulaşmasının mümkün olduğu, tarihsel içerikli bilimsel eserlerde bilimsel muhtevanın korunmasının mümkün olmadığı, davalının bu düzeltmeler için mutlaka davacı eserini kaynak göstermesi gerekmediği, FSEK'in tarihsel verileri korumadığı, gerekçesi ile davanın reddine karar verilmiştir.

Kararı, davacı vekili temyiz etmiştir.

Dava dosyası içerisindeki bilgi ve belgelere, mahkeme kararının gerekçesinde dayanılan delillerin tartışılıp, değerlendirilmesinde usul ve yasaya aykırı bir yön bulunmamasına göre, davacı vekilinin tüm temyiz itirazları yerinde değildir.

SONUÇ: Yukarıda açıklanan nedenlerden dolayı, davacı vekilinin bütün temyiz itirazlarının reddiyle usul ve kanuna uygun bulunan hükmün ONANMASINA, temyiz harcı peşin alındığından başkaca harç alınmasına mahal olmadığına, 23.12.2013 tarihinde oybirliğiyle karar verildi.

T.C.
YARGITAY
ONDOKUZUNCU CEZA DAİRESİ

Esas : 2015/19627

Karar : 2018/7669

Tarih : 25.06.2018

MAHKEMESİ :Asliye Ceza Mahkemesi

KATILANLAR : MÜYAP ve MÜYORBİR Meslek Birlikleri

SUÇ : 5846 Sayılı Kanuna Aykırılık

HÜKÜM : Mahkumiyet

Yerel Mahkemece verilen hüküm temyiz edilmekle; başvurunun süresi, kararın niteliği ve suç tarihine göre dosya incelendi, gereği görülülüp düşünöldü:

Temyiz isteğinin reddi nedenleri bulunmadığından işin esasına geçildi.

Vicdani kanının oluştuğı duruşma sürecini yansıtan tutanaklar, belgeler ve gerekçe içeriğine göre yapılan incelemede, başkaca nedenler yerinde görülmemiştir.

Ancak,

Katılanlar adına vekaletnameye istinaden şikayetten feragate yetkili olduğu anlaşılan katılanlar vekilinin hükümden sonra gönderdiği 13.11.2013 havale tarihli dilekçesi ile sanık hakkındaki şikayetten vazgeçtiğini bildirmiş olmasına göre, sanığın üzerine atılı suçun soruşturmasının ve kovuşturmasının şikayete tabi olduğu gözetilerek, 5237 sayılı TCK'nın 73/6. maddesi uyarınca şikayetten vazgeçmeyi kabul edip etmediği hususu sanıktan sorularak sonucuna göre hukuki durumunun değerlendirilmesinde zorunluluk bulunması,

Kabule göre de;

5846 sayılı Fikir ve Sanat Eserleri Kanunu'nun 03/03/2001 tarih ve 4630 sayılı Kanun'un 15. maddesiyle değişik "İşaret, ses ve/veya görüntü nakline yarayan araçlarla umuma iletim hakkı" başlıklı 25. maddesinde "Bir eserin aslını veya çoğaltılmış nüshalarını, radyo-televizyon, uydu ve kablo gibi telli veya telsiz yayın yapan kuruluşlar vasıtasıyla veya dijital iletim de dahil olmak üzere işaret, ses ve/veya görüntü nakline yarayan araçlarla yayınlanması ve yayınlanan eserlerin bu kuruluşların yayınlarından alınarak başka yayın kuruluşları tarafından yeniden yayınlanması suretiyle umuma iletilmesi hakkı münhasıran eser sahibine aittir.

Eser sahibi, eserinin aslı ya da çoğaltılmış nüshalarının telli veya telsiz araçlarla satışı veya diğer biçimlerde umuma dağıtılmasına veya sunulmasına ve gerçek kişilerin seçtikleri yer ve zamanda eserine erişimini sağlamak suretiyle umuma iletimine izin vermek veya yasaklamak hakkına da sahiptir.

Bu madde ile düzenlenen umuma iletim yoluyla eserlerin dağıtım ve sunumu eser sahibinin yayma hakkını ihlal etmez." şeklindeki düzenleme ile umuma iletimin niteliği ve çerçevesi belirlenmiştir.

Anılan Kanun'un "Umuma açık mahallerde eser, icra, fonogram, yapım ve yayınların kullanılması ve/veya iletilmesine ilişkin esaslar" başlıklı 03/03/2004 tarih ve 5101 sayılı Kanun'un 11. maddesiyle değişik 41. maddesinin 1. fıkrasında yer alan "Girişi ücretli veya ücretsiz umuma açık mahaller; eser, icra, fonogram,

yapım ve yayınların kullanım ve/veya iletimine ilişkin 52. maddeye uygun sözleşme yaparak hak sahiplerinden veya üyesi oldukları meslek birliklerinden izin alır ve sözleşmelerde yazılı malî hak ödemelerini bu madde hükümlerine göre yaparlar.” şeklindeki düzenlemeye göre girişi ücretli veya ücretsiz umuma açık mahallerde bir fonogramın, eser veya icranın umuma iletimi için işyeri sahiplerinin, eser sahiplerinden veya bunların temsilcisi meslek birliklerinden aynı Kanun'un 52. maddesine uygun şekilde yapacakları sözleşme ile izin almak zorunda oldukları düzenlenmiştir. Anılan maddenin sonraki bentlerinde ise, meslek birliklerine umuma açık yerlerde eserlerin umuma iletilmesi hakkı yönünden yıllık tarifeler belirleme hakkı ile ilgili hususlar düzenlenmiştir.

Aynı Kanun'un “Eser, icra, fonogram ve yapımların yayınlanmasına ve/veya iletilmesine ilişkin esaslar” başlıklı 03/03/2004 tarih ve 5101 sayılı Kanun'un 14. maddesiyle değişik 43. maddesinde ise “Radyo-televizyon kuruluşları, uydu ve kablolu yayın kuruluşları ile mevcut veya ileride bulunacak teknik imkânlardan yararlanarak yayın ve/veya iletim yapacak kuruluşlar, yayınlarında yararlanacakları opera, bale, tiyatro ve benzeri sahneye konmuş eserlerle ilgili olarak hak sahiplerinden önceden izin almak zorundadırlar.

Bu kuruluşlar sahneye konmuş eserler dışında kalan eser, icra, fonogram ve yapımlar için ilgili alan meslek birlikleri ile 52. maddeye uygun sözleşme yaparak izin almak, söz konusu yayın ve/veya iletimlere ilişkin ödemeleri bu birliklere yapmak ve kullandıkları eser, icra, fonogram ve yapımlara ilişkin listeleri bu birliklere bildirmek zorundadırlar.

3984 sayılı Radyo ve Televizyonların Kuruluş ve Yayınları Hakkında Kanun çerçevesinde faaliyet gösteren radyo-televizyon kuruluşları Radyo ve Televizyon Üst Kurulu tarafından, anılan Kanun dışında kalan ve yayın ve/veya iletim yapan diğer kuruluşlar ise Bakanlık tarafından sınıflandırılır.

Faaliyet gösterdikleri sektörlerde eser sahipleri ve/veya bağlantılı hak sahipleri meslek birlikleri, yapılan sınıflandırmaya bağlı olarak eser, icra, fonogram ve yapımların yayın ve/veya iletiminden kaynaklanan ödemelere ilişkin tarifeleri tespit ederler. Meslek birlikleri ile kuruluşlar arasındaki sözleşmeler, bu tarife bedelleri veya taraflarca yapılan müzakereler sonucu belirlenecek bedeller üzerinden yapılır.

Meslek birliklerinin temsil ettikleri eser, icra, fonogram ve yapımlar ile üyelerine ilişkin bildirim zorunluluğu, tarifelerin belirlenmesi, duyurulması, müzakere edilmesi, sözleşme yapılması, uzlaşmazlıkların halli ve diğer hususlarda bu Kanun'un 41'inci maddesinin dört ilâ onüçüncü fıkraları uygulanır. Ancak yayın ve/veya iletim yapan kuruluşlar bakımından 41. maddenin altıncı fıkrasının son cümlesinin uygulanması zorunlu değildir.

Ayrıca, 41. maddenin 10. fıkrasının uygulanması bakımından, Türkiye Radyo Televizyon Kurumu, yayınlarında yer verdiği eser, icra, fonogram ve yapımları her üç ayda bir meslek birliklerince belirlenen yıllık tarifenin 1/4'ünü yatırmak suretiyle kullanabilir.” hükmü ile radyo ve televizyon kuruluşlarının umuma iletecekleri musiki eserleri yönünden ilgili meslek birlikleri ile anılan Kanun'un 52. maddesinde yer alan “Mali haklara dair sözleşme ve tasarrufların yazılı olması ve konuları olan hakların ayrı ayrı gösterilmesi şarttır.” düzenlemesi kapsamında sözleşme yapma zorunluluğu getirilmiştir.

Yine aynı Kanun'un 03/03/2004 tarih ve 5101 sayılı Kanun'un 23. maddesi ile değişik 80/1-C maddesinde yer alan “Radyo-televizyon kuruluşları bu Kanunda öngörülen yükümlülüklerini yerine getirirler. Radyo-televizyon kuruluşları, gerçekleştirdikleri yayınlar üzerinde;

(1) Yayınlarının tespit edilmesine, diğer yayın kuruluşlarınca eş zamanlı iletimine, gecikmeli iletimine, yeniden iletimine, uydu veya kablo ile dağıtımına izin verme veya yasaklama,

(2) Özel kullanımlar hariç olmak üzere, yayınlarının herhangi bir teknik veya yöntemle, doğrudan veya dolaylı bir şekilde çoğaltılmasına ve dağıtımına izin verme veya yasaklama,

(3) Yayınlarının umuma açık mahallerde iletiminin sağlanmasına izin verme veya yasaklama,

(4) Tespit edilmiş yayınlarının, gerçek kişilerin seçtikleri yer ve zamanda yayınlarına ulaşılmasını sağlamak suretiyle umuma iletimine izin verme,

(5) Haberleşme uyduları üzerindeki veya kendilerine yöneltilmiş olan yayın sinyallerinin diğer bir yayın kuruluşu veya kablo operatörü veya diğer üçüncü kişiler tarafından umuma iletilmesi ve şifreli yayınlarının çözülmesine ilişkin izin verme veya yasaklama,

Hususlarında münhasıran hak sahibidirler." şeklindeki düzenleme ile de, bağlantılı hak sahibi olan radyo-televizyon kuruluşlarının hak ve yetkileri belirlenmiştir.

Yukarıda belirtilen hükümler uyarınca, Radyo-TV kuruluşlarıyla yapılan sözleşmelerde; ilgili kuruluşların yayın alanı ve şekli ile dinleyici/izleyici kitlesinin taraflarca bilinmediğinin kabulü mümkün değildir. Dolayısı ile normal şartlarda sözleşme koşulları ve bedelinin de belirtilen ölçütlere göre saptanması gerektiği nazara alındığında, şifresiz ve abonelik esasına bağlı olmadan yapılan ulusal ve/veya bölgesel yayınların kapsama alanındaki herkesi ve her yeri dinleyici/izleyici hedef kitlesi olarak belirlediğinde şüphe bulunmamaktadır. Kaldı ki izlenme/dinlenme oranları ve reklam vs. gelirlerinin de buna bağlı olduğu bir gerçekliktir.

Kişilerin cezai yönden sorumlu tutulmaları için 5237 sayılı TCK'nın 21. maddesinde düzenlenen ve "bilme ve isteme" olarak tanımlayabileceğimiz kastının olması gerekmektedir. Kastın oluşabilmesi için kişi, gerçekleştireceği eylemin bütün bileşenlerini bilmeli ve sonucunu istemelidir. Bu unsurun olmaması ceza hukuku açısından kasıtlı suçlar yönünden cezalandıramama sonucunu doğurmaktadır.

Açıklanan nedenlerle, yayın akışı ve koşulları hususunda hiçbir tasarruf yetkisi bulunmaksızın, bir müzik eserini televizyondan yapılan yayın aracılığıyla ..." isimli işletmesinde müşterilerine dinletmekten/izletmekten ibaret eylemin hukuki ihtilaf niteliğinde olduğu nazara alındığında sanığın tazmini anlamda sorumluluğundan bahsedilebilir ise de, cezai yönden suç kastı bulunmadığı gözetilmeden beraati yerine mahkumiyetine karar verilmesi,

Kanuna aykırı ve O Yer Cumhuriyet savcısının temyiz nedenleri bu itibarla yerinde görüldüğünden tebliğnameye aykırı olarak HÜKMÜN 5320 sayılı Kanun'un 8/1. maddesi gereğince uygulanması gereken 1412 sayılı CMUK'nın 321. maddesi uyarınca BOZULMASINA, yargılamanın bozma öncesi aşamadan başlayarak sürdürülüp sonuçlandırılmak üzere dosyanın mahkemesine gönderilmesine, 25.06.2018 tarihinde oyçokluğuyla karar verildi.

KARŞI OY

Sayın Çoğunluk ile aramızdaki uyuşmazlık; sanığın fiilinin atılı manevi, mali veya bağlantılı haklara tecavüz suçunu oluşturup oluşturmayacağına belirlenmesine ilişkindir.

Bilindiği üzere, eser, icra veya yapımları içeren bir yayının otel, kafe, restoran, eğlence yerleri vb. umuma açık mahallerde veya müzik yayını yapılmasının işletmeye ek bir yarar sağladığı, müşterilerin tercihleri üzerinde etkili olabileceği ticari işletmelerde izlenmesi veya dinlenmesinin sağlanması suretiyle yeni bir dinleyici veya izleyici kitlesine (yeni bir umuma) sunulması yayın yönünden "doğrudan temsil" olmasına karşın; yayın içeriğinde yer alan eser veya icra yönünden "vasıtalı temsil" niteliğindedir.

Doğrudan temsil ve vasıtalı temsil hakkı 5846 sayılı Fikir ve Sanat Eserleri Kanunu'nun (FSEK) sırasıyla 24/1. ve 24/2. maddesinde eser sahibinin mali hakları arasında güvenceye alınmıştır. Bu düzenlemeye göre;

FSEK madde 24: "Bir eserden, (...) doğrudan doğruya yahut işaret, ses veya resim nakline yarıyan aletlerle umumi mahallerde okumak, çalmak, oynamak ve göstermek gibi temsil suretiyle faydalanma hakkı munhasıran eser sahibine aittir.

Temsilin umuma arzedilmek üzere vukubulduğu mahalden başka bir yere herhangi bir teknik vasıta ile nakli de eser sahibine aittir.

(Ek: 1/11/1983 - 2936/4 md.) Temsil hakkı; eser sahibinin veya meslek birliğine üye olması halinde, yetki belgesinde belirttiği yetkiler çerçevesinde meslek birliğinin yazılı izni olmadan, diğer gerçek ve tüzelkişilerce kullanılamaz. Ancak, 33 üncü ve 43 üncü maddelerdeki hükümler saklıdır."

Vasıtalı temsilin konusunu bir yayın oluşturmakta ise, FSEK'in 80/I, 1, C, 3. maddesi gereğince yayını gerçekleştiren yayının kuruluşunun umuma açık mahallerde temsil hakkına sahip olması gündeme gelecektir. Anılan norma göre yayının umuma açık mahallerde vasıtalı ve vasıtasız temsil hakkı yayının kuruluşuna aittir.

Umuma açık mahalde temsil edilen yayının içeriğinde eser, icra veya yapımların bulunması durumunda; yayının kuruluşuyla birlikte eser sahibinin (FSEK md. 24); icracı sanatçıların (md. 80/I, 1, A, 2.) ve yapımcıların da (md. 80/I, 1, B., 80/I, 2.) temsil hakkı gündeme gelecektir.

FSEK'in 41/1. maddesinde "Girişi ücretli veya ücretsiz umuma açık mahaller; eser, icra, fonogram, yapım ve yayınların kullanım ve/veya iletimine ilişkin 52 nci maddeye uygun sözleşme yaparak hak sahiplerinden veya üyesi oldukları meslek birliklerinden izin alır ve sözleşmelerde yazılı malî hak ödemelerini bu madde hükümlerine göre yaparlar" kuralına yer verilmiştir. Bu ilke yayının, yapım, icra ve eserlerin kullanımını "önceden izin alma şartına" bağlamıştır. Önceden izin alma şartı ise FSEK'in 52. maddesindeki usullere göre yapılacaktır. FSEK'in 52. maddesine göre ise "mali haklara dair sözleşme ve tasarrufların yazılı olması ve konuları olan hakların ayrı ayrı gösterilmesi şarttır."

Bilindiği üzere FSEK sistemimizde mali haklar birbirine bağlı değildir. Bunlardan birinin tasarrufu ve kullanılması diğerine tesir etmez (md. 20/1). Bu itibarla eser sahibi, icracı ve fonogram ya da film yapımcısı tarafından eser, icra veya yapımın radyo-TV kuruluşu tarafından yapılacak yayının ile umuma iletimine izin verilmiş olması; umuma açık mahallerde yapılacak vasıtalı temsili de kapsamaz. Gerçekten söz edilen durumda eser sahibi, icracı ve fonogram ya da film yapımcısının verdiği izin; sadece belirtilen fikir ürünlerinin umum sayılan, organize olmayan, aralarında herhangi bir bağlantı bulunmayan, sayısı ve kim oldukları bilinmeyen kişilere bu eser, icra veya yapımın radyo-TV kuruluşu tarafından yapılacak yayınlarla ulaştırılmasını (umuma iletilmesini) kapsar. Söz ettiğimiz sınırlamalar dışında kalan kişilere umuma açık mahallerde anılan fikir ürünlerinin yayının içeriğinde sunulması, adeta "yeni bir umum yaratılması" hak sahibinin yayının kuruluşuna verdiği iznin kapsamının dışına çıkılması anlamına gelecektir. Örneğin bir icranın radyo-TV yayını vasıtasıyla temsiline izin veren icracı sanatçı veya eser sahibi yayıncı kuruluşu verdiği izinde icranın yayını vasıtasıyla sadece nihai tüketici konumunda olan kişilere ulaştırılmasını amaçlamıştır. Bu iznin dışına çıkılarak eserin umuma açık mahallerde gösterime sunulması (vasıtalı temsili); yani yeni bir umum yaratılması ise kuşkusuz hak sahibinin verdiği iznin dışındadır. Burada adeta ikinci bir kullanım durumu ortaya çıkmaktadır ki, bunun hukuka uygun olması için hak sahiplerinin açıkça buna önceden izin vermiş olmaları şarttır.

FSEK sistemine göre, hak sahibinin açıkça kullanımına izin vermediği bir hakka asla izin verdiği kabul edilemez. Bu itibarla, hak sahibinin yayının kuruluşuna eser, icra veya yapımın radyo-TV kuruluşu tarafından yapılacak yayının ile umuma iletimine izin verilmiş olması; umuma açık mahallerde yapılacak vasıtalı temsili hiçbir şekilde kapsamına almaz. Nitekim FSEK'in 41. maddesi açıkça "umuma açık mahalde temsil edilen yayının içeriğinde eser, icra veya yapımların bulunması durumunda; yayının kuruluşuyla birlikte eser sahibinin (FSEK md. 24); icracı sanatçıların (md. 80/I, 1, A, 2.) ve yapımcıların da (md. 80/I, 1, B., 80/I, 2.) 52.

maddeye uygun sözleşme yaparak hak sahiplerinden veya üyesi oldukları meslek birliklerinden izin alacağı" kuralına yer vermiştir. Hak sahiplerinin tümünden önceden izin alınmadan yayınların umuma açık mahallerde gösterilmesine FSEK sistemi izin vermemektedir.

Belirtilen genel ilkenin uygulanmasında "adil kullanım" bulunup bulunmadığı da somut olayın şartlarına göre denetlenmelidir. Nitekim Avrupa Topluluğu Adalet Divanı (ATAD) 15 Mart 2012 tarihli Società Consortile Fonografici (SCF)/ Marco Del Corso kararında bir dış hekimi muayenehanesinde müzik yayını yapılmasına ilişkin olarak "bu hizmetin sağlanmasının müşterilerin seçimi üzerinde bir etkiye sahip olup olmadığı" ve "bu eylem ile ek bir yarar elde edilip edilmediği" ölçütlerini uygulamıştır. ATAD mesleki ekonomik faaliyet yapan özel dış hekiminin işyerinde müzik yayını yapılmasının fonogram yapımcılarına ücret isteme hakkı vermeyeceğine karar vermiştir (Kararın tam metni için bkz: <http://eur-lex.europa.eu/LexUriServ/LexUriServ.do?uri=CELEX:62010CJ0135:EN:HTML>).

Açıklanan temel ilkeler çerçevesinde eser, icra veya yapımları içeren bir yayının otel, kafe, restoran, eğlence yerleri gibi müzik yayınının ticari işletmenin faaliyetinin esaslı ve vazgeçilmez bir unsuru olduğu umuma açık mahallerde izlenmesi veya dinlenmesinin sağlanması suretiyle yeni bir dinleyici veya izleyici kitlesine (yeni bir umuma) sunulması yani vasıtalı temsili FSEK'in 24, 80/I, 1, A, 2, 80/I, 1, B., 80/I, 2, 41 ve 52. maddelerinin getirdiği ilkeler çerçevesinde hak sahiplerinden önceden yazılı izin alınmasına bağlıdır. Öte yandan müzik yayını yapılması işletmenin faaliyet alanı bakımından esaslı bir unsur olmamasına rağmen ATAD kararında yer verildiği üzere "müzik hizmetinin sağlanmasının müşterilerin seçimi üzerinde bir etkiye sahip olup olmadığı" ve "bu eylem ile ek bir yarar elde edilip edilmediği" olguları da somut uyuşmazlıkta değerlendirilerek izin alınması gerekip gerekmediği hususunda bir sonuca ulaşılmaması gerektiği kuşkusuzdur. Nitekim Yargıtay Hukuk Dairesi de kararlarında belirtilen şekilde önceden hak sahiplerinden izin alınması gerektiğine içtihat etmiştir (Bkz. HD. 21.06.2004, 2003/12916, 2004/6868 K. Aynı yönde bkz. 04.12.2006 tarih ve 2005/12086 E. , 2006/ 12635).

Açıklanan temel ilkeler çerçevesinde somut uyuşmazlığa dönecek olursak;

İzinsiz müzik yayınının yapıldığı işletme Aydın ilinde bulunan bir kafe olup, işyerinde bulunan bir ses düzeneği üzerinden tüm işyerine televizyondan müzik yayını yapılmıştır. Kafe olarak faaliyet gösteren işyerinde müzik yayını yapılmasını ATAD'ın ortaya koyduğu "bu hizmetin sağlanmasının müşterilerin seçimi üzerinde bir etkiye sahip olup olmadığı" ve "bu eylem ile ek bir yarar elde edilip edilmediği" kriterleri çerçevesinde değerlendirmek gereklidir. Bu anlamda somut uyuşmazlıktaki müzik yayını yapılmasını değerlendirdiğimizde kriterlere verilecek cevap eminiz ki şöyle olacaktır: "Evet, bu hizmetin sağlanması müşterilerin seçimi üzerinde olumlu bir etkiye sahiptir" ve "bu işletmede müzik yayını yapılması ile ek bir yarar elde edilebilecektir." Gerçekten de bir kafede müzik yayını yapılması insanın ruh halini pozitif olarak etkileyebilecek,

insanlar burada daha çok vakit geçirebilecek ve dolayısıyla işletmenin tercih edilmesi ile satışlarının artmasını olumlu olarak etkileyebilecektir. Daha da ötesi bir kafede müzik yayınının varlığı işletmenin olmazsa olmaz, vazgeçilmez bir unsuru niteliğindedir. Bu itibarla, söz edilen nitelikte bir işletmede müzik yayını yapılması tamamıyla ticari bir nitelik taşımaktadır. Öte yandan, işletmenin tamamına ses sistemi kurularak yayın yapılması da göz önünde bulundurulduğunda yayının ticari bir amaçla yapıldığı bu teknik sisteme yapılan yatırımla açıkça ortaya çıkmaktadır ki artık bu boyutta bir yayın yapılması "kişisel kullanım istisnası" kapsamında değerlendirilemeyeceği ve "adil kullanım" niteliği taşımayacağı kuşkusuzdur. İşletmede yayının yapıldığı televizyon kanalının müzik yayını yaptığı herkesçe bilinen bir kanal olduğu gözetildiğinde, sanığın seçtiği istasyondan müzik yayını yapılacağını bilebilecek durumda olmadıklarından yani suç kasıtlarının bulunmadığından da söz edilemeyecektir.

Sonuç olarak bir eseri, icrayı veya fonogramı hak sahibi kişilerin yazılı iznini almaksızın –Radyo-TV yayını vasıtasıyla da olsa cafe, bar, restoran gibi müzik yayınının esaslı bir unsuru olan ticari işletmelerde veya

işletmeye ek bir ticari yarar sağlayan, hizmetin sağlanmasının muişterilerin tercihi uzerinde olumlu bir etki sağlayan işletmelerde yayınlamak için hak sahiplerinden yazılı izin alınması gereklidir. Bu itibarla, somut uyuşmazlıkta olduğu uzerine hak sahiplerinden izin almaksızın muişik eserini vasıtalı olarak temsile konu ederek ticari işletmeye bir ticari yarar elde etme fiilinin FSEK'in 71/I,1. maddesinde duişzenlenen suçu oluşturacağı kuşkusuzdur.

Açıklanan gerekçelerle sanığın dava konusu edilen fiilinin FSEK'in 71/I,1. maddesinde duişzenlenen suçu oluşturacağı duişşunesiyle Sayın çoğunluğun duişşunesine katılamıyorum.

Muhalif Uye

Dr. ...

T.C.
YARGITAY
HUKUK GENEL KURULU

Esas : 2017/7
Karar : 2020/185
Tarih : 20.02.2020

MAHKEMESİ :Fikri ve Sinaî Haklar Hukuk Mahkemesi

Taraflar arasındaki "tecavüzün ref'i ve manevi tazminat" davasından dolayı yapılan yargılama sonunda, Ankara 3. Fikrî ve Sinaî Haklar Hukuk Mahkemesince verilen davanın kısmen kabulüne ilişkin karar, davalılar vekilleri tarafından temyiz edilmesi üzerine Yargıtay 11. Hukuk Dairesince yapılan inceleme sonunda bozulmuş, Mahkemece Özel Daire bozma kararına karşı direnilmiştir.

Direnme kararı davalılar vekilleri tarafından ayrı ayrı temyiz edilmiştir.

Hukuk Genel Kurulunca incelenerek direnme kararının süresinde temyiz edildiği anlaşıldıktan ve direnme kararının verildiği tarih itibariyle 6100 sayılı Hukuk Muhakemeleri Kanunu'nun geçici 3. maddesine göre uygulanmakta olan 1086 sayılı Hukuk Usulü Muhakemeleri Kanunu'nun 26.09.2004 tarihli ve 5236 sayılı Kanunla değişikliği öncesi hâliyle 438. maddesinin ikinci fıkrası gereğince direnme kararlarının temyiz incelemesinde duruşma yapılamayacağından davalı ... vekilinin duruşma isteğinin reddine karar verilip dosyadaki belgeler incelendikten sonra gereği görüşüldü:

I. YARGILAMA SÜRECİ

Davacı İstemi:

Davacı vekili 03.04.2012 tarihli dava dilekçesinde; müvekkilinin Ankara Eğitim ve Araştırma Hastanesinde çalıştığını, 1995 yılında Gülhane Askeri Tıp Akademisi Eczacılık Bilimleri Merkezinin işbirliğiyle yaptığı araştırma sonucu "Volatil Anestetiklerin Antioksidan Savunma Sistemine Etkileri" başlıklı doktora tezi ile uzmanlık derecesi aldığını, söz konusu teze ilişkin sonuçların sunumunu 1996 yılında yurtdışında yapılan bir kongrede "The Effect of Volatile Anaesthetics to Antioxidant Defence Systems" başlığıyla davalılardan ... ve dava dışı bazı yazarlarla birlikte gerçekleştirdiğini, yine 1999 yılında aynı ekiple yaptığı çalışmayı yurtdışındaki bir başka kongrede "Effects of Occupational Exposure To Inhalation Anaesthetics on Antioxidant Defense Mechanism" başlığıyla davalılardan ..., ... ve dava dışı bazı yazarlarla birlikte sunduğunu, müvekkilinin hakem olarak çeşitli dergilerde görev yapması nedeniyle pek çok yazı incelediğini ve bunlardan birinde kendi tezine ve bahsi geçen çalışmalara çok benzeyen iki makaleyi fark ettiğini, birinci makalenin "Effects of Halothane, Enflurane and Isoflurane on Plasma and Erythrocyte Antioxidant Enzymes and Trace Elements" başlığıyla ve tüm davalıların ismiyle 2004 yılında bir dergide yayınlanmış olduğunu, bu makalenin müvekkilinin doktora tezinden ve 1996 tarihli bildirisinden intihal suretiyle ve hiçbir atıf yapılmadan üretildiğini, yine ikinci makalenin "Effect of Volatile Anaesthetics on Oxidative Stres due to Occupational Exposure" başlığıyla ve davalılar ..., ... ve ... isimleri ile 2005 yılında bir dergide yayınlandığını, bu makalenin ise müvekkilinin 1999 tarihli bildirisinden intihal suretiyle ve hiçbir atıf yapılmadan oluşturulduğunu, durumun tespiti üzerine müvekkili tarafından davalılar hakkında Yüksek Öğretim Kurulu (YÖK) Başkanlığına ve Gülhane Askeri Tıp Akademisi (GATA) Komutanlığına şikâyetle bulunulduğunu, yapılan değerlendirmeler neticesinde davalıların müvekkilinin eserlerinden intihal yaptıklarının tespit edildiğini, davalıların intihal suretiyle oluşturdukları makaleleri anılan dergilerin yanı sıra internet ortamında da pek çok sitede yayınladıklarını ve makalelere akademik özgeçmişlerinde dahi pek çok kez yer verdiklerini, davalıların bu eyleminin süreklilik arz ettiğini ileri sürerek tecavüzün ref'i ile ihlal oluşturan makalelere internet ortamında erişimin engellenmesine, birinci makale yönünden 20.000,00TL

manevi tazminatın tüm davalılardan müştereken ve müteselsilen, ikinci makale yönden 20.000,00TL manevi tazminatın davalılar ..., ... ve ...'dan müştereken ve müteselsilen tahsiline karar verilmesini talep etmiştir.

Davalılar Cevabı:

Dava dilekçesi davalılara usulüne uygun tebliğ edilmiş olup;

1. Davalı ... vekili 03.05.2012 tarihli cevap dilekçesinde; intihal iddiasına konu her iki makalenin de davalı ... tarafından hazırlandığını, müvekkilin hiçbir katkısı olmadığı gibi makale ve yayını için onay ya da bir imza vermediğini, ayrıca intihal yapıldığı iddia olunan sonuçların bilimsel veriler olduğunu ve kim yaparsa yapsın aynı sonuçlara ulaşacağını, bu bakımdan intihale konu makalelerde ulaşılan sonuçların davacının sonuçları ile aynı olmasının olağan olduğunu savunarak davanın reddine karar verilmesini istemiştir.

2. Davalı ... vekili 14.05.2012 tarihli cevap dilekçesinde; intihal oluşturduğu iddia olunan makaleleri hazırlayanın davalı ... olduğunu, müvekkilin söz konusu makalelerin hazırlanmasında hiçbir katkısının bulunmadığını, laboratuvar analizlerinin GATA Eczacılık Bilimleri Merkez Başkanlığı laboratuvarında yapıldığını ve sonuçların davalı ... tarafından davalı ...'a verildiğini, ham sonuçların tek başına birinin mülkiyetine verilemeyeceğini savunarak davanın reddine karar verilmesini istemiştir.

3. Davalılar ..., ... ve ... vekili 07.06.2012 tarihli cevap dilekçesinde; intihal iddiasına konu makalelere ilişkin laboratuvar analizlerinin de davacı tezi ile aynı laboratuvarında ve aynı kişiler olan davalılar ... ve ... tarafından yapıldığını, müvekkili ...'ın Biyokimya alanında uzman olması nedeniyle sonuçların moleküler mekanizmalarının kendisine verilen sonuçların değerlendirmesinde görev aldığını, müvekkili ...'ın genel cerrahi uzmanı olarak çalışmaya uygun hastalardan kan alınması ve uygun koşullarda saklanması sağlayarak katkı sağladığını, müvekkili ...'ın ise laboratuvara gönderilen kan örneklerinin sonuçlarını klinisyen olarak yorumladığını ve literatürle karşılaştırarak söz konusu makaleleri hazırladığını, intihal iddiasının makalelerde yer alan sonuçlara yönelik olduğunu ve sonuçlar yönünden sorumluluğun ise davalılar ... ve ... üzerinde bulunduğunu, ortak yapılan bir çalışmada sorumlu olmadıkları bir alan ve kısım ile ilgili müvekkillerine intihal iddiasının yöneltilmesinin kötü niyetli bir yaklaşım olduğunu, ayrıca bilimsel sonuçların tek başına intihale konu olmalarının mümkün olmadığını, çünkü herkes tarafından kullanılan bilimsel verilerin sahibinin hususiyetini taşıyamayacağını savunarak davanın reddine karar verilmesini istemiştir.

İlk Derece Mahkemesi Kararı:

Ankara 3. Fikrî ve Sinaî Haklar Hukuk Mahkemesinin 03.12.2013 tarihli ve 2012/66 E., 2013/228 K. sayılı kararı ile; davaya konu her iki makaleden davalılar tarafından yapılan alıntılar tamamen atıfsız olduğu ve davacı adına yer verilmediği gibi iktibas serbestisi kapsamında makul kabul edilebilecek düzeyi de aştığı, alıntı yapılan kısmın sadece laboratuvar sonuçlarından ibaret ham veriler olduğu yönündeki bir kısım savunmalara itibar edilemeyeceği, zira bu ham sonuçların tek başına bir anlamı olmadığı, davacının hususiyetinin ve katkısının ham verilerin gruplandırılıp istatistik verilere dönüştürülmesi ve daha sonra yorumlanmasında ortaya çıktığı, bu veri ve yorumlardan hareketle üretilen ihlale konu bilimsel tez ve bildirin öz ve şekil olarak bir bütün hâlinde eserin korunabilir özgün kısmını oluşturduğu, davalıların her iki makaleye esas davacı bilimsel araştırmalarından ayrı bir deneysel çalışma yapmaksızın makaleleri kaleme aldıkları ve yayınladıkları, bu nedenle makalelerin yeni ve bağımsız bir eser niteliğinde bulunmadığı, davalıların intihal suretiyle meydana getirilmiş makalelerde yazar olarak adının geçmesi itibarıyla, davacının manevi ve mali haklarına ihlal oluşturan eylemleri doğrudan doğruya birlikte işledikleri, davalıların kusurlu eylemi benimseyip dava tarihine kadar devam ettirdikleri gerekçesiyle davanın kısmen kabulüne karar verilmiştir.

Özel Daire Bozma Kararı:

Ankara 3. Fikrî ve Sinaî Haklar Hukuk Mahkemesinin yukarıda belirtilen kararına karşı süresi içinde davalılar vekilleri ayrı ayrı temyiz isteminde bulunmuştur.

Yargıtay 11. Hukuk Dairesinin 05.05.2014 tarihli ve 2014/2084 E., 2014/8456 K. sayılı kararı ile; davalılar vekillerinin sair temyiz itirazları reddedildikten sonra "...dava konusu tabloya esas teşkil eden kan örneği alınacak deneklerin belirlenmesi, gruplandırılması, sağlık koşulları ve çalışmada kullanılan anesteziğin bu tür bilimsel çalışmalar bakımından genel ve yaygın metotlar olduğu, ham veriler üzerindeki istatistiki değerlendirmede kullanılan Wilcoxon eşleştirilmiş ikili örnek testinin de bilimsel bir eşleştirme yöntemi olduğu bilirdiği heyetince düzenlenen asıl ve ek raporda açıklanmıştır. Bu durumda, bilinen yöntemler üzerinden yapılan istatistiki çalışma sonuçlarının tablo haline getirilmesinin fikri faaliyet ürünü olduğu tartışmasız olmakla birlikte, böyle bir yöntemin 5846 sayılı FSEK'nun 1/B ve 2. maddeleri anlamında sahibinin hususiyetini yansıtan ve anılan Yasa hükümleri kapsamında korunması gereken birer eser olarak nitelendirilmesi mümkün değildir. Bir fikri ürünün elde edilmesi için kullanılan işletme metodu, yöntem ya da matematiksel kavramlar vb. faaliyetlerin eser olarak korunması mümkün değildir (TRIPS mad. 9/2). Dava konusu tabloların konusunun planlanması ve deneklerin seçilmesi faaliyeti ve laboratuvar sonuçlarının bilimsel metotlar kullanılarak tablo haline getirilmesinin, aynı konuda bilimsel çalışma yapan başka uzmanların da başvurabileceği ve benzeri sonuçları elde edebileceği bir yöntem olması nedeniyle, mahkemece bu faaliyetin davacının hususiyetini yansıtan birer eser olarak kabulü isabetli değildir. Bu durumda, davacının 1994 yılındaki çalışması sırasında kullandığı deneklerden alınan kan örneklerinin analizinden oluşan ham verilerin yer aldığı tabloların hususiyet içeren ilim ve edebiyat eseri olarak nitelendirilmesi mümkün olmadığı hâlde uyuşmazlığın genel hükümler çerçevesinde değerlendirilmesi gerekirken, davacının mali ve manevi haklarına tecavüz oluşturduğundan bahisle davanın kısmen kabulü doğru görülmediğinden kararın temyiz eden davalılar yararına bozulması gerekmiştir.." gerekçesi ile karar bozulmuştur.

Direnme Kararı:

Ankara 3. Fikrî ve Sinaî Haklar Hukuk Mahkemesinin 11.03.2015 tarihli ve 2015/2 E., 2015/81 K. sayılı kararı ile; önceki gerekçelerle direnme kararı verilmiştir.

Direnme Kararının Temyizi:

Direnme kararı süresi içinde davalılar vekilleri tarafından ayrı ayrı temyiz edilmiştir.

II. UYUŞMAZLIK

Direnme yoluyla Hukuk Genel Kurulu önüne gelen uyuşmazlık; somut olayda davacının doktora tez çalışmasında ve bu çalışmayla ilgili daha sonraki bildirimlerde kullanılan laboratuvar sonuçlarının 5846 sayılı Fikir ve Sanat Eserleri Kanunu (FSEK) kapsamında eser niteliğinin bulunup bulunmadığı ve buradan varılacak sonuca göre davalılar tarafından kaleme alınan her iki makalede davacının çalışmalarında yer alan laboratuvar sonuçlarının atıf yapılmadan aynen kullanılması karşısında "intihal" eyleminin oluşup oluşmadığı noktalarında toplanmaktadır.

III. GEREKÇE

Dava, eserden intihal iddiasına dayalı tecavüzün ref'i ve manevi tazminat istemlerine ilişkindir.

Uyuşmazlığın çözümü için öncelikle "intihal" kavramının açıklanmasında yarar bulunmaktadır.

İntihal kavramı FSEK'de açıkça tanımlanmamış olmakla birlikte sözlük anlamı itibariyle aşırma, başkasına

ait eseri kendininmiş gibi gösterme, kaynak göstermeksizin başkasının eserinden parça alma anlamında olup, hukuk düzenince de bu anlam yüklenmiş ve yasaklanmıştır (Yılmaz, Ejder: Hukuk Sözlüğü, Ankara, 1976, s. 72).

İntihal tam veya kısmi nitelikte olabilir. Açıktır ki, ister tam, ister kısmi nitelikte olsun, intihalin (aşırmanın, çalıntının) varlığı hâlinde, buna maruz kalan hak sahibi, hukukun kendisine tanıdığı yasal yollara başvurma hakkına sahiptir. Zira intihal, hak sahibinin mali ve manevi haklarının ihlali anlamı taşımaktadır.

İntihalden bahsedebilmek için her şeyden önce kıyaslamaya konu fikri ürünlerin 5846 sayılı Fikir ve Sanat Eserleri Kanunu (FSEK) anlamında eser olması gerekmektedir. FSEK'ye göre eser, sahibinin hususiyetini taşıyan ve ilim ve edebiyat, musiki, güzel sanatlar veya sinema eserleri olarak sayılan her nevi fikir ve sanat mahsulleridir. Başka bir deyişle, bir fikri ürünün eser olarak kabul edilebilmesi için sahibinin hususiyetini taşıması ve Kanun'da sınırlı sayıda belirtilmiş olan eser türlerinden birine dâhil edilebilmesi koşulları bulunmalıdır.

Buna göre, öncelikle ve bir ön koşul olarak, davacı çalışmasının, sahibinin hususiyetini taşıyan, FSEK'de belirlenen eser kategorilerinden en az biri kapsamında bulunan bir eser niteliği taşıyıp taşımadığı saptanmalıdır. Eğer davacı çalışması FSEK anlamında eser niteliğinde ise intihal incelemesine başlanması gerekir.

İntihal, özü itibariyle haksız fiilin fikir ve sanat eserleri hukukuna yansıyan bir görünümüdür. O hâlde iki eser arasında intihal incelemesi yapılırken; sonraki eser sahibinin eyleminin, ilk eser sahibinin mali ve manevi haklarından en az birisini ihlal edip etmediği; sonraki eserin ilk eserden hareketle oluşturulup oluşturulmadığı; eserler arasında benzerlik varsa ilk eser sahibinin hususiyetinin sonraki esere aynen geçirilip geçirilmediği; ve son olarak da tespit edilen benzerliğin FSEK'in 35. maddesinde belirlenen iktibas serbestisi veya esinlenme kapsamında kalıp kalmadığı hususlarının bir bütün olarak araştırılması gerekmektedir (Yavuz, Levent/Alıca, Türkay/Merdivan, Fethi: Fikir ve Sanat Eserleri Kanunu Yorumu C. I, Ankara, 2013, s. 1282).

Bu itibarla sonraki eser sahibinin eylemi ilk eser sahibinin eser sahipliğinden kaynaklanan çoğaltma, yayma, işleme, kamuya iletim, temsil gibi mali; veya kamuya arz, adın belirtilmesi, eserin bütünlüğünün korunması gibi manevi haklarından en az biri kapsamında, ilk eser sahibinin yasaklayabileceği bir davranışa karşılık geliyorsa ve sonraki eser ilk eserden hareketle oluşturulmuşsa bir başka deyişle sonraki eser ile önceki eser arasında illiyet bağı (neden sonuç ilişkisi) varsa, benzerliğin ya da alıntının ilk eserin hususiyet taşıyan ve korunabilir kısmıyla ilgili olup olmadığının araştırılması gerekmektedir.

Benzerliğin eserin hususiyet taşıyan bölümüne ilişkin olup olmadığı değerlendirmesi, her şeyden önce, ilk eserin nicelik ve nitelik olarak iyi tahlil edilmesi, esere tanınması gereken korumanın derinliğinin belirlenmesi ve korunabilir parçaların varsa korunamayan bölümlerden ayrılmasını gerektirir. Bu değerlendirme, eserin türüne, birden fazla eser türünün birlikte var olup olmadığına ve korumaya uygun bölümünün belirlenmesine, sahibinin hususiyetinin yansıdığı bölüm ve yoğunluğuna, dahası benzerliğin anonim ve korunamayacak kısımlar ile sınırlı olup olmadığına ilişkin olarak yapılmalıdır (Yavuz/ Alıca /Merdivan, s. 1284).

Gerçekten de, benzerlik, aynı alanda üretilmiş eserlerde bulunması mümkün, soyut fikir, konu, yöntem gibi olağan ve anonim unsurlara ilişkin veya sadece önceki eserden esinlenme mertebesinde kalmış ise, bu meşru bir kullanım sayılmalıdır. Zira biçime bürünmemiş soyut fikir, tema, araştırma konusu veya yöntem, anonimleşmiş söz, formüller fikir ve sanat eserleri hukuku kapsamında korunamaz, bunlar ilk eser sahibine atfedilemez. Bu sebeple ilk eserin hangi bölümlerinde hususiyet bulunduğu ve bunun özgünlük seviyesi belirlendikten sonra, sonraki çalışma ile kıyaslanması gerekir. Başka bir deyişle benzerlik içeren bölümler, önceki eserin sahibinin hususiyetini yansıtan kısımlarına ilişkin ise, benzerliğin ya da alıntının

hukuka uygun olup olmadığı irdelenmelidir. Tespit edilen benzerlik veya alıntı, FSEK'nin 35. maddesi gereğince esasa veya şekle ilişkin koşullara aykırı ise intihal ya da hukuka aykırı yararlanma söz konusudur. Böylece ihlal eyleminin gerçekleşme biçimine göre, davacının eser sahipliğinden kaynaklanan mali veya manevi haklarına tecavüz edildiği belirlenmiş olur (Yavuz/ Alica /Merdivan, s. 1285).

Bu aşamada bilimsel eserlerde hususiyet kavramı üzerinde durulmasında yarar bulunmaktadır.

FSEK'nin 2. maddesinde ilim ve edebiyat eserleri olarak ifade edilen kategori; herhangi bir şekilde dil ile ifade edilen, herhangi bir dilde ve herhangi bir ifade aracı (söz, yazı, rakam, şekil, çizgi veya simgeler) ile ortaya konulan eserleri içine alır. Bütün bilim ve sanat dallarına (spor, müzik, güzel sanatlar, fen bilimleri, matematik, tıp, vb.) ait eserler bu ifade araçları ile ortaya konulmak şartıyla bir ilim ve edebiyat eseri sayılır. O hâlde bilimsel eserler hususiyet şartını sağladıkları takdirde FSEK'nin 2. maddesi kapsamında korunacaklardır.

Bilimsel eserlerde hususiyet muhtevadan ziyade ifade şeklindedir. Eserin özünü oluşturan muhteva çoğu zaman uzun deney ve gözlemler sonucu elde edilir. Başka bir deyişle bilimsel eserlerin muhtevası oluşturulurken aynı alanda daha önce yapılan bilimsel çalışmalardan ve uzun süreli deney ve gözlemlerden büyük ölçüde yararlanır. Bilimin ortaya koyduğu bulgular üzerinde kural olarak mülkiyet hakkı söz konusu değildir. Zira bunlar insanlığın ortak malı sayılır. Bu nedenle bilimsel eserlerde hususiyet tayini yapılırken içerikten çok şekle bakılır. Bilimsel eserlerde şekil ise; olguların, tabloların, formüllerin, sonuçların, düşüncelerin açıklanışı, yorumlanışı, sunulduğu yani bunların ifade edilmiş biçiminde oluşur (Ateş, Mustafa: Fikrî Hukukta Eser, Ankara, 2007, s. 132). Başka bir deyişle bilimsel eserlerde korumanın kapsamını yorum ve düşüncelerin açıklanış şekli, stili ve dilin kullanışı gibi unsurlar teşkil eder. Bununla birlikte bilimsel eserde yer alan resim, şekil, tablo, grafik ve şema gibi unsurlar hususiyet taşımaları kaydıyla eserin ayrılmaz parçası sayılır ve eser kapsamında korunur.

Bilimsel eserlerdeki fikir, düşünce, teori, formül ve yöntemler bilimin gelişmesine engel olacağı endişesi nedeniyle koruma kapsamında yer almazlar. Gerçekten de bu endişeden dolayı Türkiye'nin de taraf olduğu hem Ticaretle Bağlantılı Fikrî Mülkiyet Hakları Anlaşması'nda (TRIPS) hem de Dünya Fikrî Mülkiyet Örgütünde (WIPO) korumanın "fikirleri, usulleri, işletme yöntemlerini veya matematiksel kavramları içermediği, sadece düşünceyi ifade biçimini kapsayacağı" hükme bağlanmıştır. Ancak fikri hukuk koruması dışında tutulan söz konusu unsurlar gerekli şartların varlığı hâlinde genel hükümler kapsamında korunabilmektedir.

Tıp alanındaki bilimsel eserlerde genellikle sonuçlar ve çıktılar önemli olduğundan hususiyet incelemesinin bu noktalarda yapılması gerekir. Örneğin bir ilacın etkisini ortaya koyan çalışmada hususiyet bu etkinin yorumlanarak ortaya konulmasında görülür (Bozgeyik, Hayri: Fikir ve Sanat Eserlerinde Hususiyet, Banka ve Ticaret Hukuku Dergisi, C. XXV, S. 3, 2009, s. 194).

Yukarıda yapılan açıklamalar ışığında somut olay değerlendirildiğinde; davacıya ait 1995 yılında yapılan "Volatil Anestetiklerin Antioksidan Savunma Sistemine Etkileri" isimli uzmanlık tezi çalışmasının ve bu tezin bir sayfalık İngilizce özetinden ibaret olan 1996 yılında yurtdışında yapılan bir kongrede "The Effect of Volatile Anaesthetics to Antioxidant Defence Systems" başlığıyla sunulan poster bildirinin ve yine 1999 yılında yapılan bir kongrede "Effects of Occupational Exposure To Inhalation Anaesthetics on Antioxidant Defense Mechanism" başlığıyla sunulan bilimsel bildirinin FSEK anlamında eser niteliğinde olduğu anlaşılmaktadır.

Davacıya ait 1995 yılında yapılan "Volatil Anestetiklerin Antioksidan Savunma Sistemine Etkileri" isimli uzmanlık tezi çalışmasında; belli bir plan çerçevesinde yapılan deneysel çalışma neticesinde laboratuvar analizleri sonucu elde edilen ham verilerinin sınıflandırıldığı, bu ham verilerin tablo ve grafik hâline dönüştürüldüğü görülmektedir. Nitekim davacının tez çalışmasında; çalışmanın amacının volatil

anestetiklerin, yani seçilmiş üç ayrı anestezi maddesinin, operasyon sırasında hastalara tatbiki nedeniyle, hastanın antioksidan savunma sistemine etkilerinin incelenmesinden ibaret olduğu, bu kapsamda volatil anaestetiklerden Halothane, Enfluran ve İsofluran uygulamasının antioksidan savunma sistemi enzimlerinden SOD ve GSHPx'a ve bunların kofaktörleri olan Se, Cu, Zn'ya hem plazma hem de eritrositlerdeki etkilerinin araştırılmasının hedeflendiği belirtilmiştir.

Davacıya ait uzmanlık tezinde yer alan laboratuvar çalışmalarında; ASA 1 grubu olarak tanımlanan 20-60 yaş aralığına sahip olan, sigara ve alkol kullanmayan, ilaç alışkanlığı olmayan on bir kişilik üç ayrı hasta grubu üzerinde anestezi ajan olarak tercih edilen birinci grup için Halotan, ikinci grup için Enfluran ve üçüncü grup için İsofluran ajanları kullanıldığı, bu anestezi ajanları kullanan hastaların operasyondan bir saat önce, bir saat sonra, bir gün sonra ve üç gün sonra kanlarının alındığı, alınan kanların GATA Eczacılık Bilimleri Merkez Başkanlığı Farmasotik Toksikoloji Anabilim Dalı laboratuvarında belirli cihaz ve maddelerle soğuk santrifüjde 5.000 devir/dakika hızında plazma ve eritrositlerine ayırmak suretiyle analiz edildiği, istatistiki değerlendirmenin ise Wilcoxon eşleştirilmiş ikili örnek testi ile yapıldığı görülmektedir.

Davacının birinci yazar olarak yer aldığı 1999 yılında yapılan bir kongrede "Effects of Occupational Exposure To Inhalation Anaesthetics on Antioxidant Defense Mechanism" başlığıyla sunulan bilimsel bildirinin, davacının tezinde yer verdiği hususlara ilaveten bir çalışma olduğu anlaşılmakta olup, bu kapsamda, işleri dolayısıyla en az üç yıl boyunca inhalasyon anestetiklerine maruz kalan, ASA-I grubu on beş anesteziyoloji personeli ve kontrol grubu olarak tanımlanan on beş sağlıklı gönüllünün seçilmek suretiyle SOD, GSHPx, Zn, Cu ve Se düzeylerinin tespitinin amaçlandığı, yapılan deneyler neticesinde maruz kalan şahısların gönüllülere göre plazma ve alyuvar enzim seviyelerinin önemli ölçüde düşük olduğunun gözlemlendiği ve deneyler sonucunda elde edilen ham verilere ilişkin tablolara yer verildiği anlaşılmaktadır.

Bununla birlikte tüm davalıların yazar olarak yer aldığı ve 2004 yılında İngilizce olarak "Biological Trace Element Research Vol 102" isimli derginin 105 ilâ 112. sayfaları arasında yayımlanan "Effects of Halothane, Enflurane and Isoflurane on Plasma and Erythrocyte Antioxidant Enzymes and Trace Elements" başlıklı makalede davacının uzmanlık tezinde ve bu tezin bir sayfalık İngilizce özetinden ibaret olan poster bildiride yer alan ham verilere ilişkin tabloların atıf yapılmadan aynen alındığı, yine davalılardan ..., ... ve ...'ın yazar olarak yer aldığı ve 2005 yılında "World Journal of Surgery" isimli derginin 540 ilâ 542. sayfaları arasında yayımlanan "Effect of Volatile Anaesthetics on Oxidative Stres Due To Occupational Exposure" başlıklı makalede de davacının birinci yazar olarak yer aldığı 1999 yılında sunulan "Effects of Occupational Exposure To Inhalation Anaesthetics on Antioxidant Defense Mechanism" başlıklı bilimsel bildiride ham verilere ilişkin tabloların atıf yapılmadan aynen alındığı görülmektedir. Ayrıca davalılara ait her iki makalede yer alan gereç ve yöntemler ile davacının eserlerindeki gereç ve yöntemler çok küçük farklılıklarla aynı olduğu anlaşılmaktadır. Nitekim bu hususlar yerel mahkeme ile Özel Daire arasında uyuşmazlık konusu da değildir.

Mahkemece aldırılan bilirkişi raporunda; davalıların her iki makalesinde izinsiz bir şekilde alıntılarının gerçekleştirildiği kısımların sadece davacının uzmanlık tezi ve bilimsel bildirisinde kullanılan ham verilerin yer aldığı tablolar olduğu, ham verileri gösterir tablolar haricinde herhangi bir haksız alıntının mevcut olmadığı, taraf eserlerinin genel metodolojisi benzer olmakla birlikte yazarlarının hususi değerlendirmelerinin ağırlıklı olarak yer aldığı, bu nedenle hem davacı çalışmalarının hem de davalılara ait dava konusu makalelerin FSEK anlamında eser niteliğinde olduğu tespit edilmiştir. Bu durumda intihal iddiasına konu her iki makalede de haksız alıntının sadece laboratuvar analizleri sonucu elde edilen ham verilerin yer aldığı tablolardan ibaret olduğu, bunun haricinde davacının eserlerinden başkaca bir alıntının yapılmadığı ve benzerliklerin ise kullanılan istatistikî verilerin zorunlu sonucu olmalarından kaynaklandığı kabul edilmelidir.

Bu durumda davacının uzmanlık tezi ve bilimsel bildirisi bir bütün olarak düşünülmediğinde eser niteliğinde olduğu sabit olduğuna göre, anılan eserler içerisinde kullanılan ve davalılar tarafından izinsiz olarak aynen alınan laboratuvar analizleri sonucu elde edilen ham verilerle oluşturulan tabloların eser mahiyetinde olup olmadığının ayrıca değerlendirilmesi gerekmektedir. Başka bir deyişle söz konusu tablolar dışında dava konusu eserler arasında benzerlik bulunmadığı bilirkişi raporu ile tespit edildiğine göre, davacı tarafından belirlenen ve gruplandırılan deneklerden alınan kan örneklerinin GATA Eczacılık Bilimleri Merkez Başkanlığı Farmasotik Toksikoloji Anabilim Dalı laboratuvarında yapılan analiz sonucu oluşan ham verilerin tablo hâline getirilmesinden oluşan fikri faaliyetin de bilimsel tez ve poster çalışması kapsamında hususiyet unsuruna sahip eser olarak korunmaları gerekir gerekilmelidir.

Bilimsel eserde yer alan resim, şekil, tablo, grafik ve şema gibi unsurlar sadece hususiyet taşımaları kaydıyla eserin ayrılmaz parçası sayılır ve eser kapsamında korunurlar. Bununla birlikte eser sahibinin hususiyetini hiçbir şekilde taşımayan herhangi bir laboratuvar ortamından elde edilmiş olan salt ham verilerin FSEK kapsamında eser olarak kabul edilemeyeceği açıktır. Başka bir deyişle bilimsel mahiyetteki verilerin hiçbir şekilde koruma altına alınmasının mümkün olmadığı gibi bir sonuca varılması doğru olmayıp her somut olayın kendine has özelliklerine göre, meydana getirilen eserlerde kullanılan bu ham verilerin eser sahibinin hususiyetini taşıyıp taşımadığının tespiti gerekmektedir. Bu noktada deneklerin ve sair hususların seçiminin davacı tarafça belirlenmesinin meydana getirilen eser yönünden, davacının hususiyetini içerip içermediği sorgulanması gereken bir husustur.

Mahkemece aldırılan ek bilirkişi raporunda; davacının otuz üç denek üzerinden hareket ettiği, ancak bu sayısal belirlemenin deneyin bilimsel sonucu yönünden özel bir önemi olmadığı, yine denek grubunu on bir kişilik üç gruba ayırmanın da aynı kapsamda değerlendirilebileceği, testler için belirlenen yaş aralığının da bu ve benzeri test ve bilimsel çalışmalar için olağan bir belirleme olduğu, yine tercih edilen hastaların sağlık koşullarının sigara, alkol veya benzeri ürünleri kullanmayanlar olarak kabul edilmesinde de fikri bir katkıdan bahsedilemeyeceği, davacının çalışmasında kullandığı Halotan, Enfluran ve İsofluran anesteziplerinin en yaygın olarak kullanılan anestezipler olduğu ve bu alanda bir çalışma yapacak kişinin de bu anestezipleri kullanacağı, kan tahlillerinin yapıldığı zamanın da bilimsel çalışmanın özneliğini etkileyecek bir unsur olmadığı tespit edilmiştir.

Bu durumda ham verilerin yer aldığı tabloya esas teşkil eden kan örneği alınacak deneklerin belirlenmesi, gruplandırılması, sağlık koşulları ve çalışmada kullanılan anesteziplerin bu tür bilimsel çalışmalar bakımından genel ve yaygın metotlar olduğu, ham veriler üzerindeki istatistiki değerlendirmede kullanılan Wilcoxon eşleştirilmiş ikili örnek testinin de bilimsel bir eşleştirme yöntemi olduğu gözetildiğinde davacının eserlerinde bulunan ham verilerin yer aldığı tabloların bilinen yöntemler üzerinden yapılan istatistiki çalışma sonucunda elde edildiği, aynı konuda bilimsel çalışma yapan başka uzmanların da başvurabileceği ve benzeri sonuçları elde edebileceği bir yöntem olması nedeniyle davacının hususiyetini taşımadığı kabul edilmedi.

Bilinen yöntemler üzerinden yapılan istatistiki çalışma sonuçlarının tablo hâline getirilmesinin fikri faaliyet ürünü olduğu tartışmasız olmakla birlikte, böyle bir yöntemin FSEK anlamında sahibinin hususiyetini yansıtan ve anılan Kanun kapsamında korunması gereken birer eser olarak nitelendirilmesi mümkün değildir. Zira bir fikri ürünün elde edilmesi için kullanılan işletme metodu, yöntem ya da matematiksel kavramlar vb. faaliyetler eser olarak korunamaz (TRIPS, m. 9/2). Bununla birlikte davacının kendi eserinde kullandığı ham veriler ya aynı şekilde ya da çok küçük değişiklikler yapılmak suretiyle davalıların makalelerinde yer almıştır. Davalıların bu eylemi Türk Ticaret Kanunu'nda "hüsnüniyet kaidelerine aykırı surette başkasına ait iş mahsullerini kullanmak" şeklinde ifade bulan haksız rekabet olarak telakki edilmesi mümkündür.

Öte yandan davacının şikâyeti üzerine GATA Etik Kurulunun 07.06.2011 tarihli kararı ile davalıların

eyleminin "intihal" olduğu yönünde karar verildiği, yine YÖK Sağlık Bilimleri Yayın Etik Kurulunun 12.10.2012 tarihli kararı ile davalılar tarafından yazılan makalelerin sorumlu yazarı olan ...'ın "intihal" yoluyla etik ihlali yaptığı yönünde karar verildiği anlaşılmaktadır. Davalı ... tarafından Ankara 3. İdare Mahkemesinin 2012/1906 E. sayılı dosyasına kayden YÖK Tıp Sağlık Bilimsel Yayın Etik Kurulu kararının iptali istemiyle dava açıldığı, mahkemece, ...'ın üzerine atılı iddia sebebiyle savunmasının alınmadığı gerekçesiyle işlemin iptaline karar verildiği ve kararın Danıştay tarafından onandığı; yine YÖK tarafından GATA'ya yazılan yazı ile davalı ...'ın intihal yolu ile etik ihlalde bulunduğu ve bunun da disiplin yönünden suç unsuru oluşturduğu şeklinde açıklamasına yönelik işlemin iptali için Ankara 18. İdare Mahkemesinin 2014/1021 E. sayılı dosyasına kayden dava açıldığı, mahkemece aldırılan bilirkişi raporu doğrultusunda ...'ın Anesteziyoloji ve Reanimasyon bilim alanında çalıştığı ve sorumluluğunun gönderdiği kan örneklerinde ölçümleri yapan laboratuvarın verilen sonuçları klinisyen olarak yorumlanması ve literatürle karşılaştırarak makalenin hazırlanmasına katkıda bulunmak olduğu, idari işleme esas şikâyet konusu tablolarda yer alan kan analizi sonuçlarının, laboratuvar uzmanlık alanının sorumluluğunda olup anestezi bilim alanı ile doğrudan ya da dolaylı herhangi bir ilgisinin olmadığı, bu nedenle ...'ın intihal yoluyla etik ihlalinde bulunduğu yönünde tesis edilen dava konusu işlemde hukuka ve mevzuata uyarlık bulunmadığı gerekçesiyle işlemin iptaline karar verildiği ve kararın Danıştay tarafından onandığı görülmektedir.

O hâlde davacının eserlerinde yer alan tabloların konusunun planlanması ve deneklerin seçilmesi faaliyeti ve laboratuvar sonuçlarının bilimsel metotlar kullanılarak tablo hâline getirilmesi, aynı konuda bilimsel çalışma yapan başka uzmanların da başvurabileceği ve benzeri sonuçları elde edebileceği bir yöntem olması nedeniyle mahkemece bu faaliyetlerin davacının hususiyetini yansıtan birer eser olarak kabul edilmesi ve buradan hareketle davalıların eyleminin "intihal" oluşturduğu sonucuna varılması isabetli değildir.

Hukuk Genel Kurulundaki görüşmeler sırasında; davacının hususiyetinin ve katkısının ham verilerin gruplandırılıp istatistik verilere dönüştürülmesi ve daha sonra yorumlanmasında ortaya çıktığı, bu veri ve yorumlardan hareketle üretilen ihlale konu uzmanlık tezi ve bilimsel bildirin öz ve şekil olarak bir bütün hâlinde eserin korunabilir özgün kısmını oluşturduğu, davalıların makalelerinde davacıya ait tez ve bildirideki tabloları atıf yapmadan aynen aldıkları, bu nedenle davalıların eyleminin intihal niteliğinde olduğu ve bu yöne ilişkin direnme kararının uygun olduğu görüşü ileri sürülmüş ise de; bu görüş yukarıda açıklanan nedenlerle Kurul çoğunluğunca benimsenmemiştir.

Hâl böyle olunca Hukuk Genel Kurulunca da benimsenen Özel Daire bozma kararına uymak gerekirken, önceki kararda direnilmesi usul ve yasaya aykırıdır. Bu nedenle direnme kararı bozulmalıdır.

IV. SONUÇ:

Açıklanan nedenlerle;

Davalılar vekillerinin temyiz itirazlarının kabulü ile direnme kararının Özel Daire bozma kararında gösterilen nedenlerden dolayı 6100 sayılı Hukuk Muhakemeleri Kanunu'nun geçici 3. maddesi atfıyla uygulanmakta olan 1086 sayılı Hukuk Usulü Muhakemeleri Kanunu'nun 429. maddesi gereğince BOZULMASINA,

İstek hâlinde temyiz peşin harcının yatırırlara geri verilmesine,

Aynı Kanun'un 440. maddesi gereğince kararın tebliğinden itibaren on beş gün içerisinde karar düzeltme yolu açık olmak üzere 20.02.2020 tarihinde yapılan ikinci görüşmede oy çokluğuyla karar verildi.

KARŞI OY

Özel Daire ile yerel mahkeme arasındaki temel uyuşmazlık; davacı tarafından tecavüzün ref'i ve manevi

tazminat istemlerine ilişkin açılan davada, davacının 1995 yılında yaptığı doktora tez çalışmasında ve bu çalışmayla ilgili daha sonraki bildirimlerde davalılar tarafından kullanılan laboratuvar sonuçlarının 5846 sayılı Fikir ve Sanat Eserleri Kanunu anlamında eser niteliğinin bulunup bulunmadığı ve buradan varılacak sonuca göre davalılar tarafından kaleme alınan her iki makalede davacının çalışmalarında yer alan laboratuvar sonuçlarının aynen kullanılması karşısında "intihal" eyleminin oluşup oluşmadığı noktalarında toplanmaktadır.

Yerel mahkemece "tüm davalıların yazar olarak adlarının bulunduğu 2004 tarihli makalenin davacının tez çalışması üzerindeki; 2005 yılında yayınlanan yazar olarak davalılar ..., ... ve ... adlarının yer aldığı makalenin ise davacının araştırmayı yapan birinci yazar olarak yer aldığı bilimsel bildiri üzerindeki; mali haklarından yayma, çoğaltma, kamuya iletim, manevi haklarından ise adın belirtilmesi, eserde değişiklik yapılmasını önleme ve umuma arz haklarını ihlal ettiği, davaya konu her iki makaleden davalılar tarafından yapılan alıntılarının tamamen atıfsız olduğu ve davacı adına yer verilmediği gibi iktibas serbestisi kapsamında makul kabul edilebilecek düzeyi de aştığı, alıntı yapılan kısmın sadece laboratuvar sonuçlarından ibaret ham veriler olduğu yönündeki bir kısım savunmalara itibar edilemeyeceği, zira bu ham sonuçların tek başına bir anlamı olmadığı, davacının hususiyetinin ve katkısının ham verilerin gruplandırılıp istatistik verilere dönüştürülmesi ve daha sonra yorumlanmasında ortaya çıktığı, bu veri ve yorumlardan hareketle üretilen ihlale konu bilimsel tez ve bildirinin öz ve şekil olarak bir bütün halinde eserin korunabilir özgün kısmını oluşturduğu, davalıların her iki makaleye esas davacı bilimsel araştırmalarından ayrı bir deneysel çalışma yapmaksızın makaleleri kaleme aldıkları ve yayınladıkları, bu nedenle makalelerin yeni ve bağımsız bir eser niteliğinde bulunmadığı, davalıların intihal suretiyle meydana getirilmiş makalelerde yazar olarak adının geçmesi itibarıyla, davacının manevi ve mali haklarına ihlal oluşturan eylemleri doğrudan doğruya birlikte işledikleri, davalıların kusurlu eylemi benimseyip dava tarihine kadar devam ettirdikleri" gerekçesiyle davanın kısmen kabulüne karar verilmiştir.

Kararın temyizi üzerine Özel Dairece "Dava konusu tabloya esas teşkil eden kan örneği alınacak deneklerin belirlenmesi, gruplandırılması, sağlık koşulları ve çalışmada kullanılan anesteziğin bu tür bilimsel çalışmalar bakımından genel ve yaygın metotlar olduğu, ham veriler üzerindeki istatistiki değerlendirilmede kullanılan Wilcoxon eşleştirilmiş ikili örnek testinin de bilimsel bir eşleştirme yöntemi olduğu bilirdiği heyetince düzenlenen asıl ve ek raporda açıklanmıştır. Bu durumda, bilinen yöntemler üzerinden yapılan istatistiki çalışma sonuçlarının tablo haline getirilmesinin fikri faaliyet ürünü olduğu tartışmasız olmakla birlikte, böyle bir yöntemin 5846 sayılı FSEK'nin 1/B ve 2. maddeleri anlamında sahibinin hususiyetini yansıtan ve anılan Yasa hükümleri kapsamında korunması gereken birer eser olarak nitelendirilmesi mümkün değildir. Bir fikri ürünün elde edilmesi için kullanılan işletme metodu, yöntem ya da matematiksel kavramlar vb. faaliyetlerin eser olarak korunması mümkün değildir (TRIPS mad. 9/2). Dava konusu tabloların konusunun planlanması ve deneklerin seçilmesi faaliyeti ve laboratuvar sonuçlarının bilimsel metodlar kullanılarak tablo hâline getirilmesinin, aynı konuda bilimsel çalışma yapan başka uzmanların da başvurabileceği ve benzeri sonuçları elde edebileceği bir yöntem olması nedeniyle, mahkemece bu faaliyetin davacının hususiyetini yansıtan birer eser olarak kabulü isabetli değildir. Bu durumda, davacının 1994 yılındaki çalışması sırasında kullandığı deneklerden alınan kan örneklerinin analizinden oluşan ham verilerin yer aldığı tabloların hususiyet içeren ilim ve edebiyat eseri olarak nitelendirilmesi mümkün olmadığı hâlde uyuşmazlığın genel hükümler çerçevesinde değerlendirilmesi gerekirken, davacının mali ve manevi haklarına tecavüz oluşturduğundan bahisle davanın kısmen kabulü doğru görülmediğinden kararın temyiz eden davalılar yararına bozulması gerekmiştir..." şeklindeki gerekçelerle karar bozulmuştur.

Mahkemece önceki gerekçeler ile direnilmesi üzerine Hukuk Genel Kurulumuzun çoğunluk görüşü ile Özel Daire bozma gerekçesi benimsenerek, "davacının 1994 yılındaki çalışması sırasında kullandığı deneklerden alınan kan örneklerinin analizinden oluşan ham verilerin yer aldığı tabloların hususiyet içeren ilim ve edebiyat eseri olarak nitelendirilmesi mümkün olmadığı hâlde uyuşmazlığın genel hükümler çerçevesinde

değerlendirilmesi gerekir” gerekçesi ile kararın bozulmasına karar verilmiştir.

Belirtmek gerekir ki davacının doktora tezindeki tablolara davalıların atif yapmaksızın kullandıkları, bu yönde bir haksız rekabetin var olduğu, yerel mahkemenin ve Özel Dairenin kabulündedir. Tartışma bu tabloların bilimsel eser olup olmadığı konusundadır.

Çoğunluk görüşüne; davacının çalışmasının doktora tezi olması, doktora tezinde kullandığı tabloların klinik çalışma olarak salt bu şekli ile bilimsel çalışma olması, tabloların doktora tezinin bütünlüğünü oluşturması, davacının tablolarındaki değerlendirmelerinin değiştirilerek kullanılması, dosyada intihal olduğuna dair etik kurulu, Yüksek Öğretim Kurumu kararı ile bu yönde alınan bilirkişi raporu bulunması ve aşağıdaki açıklamalar nedeni ile katılmamıştır.

1. Normatif hükümler ve kavram açıklamaları:

1.1. 5846 sayılı Fikir ve Sanat Eserleri Kanunu’nun 4630 Sayılı Yasayla değişik 1b maddesinin (b) bendinde eser: “Sahibinin hususiyetini taşıyan ve ilim ve edebiyat, musiki, güzel sanatlar veya sinema eserleri olarak sayılan her nevi fikir ve sanat mahsullerini ifade eder” şeklinde tanımlanmıştır. Eser niteliğinin tespitinde biri esasa, diğeri şekle ilişkin iki şartta yer verilmiştir.

a) Bunlardan esasa ilişkin olan ilki, onun sahibinin özelliğini taşımasıdır. Sahibine izafe edilebilen bağımsız bir çalışmanın sonucu olan bütün fikir ve sanat ürünlerinin sahiplerinin özelliğini taşıdığını kabul etmek gerekir.

Fikir ve Sanat Eserleri Kanununun 8/1 maddesinde, “Bir eserin sahibi onu meydana getirendir” ifadesiyle genel ilke koyulmuştur. Eserin sahibinin, eseri yaratan kişi olması, kanunun 1/b maddesinde hükme bağlanan “sahibinin hususiyetini taşıma” şartının doğal sonucudur. Eser sahipliği, eserin yaratılması ile kendiliğinden doğar.

b) Bir fikir ve sanat ürününün eser sayılabilmesi için şekle ilişkin olan ikinci şart, onun 5846 Sayılı Fikir ve Sanat Eserleri Kanunu’nda belirtilen eser kategorilerinden birine dahil olmasıdır. Eser kategorileri ise Kanunda;

İlim ve Edebiyat Eserleri (Mad. 2)

Musiki Eserleri (Mad. 3)

Güzel Sanat Eserleri (Md. 4)

Sinema Eserleri (Md.5) olarak sayılmıştır.

Uyuşmazlık konusu intihal yapıldığı belirtilen doktora tezi bilimsel eser olduğundan Kanunun 2. maddesi kapsamında değerlendirmeye gidilmiştir. Fikir ve Sanat Eserleri Kanunu’nun 2. maddesinde ilim ve edebiyat eserleri sayma yöntemiyle belirtilmiştir.

Bunların başında da, dil ve yazı ile ifade olunan eserler, hikaye, roman, şiir, piyes ve tiyatro oyunlarını ve benzerlerini kapsadığı gibi, bilimsel konferansları, panelleri, seminerleri, makaleleri, ansiklopedileri, dergiler ve benzerlerini de kapsar. Doktora tezleri bu kapsamdadır.

Bilim eseri gerçek anlamda edebiyat eserinin aksine çok defa orijinal bir yaratma değildir. Bilimin fonksiyonu gözlemlere dayanan kanunlara varmaktadır. Bu yüzden bu tür eserlerde daha çok bilimsel tasniflerin ve ifade şekillerinin orijinalliği yeterli olacaktır (Kılıç, Bilge. Türk Fikir Ve Sanat Eserleri Hukukunda Eser Sahipliği. Yüksek Lisans Tezi. 2003. Ankara). Bilimsel bir eserde kullanılan grafiklerin, istatistik tablolarının, fotoğraflarının...vb. kaynaklarının gösterilmemesi FSEK’ye aykırıdır ve bazı

durumlarda intihal oluşturur (TEKİNALP, Ünal, Fikri Mülkiyet Hukuku, 2.bası , İstanbul, 2002. s:101).

5846 sayılı Fikir ve Sanat Eserleri Kanunu'nun 35/2 maddesine göre ise "İktibasın belli olacak şekilde yapılması lazımdır. İlim eserlerinde, iktibas hususunda kullanılan eserin ve eser sahibinin adından başka bu kısmın alındığı yer belirtilir". Özellikle bir doktora tezinde bir araştırma tablosu alınmış ise bu tablo doktora tezi ile bütünlük arzettiğinden, bu bilimsel eser olan doktora tezine atf yapılması gerekir.

1.2. Klinik Araştırmalar Yönetmeliğinin 4/t maddesine göre; klinik araştırma, "Bir veya birden fazla araştırma ürününün klinik, farmakolojik veya diğer farmakodinamik etkilerini ortaya çıkarmak ya da doğrulamak; advers olay veya reaksiyonlarını tanımlamak; emilim, dağılım, metabolizma ve atılımını tespit etmek; güvenliliğini ve etkililiğini araştırmak amacıyla insanlar üzerinde yürütülen çalışmaları ifade etmektedir.

Anılan yönetmeliğin 12. maddesi uyarınca "Yönetmeliğin kapsamındaki klinik araştırmalara izin almak için etik kurul ile Kuruma eşzamanlı başvuru yapılabilir". Keza yönetmeliğin 21/4 maddesinde açıkça "araştırma ile ilgili belgelerin gizliliğinin esas olduğu", bu belgelerin ancak hukuken yetkili kişilerin veya mercilerin talebi hâlinde yetkili kişilere verileceği" belirtilmiştir. Yetkili mercii ise etik kuruldur.

Potansiyel ilaçların, tıbbi cihazların, diğer tanı/tedavi ürün ve yöntemlerinin kamunun kullanımına sunulması için bu ürün/yöntemlerin güvenliliğinin ve etkililiğinin bir dizi araştırma ile ispatlanması gerekir. Gönüllü kişilerin katılımıyla gerçekleştirilen ve tıbbi bilgi elde etmeyi amaçlayan bu bilimsel çalışmalara klinik araştırma denir.

Klinik araştırmalar yeni tedavi yöntemlerini/ürünlerini araştırmanın yanında bilinen bir tedavi yönteminin/ürününün daha etkin kullanım şeklinin bulunması veya bu yöntem/ürünler hakkında daha fazla bilgi edinilmesi amacıyla da yapılabilir.

1.3. Yükseköğretim Kurumları Bilimsel Araştırma ve Yayın Etiği Yönergesinin 4/1.a. maddesinde İntihal: Başkalarının özgün fikirlerini, metotlarını, verilerini veya eserlerini bilimsel kurallara uygun biçimde atf yapmadan kısmen veya tamamen kendi eseri gibi göstermek, bilimsel araştırma ve yayın etiğine aykırı eylem sayılırken, 2.ç maddesinde ise "İnsanlarla ilgili biyomedikal araştırmalarda ve diğer klinik araştırmalarda ilgili mevzuat hükümlerine aykırı davranmak" diğer etik davranış olarak belirtilmiştir.

Bilimsel araştırmalar içinde en değerli çalışmalar klinik araştırmalardır. Klinik araştırmalara hipotez kurulması ile başlanır. Hipotez örnekleme dayalı bir kitle parametresinin değeri hakkında ileri sunulan iddia olarak tanımlanabilir. Bir sonraki aşama metodoloji aşamasıdır. Metodoloji denek sayısının hesaplanması, körlere-maskeleme, randomizasyon, uygulanacak işlem secimi, plasebo kullanımı, tedaviyi durdurma ve değiştirme kriterleri gibi alt başlıklar hâlinde toplanabilir (Turk J Anaesthesiol Reanim 2016; 44: 212-8 DOI: 10.5152/TJAR.2016.34711.<https://www.journalagent.com/tard/pdfs/TARD.44.4.212.218>).

Klinik araştırmalar genellikle akademik yükselme için kullanılmaktadır. 2015 yılına göre Amerika'nın bu alanda dünyadaki payı % 45 iken, Türkiye'nin % 0,95'tir(Örnek, B. N. http://www.deontoloji.hacettepe.edu.tr/ekler/pdf/aset/2019/arastirmaetigiocak2019_nob.pdf).

Somut uyuşmazlıkta davacı 1995 yılında Gülhane Askeri Tıp Akademisi Eczacılık Bilimleri Merkezinin işbirliğiyle yaptığı araştırma sonucu "Volatil Anestetiklerin Antioksidan Savunma Sistemine Etkileri" başlıklı tezi ile uzmanlık almış ve doktorasını vermiştir. Doktora tezi klinik araştırmaya dayalı olup alınan izinle deneklerden alınan numuneler karşılaştırılmış, tablolaştırılmış ve sonuçları değerlendirilmiştir. Davalılar ise 1996 yılında yurtdışında yapılan bir kongrede "The Effect of Volatile Anaesthetics to Antioxidant Defence Systems" başlığıyla sunumunu gerçekleştirmiş, yine 1999 yılında yurt dışındaki bir başka kongrede "Effects of Occupational Exposure To Inhalation Anaesthetics on Antioxidant Defense Mechanism" başlığıyla sunum yapıp 2004 ve 2005 yılında ise makale hâline getirmişlerdir. Davalıların

doktora tezinde 1995 yılında davacı tarafından tablolaştırılan klinik araştırmaları kullandıkları uyuşmazlık dışıdır. Dosyada davacının etik kurula Şikâyet etmesi sonucu, klinik araştırmalar iznine tabi olan cw 13 üyeden oluşan etik kurulun 07.06.0211 tarihinde 175 oturumda açıkça davalılara ait sunum ve makalelerde "kan analizlerinde elde edilen orijinal sonuçların kullanılmayıp, davacıya ait tezdeki sonuçların tamamen aynı rakamların kullanıldığı, sonuçların çarpıtıldığı ve davacıya ait eserin bir bölümünün izin almadan aynen kendileri yapmış gibi göstermelerinin İNTİHAL olduğu" belirlenmiştir. Yüksek ğretim Kurumu İdari Soruşturmada da aynı sonuca ulaşılmıştır. Her ne kadar davalı ... tarafından Ankara 3. İdare Mahkemesinin 2012/1906 E. sayılı dosyasına kayden YK'n 10.12.2012 tarihli işleminin ve bu işleme esas teşkil eden YK Tıp Sağlık Bilimsel Yayın Etik Kurulu kararının iptali istemiyle dava açılmış ise de mahkemece, ...'ın üzerine atılı iddia sebebiyle savunmasının alınmadığı gerekçesiyle işlemlerin iptaline karar verilmiş olup, bu karar usule ilişkin olduğundan sonuca etkili olmamıştır.

Mahkemece görüşüne başvurulan bilirkişi heyeti de "Dava konusu olan davacı yana ait tez çalışması incelendiğinde, anılan tez kitapçığının ana sayfasında davacı yan isminin bulunduğu, toplam 66 sayfadan ibaret olan söz konusu tezin içeriğinde davacı yanın subjektif yorumlamalarının bulunduğu bilimsel ve teknik değerlendirmelerin yer aldığı görülmekle birlikte, birtakım deney sonuçlarını ihtiva eden tabloların, evrensel nitelikteki bazı terimlere ilişkin açıklamaların ve tez yazımında uyulması gereken kurallar nedeniyle birtakım standart kısımların (kaynakça vs.) bulunduğu tespit olunmuştur. Anılan tez bütünsel olarak değerlendirildiğinde davacı yanın birtakım bilimsel terimlerin ne olduğuna dair anlamsal açıklamalarının bulunduğu görülmüş olmakla birlikte, bu kısımların haricinde davacının kendi görüş, yorum ve cümlelerinin de yer aldığı, tez kapsamında yer verilen deneylerin yazarın kendi oluşturduğu denek grubu üzerinde, kendi belirlediği zamanlarda ve Şartlarda gerçekleştiği, sonuç ve değerlendirmelerinin de bunun neticesinde yapıldığı, bu nedenle anılan tezi meydana getiren kişinin Şahsi hususiyetlerini taşıyan nitelikte bir yazı olduğundan bahsedilmesinin mümkün olduğu, sonuç olarak ise 5846 sayılı Kanun'un 2. maddesinde belirtilen "Herhangi bir Şekilde dil ve yazı ile ifade olunan eserler" kapsamında olmak üzere "ilim ve edebiyat eseri" olarak değerlendirilmesinin mümkün olduğu" sonuç ve kanaatine varmıştır. İtiraz zerine aynı heyet ek raporlarında ise "Sonuç olarak taraflara ait makalelerde yer alan istatistiki ham verilerin sayın mahkemece 5846 sayılı Kanun kapsamında, sahibinin hususiyetini yeteri kadar taşıdığı ve dolayısıyla salt bu nedenle eser olarak kabul edilmesi gerektiği kanaatine varılması hâlinde bu durumun kök raporda oldukça kapsamlı olarak açıklanan gerekçeler doğrultusunda intihal veya usulsüz iktibas eylemine sebebiyet vereceği ancak ham verilerin eser olarak kabul edilmemesi hâlinde ise bu verilerin izinsiz ve hiçbir alıntı yapılmaksızın davalılarca yazılan makalelerde kullanılması nedeniyle haksız rekabet eyleminin meydana geleceği ve davalıların sorumluluklarının salt tazminat sorumluluğu ile sınırlı olacağı ancak bu hususlardaki nihai takdir yetkisinin sayın mahkemeye ait olduğu" sonuç ve kanaatine varmışlardır.

Sonuç: Yukarda açıklandığı üzere, öncelikle etik kurulun iznine tabi ve bu izin ile klinik araştırma yapan davacının doktora tezindeki, salt klinik araştırma bilimsel bir eserdir. Zira bilimsel eser sayılmayıp, herkesin kullanacağı bir tablo olsa idi, izne tabi tutulmazdı. Davacı gözlemler sonucu, tasniflere ve ifade Őekillerine dayanmış, tablolaştırmış ve bunlara sonuç bağlamıştır. Davacının akademik yükselme için klinik araştırmaya girdiği ve doktora tezi hazırladığı anlaşılmaktadır. Tabloların davacının kişisel özelliğini taşıdığı, bu orijinalliğinin başlı başına bilimsel eser olduğu, davacının doktora tezinin de bu tabloların sonucuna bağlı açık bir Şekilde bütünsellik arzetmekte olup tabloların bilimsel tez ve bildirinin öz ve Şekil olarak bir bütün hâlinde eserin korunabilir özgün kısmını oluşturduğu açıktır. Davalıların sunum ve makalelerinde davacıya ait tezdeki sonuçları, tamamen aynı rakamları kullandıkları, ancak sonuçları arpıttıkları saptanmıştır. O hâlde davacının özelliğini taşıyan bilimsel eserinde intihal yapıldığı sabittir. Yerel mahkemenin direnme kararının onaması gerektiği görüşünde yiz. Açıklanan nedenlerle sayın çoğunluğun bozma gerekçesine katılmamıştır.

T.C.
YARGITAY
HUKUK GENEL KURULU

Esas : 2017/63
Karar : 2019/86
Tarih : 07.02.2019

MAHKEMESİ :Fikri ve Sinaî Haklar Hukuk Mahkemesi

Taraflar arasındaki "esere tecavüzün men'i ve ref'i" davasından dolayı yapılan yargılama sonunda; Ankara 4. Fikri ve Sinaî Haklar Hukuk Mahkemesince davanın reddine dair verilen 23.01.2013 tarihli ve 2010/375 E., 2013/6 K. sayılı karar davacı vekilince temyiz edilmekle Yargıtay 11. Hukuk Dairesinin 25.11.2013 tarihli ve 2013/6623 E., 2013/21330 K. sayılı kararı ile;

"... Davacı vekili,.....tarafından yazılan Constantinopoli (İstanbul) 1874 adlı eserin Prof. Dr. tarafından Türkçeye çevrildiğini, 1993 yılında üçüncü, 2006 yılında dördüncü baskısının müvekkili tarafından yapıldığını, telif sözleşmesi uyarınca eserin mali haklarının müvekkiline ait olduğunu, aynı kitabın davalı ... tarafından tercüme edilip diğer davalı tarafından yayınlandığını, ancak davalı çevirisinin yeni bir tercüme olmadığını, müvekkilince yayınlanan eserdeki dil ve ifadelerin biraz değiştirildiğini, intihalin bulunduğunu ileri sürerek tecavüzün ve dava konusu kitapların satışı ile yeni baskılarının önlenmesini talep ve dava etmiştir.

Davalılar vekili, davacının aktif dava ehliyetini ispatlaması gerektiğini, müvekkili tarafından yapılan çevirinin tamamen farklı olduğunu savunarak davanın reddini istemiştir.

Davalı ... Bakkalbaşı, dava konusu eseri tercüme etmeden önce Fransızca yapılmış tercümeyle incelediğini, ancak Fransızcadan yapıldığı için tercüme kalitesini bilemediğini, kendi çevirisini yaparken önceki mütercim "ne şekilde tercüme yapmış" diyerek göz attığını, fakat o tercümeyle almadığını savunmuştur.

Mahkemece, iddia, savunma, benimsenen bilirkişi raporu ve tüm dosya kapsamına göre; eserler arasındaki farklar dikkate alındığında, her iki çevirmenin kelime hazinesi ve üslup farkının derhal göze çarptığı, daha önce yayınlanmış birçok çeviri eseri, monografi, roman ve şiiri bulunan davalı eser sahibinin, önceki eserin varlığını bilmesine rağmen kendi özgün çevirisini oluşturduğu, bazı sözcüklere her iki yazarın da Türkçede aynı kelimeyi kullanmasının intihal olarak yorumlanmasının mümkün bulunmadığı, intihale kaçmayacak ölçüde daha önce yayınlanmış olan bir eserden esinlenmenin de hukuka aykırı olmadığı, davacı tarafın, davalının intihal yaptığını ispat edecek hiçbir somut kanıt göstermediği, davalı çevirisinin nitelik itibarıyla orijinal olduğu kanaatine varıldığı gerekçesiyle davanın reddine karar verilmiştir

Kararı, davacı vekili temyiz etmiştir.

Davacı vekili, müvekkilinin mali haklarına sahip olduğunu ileri sürdüğü eserin davalı ... tarafından intihal suretiyle çevrilerek diğer davalı tarafından yayınlandığını iddia etmiş ve dava dilekçesine intihal iddiasına delil olarak sunduğu bir kısım örnek metinleri eklemiştir. Mahkemece bilirkişi incelemesi yaptırılmışsa da, hükme esas alınan bilirkişi raporunda davacı tarafından intihal iddiasına delil olarak sunulan pasajlar hakkında bir inceleme yapılmamış, incelenen eserlerdeki bir kısım ifadeler değerlendirilerek "her iki eserin kelime hazinesi ve üslup farkının intihale mahal vermeyeceği" yönünde görüş belirtilmiştir. Davacı vekili intihale ilişkin örneklerin değerlendirilmediğini ifade edip, rapora itirazlarını sunmuştur. Mahkemece, davacının sonuca etkili, ciddi ve esaslı itiraz noktaları üzerinde yeterince durulmamış, ek ya da yeni bir rapor alınması yoluna da gidilmemiştir. Buna göre, dava konusu olayda davacının iddiaları ve bilirkişi raporuna itirazları üzerinde durulup, bilirkişi heyetinden dava dilekçesine ekli metinlerin karşılaştırıldığı ek rapor alınmak ya da yeni bir bilirkişi heyetinin görüşüne başvurulmak suretiyle inceleme konusu eserlerde

intihal bulunup bulunmadığı, davalı çevirmenin eserdeki çevirilerinin özgün olup olmadığı hususunun değerlendirilerek sonucuna göre bir karar verilmesi gerekirken yazılı gerekçe ve eksik inceleme ile davanın reddine hükmolunması doğru olmamış, kararın davacı yararına bozulması gerekmiştir.."

gerekçesi ile bozularak dosya yerine geri çevrilmekle yeniden yapılan yargılama sonunda mahkemece önceki kararda direnilmiştir.

HUKUK GENEL KURULU KARARI

Hukuk Genel Kurulunca incelenerek direnme kararının süresinde temyiz edildiği anlaşıldıktan ve dosyadaki belgeler okunduktan sonra gereği görüldü:

Dava, esere tecavüz nedeniyle tecavüzün men'i ve ref'i istemine ilişkindir.

Davacı vekili; ünlü İtalyan edebiyatçısı.....tarafından yazılan "Constantinopoli 1874" adlı eserin Prof. Dr. tarafından Türkçeye çevrildiğini, eserin üçüncü ve dördüncü baskısının müvekkili tarafından yapıldığını ve kitabın mali haklarının müvekkiline ait olduğunu, aynı kitabın davalı ... Bakkalbaşı (Özdem) tarafından "İstanbul" ismiyle Türkçeye çevrildiğini ve diğer davalı tarafından yayınlandığını, ancak davalı ... Bakkalbaşı (Özdem) tarafından yapılan tercümenin yeni bir tercüme olmadığını ve müvekkili tarafından daha önce yayınlanan "Constantinopol 1874" isimli kitabından dili ve ifadeleri biraz değiştirilmek suretiyle oluşturulduğunu, hatta davalı ... Bakkalbaşı (Özdem) tarafından müvekkili tarafından basılan eserden "intihal" yapıldığını, davalıların müvekkilinin FSEK ile düzenlenen mali haklarını ihlal ettiklerini ileri sürerek davalıların tecavüzünün men'i ve ref'i ile dava konusu kitapların satışlarının ve baskılarının önlenmesi suretiyle satışa arz edildikleri yerden toplatılarak imha edilmesine karar verilmesini talep ve dava etmiştir.

Davalılar vekili; müvekkili şirketin yayınlanacak eserlerin seçimi ve telif hakları konusunda titizlikle davrandığını, müvekkili Filiz Bakkalbaşı (Özdem)'nin saygın bir edebiyatçı ve çevirmen olduğunu, davacı tarafından yayınlanan dava konusu işleme eseri tercüme eden'ın yazmış olduğu önsözünde çeviriyi asıl eserin Fransızca çevirisinden yaptığını ancak İtalyanca olan orijinal çevirisini de dikkate aldığını ifade ettiğini, oysa müvekkilinin İtalyanca orijinalinden çeviri yaptığını ve çevirinin müvekkilinin hususiyetini taşıdığını savunarak davanın reddini istemiştir.

Yerel mahkemece; dava konusu işleme eserler arasındaki farklar dikkate alındığında her iki çevirmenin kelime hazinesi ve üslup farkının derhal göze çarptığı, daha önce yayınlanmış birçok çeviri eseri, monografi, roman ve şiiri bulunan davalı eser sahibinin, önceki eserin varlığını bilmesine rağmen kendi özgün çevirisini oluşturduğu, bazı sözcüklere her iki yazarın da Türkçede aynı kelimeyi kullanmasının intihal olarak yorumlanmasının mümkün bulunmadığı, intihale kaçmayacak ölçüde daha önce yayınlanmış olan bir eserden esinlenmenin de hukuka aykırı olmadığı, davacı tarafın, davalının intihal yaptığını ispat edecek hiçbir somut kanıt göstermediği, davalı çevirisinin nitelik itibarıyla orijinal olduğu kanaatine varıldığı gerekçesiyle davanın reddine karar verilmiştir.

Davacı vekilinin temyizi üzerine karar, Özel Dairece yukarıda başlık bölümünde açıklanan gerekçelerle bozulmuştur.

Yerel mahkemece önceki gerekçeler tekrar edilmek suretiyle direnme kararı verilmiştir.

Direnme kararı davacı vekili tarafından temyiz edilmiştir.

Direnme yoluyla Hukuk Genel Kurulu önüne gelen uyuşmazlık; davalı ... Bakkalbaşı (Özdem) tarafından yapılan tercüme sırasında davacının hak sahibi olduğu eserden intihal yapıp yapılmadığının araştırılması için alınan bilirkişi raporunun yeterli olup olmadığı noktasında toplanmaktadır.

Uyuşmazlığın çözümü için öncelikle "intihal" kavramının açıklanmasında yarar bulunmaktadır.

"İntihal" kavramı 5846 sayılı Fikir ve Sanat Eserleri Kanununda (FSEK) açıkça tanımlanmamış olmakla birlikte sözlük anlamı itibariyle aşırma, başkasına ait eseri kendininmiş gibi gösterme, kaynak göstermeksizin başkasının eserinden parça alma (Yılmaz, Ejder; Hukuk Sözlüğü, Ankara, 1976, s. 72.) anlamında olup, hukuk düzenince de bu anlam yüklenmiş ve yasaklanmıştır (Yargıtay Hukuk Genel Kurulunun 29.01.2003 tarihli ve 2003/4-47 E, 2003/37 K. sayılı kararı)

İntihal tam veya kısmi nitelikte olabilir. Açıkta ki, ister tam, ister kısmi nitelikte olsun, intihalin (aşırmanın, çalıntının) varlığı hâlinde, buna maruz kalan hak sahibi, hukukun kendisine tanıdığı yasal yollara başvurma hakkına sahiptir. Zira intihal, hak sahibinin mali ve manevi haklarının ihlali anlamı taşımaktadır.

İntihalden bahsedebilmek için her şeyden önce kıyaslamaya konu fikri ürünlerin FSEK anlamında eser olması gerekmektedir. FSEK'e göre eser, sahibinin hususiyetini taşıyan ve ilim ve edebiyat, musiki, güzel sanatlar veya sinema eserleri olarak sayılan her nevi fikir ve sanat mahsulleridir. Başka bir deyişle, bir fikri ürünün eser olarak kabul edilebilmesi için sahibinin hususiyetini taşıması ve kanunda sınırlı sayıda belirtilmiş olan eser türlerinden birine dâhil edilebilmesi koşulları bulunmalıdır.

İntihal, özü itibariyle haksız fiilin fikir ve sanat eserleri hukukuna yansıyan bir görünümüdür. O hâlde iki eser arasında intihal incelemesi yapılırken; sonraki eser sahibinin eyleminin, ilk eser sahibinin mali ve manevi haklarından en az birisini ihlal edip etmediği; sonraki eserin ilk eserden hareketle oluşturulup oluşturulmadığı; eserler arasında benzerlik varsa ilk eser sahibinin hususiyetinin sonraki esere aynen geçirilip geçirilmediği ve son olarak da tespit edilen benzerliğin FSEK'in 35. maddesinde belirlenen iktibas serbestisi veya esinlenme kapsamında kalıp kalmadığı hususlarının bir bütün olarak araştırılması gerekmektedir (Yavuz, Levent/ Alica, Türkyay/ Merdivan, Fethi; Fikir ve Sanat Eserleri Kanunu Yorumu C.I, Ankara, 2013, s. 1282).

İntihal kavramının yanında ayrıca "iktibas" ve "esinlenme" kavramlarına değinmek yerinde olacaktır.

İktibas kavramı da FSEK'te açıkça tanımlanmamış olup, FSEK'in 35. maddesinin birinci fıkrasında dört bent hâlinde düzenlenen hükümlerde başka bir eserden diğer bir esere iktibas yapılabilmesinin esasa ilişkin koşulları, ikinci fıkrasında ise madde kapsamında yapılacak bir iktibasın geçerli olması için gereken şekli koşullar düzenlenmiştir. Buna göre iktibas, alenileşmiş bir eserden bazı cümlelerin, paragrafların, motif ve tınların hatta ezgilerin veya alenileşmiş bir güzel sanat eserinin resimlerinin aynen, kaynak gösterilerek başka bir esere konulmasıdır (Tekinalp, Ünal; Fikri Mülkiyet Hukuku, İstanbul 2012, s. 204). Başka bir deyişle iktibas, üçüncü kişilere, eserden herhangi bir ücret ödemedi ve eser sahibinin izin ve icazetine gerek kalmadan hukuk düzenince öngörülen şartlarla ve objektif iyiniyet kurallarına uygun olarak yararlanma konusunda tanınmış sınırlı bir yetkidir. Buna karşılık FSEK'in 35. maddesinde belirlenen iktibas serbestisinin şekle ve esasa ilişkin şartlarına uyulmadan yapılması her zaman intihal sonucunu doğuracaktır.

Diğer yandan, fikri ürünlerin çoğu kendisinden önceki ürünlerden esinlenilerek oluşturulduğu için FSEK'te esinlenme kavramından açıkça bahsedilmese bile esinlenme yoluyla bir başka eserden yararlanmak ve bu fikirden hareketle yeni eserler ortaya çıkarmak işin doğası gereğidir. Bu nedenle bir eserden esinlenilerek, esinlenen kişinin hususiyetini taşıyan başka bir eser oluşturulması hâlinde ilk eser sahibinin izni gerekmemektedir. Bu kapsamda esinlenme ile oluşturulan eserin bağımsız bir eser niteliğine sahip olması ve aynı zamanda yararlanılan eserin işlenmesi niteliğinde olmaması da gerekmektedir. Zira işlenme eserlerde orijinal eserin eser sahibinin hususiyeti de alınıp buna sadece ek olarak işleyen hususiyeti eklenmektedir. Esinlenme kapsamında yararlanılan eserde ise hususiyet taşıyan unsurlar sadece esin kaynağı olarak ortaya konmaktadır (Tekinalp, s. 158).

Yukarıda verilen bilgiler ışığında somut olay değerlendirildiğinde; İtalyan edebiyatçı.....tarafından yazılan ve orijinali İtalyanca olan "Constantinopoli 1874" adlı eserin, Prof. Dr. tarafından Fransızca tercümesinden "İstanbul 1874" adıyla Türkçeye tercüme edildiği, aynı eserin daha sonra davalı ... Bakkalbaşı (Özdem) tarafından İtalyanca orijinalinden "İstanbul" adıyla Türkçeye tercüme edildiği hususlarında taraflar arasında uyuşmazlık bulunmamaktadır. Somut olayda, İtalyanca kaleme alınmış bir asıl eser ve bu asıl eser sahibinin hususiyetine bağlı olarak birisi Fransızcadan diğeri İtalyancadan olmak üzere, işlenerek ortaya konan iki Türkçe tercüme eser bulunmaktadır. Uyuşmazlık davalı tarafından yapılan tercüme sırasında Prof. Dr. tarafından tercüme edilen işleme eserden intihal yapıp yapılmadığı noktasında toplanmaktadır.

Yerel mahkemece uyuşmazlığın çözümü için bilirkişi incelemesi yoluna gidilmiş ve alınan bilirkişi raporunda, incelenen eserlerdeki bir kısım ifadeler değerlendirilerek "her iki eserin kelime hazinesi ve üslup farkının intihale mahal vermeyeceği" yönünde genel ifadelerle görüş belirtilmiştir. Ancak davacı tarafından iki eserin bazı bölümlerine ilişkin karşılaştırılmalı çeviriler intihal iddiasına delil olarak sunulmasına rağmen hükme esas alınan bilirkişi raporunda bu çeviriler hakkında bir inceleme yapılmamış, davacı vekilinin bu hususa yönelik itirazları da mahkemece değerlendirilmemiştir.

Oysa intihal iddiası araştırılırken yukarıda açıklandığı üzere eser sahiplerinin hususiyetleri dikkate alınarak eserler arasındaki farklılıklar ve benzerlikler belirtilmeli, eserler arasında benzerlik varsa benzerliklerin neden kaynaklandığı ve ilk eser sahibinin hususiyetinin sonraki esere aynen geçirilip geçirilmediği açıklanmalı, tespit edilen benzerliğin FSEK'nin 35. maddesinde belirlenen iktibas serbestisi veya esinlenme kapsamında kalıp kalmadığı incelenmeli ve nihayetinde intihal yapıp yapılmadığı hususu tüm deliller değerlendirilerek kuşkuya yer bırakmayacak şekilde tespit edilmelidir.

Hemen belirtmek gerekir ki, Hukuk Muhakemeleri Kanununun (HMK) 282. maddesi gereğince, hâkim, bilirkişinin oy ve görüşünü diğer delillerle birlikte serbestçe değerlendirir. Bu düzenleme, bilirkişinin belirteceği oy ve görüşün bir takdiri delil niteliği taşıdığına işaret etmekte olup, hâkim bilirkişi raporunu yeter derecede kanaat verici bulmaz ise rapordaki eksiklik yahut belirsizliğin tamamlanması veya açıklığa kavuşturulması için bilirkişiden ek rapor isteyebileceği (HMK m. 281/2) gibi gerçeğin ortaya çıkması için gerekli görürse, yeni görevlendireceği bilirkişi aracılığıyla tekrar inceleme de yaptırabilir (HMK m. 281/2).

Hâl böyle olunca, yerel mahkemece, intihal değerlendirmesinin hukuki nitelikte bir değerlendirme olduğu ve 6754 sayılı Bilirkişilik Kanununun 3. maddesinin üçüncü bendinde belirtilen "Genel bilgi veya tecrübeyle ya da hâkimlik mesleğinin gerektirdiği hukuki bilgiyle çözümlenmesi mümkün olan konularda bilirkişiye başvurulamaz" ilkesi de gözetilmek suretiyle tarafların iddia ve savunmaları ile davacının bilirkişi raporuna itirazlarında ileri sürdüğü, intihal iddiasına ilişkin dava dilekçesine ekli metinlerin karşılaştırılarak incelenmesi gerekmektedir. Bu durumda dava konusu eserde detaylı olarak intihal iddiasının araştırılması için İtalyan Dili ve Edebiyatı alanında uzman ve Türk Dili ve Edebiyatı alanında uzman bilirkişilerden oluşan heyetinin görüşüne başvurulacak sonucuna göre karar verilmelidir.

O hâlde direnme kararının Özel Dairenin bozma kararında ve yukarıda belirtilen ilave gerekçe ve nedenlerle bozulmasına karar vermek gerekmiştir.

SONUÇ: Davacı vekilinin temyiz itirazlarının kabulü ile direnme kararının Özel Daire bozma kararında gösterilen ve yukarıda belirtilen ilave gerekçe ve nedenlerden dolayı 6100 sayılı Hukuk Muhakemeleri Kanununun Geçici 3. maddesine göre uygulanmakta olan 1086 sayılı Hukuk Usulü Muhakemeleri Kanununun 429. maddesi gereğince BOZULMASINA, istek hâlinde temyiz peşin harcının yatırana iadesine, aynı Kanunun 440. maddesine göre kararın tebliğinden itibaren on beş gün içerisinde karar düzeltme yolu açık olmak üzere 07.02.2019 tarihinde oy birliği ile karar verildi.

T.C.
YARGITAY
HUKUK GENEL KURULU

Esas : 2017/71
Karar : 2020/483
Tarih : 30.06.2020

MAHKEMESİ :Asliye Hukuk Mahkemesi (Fik. ve Sın. Hak. Huk Mah. Sıfatıyla)

Taraflar arasındaki "esere tecavüzün tespiti ve ref'i" davasından dolayı yapılan yargılama sonunda, Alanya 3. Asliye Hukuk Mahkemesince (Fikrî ve Sinaî Haklar Hukuk Mahkemesi Sıfatıyla) verilen davanın kabulüne ilişkin karar, davalı vekili tarafından temyiz edilmesi üzerine Yargıtay 11. Hukuk Dairesince yapılan inceleme sonunda bozulmuş, Mahkemece Özel Daire bozma kararına karşı direnilmiştir.

Direnme kararı davalı vekili tarafından temyiz edilmiştir.

Hukuk Genel Kurulunca dosyadaki belgeler incelendikten sonra gereği görüldü:

I. YARGILAMA SÜRECİ

Davacı İstemi:

Davacı vekili 03.08.2007 tarihli dava dilekçesinde; müvekkillerinin hak sahibi olduğu ve Burak Kut adlı sanatçının icra ettiği "Sonu Geldi" adlı müzik eserinin izinsiz olarak davalının işlettiği otelde umuma iletildiğinin mahkeme kanalıyla tespit edildiğini, bu eylemin 5846 sayılı Fikir ve Sanat Eserleri Kanunu'nun (FSEK) 24, 80 ve 41. maddelerini ihlal ettiğini, müvekkilinin söz konusu eser üzerinde FSEK'in 80/1-b maddesi gereğince hak sahibi olduğunu ileri sürerek fazlaya ilişkin hakları saklı kalmak kaydıyla davalının tecavüzünün tespitine, tecavüzünün ref'ine ve FSEK'in 68. maddesi gereğince şimdilik 1.000,00TL maddi tazminatın haksız fiil tarihinden itibaren işleyecek reeskont faiziyle birlikte davalıdan tahsiline ve kararın ilanına karar verilmesini talep etmiş, yargılama sırasında maddi tazminat talebini 25.697,25TL olarak ıslah etmiştir.

Davalı Cevabı:

Davalı vekili 03.06.2008 tarihli cevap dilekçesinde; müvekkilinin hiçbir dönemde lisansa konu bir müzik eserini işletmede kullanmadığını, aynı konu ile ilgili olarak Alanya 3. Asliye Ceza Mahkemesinin 22.05.2007 tarihli ve 2004/576 E., 2007/498 K. sayılı kararı ile müvekkili şirket yetkilileri hakkında beraat kararı verildiğini savunarak davanın reddine karar verilmesini istemiştir.

İlk Derece Mahkemesi Kararı:

Alanya 3. Asliye Hukuk Mahkemesinin (Fikrî ve Sinaî Haklar Hukuk Mahkemesi Sıfatıyla) 23.02.2012 tarihli ve 2007/285 E, 2012/106 K. sayılı kararı ile; davacının dava konusu eser üzerinde mali hakları takip ve tahsil yetkilerinin bulunduğu, davaya konu müzik eseri her ne kadar radyo ile dinletiliyor ise de bu dinletinin teknik vasıtalarla işletmenin tamamında umuma iletildiği, bu şekildeki yayının vasıtalı umuma iletim olduğu ve davalının söz konusu eyleminin davacının mali haklarını ihlal ettiği, davacı meslek birliğinin tarifesi gözetilerek FSEK'in 68. maddesi gereğince üç kat tazminatın 25.697,25TL olarak tespit edildiği gerekçesiyle davanın kabulü ile tecavüzün tespitine ve ref'ine; 25.697,25TL tazminatın 31.12.2003 tarihinden itibaren işleyecek faizi ile birlikte davalıdan tahsiline ve kararın ilanına karar verilmiştir.

Özel Daire Bozma Kararı:

Alanya 3. Asliye Hukuk Mahkemesinin (Fikrî ve Sinaî Haklar Hukuk Mahkemesi Sıfatıyla) yukarıda belirtilen kararına karşı süresi içinde davalı vekili temyiz isteminde bulunmuştur.

Yargıtay 11. Hukuk Dairesinin 05.12.2013 tarihli ve 2012/6301 E, 2013/22126 K. sayılı kararı ile; davalı vekilinin sair temyiz itirazlarının reddine karar verildikten sonra, "...2- Dava, davacının FSEK kapsamında hak sahibi olduğu eserlerin davalıya ait otelde izinsiz ve bedeli ödenmeden kullanılması suretiyle meydana gelen tecavüzün tespiti ref'i ile tazminat ve ilan istemlerine ilişkindir. Davanın dayanağını teşkil eden tespit dosyasından, davalının işlettiği otelde davacının mali haklarını devraldığı Universal Müzik Yapım Org. San. ve Tic. A.Ş. unvanlı fonogram yapımcısının üzerinde hak sahibi olduğu eserin çalındığı anlaşılmıştır. Bu durumda, davalının mali haklara tecavüz eylemi nedeniyle 5846 sayılı FSEK 68. maddesi uyarınca istenilen telif bedelinden doğan zararın hesabında, eseri izinsiz ve haksız olarak yayınlanan fonogram yapımcısı yönünden aynı Kanun'un 80, 52 ve 68. maddeleri ile 76/son maddesine göre söz konusu fonogram yapımcısının üzerinde hak sahibi olup, davacı meslek birliğine mali haklarını takip yetkisi verdiği tüm eserlerinin haksız kullanıldığına dair aksi kanıtlanamayan karinenin gerçekleştiği dikkate alınarak, anılan fonogram yapımcısına ait eserlere ilişkin olarak davacı meslek birliği ile davalı arasında bir sözleşme yapılmış olsaydı ödenmesi gereken telif bedeli esas alınarak FSEK 68. maddesi uyarınca belirlenecek tazminata hükmedilmesi gerekirken, yazılı şekilde sadece eseri izinsiz olarak yayınlanan fonogram yapımcısı yönünden değil de davacı meslek birliğinin üyesi olan tüm fonogram yapımcılarının eserlerini kapsayacak şekilde ve meslek birliği tarifesi dikkate alınarak tazminata hükmedilmesi doğru görülmeyip, kararın bu nedenle davalı yararına bozulması gerekmiştir.

Öte yandan, FSEK 68. maddesine dayalı olarak açılan işbu davada taraflar arasında farazi bir sözleşme ilişkisi kurulduğu kabul edilmiş olduğundan tecavüz hallerinde uygulanacak olan ilan hükmünün somut olayda uygulanmasına karar verilmesi yerinde olmadığından kararın ilanına ilişkin hükmün de bozulması gerekmiştir..." gerekçesi ile karar bozulmuştur.

Direnme Kararı:

Alanya 3. Asliye Hukuk Mahkemesinin (Fikrî ve Sinaî Haklar Hukuk Mahkemesi Sıfatıyla) 02.12.2014 tarihli ve 2014/423 E., 2014/803 K. sayılı kararı ile; davacının haklarını devraldığı diğer tüm eserlerin dinletildiği şeklinde bir vakıayı kanıtlamakla yükümlendirilmesinin FSEK'in 76/2 maddesine aykırı olduğu gibi hayatın olağan akışına ve hakkaniyete de aykırı olacağı, tespit anında izinsiz yayın yapan işyerinin yayını o anda durdurmasının kaçınılmaz bir şey olduğu, davacı meslek birliğinin üyesi olan tüm fonogram yapımcılarının eserlerinin izinsiz çalınıp çalınmadığını tespit etmesi için ayrı ayrı işlem yapmasının meslek birliğine katlanılması mümkün olmayan mesai ve maliyet yüklemek anlamına geleceği, bu nedenle davalının bir eseri izinsiz olarak yayınlamasının başka fonogram yapımcılarına ait başka eserleri de izinsiz yayınladığı yönünde karine teşkil ettiği, FSEK'in 68. maddesi gereğince tazminata karar verilmesiyle taraflar arasında kurulan farazi sözleşme ilişkisinin davalının davaya konu eylemlerini yasal hâle getirmeyeceği, bu nedenle bu tür tecavüz hâlleri için ilan yapılmasına karar verilmesi gerektiği gerekçesiyle direnme kararı verilmiştir.

Direnme Kararının Temyizi:

Direnme kararı süresi içinde davalı vekili tarafından temyiz edilmiştir.

II. UYUŞMAZLIK

Direnme yoluyla Hukuk Genel Kurulu önüne gelen uyuşmazlık; müzik eserlerinin umuma açık mahallerde izinsiz olarak kullanılması hâlinde davacı meslek birliğinin FSEK'in 68. maddesi kapsamında talep ettiği bedelin hesaplanmasında sadece kullanıldığı kanıtlanan eserin fonogram yapımcısı ile sözleşme yapılsaydı ödenmesi gereken bedelin mi yoksa meslek birliğinin takip yetkisine sahip olduğu tüm eserlere ilişkin

tarifede belirlenen bedelin mi esas alınacağı ve FSEK'in 68. maddesi gereğince bedele karar verilmesi durumunda somut olayda hükmün ilanının gerekip gerekmediği noktalarında toplanmaktadır.

III. GEREKÇE

Dava, esere tecavüz nedeniyle tecavüzün tespiti, ref'i ve Fikir ve Sanat Eserleri Kanunu (FSEK)'in 68. maddesi gereğince bedel ile hükmün ilanı istemlerine ilişkindir.

Bilgi toplumu olarak adlandırılan günümüz toplumunda bilgi ve fikrî emek özel bir önem kazanmıştır. Bu önemine binaen kanun koyucu da fikrî emek ürünlerini korumak için genel hukuki düzenlemeden ayrı olarak ve ayrıntılı düzenlemeler yapma ihtiyacı hissetmiştir. FSEK'te eseri ve eser sahibini tanımlayan kanun koyucu, eser sahibinin haklarını da manevi ve mali haklar olarak ikiye ayırmıştır. Oysa gerçekte eser üzerindeki mali ve manevi haklar birbirinden kolayca ayırlamayan, eser sahipliğinden kaynaklanan bir tek mutlak hakkın (telif hakkının) sağladığı çeşitli yetkililerdir (Ateş, Mustafa: Fikir ve Sanat Eserleri Üzerindeki Hakların Kapsamı ve Sınırlandırılması, Ankara, 2003, s. 93.).

Eser sahibinin mali hakları sınırlı sayı ile belirlenmiştir. Mali haklar eserden, ekonomik olarak yararlanma ve bunun şeklini tayin etme olanağını münhasıran eserin sahibine tanır ve ona eserden üçüncü kişilerin bu tarzda yararlanmalarına engel olma yetkilerini verir. Bu kapsamda eser sahibinin mali hakları, işleme hakkı (m. 21); çoğaltma hakkı (m. 22), yayma hakkı (m. 23), temsil hakkı (m. 24), işaret, ses ve/veya görüntü nakline yarayan araçlarla umuma iletim hakkı (m. 25), pay ve takip hakkından (m. 45) ibarettir.

Uyuşmazlığın çözümü için öncelikle FSEK'in 25. maddesinde düzenlenen "umuma iletim hakkı" konusunda kısa bir açıklama yapılmalıdır.

FSEK'in 25. maddesine göre; bir eserin aslının veya çoğaltılmış nüshalarının, radyo-televizyon, uydu ve kablo gibi telli veya telsiz yayın yapan kuruluşlar vasıtasıyla veya dijital iletim de dâhil olmak üzere işaret ses veya görüntü nakline yarayan araçlarla yayınlanması ve yayınlanan eserlerin kuruluşların yayınından alınarak başka yayın kuruluşları tarafından yeniden yayınlanması suretiyle umuma iletilmesi, eserinin aslı ya da çoğaltılmış nüshalarının telli veya telsiz araçlarla satışı veya diğer biçimlerde umuma dağıtılması veya sunulması ve gerçek kişilerin seçtikleri yer ve zamanda esere erişimi sağlamak suretiyle umuma iletimine izin vermek veya yasaklamak hakkı münhasıran eser sahibine aittir.

Bununla birlikte umuma iletim hakkı FSEK tarafından eser sahipleri dışında FSEK'in 80/1 maddesi gereğince bağlantılı hak sahipleri olarak tanımlanan ve bir eseri sahibinin izniyle özgün bir biçimde yorumlayan icracı sanatçılara (m. 80/1, 1, A, 2), bir icra ürünü olan veya sair sesleri ilk defa tespit eden fonogram yapımcılarına (m. 80/1, 1, B), gerçekleştirdikleri yayınları üzerinde radyo-televizyon kuruluşlarına (m. 80/1, 1, C), filmlerin ilk tespitini gerçekleştiren film yapımcılarına da (m. 80/1, 2) tanınmıştır.

Bu noktada belirtmek gerekir ki; eser, icra, fonogram, yapım ve yayınlarını kullanacak veya iletimini yapacak, girişi ücretli veya ücretsiz umuma açık mal sahipleri, kullanımdan veya iletimden evvel hak sahipleri ile FSEK'in 52. maddesine uygun bir sözleşme yapmak zorundadır. Hak sahiplerinin meslek birliğine üye olmaları hâlinde, umuma açık mahalleri işleten gerçek veya tüzel kişiler gerekli izni, sadece hak sahiplerinden değil ayrıca meslek birliğinden de alabilirler.

Nitekim müzik eserlerinin umuma açık mahallerde kullanımını düzenleyen "Umuma Açık Mahallerde Eser, İcra, Fonogram, Yapım ve Yayınların Kullanılması ve/veya Dinletilmesine İlişkin Esaslar" kenar başlıklı FSEK'in 41/1 maddesinde girişi ücretli veya ücretsiz umuma açık mahallerde eser, icra, fonogram, yapım ve yayınların kullanım ve/veya iletimine ilişkin hak sahiplerinden veya üyesi oldukları meslek birliklerinden izin alınması gerektiğine dair özel düzenleme getirilmiştir. Bu düzenlemeden de açıkça anlaşılmaktadır ki fonogram yapımcılarının hak sahibi olduğu müzik eserlerinin umuma açık mahallerde FSEK'in 25. maddesi gereğince kamuya iletimi, o yapımcıdan veya meslek birliğine üye olması hâlinde yetki

belgesinde belirtildiği yetkiler çerçevesinde meslek birliğinin yazılı izni olmadan diğer gerçek ve tüzel kişiler tarafından yapılamaz.

FSEK'in 41. maddesinde "umuma açık mahal" ifadesi ile eser, icra, fonogram ve yapım ve yayınları kullanan veya ileten girişi ücretli veya ücretsiz herkesin girip çıkabileceği halka açık yerler kastedilmektedir. Bu cümleden olmak üzere otel, tatil köyü, motel, pansiyon gibi konaklama tesisleri; lokanta, restoran, kafe, eğlence yeri, gece kulübü, spor merkezleri, alışveriş merkezi, sinema ve gösteri yerleri gibi yerler kamuya açık mahallerdir. Umuma açık mahallerde kullanılan eser ve icra yayınının herhangi bir başka bir yere nakli de hüküm kapsamındadır. Örneğin otelin restoranında canlı biçimde icra olunan musiki eserine ilişkin seslerin kablo veya teknik bir iletimle otelin odalarına veya başka yerlerine nakli için hak sahiplerinden veya meslek birliklerinden izin alınmalıdır.

FSEK'in 76. maddesi bu Kanun'da belirtilen hukuki ilişkilerden kaynaklanan davalarda görevli mahkemeye ve bu mahkemelerde görülecek davalarda uygulanacak ispat usulüne ilişkin düzenlemeler içermektedir. FSEK'in 76/2 maddesinde "Bu Kanun kapsamında açılacak hukuk davalarında mahkeme, davacının iddianın doğruluğu hakkında kuvvetli kanaat oluşturmaya yeter miktar delil sunması hâlinde korunmakta olan eserler, fonogramlar, icralar, filmler ve yayınları kullananların, bu Kanunda öngörülen izin ve yetkileri aldıklarına dair belgeleri veya tüm yararlanılan eser, fonogram, icra, film ve yayınların listelerini sunmasını isteyebilir. Belirtilen belge veya listelerin sunulmaması tüm eser, fonogram, icra, film ve yayınların haksız kullanılmakta olduğuna karine teşkil eder." hükmü yer almaktadır. FSEK'in 76/2 maddesinde getirilen bu karine ile davacının gerçekten hak sahipliğini ispatladığı eserlere ilişkin olarak tecavüzün varlığı açısından sübjektif ispat yükü tersine çevrilmektedir. Buna göre mahkemece; korunmakta olan eserler, fonogramlar, icralar, filmler ve yayınları kullanmak için gereken izin ve yetkilerin alındığına dair belgeleri veya tüm yararlanılan eser, fonogram, icra, film ve yayınların listelerinin dosyasına ibraz edilmesi istendiği halde ibraz etmeyen davalının artık eser, fonogram, icra, film ve yayınları haksız olarak kullanmadığını genel ispat vasıtaları ile kendisinin ispat etmesi gerekmektedir.

Bu noktada hemen belirtmek gerekir ki; umuma açık mahalleri işletenler, hak sahibi yapımcıdan izin almaksızın o yapımcıya ait fonogramları kullanması eser sahibinin, icracı sanatçının ve fonogram yapımcısının mali haklarına tecavüz niteliğindedir. Kullanımın veya iletimin doğrudan kaset, CD, DVD veya benzeri materyallerdeki kayıtlarından veya yayın kuruluşlarının yayınlarından yararlanmak veya internet üzerinden alınan iletim yoluyla gerçekleştirilmesi arasında bir fark yoktur. Bu durumda mali veya manevi hakları tecavüze uğrayan kimse, mütecavize karşı, hâl ve şartlara göre tecavüzün ref'i veya men'i yahut tazminat davası açabilir. Bu davalardan biri olan tecavüzün ref'i davası, Türk Medeni Kanunu'nun (TMK) 25. ve 983. maddeleri doğrultusunda bir düzenleme olup, FSEK'in 66, 67 ve 68. maddelerinde ayrıntılı olarak belirtilmiştir. Tecavüzün ref'i davası ile mevcut bir tecavüzün ortadan kaldırılması ve sonuçlarının giderilmesi amaçlanmaktadır (Öztaş, Fırat: Fikir ve Sanat Eserleri Hukuku, Ankara, 2008, s. 633.).

FSEK'de düzenlenen ref davası, sadece tecavüzün giderilmesini değil, aynı zamanda tekrarlanmasını önleyecek tedbirlerin alınmasını ve hatta mali haklara tecavüz hâlinde hak sahibine ödenen bir çeşit para cezası taleplerini de kapsamaktadır (Tekinalp, Ünal: Fikri Mülkiyet Hukuku, İstanbul 2012, s. 311.). Gerçekten FSEK'in 68. maddesinde düzenlenen mali haklara tecavüz hâlinde hak sahibine "bedelin üç kat fazlasının" ödenmesine karar verilmesi, mütecavizi caydırmaya yönelik kanuni bir ceza hükmündedir. Ancak buradaki "ceza" ile kastedilen Ceza Hukuku'ndaki veya 6098 sayılı Türk Borçlar Kanunu'nun (TBK) 179. maddesi (818 sayılı Borçlar Kanunu'nun (BK) 158. maddesi) anlamında bir ceza olmayıp, tamamen bir özel hukuk cezasıdır, diğer bir deyişle "medeni ceza"dır (Öztaş, s. 649.). Bu itibarla FSEK'in 68. maddesi gereğince mütecavize bedelin üç katı "medeni ceza" ödetilerek hem mütecavizin haksız davranışlarının sonuçlarına katlanması hedeflenmekte, hem de tecavüzün izlerinin tamamen silinmesi sağlanmaktadır (Tekinalp, s. 319.).

Ayrıca FSEK'in 68. maddesinde düzenlenen "bedelin üç kat fazlası" ile hak sahibini, zararını ispat külfetinden kurtarmak ve böylece ispat edilemeyen zararın hak sahibinin sırtında kalmasına engel olunmak istenmektedir (Yargıtay Hukuk Genel Kurulunun 20.03.2002 tarihli ve 2002/11-176 E., 2002/214 K sayılı kararı).

Mali haklara tecavüz hâlinde ref yöntemlerini belirleyen ve özel bir hüküm olan FSEK'in 68. maddesi gereğince açılacak "bedel" davası kusurlu davranış unsuru aranmadan açılan bir dava olup, haksız fiil sebebiyle açılan tazminat davalarıyla karıştırılmamalıdır. Zira mali haklara tecavüz hâlinde kusurlu davranış unsuruna bağlı olarak ve haksız fiile ilişkin hükümler çerçevesinde açılacak maddi tazminat davası FSEK'in 70/2 maddesinde düzenlenmiştir. FSEK'in 68. maddesine dayanılarak açılan bir davada ayrıca FSEK'in 70/2 maddesi gereğince maddi tazminat talep edilmesi mümkün değildir (Özta, s. 650.). Çünkü FSEK'in 68/1 maddesi gereğince bedelinin üç katına hükmedilmesiyle hak sahibinin zararı rahatlıkla karşılanacaktır. Ancak FSEK'in 68/1 maddesi gereğince hükmedilen "medeni ceza" niteliğindeki bedel hak sahibinin zararının altında kalıyorsa, mütecavizin kusurunun ispat edilmesi şartıyla FSEK'in 70/2 maddesi gereğince maddi tazminat talebinde bulunulmasının önünde engel yoktur (Özta, s. 650.).

FSEK'in 68/1 maddesi "Eseri, icrayı, fonogramı veya yapımları hak sahiplerinden bu Kanuna uygun yazılı izni almadan, işleyen, çoğaltan, çoğaltılmış nüshaları yayan, temsil eden veya her türlü işaret, ses veya görüntü nakline yarayan araçlarla umuma iletenlerden, izni alınmamış hak sahipleri sözleşme yapılmış olması hâlinde isteyebileceği bedelin veya bu Kanun hükümleri uyarınca tespit edilecek rayiç bedelin en çok üç kat fazlasını isteyebilir." hükmünü haizdir. Buna göre, hak sahibi, mali haklarının ihlali durumunda, özel bir tecavüzün ref'i yöntemi olarak "bu hakların bir sözleşme ile kullanılması hâlinde isteyebileceği bedelin" veya "bu Kanun hükümleri uyarınca tespit edilecek rayiç bedelin" en çok üç kat fazlasını isteyebilecektir.

Buradan FSEK'in 68/1 maddesi gereğince belirlenecek bedelin, farazi bir bedel olduğu ve bu bedelin belirlenmesi bakımından da iki yöntemin benimsendiği, sadece tecavüzün haksız fiil olduğu varsayımından hareket edilmediği anlaşılmaktadır. Bu yöntemlerden birincisi, bedelin "hak sahipleri ile sözleşme yapılmış olması hâlinde isteyebileceği bedele" göre belirlenmesi, ikincisi ise "bu Kanun hükümleri uyarınca tespit edilecek rayiç bedele" göre belirlenmesidir. Bu yöntemlerin uygulanma alanları farklı olduğu için iki yöntem arasında bir öncelik, sonralık veya alternatif olma ilişkisi de mevcut değildir.

FSEK'in 68/1 maddesi gereğince farazi bedele esas alınacak tutarın "hak sahipleri ile sözleşme yapılmış olması hâlinde isteyebileceği bedele" göre tespit edilmesinde, tecavüze konu mali hakkın, hak sahibinin rızası ile bir sözleşme çerçevesinde kullanılmış olması varsayımında ödenecek bedel ne olaksa farazi bedel de bunun üzerinden hesaplanacaktır.

Hak sahibinin tecavüzün ref'i kapsamında FSEK'in 68/1 maddesi gereğince bedel ödenmesini tercih ettiği takdirde sadece tecavüze konu mali hak kullanımları için mütecaviz ile farazi bir sözleşme yapılma iradesini açıkladığı, bu talebin kabul edilmesi hâlinde ise sadece tecavüze konu mali hak kullanımları için farazi sözleşme ilişkisinin kurulduğu kabul edilmelidir (Arslanlı, Halil: Fikrî Hukuk Dersleri II, İstanbul, 1954, s. 218; Kılıçoğlu, Ahmet: Fikrî Hakların İhlalinde Hukuksal Koruma Yolları, TBB Dergisi, S. 54, 2004, s. 72; Yavuz, Levent/Alica, Türkey/Merdivan, Fethi: Fikir ve Sanat Eserleri Kanunu Yorumu C. II, Ankara, 2015, s. 2080; Tekinalp, s. 319; Özta, s. 647.). Bunun sonucu olarak mütecavizin dava konusu mali hak kullanımları farazi sözleşme kapsamında yasal kullanımlar hâline dönüşecek ve hak sahibi FSEK'in 68/1 maddesi gereğince belirlenen bedelin kapsadığı kullanımların ref'ini isteyemeyecektir (Yavuz/Alica/Merdivan, s. 2080). Başka bir deyişle FSEK'in 68. maddesi gereğince bedel veya bunun en çok üç katını talep eden hak sahibi, tecavüz tarihine kadar, tecavüz konusuyla ilgili, çoğaltılmış ya da dağıtılmış olan eserin toplatılması, imha edilmesi gibi diğer ref taleplerinde bulunması düşünülemez (Kılıçoğlu, s. 72.). Zira burada tecavüzün, hak sahibinin talebi doğrultusunda farazi sözleşme ile ref'ine

karar verilmektedir. Başka bir deyişle hak sahibi tarafından FSEK'in 68. maddesi gereğince bedel veya bunun en çok üç katının talep edilmesi, mütecevizin mali haklara tecavüzüne sonradan hak sahibi tarafından icazet verilmesi ve farazi olarak sözleşmesel temele oturtulması suretiyle yapılan kendine özgü bir ref yöntemidir. Esasen bu husus FSEK'in 68/6 maddesinde, "Bedel talebinde bulunan kişi, tecavüz edene karşı onunla bir sözleşme yapmış olması halinde haiz olabileceği bütün hak ve yetkileri ileri sürebilir." şeklinde ifade edilmiştir. Bu itibarla hak sahibi, örneğin dava tarihi öncesine ilişkin tecavüz oluşturan ve dolaşımdaki nüshalarının toplanması veya imhası suretiyle tecavüzün ref edilmesini istiyor ise FSEK'in 68/1 maddesi gereğince bedel ödenmesini değil, FSEK'in 70/2 maddesi gereğince tazminat veya 70/3 maddesi gereğince mütecevizin elde ettiği kârı talep etmelidir.

FSEK'in 68/1 maddesi gereğince farazi bedel talep edilmesinin bir başka sonucu da zamanaşımı noktasında ortaya çıkmaktadır. FSEK'in 68/1 maddesi gereğince farazi bedel talep edildiğinde taraflar arasında farazi sözleşme ilişkisi kurulduğu için zamanaşımı süresinin de sözleşme zamanaşımı süresine tabi olduğu kabul edilmelidir. Başka bir deyişle bu durumda zamanaşımı süresi 6098 sayılı Türk Borçlar Kanunu (TBK)'nun 147. (818 sayılı Borçlar Kanunu (BK)'nun 125.) maddesi gereğince 10 yıldır.

Hemen belirtmelidir ki, farazi sözleşme, bedeli ödenen mali hak kullanımları dışında, mütecevizin eylemini tümüyle hukuka uygun hâle getirmeyeceği gibi, bu bedel kapsamına girmeyen dava tarihinden sonra devam eden ya da etmesi muhtemel ihlalleri de yasal hâle getirmeyecektir. Zira farazi sözleşme gereğince yasal hâle gelen kullanım, dava konusu olan ve dava tarihinden önceki mali haklar ile sınırlıdır. Manevi haklara yönelik ihlaller farazi sözleşme kapsamında yasal hâle dönüşmez. Dolayısıyla FSEK'in 67. maddesi çerçevesinde hak sahibinin manevi haklarına yönelik tecavüzün ref'i talebi mali haklardan bağımsız olarak değerlendirilmelidir (Yavuz/Alıca/Merdivan, s. 2080.).

Yapılan açıklamalar ışığında somut olay değerlendirildiğinde; davacı meslek birliğinin mali haklarını kullanma konusunda yetki aldığı yapımçı Universal Müzik Yapım Org. San. ve Tic. A.Ş.'ye ait Burak Kut adlı sanatçının icra ettiği "Sonu Geldi" adlı müzik eserinin davalıya ait umuma açık mahalde (otelde) izinsiz olarak dinletirildiği tespit edilmiştir. Mahkemece, FSEK'in 76/2 maddesine yanlış anlam verilerek davacı meslek birliğinin yetki aldığı tüm fonogram yapımcılarının eserlerinin umuma açık mahalde izinsiz dinletilmiş gibi meslek birliğinin FSEK'in 42/A maddesi gereğince 2003 yılı için belirlediği ücret tarifesi üzerinden FSEK'in 68/1 maddesi gereğince ücret tarifesinin üç katına hükmedilmiştir. Oysa FSEK'in 76/2 maddesi gereğince davacının sunduğu deliller meslek birliğine kayıtlı tüm yapımcılara ait fonogramların kullanıldığına değil, sadece tespitte konu fonogram yapımcısının birliğe takip yetkisi verdiği tüm fonogramların kullanıldığına karine oluşturmaktadır. Zira davalıya ait işyerinde sadece bir yapımcıya ait eserin çalındığının tespit edilmesi karşısında bir işletmenin davacı meslek birliğine yetki veren tüm yapımcılara ait fonogramları kendisine ait umuma açık mahalde kullanmış olması genel hayat tecrübelerine ve hakkaniyete de aykırı olacaktır.

Ayrıca ihlale konu müzik eserinin, eser sahiplerinin ayrı bir meslek birliğine, icracı sanatçının ayrı bir meslek birliğine ve fonogram yapımcısının ayrı bir meslek birliğine yetki vermesi ve bu meslek birliklerinin hepsinin ayrı ayrı dava açması durumunda tarifelerin baz alınarak FSEK'in 68/1 maddesi gereğince bedele hükmedilmesi hâlinde, davalının tüm eser sahiplerinin, tüm icracı sanatçıların ve tüm fonogram yapımcılarının eserlerini umuma açık mahalde kullanmış gibi bir sonuç ortaya çıkacaktır ki bu hususun hakkaniyet aykırı olduğu aşîkardır.

O hâlde mahkemece davalı tarafın fiilen 2003 yılında gerçekleştirdiği tespit edilen tecavüz eylemi nedeniyle FSEK'in 68/1 maddesi gereğince istenilen farazi bedelin hesabında, fonogramları izinsiz olarak umuma iletilen yapımçı Universal Müzik Yapım Org. San. ve Tic. A.Ş. yönünden aynı Kanun'un 80, 52 ve 68. maddeleri ile 76/2 maddesine göre, sadece bu fonogram yapımcısının ihlalin tespit edildiği tarihe denk gelen bir yıllık dönem hesabıyla davalı ile umuma açık mahallin özelliği, konumu, coğrafi bölgesi de

dikkate alınarak sözleşme yapması hâlinde talep edebileceği farazi sözleşme bedelinin tespit ettirilerek, bu bedel üzerinden davacı meslek birliğinin üyesini temsilen FSEK'in 68/1 maddesi gereğince en çok üç katını talep edebileceği dikkate alınarak hüküm kurulmalıdır.

Bununla birlikte mahkemece, FSEK'in 68/1 maddesi gereğince bedele hükmedilmesi karşısında taraflar arasında farazi sözleşme ilişkisinin kurulduğu kabul edilmesine rağmen hükmün ilanına karar verilmiştir. Ayrıca taraflar arasında farazi sözleşmesi ilişkisinin kurulduğu, Özel Dairenin davalının zamanaşımına ilişkin temyiz itirazlarının reddine dair birinci bendinde de belirtilmiştir. "Hükmün İlanı" başlıklı FSEK'in 78/1 maddesinde "67 nci maddenin ikinci fıkrasında yazılı halden maada, haklı olan taraf, muhik bir sebep veya menfaati varsa, masrafı diğer tarafa ait olmak üzere, kesinleşmiş olan kararın gazete veya buna benzer vasıtalarla tamamen veya hulasa olarak ilan edilmesini talep etmek hakkını haizdir." hükmü yer almaktadır. Buna göre hükmün ilanına karar verilebilmesi için haklı bir sebep veya menfaatin bulunması gerekmektedir. Başka bir deyişle hükmün ilanını talep edenin, hükmün ilan edilmesinde hukuki yararının bulunması lazımdır. Oysa somut olayda yukarıda da bahsedildiği üzere, davacının tecavüzün ref'ini FSEK'in 68/1 maddesi gereğince bedel olarak talep etmesi ve mahkemece buna hükmedilmesi karşısında taraflar arasında sadece tecavüze konu mali hak kullanımları için farazi sözleşme ilişkisi kurulmuştur. Somut olayda davacının tecavüze konu tek mali hakkı, umuma iletim hakkıdır. Davacının bu hakkı yönünden de taraflar arasında farazi sözleşme ilişkisi kurulmuş ve böylece davalı kullanımı yasal hâle dönüşmüştür. Başka bir deyişle davacının umuma iletim hakkı haricinde bir başka mali hakkına (veya manevi hakkına) tecavüz söz konusu olmadığı için hükmün ilanına karar verilmesinin haklı bir sebebi ve tespit tarihinden kararın kesinleşeceği tarihe kadar geçecek süre ile farazi sözleşme ilişkisinin kurulması gözetildiğinde davacının hükmün ilanında menfaati de bulunmamaktadır. Bu itibarla FSEK'in 78/1 maddesi gereğince hükmün ilanına karar verilmesi yerinde değildir.

Hukuk Genel Kurulunda yapılan görüşmeler sırasında; mahkemenin FSEK'in 68/1 maddesi gereğince bedelin hesaplanmasına ilişkin direnme kararının doğru olmadığı, bu hususa yönelik bozma kararının ikinci bendinin isabetli olduğu, ancak FSEK'in 66 vd. maddelerinde düzenlenen tecavüzün ref'i davasının meydana gelmiş bir tecavüzün bütün sonuçlarıyla ortadan kaldırılmasını amaçladığı, FSEK'in 68/1 maddesi gereğince hükmedilecek üç kat bedelin ise tecavüze bağlanan bir sonuç olduğu, bu bedelin istenmesinin taraflar arasında sözleşme ilişkisinin kurulduğu şeklinde yorumlanamayacağı gibi tecavüzün tamamen kaldırılmasının sonucu olan kararın ilanını da engellemeyeceği, zira caydırıcı nitelikte olan üç kat bedel ödemenin bir yükümlülük olduğu nazara alındığında mütecevizin kanunen hak sahibi hâline geldiğini düşünmenin borçlar hukukunun genel ilkelerine aykırı olacağı, bu nedenle mahkemenin hükmün ilanına yönelik direnme kararının uygun olduğu görüşü ileri sürülmüş ise de bu görüş yukarıda açıklanan nedenlerle Kurul çoğunluğunca benimsenmemiştir.

Hâl böyle olunca Hukuk Genel Kurulunca da benimsenen Özel Daire bozma kararına uymak gerekirken, önceki kararda direnilmesi usul ve yasaya aykırıdır. Bu nedenle direnme kararı bozulmalıdır.

IV. SONUÇ:

Açıklanan nedenlerle;

Davalı vekilinin temyiz itirazlarının kabulü ile direnme kararının Özel Daire bozma kararında gösterilen nedenlerden dolayı 6100 sayılı Hukuk Muhakemeleri Kanunu'nun geçici 3. maddesi atfıyla uygulanmakta olan 1086 sayılı Hukuk Usulü Muhakemeleri Kanunu'nun 429. maddesi gereğince FSEK'nin 68/1 maddesi kapsamında bedelin hesaplanması yönünden oy birliği ile hükmün ilanı yönünden ise oy çokluğu ile **BOZULMASINA**,

İstek hâlinde temyiz peşin harcının yatırana geri verilmesine,

Aynı Kanun'un 440. maddesi gereğince kararın tebliğinden itibaren on beş gün içerisinde karar düzeltme yolu açık olmak üzere, 30.06.2020 tarihinde karar verildi.

KARŞI OY

Yerel Mahkeme ile Özel Daire arasında temel uyumsuzluk "esere tecavüz nedeniyle 5846 sayılı Fikri ve Sanat Eserleri Kanunu'nun 66 ncı maddesi uyarınca tecavüzün tespiti ve ref'i ile aynı kanunun 68 nci maddesi gereğince tazminat isteminin, farazi sözleşme ilişkisi kapsamında kalması nedeni ile haksız fiil niteliğinden çıkararak sözleşme ilişkisinin kurulup kurulmadığı ve buna bağlı olarak haksız fiile bağlanan aynı zamanda kararın ilanı isteminde bulunup bulunmayacağına" ilişkindir.

Çoğunluk görüşü ile Özel Dairenin bozma gerekçesi benimsenerek, esere tecavüz nedeni ile tecavüzün refi ile birlikte kanunun 68 nci maddesi uyarınca tazminat isteminde bulunulması hâlinde madde uyarınca farazi sözleşme ilişkisi kurulması nedeni ile haksız fiile bağlı olan kararının ilanının istenemeyeceği" belirtilerek yerel mahkemenin bu konudaki direnme kararı bozulmuştur.

Öncelikle esere tecavüzün refi yanında 68. Madde uyarınca "izni alınmadığından hak sahibi davacının seçenek olarak haksız fiille bağlanan diğer haklar gibi (tespit, refi, maddi ve manevi tazminat gibi) sözleşme yapılmış olması hâlinde isteyebileceği bedelin veya bu Kanun hükümleri uyarınca tespit edilecek rayiç bedelin en çok üç kat fazlasını isteyebileceği" açıktır. Bu konuda bir tartışma bulunmamaktadır. Bu yönde Özel Dairenin iki numaralı bendindeki bozma isabetlidir.

Ancak, çoğunluk görüşüne aşağıda açıklanan gerekçeler ve özellikle 68. Madde kapsamında sözleşme yapılmış gibi sonuç bağlanmasının haksız fiili ortadan kaldırmaması, anılan üç misli tazminatın haksız eyleme bağlanan bir ceza yaptırım niteliğinde olması nedeni ile katılmamıştır. Zira;

Fikri haklara yönelik bir saldırı hâlinde hak sahibi, Fikir ve Sanat Eserleri Kanunu'nda düzenlenen hukuk davalarına başvurmak suretiyle saldırıya karşı korunma ve şayet vuku bulmuşsa ihlalin sonuçları yönünden giderilmesini isteyebileceği gibi, ihlal sebebiyle uğramış olduğu zararın tazmin edilmesini de talep edebilmektedir (Sankaya, Murat, Fikir ve Sanat Eserleri Kanunu'nda DüzenlenenTazminat Talepleri Üzerine İnceleme.TAÜHFD. 2019 1(2). S: 59-90).

Bu taleplerin hukuki normatif düzenlemeleri ise 5846 sayılı Fikir ve Sanat Eserleri Kanunu'nun "Hukuk ve Ceza Davaları" başlığını taşıyan beşinci bölümünde kurallara bağlanmıştır.

- a) 66 ila 68 maddeler arasında düzenlenen tecavüzün ref'i,
- b) 69 ncı madde de düzenlenen tecavüzün men'i (FSEK m. 69) ve
- c) 70 nci madde de düzenlenen tazminat (fiili zarar veya yoksun kalınan kâra ilişkin maddi tazminat ile kişilik haklarının ihlali nedeni ile manevi tazminat) davalarıdır.

Kanunun 70/2 maddesinde düzenlenen maddi tazminat yanında eser sahibine tecavüzün refi ile birlikte 68 nci madde de bu zararına karşılık seçimli 70 nci madde de seçimli olarak "sözleşme yapılmış olması halinde isteyebileceği bedelin veya bu Kanun hükümleri uyarınca tespit edilecek rayiç bedelin en çok üç kat fazlasını" talep etme hakkı tanınmıştır. Kısaca eser sahibine maddi tazminat isteminde seçimli hak olarak 68. Madde ile üç kat bedel oranında isteme ile 70. madde uyarınca zararını veya mahrum olduğu karı isteme hakkı verilmiştir.

Tecavüzün ref'i davası çerçevesinde hak sahibinin üç katı bedel oranında parasal bir talep ileri sürebilmesi, mali hakların eser ile eser sahibi arasındaki ekonomik ilişkiyi ilgilendirmesi ve bu sebeple davanın telif ücretini karşılamaya yönelik olarak düzenlenmesiyle açıklanmaktadır (KILIÇOĞLU Ahmet M.,Sınai Haklarla

Karşılaştırmalı Fikri Haklar, 4. Baskı, Turhan Kitabevi, Ankara, 2018 s: s. 396., YAVUZ Levent / ALICA Türkay / MERDİVAN Fethi, Fikir ve Sanat Eserleri Kanunu Yorumu, C. II, 2. Baskı, Seçkin Yayıncılık, Ankara, 2014. s: 2080). Üç kat bedel istemede 70. Madde deki zarar ve yoksun kalınan kâra ilişkin maddi tazminat aranan kusur ve zarar, 68. Madde deki üç katı bedel de kural olarak aranmaz. Ancak elbette üç katına kadar bedelde hakim bedele hükmederken haksız fiil olması nedeni ile kusuru da dikkate alması gerekir. Zira Anayasa Mahkemesi iptal istemi ile açılan davada iptal istemini reddederken "hükmün hâkimin taleple bağlı olduğuna yahut takdir yetkisini kullanamayacağına ilişkin bir düzenleme içermediğini, istenebilecek bedele üst sınır getirdiğini ve bu sınır içerisinde hâkimin dosya içeriği ve talebi gözeterek takdir yetkisi kullanacağını, eserin bedelini belirleme görevi de hâkime bırakıldığından takdir yetkisinin olmadığından söz edilemeyeceğini" gerekçe olarak belirtmiştir (AYM. T. 28.02.2013 E. 2012/133 K. 2012/33., R.G.: 12.07.2013 T. 28705 S.). Hükmün "üç katına kadar" ibaresi ile üst sınırı belirlediği, hakim daha altında takdirinde yasaya aykırı bir durum olmayacağı açıktır. Yasanın bu kabulü, buradaki üç katı bedelin bir sözleşmeden kaynaklanan alacak olmadığını göstermektedir. Burada kanuni bir ceza öngörüldüğü doktrinde hâkim görüşür (TEKİNALP Ünal, Fikrî Mülkiyet Hukuku, 5. Bası, Vedat Kitapçılık, İstanbul, 2012 s: 53; ÖZTAN Fırat, Fikir ve Sanat Eserleri Hukuku, Turhan Kitabevi, Ankara, 2008. s. 649; BOZBEL Savaş, Fikir ve Sanat Eserleri Hukuku, On İki Levha Yayıncılık, İstanbul, 2012 s. 555; DEMİRBAŞ Ali, Fikir ve Sanat Eserleri Kanunu'nda Eser Sahibinin Mali Haklarına Tecavüz Halinde Hak Sahibine Sağlanan Hukuki Koruma, On İki Levha Yayıncılık, İstanbul, 2015, s. 83, Sarıkaya, s: 71).

Davacının tecavüzün refi ile birlikte 68 nci maddedeki "bedelin en çok üç kat fazlasını" talep ettiği için olup esasen tartışma konusu değildir. Davacının haksız fiilin refine bağlı bu üç katı bedeli istemesi, taraflar arasında farazi olarak sözleşme kurulmasına da neden olur mu? Özel Daire ile çoğunluk görüşünden ayrıldığı nokta bu temeldedir. Esasen sözleşmenin kurulabilmesi için tarafların karşılıklı ve birbirine uygun irade beyanları gereklidir (6098 sayılı TBK Mad. 1) Taraflar arasında bir sözleşmenin kanun tarafından ihdas edilmesi hukuk sistemimize yabancıdır (Sarıkaya, ...e. s: 72). Davacının talebi sözleşme kurulmasına ilişkin olmayıp, yasanın yaptırım olarak seçenek olarak belirlediği bedeli istemesidir. Bu bedeli de sözleşme yapılmış faraziyesine dayandırmıştır. Bu bir sonuçtur, sonuç olan ve farazi sözleşmeye göre belirlenen bedelden yararlanmadır. Bu yararlanma sözleşme kurulduğu anlamına gelmez.

Farazî sözleşme ilişkisinde veya lisans örnekesinde amaç, tazminat miktarının hesaplanmasını, davacının seçimine binaen yeknesak yöntemlere bağlayarak kolaylaştırmaktır. Bu kavramların, taraflar arasında, hem de geleceğe inhisar edecek boyutta, fiilen bir sözleşme kurduğunu sanmak, varsayım ile gerçeği karıştırmaktır (Tüzüner, Özlem, Farazî Sözleşme İlişkisi Hakkında Bir Yargıtay Kararının Tazminat Hukukunun Esasları Çerçevesinde İncelenmesi. Ankara Barosu Dergisi. 2012/2. s:88)

Taraflar arasında bir sözleşme kurulmadığı açıktır; ancak kanun koyucu, böyle bir sözleşme olsaydı yürürlükte olacak hukukî sonuçları, fikri hak ihlali sonrasında üç kata kadar bedel ödenmesi hâlinde de geçerli kılmak gereksinimi duymuştur. Elbette bu sonuçların faraziyeye başvurulmadan düzenlenmesi de mümkündür; fakat faraziyeye başvurulması kanun koyucuya kolaylık sağlamaktadır (Sarıkaya, ...e. s: 72., adı geçen eserden Andreas Von Tuhr /Hans Peter, Allgemeiner Teildes Schweizerischen Obligationenrechts, C. I (mit Supplement), 3. Auflage, Schulthess, Zürich, 1984, s. 165, 166; TOPUZ Gökçen, Medeni Usul Hukukunda Karinelerle İspat, Yetkin Yayınları, Ankara, 2012, s. 63, 64).

Diğer taraftan 68 nci maddenin son fıkrasında yer alan "Bedel talebinde bulunan kişi, tecavüz edene karşı onunla bir sözleşme yapmış olması hâlinde haiz olabileceği bütün hak ve yetkileri ileri sürebilir." düzenlemesi de eser sahibinin bu yetkiyi kullanması halinde sözleşme ilişkisi kurulacağı yorumu da doğru değildir. Bu yetkinin kullanılması fikri hak ihlaline sebebiyet veren eylemi, geçmişe etkili olarak hukuka uygun hâle dönüştürmez. Aksi düşünce eser sahibinin üç kata kadar bedel ödenmesiyle karşılanamayan zararı için kanunun 70 nci uyarınca tazminat isteyebilmesinin hukukî temeli ortadan kaldırır. Oysa hak sahibi, mütecevizin hukuka aykırı fiili sebebiyle FSEK m. 68 çerçevesinde hükümlenen ödemeyle

karşılanamayan zararı için –şartları mevcutsa- tazminat talep edebilir. Nitekim FSEK m. 68/II hükmünde, izinsiz çoğaltılmış kopyalar bakımından hak sahibine tanınan seçimlik hakların mütecavizin hukukî sorumluluğunu ortadan kaldırmayacağı açıkça düzenlenmiş bulunmaktadır (Sarıkaya,...e. 73).

Kanun koyucunun amacının eseri izinsiz yayımlanan ve haksız fiile maruz kalan hak sahibine 68 nci madde uyarınca farazi sözleşme ilişkisi sonucu olarak üç katı bedel talep etme verirken, bir ceza öngörmüştür. Sözleşme ilişkisi kurulmuş olsa idi burada cezadan değil, alacaktan söz etmek gerekirdi. Ancak anılan üç katına kadar bedel üst sınırı belli olan sözleşmeden kaynaklanan bir alacak değildir.

FSEK.'in 66 ve devamındaki madde hükümlerine konu tecavüzün ref'i davası, meydana gelmiş bir tecavüzün bütün sonuçlarıyla ortadan kaldırılmasını amaçlamaktadır. Bu bir haksız fiildir. 68 nci madde de "üç katına kadar bedel" haksız fiile bağlanan bir sonuçtur. Bu bedelin istenmesi sözleşme ilişkisinin kurulduğu şeklinde yorumlanamayacağı gibi haksız fiilin tamamen kaldırılmasının sonucu olan kararın ilanını da engellemez. Zira hak sahibi aynı zamanda tecavüzün refini de istemiştir. Açıklanan nedenlerle yerel mahkemenin bu yönde bozma nedenine direnmesi yerindedir. Sayın çoğunluğun aksi yöndeki bozma gerekçesine katılmamıştır.

T.C.
YARGITAY
CEZA GENEL KURULU

Esas : 2017/788
Karar : 2020/34
Tarih : 28.01.2020

- **YARGITAYDAN, RADYO YAYININI MÜŞTERİLERE DİNLETEN MARKETÇİNİN TELİF KARARI**
- **FİKİR VE SANAT ESERLERİ KANUNU'NA MUHALEFET SUÇUNUN UNSURLARI**
- **SERBEST HAREKETLİ SUÇ**
- **MÜZİK ESERLERİNİN UMUMİ MAHAL SAYILAN YERDE SON TÜKETİCİ KONUMUNDA OLAN MÜŞTERİLERE BİLEREK VE İSTEYEREK VASİTALI TEMSİLİNİN SAĞLANMAMASI**
- **MALİ HAKLARA TECAVÜZ SUÇUNUN MANEVİ UNSURUNUN GERÇEKLEŞMEMESİ**

(5846 s. FSEK m. 1 , 3 , 24 , 33 , 34 , 41 , 52 , 71 , 80)

ÖZET

06.11.2020 tarihinde www.memurlar.net'te "Yargıtaydan, radyo yayınına müşterilere dinleten marketçinin telif kararı" başlığıyla yayınlanan Yargıtay Ceza genel Kurul kararı. Kurul, bir radyo kanalı yayını bilgisayar aracılığıyla işletmenin hoparlör sistemi üzerinden müşterilere dinlettiği için Fikir ve Sanat Eserleri Kanunu'na muhalefet suçundan yargılanan market müdürünün beraatine yapılan itirazı reddetti.

Kararı Veren

Yargıtay Dairesi : 19. Ceza Dairesi

Mahkemesi : BAKIRKÖY 2. Fikrî ve Sınaî Haklar Ceza

Sayısı : 177-983

Katılanlar : Bağlantılı Hak Sahibi Fonogram Yapımcıları Meslek Birliği (MÜ-YAP), Musiki Eseri Sahipleri Meslek Birliği (...), Musiki Eseri Sahipleri Grubu Meslek Birliği (...)

5846 sayılı Fikir ve Sanat Eserleri Kanunu'na muhalefet suçundan sanık ...'in beraatine ilişkin Bakırköy 2. Fikrî ve Sınaî Haklar Ceza Mahkemesince verilen 19.12.2013 tarihli ve 177-983 sayılı hükmün katılanlar vekilleri tarafından temyiz edilmesi üzerine dosyayı inceleyen Yargıtay 19. Ceza Dairesince 20.03.2017 tarih, 33537-2389 sayı ve oy çokluğuyla onanmasına karar verilmiş,

Daire Üyesi İ. Baştürk; "Sayın çoğunluk ile aramızdaki uyumsuzluk; sanığın fiilinin atılı manevi, mali veya bağlantılı haklara tecavüz suçunu oluşturup oluşturmayacağına belirlenmesine ilişkindir.

Bilindiği üzere, eser, icra veya yapımları içeren bir yayının otel, kafe, restoran, eğlence yerleri vb. umuma açık mahallerde izlenmesi veya dinlenmesinin sağlanması suretiyle yeni bir dinleyici veya izleyici kitlesine (yeni bir umuma) sunulması yayın yönünden 'doğrudan temsil' olmasına karşın; yayın içeriğinde yer alan eser veya icra yönünden 'vasıtalı temsil' niteliğindedir.

Doğrudan temsil ve vasıtalı temsil hakkı 5846 sayılı Fikir ve Sanat Eserleri Kanunu'nun (FSEK) sırasıyla 24/1. ve 24/2. maddesinde eser sahibinin mali hakları arasında güvenceye alınmıştır. Bu düzenlemeye göre;

FSEK madde 24: 'Bir eserden, (...) doğrudan doğruya yahut işaret, ses veya resim nakline yarıyan aletlerle umumi mahallerde okumak, çalmak, oynamak ve göstermek gibi temsil suretiyle faydalanma hakkı munhasıran eser sahibine aittir.

Temsilin umuma arzedilmek üzere vukubulduğu mahalden başka bir yere herhangi bir teknik vasıta ile nakli de eser sahibine aittir.

Temsil hakkı; eser sahibinin veya meslek birliğine üye olması hâlinde, yetki belgesinde belirttiği yetkiler çerçevesinde meslek birliğinin yazılı izni olmadan, diğer gerçek ve tüzelkişilerce kullanılamaz. Ancak, 33 üncü ve 43 üncü maddelerdeki hükümler saklıdır.'

Vasıtalı temsilin konusunu bir yayın oluşturmakta ise, FSEK'in 80/l, 1, C, 3. maddesi gereğince yayını gerçekleştiren yayın kuruluşunun umuma açık mahallerde temsil hakkına sahip olması gündeme gelecektir. Anılan norma göre yayının umuma açık mahallerde vasıtalı ve vasitasız temsil hakkı yayın kuruluşuna aittir.

Umuma açık mahalde temsil edilen yayın içeriğinde eser, icra veya yapımların bulunması durumunda; yayın kuruluşuyla birlikte eser sahibinin (FSEK md. 24); icracı sanatçıların (md. 80/l, 1, A, 2.) ve yapımcıların da (md. 80/l, 1, B., 80/l, 2.) temsil hakkı gündeme gelecektir.

FSEK'in 41/1. maddesinde 'Girişü ücretli veya ücretsiz umuma açık mahaller; eser, icra, fonogram, yapım ve yayınların kullanım ve/veya iletimine ilişkin 52 nci maddeye uygun sözleşme yaparak hak sahiplerinden veya üyesi oldukları meslek birliklerinden izin alır ve sözleşmelerde yazılı malî hak ödemelerini bu madde hükümlerine göre yaparlar.' kuralına yer verilmiştir. Bu ilke yayın, yapım, icra ve eserlerin kullanımını 'önceden izin alma şartına' bağlamıştır. Önceden izin alma şartı ise FSEK'in 52. maddesindeki usullere göre yapılacaktır. FSEK'in 52. maddesine göre ise 'mali haklara dair sözleşme ve tasarrufların yazılı olması ve konuları olan hakların ayrı ayrı gösterilmesi şarttır.'

Bilindiği üzere FSEK sistemimizde mali haklar birbirine bağlı değildir. Bunlardan birinin tasarrufu ve kullanılması diğerine tesir etmez (md. 20/1). Bu itibarla eser sahibi, icracı ve fonogram ya da film yapımcısı tarafından eser, icra veya yapımın radyo-TV kuruluşu tarafından yapılacak yayın ile umuma iletimine izin verilmiş olması; umuma açık mahallerde yapılacak vasıtalı temsili de kapsamaz. Gerçekten söz edilen durumda eser sahibi, icracı ve fonogram ya da film yapımcısının verdiği izin; sadece belirtilen fikir ürünlerinin umum sayılan, organize olmayan, aralarında herhangi bir bağlantı bulunmayan, sayısı ve kim oldukları bilinmeyen kişilere bu eser, icra veya yapımın radyo-TV kuruluşu tarafından yapılacak yayınlarla ulaştırılmasını (umuma iletilmesini) kapsar. Söz ettiğimiz sınırlamalar dışında kalan kişilere umuma açık mahallerde anılan fikir ürünlerinin yayın içeriğinde sunulması, adeta 'yeni bir umum yaratılması' hak sahibinin yayın kuruluşuna verdiği iznin kapsamının dışına çıkılması anlamına gelecektir. Örneğın bir icranın radyo-TV yayını vasıtasıyla temsiline izin veren icracı sanatçı veya eser sahibi yayıncı kuruluşu verdiği izinde icranın yayın vasıtasıyla sadece nihai tüketici konumunda olan kişilere ulaştırılmasını amaçlamıştır. Bu iznin dışına çıkılarak eserin umuma açık mahallerde gösterime sunulması (vasıtalı temsili); yani yeni bir umum yaratılması ise kuşkusuz hak sahibinin verdiği iznin dışındadır. Burada adeta ikinci bir kullanım durumu ortaya çıkmaktadır ki, bunun hukuka uygun olması için hak sahiplerinin açıkça buna önceden izin vermiş olmaları şarttır.

FSEK sistemine göre, hak sahibinin açıkça kullanımına izin vermediği bir hakka asla izin verdiği kabul edilemez. Bu itibarla, hak sahibinin yayın kuruluşuna eser, icra veya yapımın radyo-TV kuruluşu tarafından yapılacak yayın ile umuma iletimine izin verilmiş olması; umuma açık mahallerde yapılacak vasıtalı temsili hiçbir şekilde kapsamına almaz. Nitekim FSEK'in 41. maddesi açıkça 'umuma açık mahalde temsil edilen yayın içeriğinde eser, icra veya yapımların bulunması durumunda; yayın kuruluşuyla birlikte eser sahibinin (FSEK md. 24); icracı sanatçıların (md. 80/l, 1, A, 2.) ve yapımcıların da (md. 80/l, 1, B., 80/l, 2.) 52. maddeye uygun sözleşme yaparak hak sahiplerinden veya üyesi oldukları meslek birliklerinden izin alacağı' kuralına yer vermiştir. Hak sahiplerinin tümünden önceden izin alınmadan yayınların umuma açık mahallerde gösterilmesine FSEK sistemi izin vermemektedir.

Belirtilen genel ilkenin uygulanmasında 'adil kullanım' bulunup bulunmadığı da somut olayın şartlarına göre denetlenmelidir. Nitekim Avrupa Topluluğu Adalet Divanı (ATAD) 15 Mart 2012 tarihli Società Consortile Fonografici (SCF)/ Marco Del Corso kararında bir dış hekim muayenehanesinde müzik yayını yapılmasına ilişkin olarak 'bu hizmetin sağlanmasının müşterilerin seçimi üzerinde bir etkiye sahip olup olmadığı' ve 'bu eylem ile ek bir yarar elde edilip edilmediği' ölçütlerini uygulamıştır. ATAD mesleki ekonomik faaliyet yapan özel dış hekiminin iş yerinde müzik yayını yapılmasının fonogram yapımcılarına ücret isteme hakkı vermeyeceğine karar vermiştir (Kararın tam metni için bkz: <http://eur-lex.europa.eu/LexUriServ/LexUriServ.do?uri=CELEX:62010CJ0135:EN:HTML>).

Açıklanan temel ilkeler çerçevesinde eser, icra veya yapımları içeren bir yayının otel, kafe, restoran, eğlence yerleri gibi müzik yayınının ticari işletmenin faaliyetinin esaslı ve vazgeçilmez bir unsuru olduğu umuma açık mahallerde izlenmesi veya dinlenmesinin sağlanması suretiyle yeni bir dinleyici veya izleyici kitlesine (yeni bir umuma) sunulması yani vasıtalı temsili FSEK'in 24, 80/I, 1, A, 2, 80/I, 1, B., 80/I, 2, 41 ve 52. maddelerinin getirdiği ilkeler çerçevesinde hak sahiplerinden önceden yazılı izin alınmasına bağlıdır. Nitekim Yargıtay 11. Hukuk Dairesi de kararlarında belirtilen şekilde önceden hak sahiplerinden izin alınması gerektiğine içtihat etmiştir (Bkz. 11. HD. 21.06.2004, 2003/12916, 2004/6868 K. aynı yönde bkz. 04.12.2006 tarih ve 2005/12086 E., 2006/ 12635). Bu itibarla bir eseri, icrayı veya fonogramı hak sahibi kişilerin yazılı iznini almaksızın radyo-TV yayını vasıtasıyla da olsa cafe, bar, restoran gibi müzik yayınının esaslı bir unsuru olan ticari işletmelerde vasıtalı olarak temsile konu ederek ek bir yarar elde etme fiili FSEK'in 71/I,1. maddesinde düzenlenen suç oluşturacağı kuşkusuzdur.

Açıklanan gerekçelerle sanığın fiilinin FSEK'in 71/I,1. maddesinde düzenlenen suç oluşturacağı," düşüncesiyle karşı oy kullanmıştır.

Yargıtay Cumhuriyet Başsavcılığı ise 20.04.2017 tarih ve 47213 sayı ile;

"...Eser, icra veya yapımları içeren bir yayının otel, kafe, restoran, eğlence yerleri gibi müzik yayınının ticari işletmenin faaliyetinin esaslı ve vazgeçilmez bir unsuru olduğu umuma açık mahallerde izlenmesi veya dinlenmesinin sağlanması suretiyle yeni bir dinleyici veya izleyici kitlesine (yeni bir umuma) sunulması yani vasıtalı temsili FSEK'in 24, 80/I, 1, A, 2, 80/I, 1, B., 80/I, 2, 41 ve 52. maddelerinin getirdiği ilkeler çerçevesinde hak sahiplerinden önceden yazılı izin alınmasına bağlıdır. Nitekim Yargıtay 11. Hukuk Dairesi de kararlarında belirtilen şekilde önceden hak sahiplerinden izin alınması gerektiğine içtihat etmiştir (Bkz. 11. HD. 21.06.2004, 2003/12916, 2004/6868 K. aynı yönde bkz. 04.12.2006 tarih ve 2005/12086 E., 2006/ 12635). Bu itibarla bir eseri, icrayı veya fonogramı hak sahibi kişilerin yazılı iznini almaksızın radyo-TV yayını vasıtasıyla da olsa cafe, bar, restoran gibi müzik yayınının esaslı bir unsuru olan ticari işletmelerde vasıtalı olarak temsile konu ederek ek bir yarar elde etme fiili FSEK'in 71/I,1. maddesinde düzenlenen suç oluşturacağı," görüşüyle itiraz kanun yoluna başvurmuştur.

CMK'nın 308. maddesi uyarınca inceleme yapan Yargıtay 19. Ceza Dairesince 15.05.2017 tarih, 3192-4584 sayı ve oy çokluğuyla itiraz nedeninin yerinde görülmediğinden bahisle Yargıtay Birinci Başkanlığına gönderilen dosya, Ceza Genel Kurulunca değerlendirilmiş ve açıklanan gerekçelerle karara bağlanmıştır.

TÜRK MİLLETİ ADINA

CEZA GENEL KURULU KARARI

Özel Daire çoğunluğu ile Yargıtay Cumhuriyet Başsavcılığı arasında oluşan ve Ceza Genel Kurulunca çözümlenmesi gereken uyuşmazlık; sanığa atılı 5846 sayılı Fikir ve Sanat Eserleri Kanunu'na muhalefet suçunun unsurlarının oluşup oluşmadığının belirlenmesine ilişkindir.

İncelenen dosya kapsamından;

Katılanlar ..., MÜ-YAP, MÜYORBİR ve ... Meslek Birliklerinin 09.06.2011 tarihli ve 08061 no'lu vekaletname ile Av. ...'yı vekil tayin etmeleri üzerine katılanlar vekili tarafından 02.08.2011 havale tarihli dilekçe ile İem Eko Marketleri isimli işletmede müzik yayını yapılarak meslek birliklerinin hakları ihlal edildiğinden bahisle işletme sahipleri, yöneticileri ve müstahdemlerinden şikâyetçi olunduğu,

Bakırköy Cumhuriyet Başsavcılığının talimatı ile 03.08.2011 tarihinde tanzim edilen tespit tutanağına göre; 16.00-16.05 saatleri arasında umumi mahalde müzik yayını yapıldığı tespit edilmiş olup yayının mahallin genelinde internet üzerinden bilgisayar aracılığı ile Radyo Pop kanalı üzerinden yapıldığı, çalınan müzik eserlerinin CD'ye kaydedildiği, ayrıca müzik eserlerinin çalınması ve çalınan eserlerin kayıt altına alınması esnasında işletme içerisinde müşterilerin olduğu ve müzik yayınının müşterilere hitaben yapılmak suretiyle umuma iletildiği,

08.2011 tarihli bilirkişi raporunda; 03.08.2011 tarihinde saat 16.00 sıralarında İstasyon Caddesi, Sait Keser Sokak, No:2/2 Yeşilköy/İstanbul adresinde faaliyet gösteren ticari unvanı İem Çelik Gıda Turizm San. ve Tic. Ltd. Şti. olan İem Eko Marketleri isimli işletmeye gidilerek yapılan incelemede; işletme dâhilinde umuma açık müzik yayını yapılması için kurulu bulunan gözle görülebilir bir ses yayını düzeneği olduğu, tespit sırasında işletmenin bilgi işlem odasında bulunan bilgisayar aracılığıyla internet üzerinden Radyo Pop isimli kanal ile işletmenin genelinde müzik yayınının yapıldığı, 03.08.2011 tarihinde saat 16.00 sıralarında işletmede yayınlandığı tespit edilen ve kayda alınan müzik eserlerinin, "Modern Talking" isimli müzik grubunun icra ettiği "Cheri Cheri Lady" ile "Nelly" ve "Kelly Rowland" isimli sanatçıların birlikte icra ettiği "Dilemma" adlı eserlerin olduğu, yukarıda belirtilen eserlerin tespit esnasında işletmenin müşterileri tarafından ortak kullanılan alanlarda yayınlandığı ve bu suretle mahalde sunulan hizmetin ayrılmaz bir parçası olarak umuma iletilerek hizmete katkı sağladığının tespit edildiği, sonuç olarak İem Eko Marketleri isimli işletmede müzik yayınının olduğu ve bu suretle mahalde sunulan hizmetin ayrılmaz bir parçası olarak umuma iletilerek hizmete katkı sağladığının tespit edildiği,

İstanbul Ticaret Sicil Memurluğu tarafından düzenlenen 08.08.2007 tarihli ve 396842 sayılı belgeye göre; İem Çelik Gıda Turizm Sanayi ve Ticaret Ltd. Şti.'nin 01.02.2002 tarihinde tescil edilen şirket ana sözleşmesinde ilk 10 yıl için şirket müdürlüğüne Fuat Çelik'in seçildiği, 21.03.2007 tarihinde tescil edilen 01.03.2007 tarihli ve 2007/3 sayılı Ortaklar Kurulu Kararında ...'in mesul müdür olarak atanmasına ve şirket kaşesi altında atacağı münferit imzası ile şirketi tam olarak temsil ve ilzam etmesine karar verildiği,

10.2011 tarihli uzlaşma teklif formuna göre sanığın uzlaşma teklifini kabul ettiği, katılanlar vekili Av. Eren Malkoç'un ise 29.12.2012 tarihli uzlaşma teklif formuna göre uzlaşmayı kabul etmediği, kovuşturma aşamasında da katılanlar vekillerinin uzlaşmayı kabul etmedikleri,

12.2011 havale tarihli ... Meslek Birliğinin dilekçesine göre; "Cheri Cheri Lady" isimli eserin Merkez Müzik Grubu Tic. Ltd. Şti.'ye ait olduğu, ... Meslek Birliği 24.12.2007 tarihli ve 21662 sayılı vekaletname ile Av. ...'i vekil tayin ettiği, Warner/Chappell Music Limited isimli şirket ile Merkez Müzik Grubu Ticaret Ltd. Şti. arasında 11.03.2011 tarihli sözleşmenin akdedildiği, Warner/Chappell Müzik isimli şirketin hak sahibi olduğu müzik eserlerinin Türkiye'de alt yayımcı olarak Merkez Müzik Grubu şirketi tarafından korunacağı, sözleşmenin 01.01.2011 tarihinden 31.12.2013 tarihine kadar geçerli olduğu, 25.10.2010 tarihli eser bildirim formuna göre "Cheri Cheri Lady" isimli müzik eserinin bildirimini Merkez Müzik Grubu isimli şirketin yaptığı, editör şirketin Warner/Chappell/MMG Türk olduğu, 16.03.2011 tarihli ... Meslek Birliği üyelik yetki belgesine göre; 5 yıl süreyle Merkez Müzik Grubu'na ait olan müzik eserleriyle ilgili hakların (temsil hakkı dâhil) ... Meslek Birliğine devredildiği,

12.2011 havale tarihli MÜ-YAP Meslek Birliğinin dilekçesine göre; şikâyetçi olduklarını ve uzlaşmak istemediklerini, 09.11.2010 tarihli kayıt tescil belgesine göre; ana yapımcının Sony Music Entertainment Int. Services GMBH, ithal edenin Sony Music Entertainment Türkiye Tic. AŞ olduğu, kullanım haklarının işleme, yayma, temsil ve umuma iletim hakkını süresiz şekilde kapsadığı, eserin adının "The Very Best Of",

bağlantılı hak sahibinin ise Modern Talking olduğu, "Cheri Cheri Lady" isimli eserin "The Very Best Of" isimli albümün içerisinde mevcut olduğu, 13.12.2010 tarihli yetki belgesi bildirim listesine göre; anılan esere ilişkin olarak ithal eden Sony Music Entertainment Türkiye Tic. AŞ'nin MÜ-YAP Meslek Birliğine yetkilerini devrettiği, 27.05.2011 tarihli yetki belgesine göre ise; ithal eden şirketin müzik eserleriyle ilgili temsil hakkı dâhil hak ve yetkilerini 5 yıl süreyle MÜ-YAP Meslek Birliğine devrettiği,

12.2011 havale tarihli ... Meslek Birliğinin dilekçe ekinde; "Cheri Cheri Lady" ve "Dilemma" adlı eserlere ilişkin Cosis adlı bilgisayar programından alınan çıktı ve bu çıktı uyarınca mezkur eserin alt editörü Universal Müzik Taksim Edisyon AŞ'nin 117 kodlu ...'a vermiş olduğu yetki belgesinin, ...'ın karşılıklı temsilcilik sözleşmeleri uyarınca temsil ettiği yabancı telif kuruluşlarının üyesi olduğu eser sahibi meslek birliklerinin konfederasyonu CISAC tarafından sağlanan ve üye meslek birlikleri arasındaki Ortak Bilgi Sistemi "CIS-net" projesinin bir parçası olan WID sisteminden alındığını ve iş bu sistemin yasal olduğunu gösterir CISAC tarafından verilen yazının, ... ile Universal Müzik Taksim Edisyon AŞ arasında gerçekleşen müzik eserleriyle ilgili temsil hakkı da dâhil hakların devredildiğini gösterir 04.06.2008 tarihinden itibaren ve 6 yıl geçerli olan yetki belgesinin mevcut olduğu, böylece anılan meslek birliğinin "Cheri Cheri Lady" ve "Dilemma" isimli müzik eserlerine ilişkin hak sahipliği belgelerinin ibraz edildiği,

04.2013 tarihli bilirkişi raporunda; sanığın sorumlu olduğu işletmede, internet üzerinden yayın yapan radyo kanalının yayınının kurulu bulunan ses düzeneği ile işletmenin müşterileri tarafından ortak kullanılan alanlara bilgisayar vasıtasıyla müzik yayını yapılmasının 5846 sayılı Kanun'un 41. madde anlamında umuma iletim teşkil ettiğinin, şikâyetçiler tarafından sunulan hak sahipliği belgelerine göre dava konusu musiki eserleri ile ilgili olarak şikâyetçilerden sadece ...'ın dava ve takip yetkisine sahip olabileceğinin, hak sahipleri ile yayın kuruluşu arasında bir defa sözleşme yapıldıktan sonra yayında yer alan eserin, bu yayın vasıtasıyla umuma iletimi konusunda eser sahibinin, icracı sanatçının ve fonogram yapımcısının haklarının tükendiğinin, bu yayının umuma iletimi hususunda yalnızca yayın kuruluşlarının 5846 sayılı Kanun'un 80/C-b.3. maddesinden doğan haklara sahip olması sebebiyle internet üzerinden radyo yayını alınarak kurulu düzenekten umuma iletilmesinde ..., MÜ-YAP ve ... Meslek Birliklerinin takip yetkisine sahip olamayacağını belirtildiği,

Anlaşılmaktadır.

Tanık ... Mahkemede; soruşturma evresinde bilirkişi olarak görev aldığı ve rapor tanzim ettiğini, rapor içeriğini tekrar ettiğini, hatırladığı kadarıyla tespitin yapıldığı yerin market olduğunu, bilgisayar üzerinden bir radyo kanalının umuma iletilildiğini, yayının ise market genelinde yapıldığını, eğer market genelinde yayın olmasaydı tespitin yapılmayacağını, bilgisayar üzerinden radyo dinlenirken bilgisayarın market içerisinde bir odada olduğunu fakat müzik yayınının sabit hoparlörlerle tüm market genelinde duyulduğunu,

Tutanak düzenleyici tanık Yalçın Kırbıyık Mahkemede; tespit tutanağının doğru ve tutanak altındaki imzanın kendisine ait olduğunu, olayın üzerinden zaman geçtiği için tam olarak detaylarını hatırlayamadığını fakat market genelinde hoparlör sistemi ile genel bir yayın yapıldığını, ne şekilde gerçekleştirildiğini, müzik yayınının bilgisayar üzerinden mi yoksa radyo kanalından mı yapıldığını hatırlayamadığını, müzik yayınının market içerisindeki bir odadan yapıldığını ama kendisinin oda içerisine girmediklerini, hoparlörlerin ise nerede olduğunu bilemediğini, market içerisinde müzik yayınının olduğunu,

Tutanak düzenleyici tanık ... Mahkemede; tutanağın içeriğinin doğru ve altındaki imzanın kendisine ait olduğunu, olay günü markete gittiklerinde müzik yayını yapıldığını fakat müzik yayının ne şekilde yapıldığı konusunda net bir bilgiye sahip olmadığını, şu an olayı tam hatırlayamadığını,

Beyan etmişlerdir.

Sanık aşamalarda; İem Eko Marketleri isimli iş yerinin mesul müdürü ve imza yetkilisi olduğunu, tespit yapılan tarihte iş yerinde bulunmadığını, markette çalışan personelin anons sistemine bağlanarak müzik dinlediği esnada tespit yapıldığını, markette müzik yayını yapılmaması konusunda kesin talimatı bulunduğunu, kendisinin yokluğu dolayısıyla personelin dinlemek için müzik açtığını, meslek birlikleriyle uzlaşmak istediğini,

Sanık müdafisi dilekçelerinde; katılan meslek birliklerinin hak sahipliğine ilişkin belgeleri eksiksiz şekilde sunmadıklarını ve hak sahibi olduklarını ispat edemedikleri için şikâyet hakkına sahip olmadıklarını, kurulu ses düzeneğinin amacının müzik yayını yapmak olmadığını, müşterilere ve çalışanlara yönelik bilgilendirme yapılması için kurulu olduğunu, bilgi işlem odasında çalışan işçinin kendisinin dinlediği radyo yayınının gerekli anonslarını yaptıktan sonra mikrofonu kapatmayı unutması sonucu kapalı anons sisteminden duyulduğunu, sanığın müzik yayını konusunda talimatı bulunmadığını ve kastının olmadığını, müzik yayınının iş yerinde sunulan hizmetin ayrılmaz bir parçası olmadığını, sanığın müzik yayını ile ekonomik kazanç sağlamadığını,

Savunmuştur.

Uyuşmazlık konusunun isabetli bir biçimde çözümlenmesi için "fikir ve sanat eserleri", "eser sahibi", "eser sahibinin hakları", "eser sahibinin hakları ile bağlantılı haklar" ve "manevi, mali ve bağlantılı haklara tecavüz suçu" kavramlarıyla ilgili kanuni düzenlemeler doğrultusunda inceleme yapılmasında fayda bulunmaktadır.

Eser, 5846 sayılı Kanun'un 1/B maddesinin (a) bendinde; "sahibinin hususiyetlerini taşıyan ve ilim, edebiyat, musiki, güzel sanatlar veya sinema eserleri olarak sayılan her nevi fikir ve sanat mahsulleri", şeklinde tanımlanmıştır.

Kanuni tanımdan hareket edildiğinde; fikrî bir ürünün 5846 sayılı Kanun'un 1/B maddesinin (a) bendi kapsamında eser olarak korunması için objektif ve subjektif olmak üzere iki unsur bulunmaktadır. Objektif unsur kanunda sayılan eser türlerinden birine dâhil olma, subjektif unsur ise sahibinin hususiyetini taşımaz. Bir eser üzerindeki hakkın, yani korumanın konusunu "fikir" değil, onun maddi bir araç üzerine tespit edilmekle bağımsız bir özellik kazanan ve şekillenen ifade ediliş tarzı (üslup) oluşturduğundan, aynı zamanda eserin bir materyal üzerinde şekillenmesi (sabitlenmesi) de gereklidir. Sadece düşünce aşamasında kalan fikrî bir çaba, insan duyguları tarafından algılanabilecek belli bir şekle bürünmediği sürece 5846 sayılı Kanunun 1/B maddesinin (a) bendine göre eser olarak korunamayacaktır.

5846 sayılı Kanun'da fikir ve sanat eserlerinin çeşitleri; ilim ve edebiyat eserleri (mad. 2), musiki eserleri (mad. 3), güzel sanat eserleri (mad. 4) ve sinema eserleri (mad. 5) olarak sayılmışlardır. Bu eser çeşitleri sınırlı sayı (numerus clausus) kuralına göre belirlenmiş olup fikrî bir ürünün eser olarak korunması için yukarıda gösterilen dört eser türünden birine girmesi gerekmektedir. Bu nedenle belirtilen eser çeşitleri dışında yeni bir eser türü yaratılamaz. Ancak eser türlerinde, numerus clausus ilkesi geçerli iken, bir türe giren eserlerde bu ilke geçerli değildir (Ünal Tekinalp, Fikrî Mülkiyet Hukuku, Vedat Kitapçılık, İstanbul, 2012, s. 114.). Kanun'da sayılan türlerden birisinin içerisine giren ve bu madde içeriklerinde sayılan örnekler tahdidi değildir. Kanun'da örnek olarak açıkça belirtilmeyen fikri ürünlerin de eser çeşitlerine dahil edilebilmesi olanaklıdır. Bu husus Kanun'un 2-5. maddelerinde "herhangi bir şekilde", "her türlü", "benzerleri", "her nevi", "her biçim altında ifade edilen", "benzeri usullerle oluşturulan eserler" gibi ifadelerle açıklanmıştır.

Musiki eserleri, 5846 sayılı Kanun'un 3. maddesinde; "Musiki eserleri, her nevi sözlü ve sözsüz bestelerdir." şeklinde açıklanmıştır. Musiki eserleri, bir düşünceyi, duyguyu, sesle ifade eden ve duyma yolu ile algılanan ürünlerdir (Ünal Tekinalp, Fikrî Mülkiyet Hukuku, Vedat Kitapçılık, İstanbul, 2012, s. 123). İşitilen müzik beste, söz ise güftedir. Beste tek başına sözsüz bir müzik eseri iken beste ve güfte birlikte ise sözlü müzik eseridir. Kanun'a göre musiki eseri sözlü ise, beste ve güfte birlikte musiki eseri olarak korunur.

Güfte ilim ve edebiyat eserinin şartlarını taşıyorsa aynı zamanda ilim ve edebiyat eseri olarak ayrıca korunur.

Eser sahibi, 5846 sayılı Kanun'un 8. maddesinde; "Bir eserin sahibi, onu meydana getirendir." şeklinde tanımlanmış olup eseri meydana getiren kişinin eser sahibi olduğu düzenlenmiştir. Eser sahipliği, bir eser üzerinde mutlak ve inhisari nitelikte mali ve manevi hakların tamamıdır (Levent Yavuz-Türkay Alıca-Fethi Merdivan, Fikir ve Sanat Eserleri Kanunu Yorumu, Seçkin Yayıncılık, Ankara, 2014, s. 194.). Eser sahipliği, eserin yaratılmasıyla kendiliğinden (ipso iure) doğar ve kazanılır. Hakkın doğumu için patent ve markadan farklı olarak herhangi bir tescil ve bildirim yahut bir işlem veya izne gerek yoktur (Ünal Tekinalp, Fikrî Mülkiyet Hukuku, Vedat Kitapçılık, İstanbul, 2012, s. 149; Fırat Öztan, Fikir ve Sanat Eserleri Hukuku, Turhan Kitabevi, Ankara, 2008, s. 279-280) Şafak N. Erel, Türk Fikir ve Sanat Hukuku, Yetkin Yayınları, Ankara, 2009, s. 86-87.).

Eser sahibinin nasıl tespit edileceğiyle ilgili olarak 5846 sayılı Kanun'un "Eser sahipliği hakkında karineler" başlığı altında sahibinin adı belirtilen ve belirtilmeyen eserlerle ilgili iki ayrı madde metninde düzenleme yapılmıştır. Sahibinin adı belirtilen eserlerle ilgili olarak Kanun'un 11. maddesinde; "Yayımlanmış eser nüshalarında veya bir güzel sanat eserinin aslında, o eserin sahibi olarak adını veya bunun yerine tanınmış müstear adını kullanan kimse, aksi sabit oluncaya kadar o eserin sahibi sayılır.

Umumi yerlerde veya radyo-televizyon aracılığı ile verilen konferans ve temsillerde, mutad şekilde eser sahibi olarak tanıtılan kimse o eserin sahibi sayılır, meğer ki, birinci fıkradaki karine yoluyla diğer bir kimse eser sahibi sayılsın.",

Sahibinin adı belirtilmeyen eserlerle ilgili olarak Kanun'un 12. maddesinde;

"Yayımlanmış olan bir eserin sahibi 11 inci maddeye göre belli olmadıkça, yayımlayan ve o da belli değilse çoğaltan, eser sahibine ait hak ve yetkileri kendi namına kullanabilir.

Bu yetkiler, 11 inci maddenin 2 nci fıkrasındaki karine ile eser sahibinin belli olmadığı hallerde konferansı verene veya temsili icra ettirene aittir.

Bu maddeye göre yetkili kişilerle asıl hak sahipleri arasındaki münasebetlere, aksi kararlaştırılmamışsa, adi vekalet hükümleri uygulanır." şeklinde hükümlere yer verilmiş olup eser sahipliğinin belirlenmesi ve eser üzerindeki hak ve yetkilerin kullanılması için düzenlenen bu karinelerin aksi her türlü delille ispatlanabilir.

Eser sahibinin hakları genel olarak Kanun'un 13. maddesinde düzenlenmiş olup fikir ve sanat eserleri üzerinde sahiplerinin mali ve manevi menfaatleri bu kanun dairesinde himaye göreceği, eser sahibine tanınan hak ve yetkiler eserin bütününe ve parçalarına şamil olacağı belirtilmiştir. Maddenin 3. fıkrasında ise kayıt ve tescil düzenlenmiş olup eser sahibinin hakkının doğumu bakımından yukarıda yapılan açıklamaların da anılan fıkra ile uyumlu olduğu anlaşılmaktadır.

Eser sahibinin hakları Kanun'da mali ve manevi haklar olarak ikiye ayrılmıştır. Bu haklar Kanun'da sayılanlarla sınırlı olup bunlar dışında yeni bir hak kategorisi yaratılması mümkün değildir. Haklara ilişkin korumanın kapsamını da kanun hükümlerinin içeriği tayin eder. Eser sahibine tanınan mali ve manevi haklar mutlak ve inhisari mahiyette olup, sahibine tek başına kullanma ve herkese karşı ileri sürebilme yetkisi sağlar (Engin Erdil, İçtihatlı ve Gerekçeli Fikir ve Sanat Eserleri Kanunu Şerhi, Vedat Kitapçılık, İstanbul, 2009, s. 417; Levent Yavuz-Türkay Alıca-Fethi Merdivan, Fikir ve Sanat Eserleri Kanunu Yorumu, Seçkin Yayıncılık, Ankara, 2014, s. 229.).

Kanun'da eser sahibine tanınan manevi haklar; umuma arz salâhiyeti (mad. 14), adın belirtilmesi salâhiyeti (mad. 15), eserde değişiklik yapılmasını menetmek (mad. 16), zilyed ve malike karşı haklar (mad. 17)

biçiminde, mali haklar ise; işleme hakkı (mad. 21), çoğaltma hakkı (mad. 22), yayma hakkı (mad. 23), temsil hakkı (mad. 24) ve işaret, ses ve/veya görüntü nakline yarayan araçlarla umuma iletim hakkı (mad 25) şeklinde sayılmıştır.

Mali haklar, 5846 sayılı Kanun'un 20. maddesinde; "Henüz alenileşmemiş bir eserden her ne şekil ve tarzda olursa olsun faydalanma hakkı münhasıran eser sahibine aittir. Alenileşmiş bir eserden eser sahibine münhasıran tanınan faydalanma hakkı, bu Kanunda mali hak olarak gösterilenlerden ibarettir. Mali haklar birbirine bağlı değildir. Bunlardan birinin tasarrufu ve kullanılması diğerine tesir etmez.

Bir işlenmenin sahibi, kendisine bu sıfatla tanınan mali hakları, işleme hususunun serbest olduğu haller dışında, asıl eser sahibinin müsaade ettiği nispette kullanabilir." şeklinde açıklanmıştır. Mali haklar eser sahibine, bir yandan eserden yararlanma, diğer yandan da başkalarının eserden faydalanmalarına engel olma yetkisi vermektedir. Eser sahibinin eseriyle ilgili mali hakları, manevi haklarıyla karışmadan ve birbirine bağlanmadan yan yana korunurlar (Halil Arslanlı, Fikri Hukuk Dersleri II, Sulhi Garan Matbaası, İstanbul, 1954, s. 78; Ünal Tekinalp, Fikrî Mülkiyet Hukuku, Vedat Kitapçılık, İstanbul, 2012, s. 160 ve 180; Levent Yavuz-Türkay Alica-Fethi Merdivan, Fikir ve Sanat Eserleri Kanunu Yorumu, Seçkin Yayıncılık, Ankara, 2014, s. 719-720.).

Mali haklardan faydalanma hakkı eserin alenileşmiş olup olmamasına göre belirlenmektedir. Kanun'a göre henüz alenileşmemiş bir eserden her ne şekil ve tarzda olursa olsun faydalanma hakkı münhasıran eser sahibine aittir. Eserin alenileşmiş olması hâlinde ise eser sahibine münhasıran tanınan faydalanma hakkı, bu Kanun'da gösterilen mali haklardan ibaret olup mali haklar da sınırlı sayı ilkesi ile belirlenmiştir. Eserin mali haklara kavuşması, onun alenileşmesi ile mümkündür (Levent Yavuz-Türkay Alica-Fethi Merdivan, Fikir ve Sanat Eserleri Kanunu Yorumu, Seçkin Yayıncılık, Ankara, 2014, s. 722.).

Mali haklar birbirine bağlı değildir. Bunlardan birinin tasarrufu ve kullanılması diğerine tesir etmez. Dolayısıyla eser sahibi iktisadî ve hukukî bakımdan birbirinden müstakil olan mali haklarla ilgili, bütün olarak veya ayrı ayrı sözleşme ve tasarrufta bulunabilir. Mali hakların bir kısmı veya tamamı, eser sahibi tarafından devredilebilir. Üzerinde basit veya tam ruhsat kurulabilir. Eser sahibi mali hakları bizzat kendisi de kullanabilir. Tasarruf işlemleri ile kullanıma yönelik eylemleri eser sahibi bizzat kendisi yapabileceği gibi, özel yetki verdiği bir vekili yahut bir meslek birliği aracılığıyla da gerçekleştirebilir. Eser sahibine tanınan mali haklar miras yoluyla intikal eder, rehin, haciz ve hapis gibi işlemlere konu olabilir. Ayrıca korunmaları süresiz olmayıp zamanla mukayettir.

Mali haklar kanun tarafından getirilen sınırlamalara tabidir. Sınırlamalar;

Amme intizamı mülahazasıyla (mad. 30)

Genel menfaat mülahazasıyla; mevzuat ve içtihatlar (mad. 31), nutuklar (mad. 32), temsil serbestisi (mad. 33), eğitim ve öğretim için seçme ve toplama eserler (mad. 34), iktibas serbestisi (mad. 35), gazete münderecatı (mad. 36), haber (mad. 37)

Hususi menfaat mülahazasıyla; şahsen kullanma (mad 38), kopya ve teşhir (mad.40), umuma açık mahallerde eser, icra, fonogram, yapım ve yayınların kullanılması ve/veya iletilmesine ilişkin esaslar (mad.41)

Hükümete tanınan yetkiler (mad. 42, 43, 44)

Devletin faydalanma salâhiyeti (mad. 46)

Kamuya mâl etme (mad. 47)

Şeklinde düzenlenmişlerdir.

Mali haklarla ilgili olarak getirilen en önemli sistemlerden biri olan basamak sistemi üzerinde de durulması gerekir. Eserin her yeni tüketiciye ulaşmasında yahut umuma açılmanın her şeklinde hak sahibinin, eserden yeniden ekonomik olarak yararlanma hakkını elde etmesine basamak sistemi adı verilir (Ünal Tekinalp, Fikrî Mülkiyet Hukuku, Vedat Kitapçılık, İstanbul, 2012, s. 181-182; Fırat Öztan, Fikir ve Sanat Eserleri Hukuku, Turhan Kitabevi, Ankara, 2008, s. 349.). Bir eseri vücuda getiren eser sahibi, eserinin geniş halk kesimlerine ulaşmasını sağlamak için çoğunlukla bir yapımcı, yayımcı ve yayıncı ile anlaşır. Eseri çoğaltıp yayan yapımcı ve yayımcı ile televizyon, radyo ve benzeri araçlarla yayınlayan yayıncı bunun karşılığında eser sahibine telif bedeli öderler. Eserin tespit edilerek piyasaya sunulmasından sonra kitap, kaset, CD, VCD ve DVD gibi ürünleri ücret ödeyerek satın alan kişiler nüshaların fiziki varlığının mülkiyetini edinirler. Satın alma mülkiyet yanında tüketiciye eserden yararlanma hakkını sağlar. Ancak tüketici yararlanmayı sadece kendisi, ailesi ve yakın tanıdık çevresiyle sınırlı olarak gerçekleştirebilecek olup eseri kişisel bağlantı içerisinde olmadığı çevrenin yararlanmasına sunduğu anda, hak sahibinin eserden yeniden yararlanma hakkı doğacaktır. Örneğin; satın alınan müzik eserini içeren CD'nin veya televizyon ya da radyodan yayınlanan müzik eserinin umuma açık otel, spor merkezi, kahvehane, market ve restoran gibi bir yerde dinletilmesi hâlinde, hak sahibi olan kişiler, eserden yararlanan çevrenin genişlemesi sebebiyle yeniden ücret isteyebilirler. Müzik eseri içeren CD'nin satın alınması şahsi kullanıma ilişkin yararlanma iznini sağlamasına rağmen müzik eserinin umuma yönelik temsiline veya müzik eserinin televizyon ya da radyo aracılığıyla umuma iletimine izin verilmiş olması, anılan eserin umuma açık mahalde temsiline ilişkin kullanım hakkını vermeyecektir. Bu nedenle müzik eserinin umuma yönelik temsilini sağlayan kullanıcının basamakta yer alan hak sahiplerinden ayrı ayrı izin alması ve bu hak sahiplerine kullanımlara ilişkin uygun bir bedel ödemesi gerekmektedir (Ünal Tekinalp, Fikrî Mülkiyet Hukuku, Vedat Kitapçılık, İstanbul, 2012, s. 181-182; Fırat Öztan, Fikir ve Sanat Eserleri Hukuku, Turhan Kitabevi, Ankara, 2008, s. 348-349; Levent Yavuz-Türkay Alica-Fethi Merdivan, Fikir ve Sanat Eserleri Kanunu Yorumu, Seçkin Yayıncılık, Ankara, 2014, s. 726-728.).

Hak sahipleri, mali haklarının ihlali durumunda, tecavüzün ref'i, tecavüzün men'i ve tazminat davası açabileceği gibi mali haklara yönelik suçlarla ilgili kamu davası açılabilmesi için şikâyet hakkını da kullanabilirler.

Temsil hakkı, 5846 sayılı Kanun'un 24. maddesinde; "Bir eserden, doğrudan doğruya yahut işaret, ses veya resim nakline yarıyan aletlerle umumi mahallerde okumak, çalmak, oynamak ve göstermek gibi temsil suretiyle faydalanma hakkı munhasıran eser sahibine aittir.

Temsilin umuma arzedilmek üzere vukubulduğu mahalden başka bir yere herhangi bir teknik vasıta ile nakli de eser sahibine aittir.

Temsil hakkı; eser sahibinin veya meslek birliğine üye olması halinde, yetki belgesinde belirttiği yetkiler çerçevesinde meslek birliğinin yazılı izni olmadan, diğer gerçek ve tüzelkişilerce kullanılamaz. Ancak, 33 üncü ve 43 üncü maddelerdeki hükümler saklıdır." şeklinde düzenlenmiştir.

Temsil; eserin işlenmesi yahut sabit bir ortamda tespit olunması ve cisimlenen bu fiziki nüshanın bir başkasına sunulmasına gerek bulunmaksızın, bir eserin okunması, çalınması, oynanması ve gösterilmesi gibi eylemlerle insanın göz ve kulak gibi duyu organlarına hitap edecek biçimde kamuya sunulmasıdır (Halil Arslanlı, Fikri Hukuk Dersleri II, Sulhi Garan Matbaası, İstanbul, 1954, s. 104; Nûşin Ayiter, Hukukta Fikir ve Sanat Ürünleri, 'S' Yayınları, Ankara, 1981, s. 136; Ahmet M. Kılıçoğlu, Fikrî Haklar, Turhan Kitabevi, Ankara, 2019, s. 263; Fırat Öztan, Fikir ve Sanat Eserleri Hukuku, Turhan Kitabevi, Ankara, 2008, s. 376; Levent Yavuz-Türkay Alica-Fethi Merdivan, Fikir ve Sanat Eserleri Kanunu Yorumu, Seçkin Yayıncılık, Ankara, 2014, s. 1020.). Dolayısıyla eserin temsili maddi olmayan tarzda umuma sunmayı içermektedir. Bu halde eser, yalnız bir defa faydalanılmak üzere geçici olarak, dinleyici ve seyirciye

nakledilmektedir (E. Hirş, Fikrî ve Sinaî Haklar, Ankara Basımevi, Ankara, 1948, s. 205.). Bir şiirin veya sözlü musiki eserinin okunması, bir bestenin çalınması, bir tiyatro oyununun oynanması, bir sinema filminin gösterilmesi, bir heykel veya tablonun galeride sergilenmesi gibi haller eserin temsili mahiyetindedir. Temsil niteliğindeki bu hallerde eser, dinleyici ve seyirciler tarafından duyu organları ile doğrudan doğruya benimsenmektedir. Fakat eserden, dinleme ve görme biçiminde gerçekleşen bu yararlanmayı sağlayan vasıta geçici ve uçucudur. Dolayısıyla dinleyici ve izleyici konumunda bulunanların eserden faydalanması ancak yararlanma anıyla sınırlı kalmaktadır (Halil Arslanlı, Fikri Hukuk Dersleri II, Sulhi Garan Matbaası, İstanbul, 1954, s. 104; Nûşin Ayiter, Hukukta Fikir ve Sanat Ürünleri, 'S' Yayınları, Ankara, 1981, s. 136; Şafak N. Erel, Türk Fikir ve Sanat Hukuku, Yetkin Yayınları, Ankara, 2009, s. 176.).

Eserin temsili doğrudan doğruya olabileceği gibi; işaret, ses veya resim nakline yarayan aletlerle de gerçekleştirilebilir. Her iki hâl de 5846 sayılı Kanun'un 24. maddesi hükmü kapsamındadır. Doğrudan doğruya temsilde eser, arada onu tespit, nakil ve tekrara yarayan mekanik araç olmaksızın, dinleyici ve seyircilerin önünde okunmakta, çalınmakta, oynanmakta ve gösterilmektedir. Buna karşın dolaylı temsilde eser, arada onu tespit, nakil ve tekrara yarayan mekanik bir araç vasıtasıyla dinleyici ve seyircilere okunmakta, çalınmakta, oynanmakta ve gösterilmektedir. Bu halde eser; ya daha önce işaret, ses veya resim nakline yarayan bir vasıtaya tespit olunmakta ve daha sonra bundan istifade edilerek kamuya sunulmakta veya okunmak, çalınmak, oynanmak veya gösterilmek biçiminde temsilin vukubulduğu mahalden yine işaret, ses ve resim nakline yarayan herhangi bir teknik vasıtayla aynı anda başka bir yere nakledilmek suretiyle kamuya sunulmaktadır (Halil Arslanlı, Fikri Hukuk Dersleri II, Sulhi Garan Matbaası, İstanbul, 1954, s. 106; Nûşin Ayiter, Hukukta Fikir ve Sanat Ürünleri, 'S' Yayınları, Ankara, 1981, s. 137; Şafak N. Erel, Türk Fikir ve Sanat Hukuku, Yetkin Yayınları, Ankara, 2009, s. 177; Fırat Öztan, Fikir ve Sanat Eserleri Hukuku, Turhan Kitabevi, Ankara, 2008, s. 377; Engin Erdil, İçtihatlı ve Gerekçeli Fikir ve Sanat Eserleri Kanunu Şerhi, Vedat Kitapçılık, İstanbul, 2009, s. 730.).

Bir eserin doğrudan veya dolaylı her türlü temsili değil, ancak "umuma arz edilmek üzere gerçekleşen" temsil hakkı eser sahibine aittir (Halil Arslanlı, Fikri Hukuk Dersleri II, Sulhi Garan Matbaası, İstanbul, 1954, s. 107; Fırat Öztan, Fikir ve Sanat Eserleri Hukuku, Turhan Kitabevi, Ankara, 2008, s. 378.). Eserin umuma arzedilmek üzere gerçekleşmeyen temsiline eser sahibi karşı çıkamaz. Dolayısıyla temsil hakkının tanım unsuru umuma arzdir (Fırat Öztan, Fikir ve Sanat Eserleri Hukuku, Turhan Kitabevi, Ankara, 2008, s. 378.). Her ne kadar Kanun'da umumi mahalde temsilden söz edilmiş ise de anılan ifade ile kastedilenin, temsilin gerçekleştiği yerin vasfını değil, eserin temsiline umuma arz edilmek üzere gerçekleştirilmesi olduğu kabul edilmelidir (Halil Arslanlı, Fikri Hukuk Dersleri II, Sulhi Garan Matbaası, İstanbul, 1954, s. 107; Şafak N. Erel, Türk Fikir ve Sanat Hukuku, Yetkin Yayınları, Ankara, 2009, s. 176-177; Fırat Öztan, Fikir ve Sanat Eserleri Hukuku, Turhan Kitabevi, Ankara, 2008, s. 378-379.). Umum ifadesi Kanun'da tanımlanmamış olup öğretilerde "bir eseri kullanan ile eseri algılayan yahut erişebilen veyahutta eseri algılayan yahut erişebilen kişilerle arasında şahsi bir ilişkisi yahut kişisel bağlantı bulunmayan kişiler" biçiminde tanımlanmıştır. Kişisel bağlantı, birinci hâlde eseri kullanan ile algılayan veya erişebilen; ikinci hâlde ise katılımcıların kendi içinde aranır (Sami Karahan-Cahit Suluk-Tahir Saraç-Temel Nal, Fikrî Mülkiyet Hukukunun Esasları, Seçkin Yayıncılık, Ankara, 2007, s. 76-77; Levent Yavuz-Türkay Alica-Fethi Merdivan, Fikir ve Sanat Eserleri Kanunu Yorumu, Seçkin Yayıncılık, Ankara, 2014, s. 1036.).

Bir eserin radyo veya televizyon aracılığıyla yayınlanması durumunda o eser, bir vasıttan yararlanılmak suretiyle, o ana özgü, geçici biçimde duyu organlarıyla algılanmaya müsait hâle getirilerek umuma arz edilmekte olduğundan dolaylı temsiline tüm unsurlarını oluşturur. Radyo ve televizyon aracılığıyla yapılan kamuya sunumlar çok geniş bir kitleye hitap etmesi nedeniyle kanun koyucu tarafından temsil hakkından ayrı olarak 5846 sayılı Kanun'un 25. maddesinde "işaret, ses ve/veya görüntü nakline yarayan araçlarla umuma iletim hakkı" başlığı altında ayrı bir mali hak olarak düzenlenmiştir (Nûşin Ayiter, Hukukta Fikir ve Sanat Ürünleri, 'S' Yayınları, Ankara, 1981, s. 143; Şafak N. Erel, Türk Fikir ve Sanat Hukuku, Yetkin Yayınları, Ankara, 2009, s. 183.). Kanun'un 24. ve 25. maddelerinde düzenlenen mali haklar birbirinden

farklı özellikler içermektedir. Doğrudan ve dolaylı temsilde, eseri geçici ve uçucu biçimde dinlemek ve seyretmek suretiyle duyu organlarıyla doğrudan doğruya yararlanma anıyla sınırlı olarak algılayan ve aralarında şahsi bağlantı bulunmayan umum sayılan kişiler, belli bir yerde ve bir arada bulunmaktadır. Temsil olunan eseri, aynı yer ve zamanda algılamaktadırlar. Oysa eserin 5846 sayılı Kanun'un 25. maddesinde yazılı biçimlerde umuma iletilmesinde, eseri algılayabilenlerin aynı yerde toplanarak eseri izlemeleri veya dinlemeleri zorunlu değildir. Eser, birbirinden farklı bölge, yer ve evlerde bulunan televizyon veya radyo alıcıları gibi birbiriyle şahsi bağlantı bulunmayan kişiler tarafından seyredilebilir veya dinlenebilir. Eserin gerçekten dinlenmiş veya seyredilmiş olması da gerekmez (Levent Yavuz-Türkay Alica-Fethi Merdivan, Fikir ve Sanat Eserleri Kanunu Yorumu, Seçkin Yayıncılık, Ankara, 2014, s. 1037-1038.).

Sonuç olarak eserin canlı olmayan, başka bir ifadeyle daha önce tespit edilmiş hâlinin radyo ve televizyon yayınıyla veya telli/telsiz herhangi bir şekilde gerçekleşen iletiminin, radyo veya televizyon yahut herhangi bir cihazla belli bir yerde toplanmış aralarında şahsi bağlantı olmayan ve bu nedenle umum sayılan kişilere gösterilmesi veya dinletilmesi 5846 sayılı Kanun'un 24/1. maddesi kapsamında dolaylı temsil niteliğindedir.

5846 sayılı Kanun'un 57/1. maddesine göre; asıl veya çoğaltılmış nüshalar üzerindeki mülkiyet hakkının devri, aksi kararlaştırılmış olmadıkça, fikri hakların devrini ihtiva etmez. Eserin aslı veya çoğaltılmış nüshasının mülkiyetini edinen kişi bundan ancak kişisel ihtiyacını karşılamak suretiyle yararlanabilir. Örneğin; musiki eserlerinin icrasını içeren bir kaset veya CD/DVD'yi satın alan kişi, anılan materyallerde kayıtlı eserleri kendi şahsi ihtiyacı için okunma, çalma ve gösterme biçiminde dolaylı temsilini sağlayabilmesine karşın, bunların umuma arz edecek şekilde vasıtalı temsilini gerçekleştiremez (Levent Yavuz-Türkay Alica-Fethi Merdivan, Fikir ve Sanat Eserleri Kanunu Yorumu, Seçkin Yayıncılık, Ankara, 2014, s. 1044.). Ayrıca eser sahibinin yayın hakkını devretmesi, iletim konusu eseri radyo ve televizyon, bilgisayar gibi cihazları ile alan son tüketici konumundaki izleyici veya dinleyicilerin eseri şahsi muhit dışında kullanmalarına yönelik izni kapsamaz. Örneğin; umuma açık kafe, spor merkezi ve lokanta gibi mekânlarda, alınan yayınların üçüncü kişilere dinletilmeleri veya izlettirilmeleri, yayından ayrı ve bağımsız olarak vukubulan 5846 sayılı Kanun'un 24. maddesi kapsamına giren, eserin vasıtalı bir temsili olup, yeni bir çevreye yararlanma olanağı yaratması sebebiyle hak sahiplerinin iznini gerektirir. Zira eser sahibine tanınan mali haklar 5846 sayılı Kanun'un 20. maddesi uyarınca birbirinden bağımsız olup, aynı Kanun'un 25. maddesinde düzenlenen umuma iletim hakkının devri temsil hakkının devrini içermez (Levent Yavuz-Türkay Alica-Fethi Merdivan, Fikir ve Sanat Eserleri Kanunu Yorumu, Seçkin Yayıncılık, Ankara, 2014, s. 1124-1125.). Bu kapsamda bir musiki eserin, kaset veya CD/DVD'den veyahut radyo televizyon kuruluşlarının gerçekleştirdiği yayından istifade ederek umuma açık mahallerde vasıtalı temsilini gerçekleştiren umuma açık mahal sahiplerinin, 5846 sayılı Kanun'un 41/1. maddesine göre hak sahiplerinden veya üyesi oldukları meslek birliklerinden aynı Kanun'un 52. maddesine uygun sözleşme yaparak izin alması zorunludur.

Eser sahibinin temsil hakkı, eserin doğrudan veya dolaylı biçimde umuma arz edilmek üzere gerçekleşen "ticari olsun olmasın" tüm temsillerini içerir. Amacın ticari olup olmaması temsil hakkının tanım unsuru değildir. Eserin ticari amaçlı temsili eser sahibinin iznini gerekli kıldığı gibi ticari amaç taşımaksızın, sosyal ve siyasi amaçlarla umuma sunulmak üzere yapılacak temsilleri de eser sahibinin iznine bağlıdır (Levent Yavuz-Türkay Alica-Fethi Merdivan, Fikir ve Sanat Eserleri Kanunu Yorumu, Seçkin Yayıncılık, Ankara, 2014, s. 1038.).

Umuma açık mahallerde eser, icra, fonogram, yapım ve yayınların kullanılması ve/veya iletilmesine ilişkin esaslar, 5846 sayılı Kanun'un 41. maddesinde; "Girişi ücretli veya ücretsiz umuma açık mahaller; eser, icra, fonogram, yapım ve yayınların kullanım ve/veya iletimine ilişkin 52 nci maddeye uygun sözleşme yaparak hak sahiplerinden veya üyesi oldukları meslek birliklerinden izin alır ve sözleşmelerde yazılı malî hak ödemelerini bu madde hükümlerine göre yaparlar.

Eser, icra, fonogram, yapım ve yayınları kullanan ve/veya ileten umuma açık mahaller; mahallin bulunduğu bölgenin özelliği, mahallin nitelik ve niceliği, fikrî mülkiyete konu eser, icra, fonogram, yapım ve yayınların mahalde sunulan ürün veya hizmetin ayrılmaz bir parçası ve ürün veya hizmete katkısı olup olmadığı ve benzeri hususlar dikkate alınmak suretiyle sınıflandırılır veya sınıflandırma dışı bırakılır.

Faaliyet gösterdikleri sektörlerde; eser sahipleri ve/veya bağlantılı hak sahipleri meslek birlikleri, yapılan sınıflandırmaya bağlı olarak eser, icra, fonogram, yapım ve yayınların kullanımından ve/veya iletiminden kaynaklanan ödemelere ilişkin tarifeleri tespit ederler. Meslek birlikleri ile umuma açık mahaller arasındaki sözleşmeler, bu tarife bedelleri veya taraflarca yapılabilecek müzakereler sonucu belirlenecek bedeller üzerinden yapılır.

..." şeklinde düzenlenmiştir.

Girişi ücretli veya ücretsiz umuma açık mahaller; eser, icra, fonogram, yapım ve yayınların kullanım ve/veya iletimine ilişkin Kanun'un 52. maddesine uygun sözleşme yaparak hak sahiplerinden veya üyesi oldukları meslek birliklerinden izin alır ve sözleşmelerde yazılı malî hak ödemelerini bu madde hükümlerine göre yaparlar. Bu konuyla ilgili olarak düzenlenen Eser, İcra, Fonogram, Yapım ve Yayınların Kullanılması ve/veya İletilmesine İlişkin Esaslar Hakkında Yönetmelik'in 4/c maddesine göre umuma açık mahal; eser, icra, fonogram, yapım ve yayınları kullanan ve/veya ileten girişi ücretli veya ücretsiz herkesin girip çıkabileceği halka açık yerlerdir. Umuma açık mahaller; mahallin bulunduğu bölgenin özelliği, mahallin nitelik ve niceliği, fikrî mülkiyete konu eser, icra, fonogram, yapım ve yayınların mahalde sunulan ürün veya hizmetin ayrılmaz bir parçası ve ürün veya hizmete katkısı olup olmadığı ve benzeri hususlar dikkate alınmak suretiyle sınıflandırılır veya sınıflandırma dışı bırakılır. Yönetmelik'in 5/2. maddesine dayanarak yapılan Ek: A cetveldeki sınıflandırmaya göre;

Konaklama tesisleri (oteller, tatil köyleri, moteller, apart oteller, hosteller, pansiyonlar, kampingler, belediye belgeli tesisler),

Yeme, içme ve eğlence tesisleri (lokantalar, restoranlar, kafeler, eğlence yerleri, gece klüpleri, diskotekler, pavyonlar, gazinolar, barlar, tavernalar, kabareler),

Sağlık ve spor merkezleri (spor merkezleri, termal turizmi tesisleri, sağlık, rehabilitasyon ve bakım tesisleri, havuzlar, golf tesisleri, dağ evi, spor ve avcılık tesisleri, temalı plaj tesisleri),

Kongre, sergi ve gösteri alanları ve merkezleri (tören ve şenlik alanları, müsabaka alanları, gösteri alan ve merkezleri, balo salonları, sinema, tiyatro, operet v.b. merkezleri, fuar ve festival alan ve merkezleri, konser alan ve merkezleri, sirkler ve lunaparklar, stadyumlar),

Rekreasyon tesisleri (tatil merkezleri, eğlence merkezleri, temalı parklar, günübirlik tesisleri, kırsal turizm tesisleri, yüzer tesisler, kış sporları ve kayak merkezleri mekanik tesisler),

Özel tesisler (turizm kompleksleri, mola noktaları ve özel belgeli diğer tesisler),

Ticaret merkezleri (alışveriş merkezleri, marketler, mağazalar),

Terminaller,

Eğitim ve öğretim kurumlarının ticari amaçla kullanılan dinlence, sinema ve gösteri yerleri,

50 metrekareden büyük umuma açık diğer mahaller, umuma açık mahallerdir.

Kanun girişi ücretli veya ücretsiz umuma açık mahallerin eser, icra, fonogram, yapım ve yayınları kullanım ve/veya iletiminden bahsetmektedir. Örneğin musiki eserini içeren CD'nin bir otelin lobisinde çalınması

suretiyle kullanımı ile kurulacak tesisatla otelin odalarına dağıtılarak iletimi bu hüküm kapsamındadır.

Umuma açık mahalde eser, icra, fonogram, yapım ve yayınların sadece birinin kullanımı sözkonusu olabileceği gibi, tek bir iletimle birden fazla ürünün kullanılması da söz konusu olabilir. Örneğin fonograma tespit edilmiş sözlü musiki eserinin icracı sanatçı tarafından gerçekleştirilen icrasının radyo yayını yoluyla umuma açık mahalde kullanılabilmesi için eser sahipleri, icracı sanatçı, fonogram yapımcısı ve yayın kuruluşu veya üyesi olduğu meslek birliği ile Kanun'un 52. maddesine uygun şekilde yazılı ve hakları ayrı ayrı göstererek sözleşme yapılması zorunludur. Kanun'un 41. maddesinde eser sahibi, icracı sanatçı, fonogram veya film yapımcısı yahut yayın kuruluşundan değil, hak sahiplerinden izin alınması ifadesi kullanıldığı için kullanım veya iletime konu mali haklarını başkasına devretmişse, umuma açık mahal sahipleri mali hakları aslen veya devren iktisap eden kişilerden veya üyesi oldukları meslek birliğinden izin alacaklardır.

Yazılı bir sözleşme yapmaksızın eser, icra, fonogram, yapım ve yayınları kullanan veya iletimini yapan umuma açık mahal sahiplerinin eylemleri, hak sahiplerinin mali haklarına tecavüz niteliğindedir. Kullanım veya iletimin doğrudan kaset, CD, DVD ve benzeri materyallerdeki kayıtlardan yahut yayın kuruluşlarının yayınlarından yararlanılarak gerçekleştirilmesi arasında bir fark yoktur (Levent Yavuz-Türkay Alıca-Fethi Merdivan, Fikir ve Sanat Eserleri Kanunu Yorumu, Seçkin Yayıncılık, Ankara, 2014, s. 1358.).

"Eser sahibinin hakları ile bağlantılı haklar" başlığı altında 5846 sayılı Kanun'un 80. maddesinde;

"Eser sahibinin hakları ile bağlantılı haklar şunlardır:

Eser sahibinin haklarına komşu haklar:

Eser sahibinin manevi ve mali haklarına zarar vermemek kaydıyla ve eser sahibinin izniyle bir eseri özgün bir biçimde yorumlayan, tanıtan, anlatan, söyleyen, çalan ve çeşitli biçimlerde icra eden sanatçıların, bir icra ürünü olan veya sair sesleri ilk defa tespit eden fonogram yapımcıları ile radyo-televizyon kuruluşlarının aşağıda belirtilen komşu hakları vardır.

...

C) Radyo-televizyon kuruluşları bu Kanunda öngörülen yükümlülüklerini yerine getirirler. Radyo-televizyon kuruluşları, gerçekleştirdikleri yayınlar üzerinde;

(1) Yayınlarının tespit edilmesine, diğer yayın kuruluşlarınca eş zamanlı iletimine, gecikmeli iletimine, yeniden iletimine, uydu veya kablo ile dağıtımına izin verme veya yasaklama,

(2) Özel kullanımlar hariç olmak üzere, yayınlarının herhangi bir teknik veya yöntemle, doğrudan veya dolaylı bir şekilde çoğaltılmasına ve dağıtımına izin verme veya yasaklama,

(3) Yayınlarının umuma açık mahallerde iletiminin sağlanmasına izin verme veya yasaklama,

(4) Tespit edilmiş yayınlarının, gerçek kişilerin seçtikleri yer ve zamanda yayınlarına ulaşılmasını sağlamak suretiyle umuma iletimine izin verme,

(5) Haberleşme uyduları üzerindeki veya kendilerine yöneltilmiş olan yayın sinyallerinin diğer bir yayın kuruluşu veya kablo operatörü veya diğer üçüncü kişiler tarafından umuma iletilmesi ve şifreli yayınlarının çözülmesine ilişkin izin verme veya yasaklama,

Hususlarında münhasıran hak sahibidirler..." şeklindeki düzenlemeyle radyo ve televizyon kuruluşlarının bağlantılı hakları düzenlenmiştir. Radyo ve televizyon kuruluşlarının gerçekleştirdikleri yayınlar üzerinde 5846 sayılı Kanun'un 80/1, C maddesinde yazılı bağlantılı hakları kazanabilmeleri için yayının konusunun

"eser" veya "eserin icrası" yahut "bunları da içeren fonogram ve film tespitlerinden" oluşması zorunlu değildir (Ünal Tekinalp, Fikrî Mülkiyet Hukuku, Vedat Kitapçılık, İstanbul, 2012, s. 281; Fırat Öztan, Fikir ve Sanat Eserleri Hukuku, Turhan Kitabevi, Ankara, 2008, s. 738.). Ancak başkalarının hak sahibi olduğu eser, icra ve fonogram ile film tespitini yayınlayan radyo ve televizyon kuruluşlarının, bu ürünlerin yayınları üzerinde aynı Kanun'un 80/I, C maddesinde yazılı bağlantılı haklara sahip olabilmeleri için aynı Kanun'un 43. maddesi uyarınca gerekli yükümlülükleri yerine getirmek zorundadır.

5846 Kanun'un 80. maddesi hükmünde temsil hakkı, açık ve net şekilde yalnızca icracı sanatçılara tanınmıştır. Bunun dışında, radyo ve televizyon kuruluşlarına bu hakkın tanındığı hususu madde metnine açık bir biçimde yazılmamıştır. Ancak Kanun'un 80/I, C-3. maddesinde bulunan "yayınlara umuma açık mahallerde iletiminin sağlanmasına" hükmü ile yayın kuruluşlarına sağlanan hak, aslında yayınların umuma açık mahallerde temsiline izin verme ve yasaklama hakkıdır (Ahmet M. Kılıçoğlu, Fikrî Haklar, Turhan Kitabevi, Ankara, 2019, s. 278-279; Levent Yavuz-Türkay Alıca-Fethi Merdivan, Fikir ve Sanat Eserleri Kanunu Yorumu, Seçkin Yayıncılık, Ankara, 2014, s. 2696.). Yine aynı Kanun'un 41. maddesinde girişi ücretli veya ücretsiz umuma açık mahallerin yayınların kullanım veya iletimini gerçekleştirebilmeleri için 52. maddeye uygun sözleşme yaparak hak sahiplerinden izin almaları şart kılınmıştır.

Yayın kuruluşunun eser, icra ve yapımları, hak sahiplerinden gerekli izinleri alarak yayınlaması umuma iletimdir. Son tüketici konumundaki izleyici veya dinleyicilerin, şifreli yayınlar haricinde yapılan yayını alması ve şahsi kullanım alanı içerisinde dinleyip seyretmesi mümkündür. Bunun için yayın kuruluşu veya yayında kullanılan eser, icra ve yapımların sahiplerinden bir izin alması veya kullanımı karşılığı bedel ödemesi gerekmemektedir. Hatta yayın kuruluşları eser, icra ve yapımların hak sahiplerinden gerekli izinleri almaksızın bu yayını gerçekleştirmiş olsalar bile izleyici veya dinleyiciler şahsi muhit içerisinde yapılan yayınlardan faydalandığı sürece izin almaları veya bedel ödemeleri gerekmeyecektir. Ancak son tüketici konumundaki izleyici veya dinleyicilerin yayın kuruluşunun gerçekleştirdiği yayını otel, lokanta, eğlence yerleri gibi umuma açık mahallerde izlenmesini veya dinlenmesini sağlaması, yayının doğrudan temsili, yayın içeriğinde bulunan eser veya icra yönünden ise vasıtalı temsili olup umuma açık mahal sahiplerinin 5846 sayılı Kanun'un 80/I, C-3. maddesine göre yayın kuruluşlarından izin alması gerekir.

Sonuç olarak eser, icra ve yapımları içeren bir yayının, hukuka uygun biçimde, umuma açık mahallerde dinletilebilmesi ve gösterilebilmesi için 5846 sayılı Kanun'un yukarıda ayrıntılı şekilde izah edilen maddeleri uyarınca hak sahipleri olan eser sahibi, icracı sanatçı, fonogram yapımcısı ve yayın kuruluşundan ayrı ayrı yazılı izin alınması gerekir. Çünkü aralarında sıkı bir ilişki olmasına rağmen, eser sahipliğinden doğan haklar ile bağlantılı haklar birbirinden bağımsız olduğu gibi, her bir bağlantılı hak sahibinin hakkı da diğerinden bağımsızdır. Bu nedenle umuma açık mahal sahiplerinin yalnızca yayın kuruluşlarından izin alması yeterli olmayacaktır.

Bu aşamada, uyuşmazlık konusunu oluşturan 5846 sayılı Kanun'un 71. maddesinin birinci fıkrasının (1) numaralı bendinde yer alan suçun konusu, unsuru, mağduru, faili, bu suç ile korunmak istenilen hukuki değer ve manevi unsurunun irdelenmesi gerekmektedir.

"Manevi, mali veya bağlantılı haklara tecavüz" başlığı altında düzenlenen 5846 sayılı Kanun'un 5728 sayılı Kanun'un 138. maddesi ile değişik 71. maddesinin birinci fıkrası;

"Bu Kanunda koruma altına alınan fikir ve sanat eserleriyle ilgili manevi, mali veya bağlantılı hakları ihlal ederek:

Bir eseri, icrayı, fonogramı veya yapıyı hak sahibi kişilerin yazılı izni olmaksızın işleyen, temsil eden, çoğaltan, değiştiren, dağıtan, her türlü işaret, ses veya görüntü nakline yarayan araçlarla umuma ileten, yayımlayan ya da hukuka aykırı olarak işlenen veya çoğaltılan eserleri satışa arz eden, satan, kiralamak veya ödünç vermek suretiyle ya da sair şekilde yayan, ticarî amaçla satın alan, ithal veya ihraç eden, kişisel

kullanım amacı dışında elinde bulunduran ya da depolayan kişi hakkında bir yıldan beş yıla kadar hapis veya adli para cezasına hükmolunur." şeklinde düzenlenmiştir.

5728 sayılı Kanun'un 138. maddesinin gerekçesi ise;

"...

Maddenin (1) numaralı bendi altında seçimlik hareketli bir suç tanımı yapılmıştır. Söz konusu suç oluşturulan fiiller, bir eseri hak sahibi kişilerin yazılı izni olmaksızın bir ticarî faaliyet çerçevesinde işlemek, çoğaltmak, dağıtmak, yaymak, elektronik ortam da dahil olmak üzere yayımlamak ya da hukuka aykırı olarak işlenen veya çoğaltılan eserleri satışa arz etmek, satmak, ticarî amaçla satın almak, ithal veya ihraç etmek, elinde bulundurmak ya da depolamak olarak gösterilmiştir. Suçun konusu bu Kanunla koruma altına alınan manevi veya malî hakların ilişkin olduğu fikri eserdir. Bu suçun oluşabilmesi için, söz konusu seçimlik hareketlerden birinin, hak sahibi kişilerin yazılı izni olmaksızın gerçekleştirilmesi gerekir..." şeklinde gösterilmiştir.

5846 sayılı Kanun'un 5728 sayılı Kanun'un 138. maddesi ile değişik 71. maddesinde düzenlenen "Manevi, mali veya bağlantılı haklara tecavüz" suçunun maddi konusu, suçun üzerinde gerçekleştiği fiziksel varlığı ifade eden eser, icra, fonogram veya yapımlar ile hukuka aykırı şekilde işlenen veya çoğaltılan eserler, hukuki konusu ise hak sahiplerinin manevi ve mali hakları ile bağlantılı haklarının korunmasıdır.

Anılan maddenin birinci fıkrasının (1) numaralı bendinde tanımlanan suçun unsurunu oluşturan seçimlik hareketler iki grup hâlinde düzenlenmiştir. Birinci grup seçimlik hareketler; eser, icra, fonogram veya yapımlar yönünden hak sahibi kişilerin yazılı izni olmaksızın "işlemek", "temsil etmek", "çoğaltmak", "değiştirmek", "dağıtmak", "her türlü işaret, ses veya görüntü nakline yarayan araçlarla umuma iletmek" ve "yayımlamak", ikinci grup seçimlik hareketler ise hukuka aykırı olarak işlenen veya çoğaltılan eserleri "satışa arz etmek, satmak, kiralamak veya ödünç vermek suretiyle ya da sair şekilde yaymak", "ticari amaçla satın almak", "ithal veya ihraç etmek", "kişisel kullanım amacı dışında elinde bulundurmak ya da depolamak" eylemleridir.

Suçun mağduru, manevi, mali veya bağlantılı hakların sahibi olan kişi veya kişiler olup, Kanun'un 75. maddesi uyarınca bu suçtan soruşturma ve kovuşturma yapılması şikâyete bağlıdır.

Manevi, mali veya bağlantılı haklara tecavüz suçunun faili açısından kanun koyucu herhangi bir sınırlama getirmemiş olup, bu suçun faili herkes olabilir.

Manevi, mali veya bağlantılı haklara tecavüz suçunun manevi unsuru kasıt olup bu suçlarda failin cezalandırılabilmesi için atılı eylemi kasten işlemesi gerekir. Bu husus madde metninde "Bu Kanunda koruma altına alınan fikir ve sanat eserleriyle ilgili manevi, mali veya bağlantılı hakları ihlal ederek" ifadesi ile de vurgulanmıştır. Dolayısıyla fail, Kanun kapsamında korunan manevi, mali veya bağlantılı hakları ihlal ettiğini bilerek ve isteyerek seçimlik hareketlerden en az birini gerçekleştirmelidir. Hukuka aykırı olarak işlenen veya çoğaltılan eserleri ticarî amaçla satın almak, kişisel kullanım amacı dışında elinde bulundurmak ya da depolamak suçları yönünden özel kast aranmasına rağmen bu iki suç tipi dışında kanun koyucu manevi, mali veya bağlantılı haklara tecavüz suçlarının oluşması için özel kastın varlığını aramamış olup failin gelir elde etme veya yararlanma gibi özel bir kasıtle hareket etmesine gerek yoktur (Levent Yavuz-Türkay Alica-Fethi Merdivan, Fikir ve Sanat Eserleri Kanunu Yorumu, Seçkin Yayıncılık, Ankara, 2014, s. 2259-2260.).

5846 sayılı Kanun'un 71. maddesini değiştiren 5728 sayılı Kanun'un 138. maddesinin gerekçesinde bulunan "bir ticarî faaliyet çerçevesinde" şeklindeki ifadeye Kanun metninde yer verilmemiştir. Bilindiği üzere madde gerekçesi kanun metnine dahil olmayıp asıl uygulanması gereken hükümler kanun metinleridir. Madde ve gerekçenin uyumlu olması hâlinde gerekçelerin ancak yol gösterici, yorumlamada

yardımcı metinler olduğu, kanun metninde yer almayan ve suçun unsurlarını belirleyen ifadelerin gerekçe ile genişletilemeyeceği, kanunilik ilkesine aykırı şekilde yorumlanamayacağı anlaşılmaktadır. Bu nedenle seçimlik hareketlerin ticari kazançta fayda sağlayacak şekilde bir ticari faaliyet çerçevesinde yapılması gerektiği şeklindeki kanun metninde yer almayan ifadelerden hareketle sonuca ulaşılamayacağı anlaşıldığından anılan suçun gelir elde etme veya yararlanma özel kastı ile bir ticari faaliyet çerçevesinde işlenmesi gerektiğinin kabulü mümkün değildir.

Bu suçun oluşması için hukuka aykırılık unsurunun da gerçekleşmesi gerekmektedir. Kanun'da koruma altına alınan fikir ve sanat eserleriyle ilgili manevi, mali veya bağlantılı haklardan en az biri ihlal edilmelidir. Hukuki anlamda bir ihlal yoksa bu fıkra kapsamında tanımlanan bir eylem suç teşkil etmeyecektir. Hukuka aykırılık unsuru, TCK'da düzenlenen ceza sorumluluğunu kaldıran nedenler ile 5846 sayılı Kanunla getirilen sınırlamalar (tahditler) mevcut olduğunda ortadan kalkacaktır. Öte yandan suçun kanuni tanımında, seçimlik hareketlerin "hak sahibi kişilerin yazılı izni olmaksızın" işlenmesinin tipik davranış olarak düzenlenmiş olması karşısında, hak sahibi kişilerin yazılı rızası, tipikliği ortadan kaldırdığından hukuka aykırılık unsurunu ortadan kaldıran rıza kapsamında değerlendirilemeyecektir.

5846 sayılı Kanun'un 5728 sayılı Kanunla değişik 71. maddesinin birinci fıkrasının (1) numaralı bendinde tanımlanan suça ilişkin genel açıklamalardan sonra eser, icra, fonogram ve yapımlar yönünden ortak seçimlik hareketlerden olan "bir eseri, icrayı, fonogramı veya yapımı hak sahibi kişilerin yazılı izni olmaksızın temsil etmek" özelinde değerlendirme yapılmasında fayda bulunmaktadır.

5846 sayılı Kanun'un 24. maddesinde bir eserden, doğrudan doğruya yahut işaret, ses veya resim nakline yarayan aletlerle umumi mahallerde okumak, çalmak, oynamak ve göstermek gibi temsil suretiyle faydalanma hakkının münhasıran eser sahibine ait olduğu düzenlenmiş olup aynı Kanun'un 71. maddesinde de bir eserin, icranın, fonogramın veya yapımın hak sahibinin yazılı izni olmaksızın temsil edilmesinin suç olarak düzenlenmesiyle hak sahiplerinin temsil hakkı ceza hukuku yoluyla koruma altına alınmıştır. Kanun'un 71. maddesi öncelikle bu Kanun'da koruma altına alınan fikir ve sanat eserleriyle ilgili manevi, mali veya bağlantılı haklarının ihlal edilmesi gerektiğini ön koşul saymıştır. Birinci fıkrasında ise suçun maddi konusu eser, icra, fonogram ve yapım olarak sınırlandırılmıştır. Seçimlik hareketlerden olan temsil, yukarıda ayrıntılı olarak açıklandığı gibi mali haklar içerisinde sayılmış olduğundan bir eseri, icrayı, fonogramı veya yapımı hak sahibi kişilerin yazılı izni olmaksızın temsil etmek mali haklara tecavüz suçunun tüm niteliklerini taşır. Bu suçun oluşması ve şikâyet hakkının kullanılabilmesi için hak sahipleri olarak kanunda belirtilen eser sahibi, icracı sanatçı, fonogram veya film yapımcısı ve radyo-televizyon kuruluşlarına temsil hakkının 5846 sayılı Kanun tarafından açıkça tanınmış olması veyahutta temsil hakkı sahiplerinin Kanun'da belirtilen sözleşme ve tasarruflarla bu hakkın usulüne uygun biçimde devredilmiş olması gerekir. Ayrıca kasta yönelik yukarıda yapılan açıklamalar doğrultusunda bu suçun oluşumu için de genel kast yeterli olup özel kastın aranmadığı söylenebilecektir.

Bir eseri o ana özgü biçimde duyularla algılanmaya müsait kılarak umuma ileten her fiil temsil kapsamındadır. Kanun'un 24. maddesinde de "okumak, çalmak, oynamak ve göstermek gibi" ifadesi kullanıldığından bu suçun "serbest hareketli suç" niteliğinde olduğu kabul edilmelidir. Hak sahiplerinin yazılı izni alınmaksızın umumi mahalde bir şiirin veya romanın okunması, bir tiyatro oyununun oynanması, bir müzik eserinin konser salonunda çalınması, CD-DVD veya radyo-televizyon yayınları üzerinden çalınan müzik eserlerinin kişisel kullanım sınırları dışına çıkılarak umuma açık mahallerde bulunan kimselerin kullanımına sunulması, güzel sanat eseri niteliğindeki tablonun sanat galerisinde sergilenmesi, sinema eserinin sinema salonunda gösterilmesi gibi eylemler bu suçun hareket unsurunu oluşturur.

Bu açıklamalar ışığında uyuşmazlık konusu değerlendirildiğinde;

08.2011 tarihinde saat 16.00 sıralarında İstasyon Caddesi, Sait Keser Sokak, No:2/2 Yeşilköy/İstanbul adresinde faaliyet gösteren İem Eko Marketleri unvanlı iş yerinde, katılanların hak sahibi olduğu "Modern

Talking" isimli müzik grubunun icra ettiği "Cheri Cheri Lady" ile "Nelly" ve "Kelly Rowland" isimli sanatçıların birlikte icra ettikleri "Dilemma" adlı musiki eserlerinin, internet üzerinden yayın yapan Radyo Pop isimli kanalın yayınından aktarılacak suretiyle iş yerinde bulunan bilgisayar aracılığıyla işletmenin hoparlör sistemi üzerinden umuma iletildiği olayda;

5846 sayılı Kanun'da koruma altına alınan musiki eserlerinin, basamakta yer alan hak sahiplerinden aynı Kanun'un 41 ve 52. maddeleri doğrultusunda yazılı izin alınmaksızın işaret, ses veya resim nakline yarayan radyo vasıtasıyla kişisel kullanım alanı dışına çıkılarak Eser, İcra, Fonogram, Yapım ve Yayınların Kullanılması ve/veya İletilmesine İlişkin Esaslar Hakkında Yönetmelik'te yapılan umuma açık mahallere ilişkin sınıflandırmada ticaret merkezleri arasında sayılan markette son tüketici konumunda olan, aralarında şahsi bağlantı bulunmayan, birbirinden bağımsız ve bu nedenle umum sayılan müşterilere, kurulan sistem üzerinden Kanun'un 24. maddesinin birinci fıkrasında belirtildiği şekilde dolaylı temsil edilmesi suretiyle 5846 sayılı Kanun'un 71/1. maddesinde yer alan mali haklara tecavüz suçunun maddi unsurlarının oluştuğu anlaşılmış ise de; radyo kuruluşunca yapılmakta olan yayın içeriğine müdahale yetkisi ve imkânı bulunmayan sanığın, katılanların hak sahibi olduğu "Cheri Cheri Lady" ve "Dilemma" adlı müzik eserlerinin radyo kuruluşunca yayınlanacağını bilemeyeceğinden, müşterilerine anılan müzik eserlerinin dinletilmesi amacıyla hareket ettiğinin söylenemeyeceği, bu bakımdan yayın akışında 5846 sayılı Kanun tarafından korunan eserlerin kullanılacağını bilmeden radyo yayınına umuma arz ettiği sırada, suça konu müzik eserlerinin umumi mahal sayılan yerde son tüketici konumunda olan müşterilere bilerek ve isteyerek vasıtalı temsili sağlanmadığından, kasten hareket etmeyen sanığa atılı mali haklara tecavüz suçunun manevi unsurunun gerçekleşmediğinin kabulü gerekmektedir.

Bu itibarla; haklı nedene dayanmayan Yargıtay Cumhuriyet Başsavcılığı itirazının reddine karar verilmelidir.

SONUÇ:

Açıklanan nedenlerle;

Yargıtay Cumhuriyet Başsavcılığı itirazının REDDİNE,

Dosyanın, mahalline gönderilmek üzere Yargıtay Cumhuriyet Başsavcılığına TEVDİ EDİLMESİNE, 28.01.2020 tarihinde yapılan müzakerede oy birliğiyle karar verildi.

T.C.
YARGITAY
HUKUK GENEL KURULU

Esas : 2017/2628
Karar : 2021/865
Tarih : 29.06.2021

MAHKEMESİ : İstanbul(Kapatılan) 3.Fikrî ve Sinaî Haklar Hukuk Mahkemesi

Taraflar arasındaki "esere tecavüzün tespiti, men'î ve ref'î ile maddi ve manevi tazminat" davasından dolayı yapılan yargılama sonunda; İstanbul 3. Fikrî ve Sinaî Haklar Hukuk Mahkemesince verilen davanın kısmen kabulüne ilişkin karar, taraf vekilleri tarafından temyiz edilmesi üzerine Yargıtay 11. Hukuk Dairesince yapılan inceleme sonunda bozulmuş, Mahkemece Özel Daire bozma kararına karşı direnilmiştir.

Direnme kararı davalı vekili tarafından temyiz edilmiştir.

Hukuk Genel Kurulunca dosyadaki belgeler incelendikten sonra gereği görüldü:

I. YARGILAMA SÜRECİ

Davacı İstemi:

Davacılar vekili; müvekkillerine ait eserlerin Haziran 2010 tarihinde gerçekleştirilen "Uluslararası Kadın Hattatlar Sempozyumu ve İcazet Töreni" kapsamında sergilendiğini, davalının dava konusu kitabın hazırlanmasında müvekkillerinin hocasından destek talep ettiğini, birtakım bilgi ve onayların verilmesi şartıyla destek verileceğinin belirtilmesi üzerine kitabın hazırlanması sırasında müvekkillerinin katılımının sağlandığını, ancak anılan şartlar oluşmadan ve onaylar alınmadan, bilgi dahi verilmeksizin "Dünden Bugüne Hanım Hattatlar" isimli dava konusu kitabın basıldığını, davalının telif haklarının tamamı müvekkillerine ait hat eserlerini izin almaksızın kitapta kullandığını, ayrıca müvekkillerine ait biyografilerde hataların bulunduğunu, tecavüzün men'î ve ref'î için davalıya gönderilen ihtarnamelerin sonuçsuz kaldığını, bu durumun müvekkillerinin eserlerinden doğan haklarına tecavüz teşkil ettiğini, davalının bu yolla haksız kazanç sağladığını, müvekkillerinin ayrıca manevi zarara uğradıklarını ileri sürerek fazlaya dair haklar saklı kalmak kaydıyla dava tarihinden itibaren reeskont faiziyle birlikte 30.000TL maddi, her bir müvekkili için 1.000 'er TL den 24.000TL manevi tazminatın tahsiline, davalının bundan sonraki haksız rekabet ve tecavüz teşkil edecek eylemlerinin men'ine ve ref'ine karar verilmesini talep etmiştir.

Davalı Cevabı:

Davalı vekili; dava konusu kitabın derleme eser niteliğinde olduğunu, müvekkilince kâr amacı güdülmeksizin tamamen eğitsel ve bilimsel amaçla hazırlandığını, 5846 sayılı Fikir ve Sanat Eserleri Kanunu'nun (FSEK) 34. ve 35. maddeleri çerçevesinde değerlendirilmesinin gerektiğini, davacılar ait hat örneklerinin izinsiz yayımlandığına dair iddiaların yersiz olduğunu, anılan hat örneklerinin bizzat davacılar tarafından gönderildiğini, kitabın ansiklopedik bir antoloji niteliğinde olduğunu, davacılardan başka birçok kadın hattatın eser örnekleri ile biyografilerine yer verildiğini, yazılı izne dair iddiaların dürüstlük kuralına aykırı olup hakkın kötüye kullanımı niteliğinde olduğunu, müvekkiline tüm bilgi ve belgelerin davacılar tarafından gönderildiğini, bu bilgiler üzerinde değişiklik yapılmadığını, davacılar ait hat örneklerinin umuma arz edildiğini ileri sürerek davanın reddini savunmuştur.

Mahkeme Kararı:

İstanbul 3. Fikrî ve Sinaî Haklar Hukuk Mahkemesinin 22.05.2014 tarihli ve 2011/123 E., 2014/120 K.

sayılı kararı ile; dava konusu hat örneklerinin eser niteliği taşıdığı, FSEK'in 52. maddesi uyarınca eser sahiplerinden alınmış yazılı iznin bulunmadığı, davalı tarafından sunulan yazışmalardan muvafakat olgusunun çıkarılamayacağı, bu kapsamda davacılara ait otuz altı adet eserin izinsiz olarak kullanıldığı, davacılara ödenecek telif bedelinin tespiti için bilirkişilerden rapor alınması yoluna gidilerek FSEK'in 68. maddesi uyarınca tazminatın belirlendiği, haksız fiil nedeniyle manevi zararın bulunduğu, ileride haksız rekabet ve tecavüzün muhtemel olması hâlinde men ve ref'inin gerektiği gerekçesiyle davanın kısmen kabulüne, 1.406,16TL'nin üç katı olan 4.218,48TL maddi, her bir davacı için 250'şer TL den 6.000TL manevi tazminatın dava tarihinden itibaren işletilecek avans faiziyle birlikte tahsiline, davalının muhtemel tecavüz ve haksız rekabetinin men'ine ve ref'ine karar verilmiştir.

Özel Daire Bozma Kararı:

Mahkemenin yukarıda belirtilen kararına karşı süresi içinde taraf vekillerince temyiz isteminde bulunulmuştur.

Yargıtay 11. Hukuk Dairesinin 08.06.2015 tarihli ve 2015/2375 E., 2015/7873 K. sayılı kararı ile "...1-Dava, davacılara ait hat eserlerinin davalı tarafından haksız kullanıldığı iddiasıyla haksız rekabet ve tecavüzün men ve ref'i ile maddi ve manevi tazminat istemlerine ilişkindir.

5846 sayılı Yasanın "işlemeler ve derlemeler" başlıklı 6. maddesinde "Diğer bir eserden istifade suretiyle vücuda getirilip de bu esere nispetle müstakil olmayan fikir ve sanat mahsulleri işlenmedir" şeklinde tanımlama yapılarak aynı maddenin 7. bendinde belli bir maksada göre ve hususi bir plan dahilinde seçme ve toplama eserler tertibinin işleme ve derleme eser mahiyetinde olduğu belirtilmiştir. 5846 sayılı Yasada eser sahibinin husule getirdiği eser üzerindeki haklarına ilişkin bir takım sınırlamalar getirilmiştir. Bu sınırlamalardan biri de 35. maddede düzenlenen alıntı serbestisidir. Bu madde uyarınca alenilemiş güzel sanat eserlerinin ve yayımlanmış diğer eserlerin, maksadın haklı göstereceği bir nispet dahilinde ve münderacatını aydınlatmak maksadıyla bir ilim eserine konulması yasal kullanım sayılmıştır. Ancak bu çerçevede yapılacak alıntılarda kullanılan eserin ve eser sahibinin adından başka bu kısmın alındığı yerin belirtilmesi şart koşulmuştur.

Somut olayda; davacı tarafından hazırlanan kitap gelmiş geçmiş kadın hat sanatçıları ve onların eserleri hakkında bilgi verilip örneklerin sunulduğu ilmi nitelikli derleme eser mahiyetindedir. Davacı vekilinin dava dilekçesinde belirttiği üzere intihal konusu eserler Haziran 2010 tarihinde düzenlenen Uluslararası Kadın Hattatlar Sempozyumu ve İcazet töreninde sergilenip umuma arz edilmiştir. Dava konusu kitaba alınan eserlerde eser sahiplerinin kim olduğu hususu açıklandığı gibi iltibas edilen eser sayısında da dürüstlük kuralının haklı göstereceği ölçüye uygun davranılmıştır. Açıklanan bu hususlar gözetilerek davanın reddine karar verilmesi gerekirken yazılı gerekçeyle kabulü doğru görülmemiş, kararın bu nedenle temyiz eden davalı yararına bozulmasına karar vermek gerekmiştir.

Bozma sebep ve şekline göre davacı vekilinin temyiz itirazlarının bu aşamada incelenmesine gerek görülmemiştir..." gerekçesi ile karar bozulmuştur.

Direnme Kararı:

İstanbul 3. Fikrî ve Sinaî Haklar Hukuk Mahkemesinin 06.12.2016 tarihli ve 2016/177 E., 2016/247 K. sayılı kararı ile önceki gerekçelere ek olarak; FSEK'in 1/B maddesinin 1-d bendi ile Bern Sözleşmesinin 2. maddesi kapsamında dava konusu kitabın derleme eser niteliğinde olduğu, anılan kitapta davacıların muvafakatleri alınmadan bilgileri haricinde kadın hattatları tanıtır nitelikte bilgiler ile bazılarının bir adet, bazılarının birden çok eserinin sadece tanıtım amacıyla konulmadığı, ansiklopedik boyda basılan kitapta tam sayfa ve renkli olarak eserlerin izinsiz olarak sergilendiği, derleme eser oluşturulması sırasında iktibas serbestisi kapsamı dışında kalan hâllerde eser sahibinin adından bahsedilmiş olmasının fiili yasal hâle

getirmeyeceği, eser sahibinin muvafakatının bulunması gerektiği, davaya konu eserin FSEK'in 35. maddesi kapsamında belirtilen ilim ve edebiyat eseri niteliğinde olmadığı, davacıların eserleri ile ilgili 2010 yılında düzenlenen uluslararası kadın hattatlar sempozyumu ve icazet töreninde sergilenmesi sebebiyle umuma arz edildiği belirtilmiş ise de, davacıların hatlarının sempozyuma gelenlerce görüldüğü, sempozyumların ise belli bir konuda daha önce belirlenen konuşmacılar ile açık oturumlar ya da tartışma toplantılarından farklı olarak özel davetli dinleyicilerden oluştuğundan davacıların bazı eserlerinin sempozyumda gösterilmiş olmasının umuma arz sayılmayacağı, davacıların eserlerinin yayın yoluyla kamu geneline ulaştırılmadığı hususu nazara alındığında alenileşmiş güzel sanat eserleri olarak değerlendirilemeyeceği, kitabın hazırlanma amacının kadın hattatları tanıtmaya yönelik olarak değerlendirilse de, eseri hazırlayan davalının da davacıların pozisyonunda kadın hattat olduğu, her hangi bir kurum veya yasal olarak kurulmuş bir meslek örgütü tarafından da kendisine bu hususta görevlendirme yapılmadığı, kitabın parayla satıldığı dosya içerisindeki delillerle de sabit olduğu, ekonomik gelir elde etmek gayesi ile basılan kitapta belirtildiği gibi ansiklopedik boyda eserlerin sergilenmesinin iktibas serbestisi kapsamında sayılmayacağı, kadın hattatların tanıtımı amacıyla oluşturulacak bir derleme eserde, en fazla eserlerinin tanıtım bilgilerinin yanında daha küçük alanda konumlandırılacağı, davacıların eserlerinin umuma arz edildiği ve dolayısıyla alenileştiği kabul edilmiş olsa dahi, kullanımın izin alınmadan yapıldığı ve FSEK'de belirtilen eğitim ve öğretim kapsamında düzenlenen bir eser olmadığı, bir kurum, dernek ve benzeri hat sanatı ile ilgilenen bölüme özgü de hazırlanmamış olması sebebiyle iktibas serbestisi kapsamında kalmadığı, bu konu ile ilgili uğraşan kişilere yönelik eğitici ya da detaylı bilgilendirici içeriklerle hazırlanmamış olması sebebiyle ilmi yönünün de bulunmadığı gerekçesiyle direnme kararı verilmiştir.

Direnme kararı süresi içinde davalı vekili tarafından temyiz edilmiştir.

II. UYUŞMAZLIK

Direnme yoluyla Hukuk Genel Kurulu önüne gelen uyuşmazlık; davacıların hat eserlerinin dava konusu kitapta kullanımının FSEK'in 35. maddesi anlamında iktibas serbestisi kapsamında olup olmadığı ve buradan varılacak sonuca göre davacıların aynı kanun çerçevesinde eser sahipliğinden kaynaklanan haklarının ihlal edilip edilmediği noktasında toplanmaktadır.

III. GEREKÇE

Uyuşmazlığın çözümü için öncelikle FSEK'in 35. maddesinde düzenlenen iktibas serbestisi ile ilgili hukuki kavram ve kurumların ortaya konulmasında yarar bulunmaktadır.

İktibas, kelime anlamı itibariyle "ödünç alma, ödünç alınan şey, (edebiyatta) alıntı" anlamına gelmekte olup bu kelimenin hukukî anlamı da kelime anlamıyla uyumludur. Zira bir eserden yapılan iktibas, bedelsiz ve iade edilmek üzere yapılmış bir alıntı olmakla iade, alınan eser sahibine yapılan atıfla olur. Atıf yapılmaması hâlinde ise yapılan alıntı intihale dönüşür. İntihal ise sözlük anlamı itibariyle aşırma, başkasına ait eseri kendisininmiş gibi gösterme, kaynak göstermeksizin başkasının eserinden parça alma anlamında olup hukuk düzenince yasaklanmıştır (Yılmaz, E.: Hukuk Sözlüğü, Ankara, 1976, s. 72; Yavuz, L./ Alica, T./ Merdivan, F.: Fikir ve Sanat Eserleri Kanunu Yorumu C. I, Ankara 2013, s. 1264). Bu kapsamda iktibas; genel olarak bir eserin veya eserin bir bölümünün başka bir eser içerisinde kullanımı şeklinde tanımlanabilecek olup bu şekilde bir kullanımın Kanun'un belirttiği şartlar dahilinde serbest olması ise iktibas serbestisi olarak ifade edilebilir (Öncü, Ö.: Fikir ve Sanat Eserleri Hukukunda İktibas Serbestisi ve Sınırları, Ankara 2010, s.22).

Ülkemizin de taraf olduğu Edebiyat ve Sanat Eserlerinin Korunmasına İlişkin Bern Sözleşmesi'nin (Bern Sözleşmesi) 10. maddesi iktibas serbestisi hususunda; "(1) Hukuken topluma sunumu gerçekleştirilmiş bir eserden, mutad uygulamaya uygun bulunmak ve amacın haklı göstereceği ölçüyü aşmamak kaydıyla,

basın özetleri şeklinde dergilerden ve gazete makalelerinden yapılan alıntılar da içeren kısa alıntılar yapılmasına izin verilebilecektir. (2) Eğitim amaçlı olarak yayımlarda, yayınlarda veya ses ya da görüntü kayıtlarında resimlendirme yoluyla edebiyat ve sanat eserlerinden yararlanılmasına bu tür kullanımların adil uygulamaya uygun olması şartıyla ve amacın haklı gösterdiği ölçüde izin verilmesi, Birlik ülkelerinin mevzuatı ve taraflar arasında mevcut veya akdedilecek özel anlaşmalar ile düzenlenecektir. (3) Bu maddenin önceki paragraflarına uygun olarak eserlerden yararlanılması halinde, mevcut olduğu takdirde eser sahibinin adından ve eserin kaynağından söz edilmesi gerekir." düzenlemesini içermekte olup anılan sözleşme, eser sahibinin haklarına getirilebilecek istisnalar ve sınırlamaların bir bölümünü belirlemek yanında, bunların taşınması gereken asgari şartları belirlemiş olması nedeniyle önem arz etmektedir. Bu bağlamda Bern Sözleşmesi, telif hakları konusunda ülkemizin iç düzenlemelerine etkisi bakımından dikkate alınmalıdır (Yavuz/Alica/Merdivan, s. 38, 39).

İktibas serbestisi, bilimsel ve kültürel alanda ilerlemenin ve bu çerçevede yeni eserlerin ortaya çıkabilmesi açısından elzem bir kavram olup bu husus FSEK'in 35. maddesinde; "Bir eserden aşağıdaki hallerde iktibas yapılması caizdir:

Alenilemiş bir eserin bazı cümle ve fıkralarının müstakil bir ilim ve edebiyat eserine alınması;

Yayımlanmış bir bestenin en çok tema, motif, pasaj ve fikir nevinden parçalarının müstakil bir musiki eserine alınması;

Alenilemiş güzel sanat eserlerinin ve yayımlanmış diğer eserlerin, maksadın haklı göstereceği bir nispet dahilinde ve münderacatını aydınlatmak maksadıyla bir ilim eserine konulması;

Alenilemiş güzel sanat eserlerinin ilmi konferans veya derslerde, konuyu aydınlatmak için projeksiyon ve buna benzer vasıtalarla gösterilmesi.

İktibasın belli olacak şekilde yapılması lazımdır. İlim eserlerinde, iktibas hususunda kullanılan eserin ve eser sahibinin adından başka bu kısmın alındığı yer belirtilir." şeklinde düzenlenmiştir. Buna göre anılan maddede belirtilen şartlar dâhilinde yapılan iktibas, kendisinden iktibas yapılan eserin sahiplerinin haklarına hanel getirmez. Başka bir anlatımla FSEK'in 35. maddesinde belirlenen koşullara uyulmadan yapılacak iktibas, kendisinden iktibas yapılan eser sahiplerinin Kanun'dan kaynaklanan haklarının ihlali niteliğinde olup bu şekilde yapılan bir alıntı, intihal sonucunu doğuracaktır.

Bu aşamada uyumsuzluğun niteliği itibariyle, FSEK'in 35. maddesinin birinci fıkrasının 3. bendinde (FSEK m. 35/1-b.3) düzenlenen bilimsel eserlere yapılacak iktibasın şartlarının belirlenmesi gerekmektedir. FSEK'in 35/1-b.3 maddesi uyarınca alenilemiş güzel sanat eserlerinin ve yayımlanmış diğer eserlerin, maksadın haklı göstereceği bir nispet dâhilinde ve münderacatını aydınlatmak maksadıyla bir ilim eserine/bilimsel esere iktibasının geçerli olduğu düzenlenmiştir. Buradan hareketle anılan düzenleme gereği bilimsel (ilmi) bir esere yapılacak iktibasın koşulları;

a) Kendisinden iktibas yapılacak eserin, güzel sanat eseri bakımından alenilemiş, diğer eserler bakımından yayımlanmış olması,

b) Kendisine iktibas yapılacak eserin bilimsel (ilmi) eser niteliğini haiz olması,

c) Kendisine iktibas yapılacak eserin müstakil/bağımsız bir eser olması,

d) İktibasın, kendisine iktibas yapılan bilimsel (ilmi) eserin içeriğini aydınlatma amacını taşınması,

e) İktibasın maksadını haklı gösterecek oranda yapılması,

f) İktibasın belli olacak şekilde yapılması şeklinde sıralanabilir.

Bu itibarla FSEK'in 35/1-b.3 maddesi anlamında iktibas serbestisinin söz konusu olabilmesi için ilk olarak kendisinden iktibas yapılan eserin güzel sanat eserleri bakımından alenileşmiş, diğer eserler bakımından ise yayımlanmış olması gerekmektedir. Bu bağlamda alenileşme, FSEK'in 7/1. maddesinde; "Hak sahibinin rızasıyla umuma arzedilen bir eser alenileşmiş sayılır" şeklinde tanımlanmıştır. Alenileşme eserin hak sahibinin rızasıyla herhangi bir şekilde umuma arz edilmesi ile gerçekleşebilecek olup burada önem arz eden husus; eser içeriğinin umum tarafından herhangi bir şekilde duyularla algılanabilme hususunda imkân sahibi olunmasıdır. Sadece bu imkânın varlığı alenileşme bakımından yeterli olup burada eserin umum tarafından fiilen algılanmış olmasının bir önemi bulunmamaktadır. Ayrıca alenileşme bakımından umuma arz faaliyetinin genişliğinin yahut süresinin de bir önemi yoktur. Bunun yanında alenileşme için aranan diğer bir unsur da, sahibinin rızası olup bu rızanın bulunmaması halinde umuma arz, hak sahibi aleyhine sonuç doğurmaz. İzin bir defa verilip sonra geri alınması ise eserin alenileşme olgusunu ortadan kaldırmamaktadır (Öncü, s. 143 vd.). Kendisinden iktibas yapılacak güzel sanat eserleri dışındaki eserler bakımından ise yayımlanmış olma koşulu mevcut olup FSEK'in 7/2. maddesinde; bir eserin aslından çoğaltma ile elde edilen nüshaları hak sahibinin rızasıyla satışa çıkarılma veya dağıtılma yahut diğer bir şekilde ticaret mevkiine konulma suretiyle umuma arz edilirse o eserin yayımlanmış sayılacağı düzenlenmiştir.

Fikir ve Sanat Eserleri Kanunu'nun 35/1-b.3 maddesi anlamında iktibas serbestisinin ikinci koşulu, kendisine iktibas yapılacak eserin bilimsel (ilmî) eser niteliğini haiz olmasıdır. Bu kapsamda bilimsel eserin tanımına yönelik FSEK'de herhangi bir açıklık bulunmamakta olup Kanun'un "İlim ve edebiyat eserleri" başlıklı 2. maddesinde örnek kabilinden eserler sayılmıştır. Bilimsel eser; bir konuda belirli bir yöntem uygun olarak sistematik araştırma ve elde edilen bilgiyi inceleyen eser olarak anlaşılabilir (Yavuz/Alica/Merdivan, s. 1274). Bilimsel eserlerde eser sahibinin doğrudan kendisine ait araştırmaların, araştırma sonuçları ile bunlar üzerindeki düşüncelerin açıklanabileceği gibi incelenen konudaki düşüncelerin ve araştırmaların düzeyi hakkında da açıklamalarda bulunulabilir. Ayrıca bir eserin bilimsel niteliğinin belirlenmesinde, eserin konusu ve açıklama şekli dikkate alınabilecek ise de; hangi hususların bilimsel eser konusu olabileceği hakkında sınırlama yapılamaz. Bilimsel eser niteliğinin belirlenmesinde kullanılan metodun da bir önemi bulunmadığı gibi elde edilen bilgiler yahut ileri sürülen bilgilerin çürütülemez olması da önemli değildir. Burada önemli olan bilimsel eserlerin, hitap ettiği kitlenin duyguları veya estetik beklentileri yerine onların zihinlerine, akıllarına hitap etmesidir. Hemen belirtilmelidir ki; bazı bilimsel eserler estetik etkiler de uyandırabilmekle beraber bu tür eserlerdeki estetik etki, bilimsel etkinin yanında ikinci planda kalmak kaydıyla, anılan eserin bilimsel eser niteliğine hanel getirmez (Öncü, s. 179 vd). Bu aşamada ayrıca belirtilmelidir ki; FSEK'in 35/1-b.3 maddesinde yer alan iktibas serbestisinin uygulanmasında, iktibas edilen eserlerin bilimsel eser olması zorunlu değildir. Bilimsel (ilmî) eser olma koşulu, ancak kendisine iktibas yapılacak eser için varlığı aranan bir koşuldur (Öncü, s. 181, Yavuz/Alica/Merdivan, s. 1275). Öte yandan bir bilimsel eser; uzmanlık alanı içerisindeki bilim insanları yanında diğer halk kesimlerine de yönelen ve herkesin anlayabileceği şekilde bilgileri aktaran niteliklere de sahip olabilir. Bu türden eserlerde, araştırma sonuçlarını paylaşmak yerine herkes tarafından anlaşılabilir şekilde bilimsel bilgilerin öğrenilmesi amaçlanır. Bu kapsamda anılan türdeki eserlerin de, bilimsel nitelik için gereken sistematik bir araştırma sonucunda oluşturulup bilgilendirici nitelikleri haiz olması koşuluyla FSEK'in 35/1-b.3 maddesi kapsamında bilimsel (ilmî) eser olarak kabulü mümkündür. Burada önem arz eden husus; eserin yöneldiği amaç olup bu tür eserlerin bilimsel gerekliliklere sahip olup olmadığının belirlenmesi, bilimsel eser niteliğinin belirlenmesi bakımından gereklidir (Öncü, s. 183 vd.). Ayrıca eğitim ve öğretim amacı dışında hazırlanan derleme eser, bilimsel eser olarak nitelenmedikçe, FSEK'in 35/1-b.3 maddesi anlamında iktibas serbestisinden yararlanması mümkün değildir.

Fikir ve Sanat Eserleri Kanunu'nun 35/1-b.3 maddesi anlamında iktibas serbestisinin bir sonraki koşulu ise, kendisine iktibas yapılan eserin müstakil/bağımsız bir eser niteliğine sahip olmasıdır. Kendisine iktibas yapılan eserin müstakil/bağımsız bir eser niteliğinde olması, anılan eserin yapılan iktibaslarla rağmen kendisinden iktibas yapılan eserlere göre bağımsızlığını koruması olarak ifade edilebilir. Eş söyleyişle bir

eserin, sahibinin hususiyetini taşımak yerine kendisinden iktibas yapılan eserlerin hususiyetini ağırlıklı olarak yansıtmaması durumunda, bağımsız/müstakil bir eser olarak kabulü mümkün değildir. Bu kapsamda bir eserin bağımsızlığı, yapılan iktibasın miktarı kadar niteliğine de bağlı olup yapılan iktibasın önceki eserin hususiyetini taşıyan tüm bölümlerini kapsamaması hâlinde sonraki eserin bağımsız/müstakil bir eser olduğundan bahsedilemez (Yavuz/Alıca/Merdivan, s. 1268, 1269).

İktibasın, kendisine iktibas yapılacak bilimsel eserin içeriğini aydınlatma amacı taşıması, FSEK'in 35/1-b.3 maddesi kapsamında gerekli olan bir diğer koşuldur. Aynı zamanda kendisine iktibas yapılan eserin bağımsız/müstakil bir eser niteliği taşıması gerektiği de nazara alındığında, bu nitelikteki bir esere yapılacak iktibasın, eserin içeriğini aydınlatma amacıyla yapılmış olması gerekir. Bu kapsamda iktibas yapılan eser içeriğinin desteklenmesi, eleştirilmesi, iktibas edilen eserdeki bilgileri olumlu ya da olumsuz anlamda ispatlama aracı olarak kullanılması, kendisine iktibas yapılan eserlerin iyi anlaşılabilmesi bağlamında yardımcı araç olarak kullanılması veya kendisine iktibas yapılan eserdeki açıklamalara örnek teşkil etmesi gibi durumların içeriği aydınlatma amacı kapsamında olduğu kabul edilebilir. Hemen belirtilmelidir ki; bilimsel bir esere, güzel sanat eserlerinden yapılan iktibasın, bilimsel eserdeki açıklamaların anlaşılması bağlamında yardımcı araç olarak kullanılması gerekmekte olup kendisine iktibas yapılan bilimsel eserin görünümünün güzelleştirilmesi için estetik kaygılarla donatılması amacıyla yapılması, iktibas serbestisi kapsamı dışındadır (Öncü, s. 188 vd.).

Kendisine iktibas yapılan bilimsel eserin içeriğini aydınlatma amacıyla yapılan iktibasın, amacı haklı gösterecek oranda yapılması gerekmektedir. Bu koşul aynı zamanda kendisine iktibas yapılan eserin bağımsızlık niteliğine de etki edebilecek mahiyette olup bu oranın aşılması durumunda iktibasın tamamı geçersiz olacaktır. Bu kapsamda yapılan iktibasın, kendisine iktibas yapılan içeriği aydınlatma amacını gerçekleştirmek için gereken oranda yapılması zorunludur. Bu oran bakımından Kanun'da herhangi sınırlandırma bulunmamakla beraber her somut olayın koşulları nazara alınarak değerlendirme yapılması uygun olur. Zira kendisine iktibas yapılan bilimsel eser, bağımsızlığını koruduğu ve iktibasların amacın gerektirdiği oranı aşmadığı müddetçe yapılabilecek iktibaslarda herhangi bir sınırlandırma söz konusu değildir.

Son olarak FSEK'in 35/1-b.3 maddesi anlamında iktibas serbestisine ilişkin olarak şekli koşul ise; iktibasın belli olacak şekilde yapılmasıdır. Buradan anlaşılması gereken FSEK'in 35/2. maddesinde; "İktibasın belli olacak şekilde yapılması lazımdır. İlim eserlerinde, iktibas hususunda kullanılan eserin ve eser sahibinin adından başka bu kısmın alındığı yer belirtilir." şeklinde ifade edilmiştir. Anılan düzenlemenin birinci cümlesinin kapsamı bakımından kendisine iktibas yapılan eserin türünün önemi bulunmamakta olup herhangi bir eserden iktibas yapılması durumunda bu eserden iktibas yapıldığının anlaşılması gerekli ve yeterlidir. İktibasın belli olması, iktibas yapılan eserden başka aktarılan kısmın da yeterli oranda açık olmasını gerektirir. Ayrıca bunun yanında kendisinden iktibas yapılan eserin kime ait olduğu yeni eserde de gösterilmelidir. Bunlar yanında bilimsel eserlere yapılacak iktibasta eser ve eser sahibinin isminin yanında iktibas edilen kısmın alındığı yerin de kaynak olarak gösterilmesi gerekmektedir. Ancak burada üzerinde önemle durulması gereken husus ise; güzel sanat eserlerinin bilimsel eserlere iktibasında kaynak göstermenin nasıl yapılacağıdır. Bu kapsamda, bir güzel sanat eserinin bilimsel esere iktibasında, iktibas edilen güzel sanat eser sahibinin adının veya müstear adının gösterilmesi yeterlidir (Yavuz/Alıca/Merdivan, s. 1269, 1270). Sonuç itibarıyla kaynak gösterme, kendisine iktibas yapılan eserde iktibasın hangi eser sahibine ve esere ait olduğunu açıkça gösterecek şekilde yapılması gerekir. Bu sayede özel çaba gerektirmeksizin, iktibas edilen eserin sahibinin tanınarak yapılan iktibasın doğruluğu kontrol edilebilecektir (Öncü, s. 360 vd.).

Tüm bu açıklamalar ışığında somut olay incelendiğinde; davacılar akit hat eserlerinin FSEK'in 4. maddesi kapsamında güzel sanat eseri niteliğinde olduğu, davacılar akit hat eserlerinin 05.06.2010 tarihinde gerçekleştirilen "Uluslararası Kadın Hattatlar Sempozyumu ve İcazet Töreni" kapsamında 20.06.2010

tarihine kadar sergilendiği, sempozyum sonrasında anılan eserlerin ve eser sahibi davacıların biyografilerinin davalı tarafından hazırlanan “Dünden Bugüne Hanım Hattatlar” isimli dava konusu kitapta kullanıldığı, davalı tarafından hazırlanan kitabın bağımsız nitelikli derleme eser niteliğinde olduğu anlaşılmaktadır.

Davacılara ait güzel sanat eserlerinin davalıya ait kitapta kullanımının, FSEK’in 35/1-b.3 maddesi anlamında iktibas serbestisi kapsamında olup olmadığının tespiti için öncelikle dava konusu kitabın bilimsel eser niteliğinin bulunup bulunmadığının tespiti gerekir. Bu bağlamda dava konusu kitap üzerinde yapılan incelemede; dava konusu kitap, ülkemizdeki ve dünyadaki kadın hat sanatçılarının hayat hikâyeleri ile eser örnekleri derlenerek hazırlanmış olup kitapta yedinci yüzyıldan itibaren günümüze kadar uzanan tarihsel süreç içerisinde ve kronolojik sırayla hat sanatına katkı sağlayan kadın hat sanatçılarının eser örnekleriyle hat sanatına yapmış oldukları katkıların açıklandığı, erken tarihsel dönemde tespit edilebilen kadın hat sanatçıları ile ilgili bilgiler verilmekle beraber bu sanatçıların tespiti için bir takım araştırma sonuçlarının paylaşıldığı, farklı medeniyet ve kültürlerdeki kadın hat sanatçıları ile eserlerinin de kitap içeriğine eklendiği, geçmiş dönemde yaşayan kadın hat sanatçılarının yaşam şartları metodolojik bir şekilde araştırılarak bu şartların hat sanatına olan etkileri hakkında bilgilerin verildiği, gizli kaldığı düşünülen bir kısım kadın hat sanatçılarının tespiti için yazılı kaynak taraması veya mezar taşlarının incelenerek kitaba eklenmesi gibi bir takım araştırma yöntemlerinin kullanıldığı, bu kapsamda araştırmalar yapılarak yararlanılan kaynakların kitap sonunda belirtildiği, geçmiş tarihlerdeki kadın hat sanatçıları hakkındaki bilgilerden sonra ise günümüzde yaşayan kadın hat sanatçıları ve eserleri hakkında aynı yöntemlerle bilgiler verildiği, bu kapsamda içinde davacıların da yer aldığı kadın hat sanatçılarının eserlerinin ve biyografilerinin kullanıldığı, kitapta verilen tüm bilgilerin Türkçe ve İngilizce olmak üzere iki dilde kaleme alındığı belirlenmiştir. Buradan hareketle, kadın hat sanatçıların tanıtılması için kitapta yer alan bilgi ve kullanılan eserlerin belirli bir sistematik içerisinde bir araya getirilmesi, sanatçılar ve eserler hakkında bir takım araştırmaların ürünü olan bilgilerin aydınlatıcı olarak kaleme alınması, davacıların eserlerinin de içinde bulunduğu hat eserlerinin estetik kaygılardan ziyade hat sanatı ve kadın hat sanatçıları hakkında bilgi verme amacıyla kullanılması, her ne kadar güzel sanat eserlerinin kullanımının dava konusu kitaba estetik etki kattığı da söylenebilecek ise de bu durumun, kitaptaki bilimsel etki yanında ikinci planda kalması, kitabın herkes yönünden bilgi aktarma amacıyla bilimsel nitelik için gereken belirli bir sistematik içerisinde hazırlanmış olması nazara alındığında, dava konusu kitabın, FSEK’in 35/1-b.3 maddesinin uygulanması için gerekli olan bilimsel (ilmî) ve hat sanatı alanından bilimsel bir kaynak olarak kullanım niteliği haiz bir eser olarak kabul edilmesi gerekmektedir.

Dava konusu kitapta kullanılan davacılara ait hat eserleri, eser sahibi olan davacıların rızasıyla 05.06.2010 tarihinde gerçekleştirilen “Uluslararası Kadın Hattatlar Sempozyumu ve İcazet Töreni”nde 20.06.2010 tarihine kadar sergilenmişlerdir. Dolayısıyla davacılara ait bu eserler, ilgililerce görülmek üzere on beş gün süresince umuma arz edilmiş olup bu şekilde gerçekleştirilen umuma arzın davacıların rızasını içerdiği de uyuşmazlık konusu değildir. Dolayısıyla davacılara ait hat eserlerinin görülebilme imkânı yapılan etkinlik süresince devam etmiş olup bu suretle davacılara ait olan ve dava konusu kitapta kullanılan hat eserlerinin ailenileştiği kabul edilebilir.

Belirtilen hususlara ek olarak dava konusu kitabın bağımsız/müstakil bir eser niteliğinde olduğu uyuşmazlık dışıdır. Zira dava konusu kitap davacılara ait eserlerden ve biyografilerden ibaret olmayıp kadın hat sanatçıları hakkında bilgi verme şeklinde bir özelliğe sahiptir. Ayrıca dava konusu kitabın geçmişten günümüze yaşamış ve yaşayan kadın hat sanatçıları hakkında bilgi verme amacı kapsamında davacılara ait hat eserlerini iktibasının, kendisine iktibas yapılan dava konusu bilimsel eserin içeriğini aydınlatma amacıyla yapıldığı kabul edilebilir. Zira dava konusu kitabın amacı; geçmişten günümüze hat sanatındaki kadın sanatçılar hakkında ve bu sanatçıların hat sanatına yapmış oldukları katkıları/ eserleri hakkında bilgi vermektir. Bu kapsamda günümüzdeki kadın hat sanatçıları olarak haklarında birtakım bilgiler verilen davacıların hat eserlerinin iktibas, dava konusu kitabın bilimsel içeriğinin aydınlatılması

amacına yönelik olup alınan eserler ve bilgiler, dava konusu kitaptaki bilgilerin anlaşılmasında yardımcı araç olarak kullanılmıştır.

Davacılara ait eserlerin dava konusu kitapta kullanım oranı da iktibas serbestîsi kapsamında dikkate alınması gereken hususlardan biri olup iktibasın dava konusu kitabın amacını haklı gösterecek oranda yapılmış olması zorunludur. Bu kapsamda dava konusu kitapta davacı ...'in üç adet, davacı ...'in üç adet, davacı ...'in beş adet, davacı ...'in iki adet, davacı ...'in iki adet ve davacı ...'nin iki adet eseri iktibas edilmiş, diğer davacıların ise birer adet eseri kullanılmıştır. Bu çerçevede, dava konusu kitaba alınan eserlerin buldukları yer, kullanım şekli, kitap içeriğinde kullanılma oranı nazara alındığında, davalı tarafından yapılan iktibasın, dava konusu kitabın bağımsız bilimsel eser niteliğini etkiler ve kitabın amacını aşar bir oranda yapıldığı söylenemez. Zira davacılara ait eserler aslî unsur olarak değil, kitabın amacına uygun şekilde yardımcı unsur olarak iktibas edilmiştir. Kaldı ki somut olayda, tüm davacılar bakımından 6100 sayılı Hukuk Muhakemeleri Kanunu'nun (HMK) 57. maddesi anlamında ihtiyari dava arkadaşlığı söz konusudur. Bu sebeple aynı Kanun'un 58. maddesi uyarınca ihtiyari dava arkadaşlığında, davaların birbirinden bağımsızlığı göz önüne alınarak eldeki davada davacı sayısı kadar dava mevcut olup her bir davacı bakımından ayrı ayrı değerlendirme yapılmalıdır. Bu açıdan bakıldığında da dava konusu kitapta kullanılan hat eserlerinin sayısı ve niteliği ile kullanım şeklinin, FSEK'in 35/1-b.3 maddesi anlamında dava konusu kitabın amacını haklı gösterecek oranda ve dürüstlük kuralının haklı göstereceği ölçüde olduğu anlaşılmaktadır.

Davacılara ait hat eserlerinin dava konusu kitapta kullanımı, iktibası belli eder niteliktedir. Zira dava konusu kitap içeriğinde davacılara ait hat eserlerinin yanında eser sahibi olan davacıların hat sanatına ait genel nitelikli Türkçe ve İngilizce olmak üzere iki dilde biyografilerine yer verildiği gibi kitaba eklenen her hat eserinin altına eserin niteliği ve yine eser sahibine aidiyetine ait bilgiler iki dilde ve açık bir şekilde eklenmiştir. Bu kapsamda davacıların hat eserlerinin dava konusu kitaba iktibası anlaşılacak düzeydedir. Ayrıca davacılara ait hat eserlerinin güzel sanat eseri niteliğinde olmaları göz önüne alındığında; bu nitelikteki eserlerin iktibasında eser sahibi olan davacıların adlarının gösterilmesi, iktibasın belli olması gerektiğine dair koşul bakımından yeterli olup bu kapsamda anılan eserlerin sergilendiği sempozyumun belirtilmesi gerekmez.

O hâlde; davacılara ait hat eserlerinin davalıya ait "Dünden Bugüne Hanım Hattatlar" isimli kitapta kullanımın, FSEK'in 35/1-b.3 maddesi gereğince iktibas serbestîsi kapsamında bir kullanım olduğu benimsenerek bu kullanımın davacıların FSEK uyarınca sahip oldukları eser sahipliğinden kaynaklanan haklarını ihlal eder nitelikte olmadığı kabulü gerekir.

Hukuk Genel Kurulunda yapılan görüşmeler sırasında; davalı tarafından dava konusu kitaba konulan davacılara ait eserlerin bir işleme yahut derleme faaliyetinin sonucu olmayıp bizzat davacılarından elde edilen eserlerin kitaba alındığı, davacılara ait eserlerin sergiden elde edilen verilerle işlenmiş ve derlenmiş olmayıp davacıların hocasının e-mail adresine gönderildiği ve bu suretle elde edilerek dava konusu kitaba konulduğu, bu durumun davalı tarafın kabulünde olduğu, eserlerin davacılar tarafından gönderilmesinin yapılmak istenen bir anlaşmaya dayalı ve birlikte eser oluşturma amaçlı olmasına rağmen FSEK'in 52/1. maddesi kapsamında geçerli şekilde yapılmış yazılı bir anlaşma olmaksızın davacılara ait eserlerin kullanıldığı, davacılara ait eserlerin kitapta yer alışı şeklinin kadın hattatların tanıtılması amacından öteye geçmediği, kadın hattatları tanıtan bir kitapta asıl öznenin sanatçıların kendileri olmaları gerekirken sanatçıların eserlerinin öne çıkmasının kitap ismine uygun plan dâhilinde derleme yapılmadığını ve davacılar yönünden FSEK'in 35. maddesinde düzenlenen iktibas serbestîsi sınırlarını aşar nitelikte olduğunu gösterdiği, bu bakımdan davacıların eserleri yönünden Kanun'a uygun bir derleme eserin bulunmadığı, davalı tarafça davacılara ait eserlerin geçerli bir anlaşmaya dayalı olmaksızın izinsiz olarak kullanıldığı, bu kullanımın iktibas serbestîsi kapsamında olmadığı, davacıların FSEK hükümlerinin sağladığı korumalardan yararlanması gerektiği kanaatiyle direnme kararının uygun bulunarak hükme ve tazminat

miktarlarına ilişkin temyiz incelemesi yapılmak üzere dosyanın Özel Daireye gönderilmesi gerektiği görüşü ileri sürülmüş ise de; bu görüş Kurul çoğunluğu tarafından benimsenmemiştir.

Hâl böyle olunca; mahkemece, Hukuk Genel Kurulunca da benimsenen Özel Daire bozma kararına uyulmak gerekirken, önceki kararda direnilmesi usul ve yasaya aykırıdır. Bu nedenle direnme kararı bozulmalıdır.

IV. SONUÇ:

Açıklanan nedenlerle;

Davalı vekilinin temyiz itirazlarının kabulü ile direnme kararının Özel Daire bozma kararında gösterilen nedenlerden dolayı 6100 sayılı Hukuk Muhakemeleri Kanunu'nun Geçici 3. maddesi atfıyla uygulanmakta olan 1086 sayılı Hukuk Usulü Muhakemeleri Kanunu'nun 429. maddesi gereğince BOZULMASINA,

İstek hâlinde temyiz peşin harcının yatırana geri verilmesine,

Aynı Kanun'un 440. maddesi gereğince kararın tebliğinden itibaren on beş gün içerisinde karar düzeltme yolu açık olmak üzere 29.06.2021 tarihinde oy çokluğu ile karar verildi.

KARŞI OY

5846 sayılı Fikir ve Sanat Eserleri Kanunu (FSEK) hükümlerine göre; işlenme eser; diğer bir eserden istifade suretiyle vücuda getirilip de bu esere nispetle müstakil olmayan ve işleyenin hususiyetini taşıyan fikir ve sanat mahsullerini (1-B/1-c), derleme eser ise özgün eser üzerindeki haklar saklı kalmak kaydıyla, ansiklopediler ve antolojiler gibi muhtevası seçme ve düzenlemelerden oluşan ve bir düşünce yaratıcılığı sonucu olan eseri, (1-B/1-d) ifade eder.

Diğer bir eserden istifade suretiyle vücuda getirilip de bu esere nispetle müstakil olmayan ve fikir ve sanat mahsulleri işlenme olup (6/1) Belli bir maksada göre ve hususi bir plan dahilinde seçme ve toplama eserler tertibi (6/1 bent 7) bu kapsamdadır.

Alenilemiş güzel sanat eserlerinin ve yayımlanmış diğer eserlerin, maksadın haklı göstereceği bir nispet dahilinde ve münderacatını aydınlatmak maksadıyla bir ilim eserine konulması iktibas serbestisi kapsamındadır. (35/1 bent 3)

Fikir ve sanat eserleri üzerinde sahiplerinin mali ve manevi menfaatleri bu kanun dairesinde himaye görür (13/1).

Eser sahibine tanınan hak ve yetkiler eserin bütününe ve parçalarına şamildir (13/2).

Mali haklara dair sözleşme ve tasarrufların yazılı olması ve konuları olan hakların ayrı ayrı gösterilmesi şarttır (52/1).

Eser sahibi veya mirasçıları kendilerine kanunen tanınan mali hakları süre, yer ve muhteva itibarıyla mahdut veya gayrimahdut, karşılıklı veya karşılıksız olarak başkalarına devredebilirler (48/1).

Mali bir hakkı yahut kullanma ruhsatını devre yetkili olmayan kimseden iktisap eden, hüsnüniyet sahibi olsa bile himaye görmez (54/1).

Yukarıda sözü edilen kurallarla birlikte somut olay değerlendirildiğinde; davalının kitabına koyduğu davacıların eserleri bir işlenme ve derleme faaliyetinin sonucu olarak kitaba konulmuş olmayıp bizzat davacılarından elde edilen eserler kitaba alınmıştır. Bu eserlerin bir sergide yer aldığı ve alenileştiği ileri

sürülmüş ise de davacılara ait eserler bu sergiden elde edilen verilerle işlenmiş ve derlenmiş olmayıp davacıların Hocasının e-mail adresine bu eserlerin gönderildiği ve bu şekilde elde edilerek kitaba konulduğu davalı tarafça kabul edilmiştir.

Eserlerin bizzat davacılar tarafından gönderilmesi yapılmak istenen bir anlaşmaya dayalı ve birlikte eser oluşturma amaçlı olarak bu eserlerin gönderildiği ancak 52/1. madde kapsamında geçerli bir şekilde yapılmış yazılı anlaşma olmaksızın izinsiz olarak bu eserlerin kullanıldığı sonucunu ortaya koymaktadır.

Kaldı ki; kitapta davacıların eserlerinin yer alış şekli kitabın ismine uygun biçimde davacı kadın hattatların tanıtılması amacıyla öteye geçmiştir. Kadın hattatları tanıtan bir kitapta asıl özne sanatçıların kendisi olması gerekirken, sanatçıların eserlerinin öne çıkmış olması kitabın ismine uygun özel bir plan dahilinde derleme yapılmadığı ve davacılar yönünden 35. maddedeki iktibas serbestisi sınırlarının da aşıldığını göstermektedir. Bu yönüyle değerlendirildiğinde davacıların eserleri yönünden Kanuna uygun bir derleme eser bulunduğu sonucuna da varılamaz.

Belirtilen nedenlerle davalı tarafından davacılara ait eserlerin geçerli bir anlaşmaya dayalı olmaksızın izinsiz kullanıldığı ve bu kullanımın iktibas serbestisi sınırları içinde kitapta yer almadığı toplanan delillerle açıkça anlaşılmıştır.

Davacıların eserlerinin davalı tarafından hazırlanan eserde izinsiz kullanıldığı ve davacıların, 5846 sayılı FSEK hükümlerinin sağladığı korumalardan yararlanması gerektiği yönündeki mahkeme kararı dosya kapsamındaki delillere uygun olduğu için mahkemenin önceki kararında direnmesi uygun bulunarak buna göre hükme ve tazminat miktarlarına ilişkin temyiz incelemesi yapılmak üzere dosyanın Özel Daireye gönderilmesi gerektiği görüşünde olduğumdan, hükmün Özel Daire kararında belirtilen nedenlerle bozulması yönünde oluşan değerli çoğunluk görüşüne katılamıyorum.

FİKİR VE SANAT ESERLERİ KANUNU ⁽¹⁾

Kanun Numarası : 5846
Kabul Tarihi : 5/12/1951
Yayımlandığı R.Gazete : Tarih : 13/12/1951 Sayı : 7981
Yayımlandığı Düstur : Tertip : 3 Cilt: 33 Sayfa : 49

*Bu Kanunun yürürlükte olmayan hükümleri için bakınız
 “Yürürlükteki Bazı Kanunların Mülga Hükümleri Külliyatı”,
 Cilt: 1 Sayfa: 365*

*Bu Kanun ile ilgili tüzükler için, Tüzükler Külliyatı'nın kanunlara
 göre düzenlenen nümerik fihristine bakınız.*

BİRİNCİ BÖLÜM Fikir ve Sanat Eserleri

Amaç ⁽²⁾

Madde 1 – (Değişik: 21/2/2001 -4630/1 md.)

Bu Kanunun amacı, fikir ve sanat eserlerini meydana getiren eser sahipleri ile bu eserleri icra eden veya yorumlayan icracı sanatçıların, seslerin ilk tespitini yapan fonogram yapımcıları ile filmlerin ilk tespitini gerçekleştiren yapımcıların ve radyo-televizyon kuruluşlarının ürünleri üzerindeki manevi ve mali haklarını belirlemek, korumak, bu ürünlerden yararlanma şartlarını düzenlemek, öngörülen esas ve usullere aykırı yararlanma halinde yaptırımları tespit etmektir.

Kapsam

Madde 1/A – (Ek: 21/2/2001 - 4630/2 md.)

Bu Kanun, fikir ve sanat eserlerini meydana getiren eser sahipleri ile bu eserleri icra eden veya yorumlayan icracı sanatçıların, seslerin ilk tespitini yapan fonogram yapımcıları ile filmlerin ilk tespitini gerçekleştiren yapımcıların ve radyo-televizyon kuruluşlarının ürünleri üzerindeki manevi ve mali haklarını, bu haklara ilişkin tasarruf esas ve usullerini, yargı yollarını ve yaptırımları ile Kültür Bakanlığının görev, yetki ve sorumluluğunu kapsamaktadır.

Tanımlar

Madde 1/B – (Ek: 21/2/2001 -4630/2 md.)

Bu Kanunda geçen tanımlardan;

a) Eser: Sahibinin hususiyetini taşıyan ve ilim ve edebiyat, musiki, güzel sanatlar veya sinema eserleri olarak sayılan her nevi fikir ve sanat mahsullerini,

(1) Bu Kanunda geçen; “Kültür ve Turizm” ibareleri 21/2/2001 tarihli ve 4630 sayılı Kanunla bu Kanuna eklenen ek 6 ncı madde gereğince; “Kültür” olarak değiştirilmiştir.

(2) Bu madde başlığı “Tarif” iken 21/2/2001 tarihli ve 4630 sayılı Kanunla metne işlendiği şekilde değiştirilmiştir.

- b) Eser sahibi: Eseri meydana getiren (...) ⁽¹⁾ kişiyi,
- c) İşlenme eser: Diğer bir eserden istifade suretiyle vücuda getirilip de bu esere nispetle müstakil olmayan ve işleyenin hususiyetini taşıyan fikir ve sanat mahsullerini,
- d) Derleme eser: Özgün eser üzerindeki haklar saklı kalmak kaydıyla, ansiklopediler ve antolojiler gibi muhtevası seçme ve düzenlemelerden oluşan ve bir düşünce yaratıcılığı sonucu olan eseri,
- e) Tespit: Seslerin veya ses temsillerinin veya ses ve görüntülerin anlaşılabilir, çoğaltılabilir veya iletilebilecek şekilde bir araca kaydedilmesi işlemini,
- f) Fonogram: Sinema eseri gibi görsel-işitsel eserler içindeki ses tespitleri hariç olmak üzere, bir icrada yer alan seslerin veya diğer seslerin veya ses temsillerinin tespit edildiği ses taşıyıcısı fiziki ortamı,
- g) Bilgisayar programı: Bir bilgisayar sisteminin özel bir işlem veya görev yapmasını sağlayacak bir şekilde düzene konulmuş bilgisayar emir dizgesini ve bu emir dizgesinin oluşum ve gelişimini sağlayacak hazırlık çalışmalarını,
- h) Arayüz: Bilgisayarın donanım ve yazılım unsurları arasında karşılıklı etkilenme ve bağlantıyı oluşturan program bölümlerini,
- ı) Araştırma: Bilgisayar program bölümlerinin fonksiyonel olarak birlikte çalışması ve karşılıklı etkilenmesi ve alışverişi yapılan bilginin karşılıklı kullanım yeteneğini,
- j) Bağlantılı haklar: Eser sahibinin manevi ve mali haklarına zarar vermemek kaydıyla komşu hak sahipleri ile filmlerin ilk tespitini gerçekleştiren film yapımcılarının sahip oldukları hakları,
- k) Komşu haklar: Eser sahibinin manevi ve mali haklarına zarar vermemek kaydıyla ve eser sahibinin izniyle bir eseri özgün bir biçimde yorumlayan, tanıtan, anlatan, söyleyen, çalan ve çeşitli biçimlerde icra eden sanatçıların, bir icra ürünü olan veya sair sesleri ilk defa tespit eden fonogram yapımcıları ile radyo-televizyon kuruluşlarının sahip oldukları hakları,
- l) **(Ek: 3/3/2004-5101/9 md.)** Bakanlık: Kültür ve Turizm Bakanlığını, ifade eder.
- B) Fikir ve sanat eserlerinin çeşitleri:*
- I – İlim ve edebiyat eserleri:*
- Madde 2 – İlim ve edebiyat eserleri şunlardır:**
1. **(Değişik: 7/6/1995 - 4110/1 md.)** Herhangi bir şekilde dil ve yazı ile ifade olunan eserler ve her biçim altında ifade edilen bilgisayar programları ve bir sonraki aşamada program sonucu doğurması koşuluyla bunların hazırlık tasarımları,
2. **(Değişik: 1/11/1983 - 2936/1 md.)** Her nevi rakıslar, yazılı koreografi eserleri, Pantomimaller ve buna benzer sözsüz sahne eserleri
3. **(Değişik: 7/6/1995 - 4110/1 md.)** Bedii vasfı bulunmayan her nevi teknik ve ilmi mahiyette fotoğraf eserleriyle, her nevi haritalar, planlar, projeler, krokiler, resimler, coğrafya ve topoğrafyaya ait maket ve benzerleri, herçeşit mimarlık ve şehircilik tasarım ve projeleri, mimari maketler, endüstri, çevre ve sahne tasarım ve projeleri.
- (Ek: 7/6/1995 - 4110/1 md.)** Arayüzüne temel oluşturan düşünce ve ilkeleri de içine almak üzere, bir bilgisayar programının herhangi bir ögesine temel oluşturan düşünce ve ilkeler eser sayılmazlar.
- II – Musiki eserleri:*
- Madde 3 – Musiki eserleri, her nevi sözlü ve sözsüz bestelerdir.**

(1) Bu arada yer alan "gerçek" ibaresi, 3/3/2004 tarihli ve 5101 sayılı Kanunun 28 inci maddesiyle madde metninden çıkarılmıştır.

III – Güzel sanat eserleri:

Madde 4 – (Değişik: 7/6/1995 - 4110/2 md.)

Güzel sanat eserleri, estetik değere sahip olan;

1. Yağlı ve suluboya tablolar; her türlü resimler, desenler, pasteller, gravürler, güzel yazılar ve tezhipler, kazıma, oyma, kakma veya benzeri usullerle maden, taş, ağaç veya diğer maddelerle çizilen veya tespit edilen eserler, kaligrafi, serigrafi,

2. Heykeller, kabartmalar ve oymalar,

3. Mimarlık eserleri,

4. El işleri ve küçük sanat eserleri, minyatürler ve süsleme sanatı ürünleri ile tekstil, moda tasarımları,

5. Fotoğrafik eserler ve slaytlar,

6. Grafik eserler,

7. Karikatür eserleri,

8. Her türlü tipllemelerdir.

Krokiler, resimler, maketler, tasarımlar ve benzeri eserlerin endüstriyel model ve resim olarak kullanılması, düşünce ve sanat eserleri olmak sıfatlarını etkilemez.

IV – Sinema eserleri:

Madde 5 – (Değişik: 21/2/2001 - 4630/3 md.)

Sinema eserleri, her nevi bedii, ilmi, öğretici veya teknik mahiyette olan veya günlük olayları tespit eden filmler veya sinema filmleri gibi, tespit edildiği materyale bakılmaksızın, elektronik veya mekanik veya benzeri araçlarla gösterilebilen, sesli veya sessiz, birbiriyle ilişkili hareketli görüntüler dizisidir.

İşlenmeler ve Derlemeler⁽¹⁾⁽²⁾

Madde 6 – Diğer bir eserden istifade suretiyle vücuda getirilip bu esere nispetle müstakil olmıyan ve aşağıda başlıcaları yazılı fikir ve sanat mahsulleri işlenmedir:

1. Tercümeleler;

2. Roman, hikaye, şiir ve tiyatro piyesi gibi eserlerden birinin bu sayılan nevilere bir başkasına çevrilmesi;

3. Müzik, güzel sanatlar, ilim ve edebiyat eserlerinin film haline sokulması veya filme alınmaya ve radyo ve televizyon ile yayıma müsait bir şekilde sokulması;

4. Müzik aranjman ve tertipleri;

5. Güzel sanat eserlerinin bir şekilde diğer şekillere sokulması;

6. Bir eser sahibinin bütün veya aynı cinsten olan eserlerinin külliyat haline konulması;

7. Belli bir maksada göre ve hususi bir plan dahilinde seçme ve toplama eserler tertibi;

8. Henüz yayımlanmamış olan bir eserin ilmi araştırma ve çalışma neticesinde yayımlanmaya elverişli hale getirilmesi (İlmi bir araştırma ve çalışma mahsulü olmayan alelade transkripsiyonlarla faksimileler bundan müstesnadır.);

9. Başkasına ait bir eserin izah veya şerhi yahut kısaltılması.

10. **(Ek: 7/6/1995 - 4110/3 md.)** Bir bilgisayar programının uyarlanması, düzenlenmesi veya herhangi bir değişim yapılması;

11. **(Ek: 7/6/1995 - 4110/3 md.)** Belli bir maksada göre ve hususi bir plan dahilinde verilerin ve materyallerin seçilip derlenmesi sonucu ortaya çıkan ve bir araç ile okunabilir veya diğer biçimdeki veri tabanları (Ancak, burada sağlanan koruma, veri tabanı içinde bulunan veri ve materyalin korunması için genişletilemez) ⁽²⁾

İstifade edilen eserin sahibinin haklarına zarar getirmemek şartıyla oluşturulan ve İşliyenin hususiyetini taşıyan işlenmeler, bu kanuna göre eser sayılır. ⁽²⁾

(1) Bu madde başlığı "İşlenmeler" iken 21/2/2001 tarihli ve 4630 sayılı Kanunla metne işlendiği şekilde değiştirilmiştir.

(2) 21/2/2001 tarihli ve 4630 sayılı Kanununun 4 üncü maddesiyle, bu maddenin birinci fıkrasının (11) numaralı bendine "ortaya çıkan" ibaresinden sonra gelmek üzere "ve bir araç ile okunabilir veya diğer biçimdeki" ibaresi ve aynı maddenin ikinci fıkrasının başına "İstifade edilen eserin sahibinin haklarına zarar getirmemek şartıyla oluşturulan ve" ibaresi eklenmiştir.

Ç) Alenilemiş ve yayımlanmış eserler:

Madde 7 – Hak sahibinin rızasıyla umuma arzedilen bir eser alenilemiş sayılır.

Bir eserin aslından çoğaltma ile elde edilen nüshaları hak sahibinin rızasıyla satışa çıkarılma veya dağıtılma yahut diğer bir şekilde ticaret mevkiine konulma suretiyle umuma arzedilirse o eser yayımlanmış sayılır.

5680 sayılı Basın Kanununun 3 üncü maddesinin 2 nci fıkrası hükmü mahfuzdur.

İKİNCİ BÖLÜM

Eser Sahibi

A) Tarif:

I – Genel olarak:

Madde 8 – (Değişik: 21/2/2001 - 4630/5 md.)

Bir eserin sahibi, onu meydana getirendir.

Bir işlenmenin ve derlemenin sahibi, asıl eser sahibinin hakları mahfuz kalmak şartıyla onu işleyendir.

Sinema eserlerinde; yönetmen, özgün müzik bestecisi, senaryo yazarı ve diyalog yazarı, eserin birlikte sahibidirler. Canlandırma tekniğiyle yapılmış sinema eserlerinde, animatör de eserin birlikte sahipleri arasındadır.

II – Eser sahiplerinin birden fazla oluşu:

Madde 9 – Birden fazla kimselerin birlikte vücuda getirdikleri eserin kısımlara ayrılması mümkünse, bunlardan her biri vücuda getirdiği kısmın sahibi sayılır.

Aksi kararlaştırılmış olmadıkça, eseri birlikte vücuda getirenlerden her biri bütün eserin değiştirilmesi veya yayımlanması için diğerlerinin iştirakini isteyebilir. Diğer taraf muhik bir sebep olmaksızın iştirak etmezse, mahkemece müsaade verilebilir. Aynı hüküm mali hakların kullanılmasında da uygulanır.

III – Eser sahipleri arasındaki birlik:

Madde 10 – Birden fazla kimsenin iştirakiyle vücuda getirilen eser ayrılmaz bir bütün teşkil ediyorsa, eserin sahibi, onu vücuda getirenlerin birliğidir.

Birliğe adi şirket hakkındaki hükümler uygulanır. Eser sahiplerinden biri, birlikte yapılacak bir muameleye muhik bir sebep olmaksızın müsaade etmezse, bu müsaade mahkemece verilebilir. Eser sahiplerinden her biri, birlik menfaatlerine tecavüz edildiği takdirde tek başına hareket edebilir.

Bir eserin vücuda getirilmesinde yapılan teknik hizmetler veya teferruata ait yardımlar, iştirake esas teşkil etmez.

(Ek: 21/2/2001 - 4630/6 md.) Birden fazla kimsenin iştiraki ile vücuda getirilen eser, ayrılmaz bir bütün teşkil ediyorsa bir sözleşmede veya hizmet şartlarında veya eser meydana getirildiğinde yürürlükte olan herhangi bir yasa aksi öngörülmediği takdirde birlikte eser üzerindeki haklar eser sahiplerini bir araya getiren gerçek veya tüzel kişi tarafından kullanılır. Sinema eseri ile ilgili haklar saklıdır.

B) Eser sahipliği hakkında karineler:

I – Sahibinin adı belirtilen eserlerde:

Madde 11 – Yayımlanmış eser nüshalarında veya bir güzel sanat eserinin aslında, o eserin sahibi olarak adını veya bunun yerine tanınmış müstear adını kullanan kimse, aksi sabit oluncaya kadar o eserin sahibi sayılır.

(Değişik: 7/6/1995 - 4110/5 md.) Umumi yerlerde veya radyo-televizyon aracılığı ile verilen konferans ve temsillerde, mutad şekilde eser sahibi olarak tanıtılan kimse o eserin sahibi sayılır, meğer ki, birinci fıkradaki karine yoluyla diğer bir kimse eser sahibi sayılsın.

II – Sahibinin adı belirtilmeyen eserlerde:

Madde 12 – Yayınlanmış olan bir eserin sahibi 11 inci maddeye göre belli olmadıkça, yayımlayan ve o da belli değilse çoğaltan, eser sahibine ait hak ve salahiyetleri kendi namına kullanabilir.

Bu salahiyetler, 11 inci maddenin 2 nci fıkrasındaki karine ile eser sahibinin belli olmadığı hallerde konferansı verene veya temsili icra ettirene aittir.

Bu maddeye göre salahiyetli kimselerle asıl hak sahipleri arasındaki münasebetlere, aksi kararlaştırılmamışsa, adi vekalet hükümleri uygulanır.

ÜÇÜNCÜ BÖLÜM

Fikri Haklar

A) Eser sahibinin hakları:

I – Genel olarak:

Madde 13 – Fikir ve sanat eserleri üzerinde sahiplerinin mali ve manevi menfaatleri bu kanun dairesinde himaye görür.

Eser sahibine tanınan hak ve salahiyetler eserin bütününe ve parçalarına şamildir.

(Değişik son fıkra: 3/3/2004-5101/10 md.) Filmlerin ilk tespitini gerçekleştiren film yapımcıları ile seslerin ilk tespitini gerçekleştiren fonogram yapımcıları, hak ihdas etmek amacı taşımaksızın, sahip oldukları hakların ihlâl edilmemesi, hak sahipliklerinin belirlenmesinde ispat kolaylığı sağlanması ve malî haklara ilişkin yararlanma yetkilerinin takip edilmesi maksadıyla, sinema ve müzik eserlerini içeren yapımlarının kayıt ve tescilini yaptırırlar. Aynı maksatla, eser sahiplerinin talebi üzerine, bu Kanun kapsamında korunan tüm eserlerin kayıt ve tescili yapılabilir, malî haklara ilişkin yararlanma yetkileri de kayıt altına alınabilir. Beyana müstenit yapılan bu işlemlerden Bakanlık sorumlu tutulamaz. Ancak, kayıt ve tescil işlemlerine esas teşkil edecek işlemlerde, mevcut olmadığını bildiği veya bilmesi icap ettiği veya kendisine ait olmayan malî ve manevî haklara ilişkin yanlış beyanda bulunanlar, bu Kanunda öngörülen hukukî ve cezaî müeyyidelere tâbidirler. Bu Kanun kapsamında yapılan tüm kayıt ve tescil işlemlerine ilişkin ücretler Bakanlık tarafından belirlenir. Kayıt ve tescilin usul ve esasları, ücretlerinin belirlenmesi ile diğer hususlar Bakanlıkça çıkarılacak bir yönetmelikle belirlenir.

II – Manevi haklar:

1. Umuma arz salahiyeti:

Madde 14 – Bir eserin umuma arzedilip edilmemesini, yayımlanma zamanını ve tarzını munhasıran eser sahibi tayin eder.

Bütünü veya esaslı bir kısmı alenileşmemiş olan, yahut ana hatları her hangi bir suretle henüz umuma tanıtılmıyan bir eserin muhtevası hakkında ancak o eserin sahibi malumat verebilir.

(Değişik: 21/2/2001 - 4630/8 md.) Eserin umuma arzedilmesi veya yayımlanma tarzı, sahibinin şeref ve itibarını zedeleyecek mahiyette ise eser sahibi, başkasına yazılı izin vermiş olsa bile eserin gerek aslının gerek işlenmiş şeklinin umuma tanıtılmasını veya yayımlanmasını menedebilir. Menetme yetkisinden sözleşme ile vazgeçmek hükümsüzdür. Diğer tarafın tazminat hakkı saklıdır.

2. Adın belirtilmesi salahiyeti:

Madde 15 – Eseri, sahibinin adı veya müstear adı ile yahut adsız olarak, umuma arzetme veya yayımlama hususunda karar vermek salahiyeti munhasıran eser sahibine aittir.

Bir güzel sanat eserinden çoğaltma ile elde edilen kopyelerle bir işlenmenin aslı veya çoğaltılmış nüshaları üzerinde asıl eser sahibinin ad veya alametinin, kararlaştırılan veya adet olan şekilde belirtilmesi ve vücuda getirilen eserin bir kopye veya işlenme olduğunun açıkça gösterilmesi şarttır.

Bir eserin kimin tarafından vücuda getirildiği ihtilaflı ise, yahut her hangi bir kimse eserin sahibi olduğunu iddia etmekte ise, hakiki sahibi, hakkının tesbitini mahkemeden isteyebilir.

(Ek: 7/6/1995 - 4110/6 md.) Eser niteliğindeki mimari yapılarda, yazılı istem üzerine eserin görülen bir yerine eser sahibinin uygun göreceği malzeme ile silinmeyecek biçimde eser sahibinin adı yazılır.

3. *Eserde değişiklik yapılmasını menetmek:*

Madde 16 – Eser sahibinin izni olmadıkça eserde veyahut eser sahibinin adında kısaltmalar, ekleme ve başka değiştirmeler yapılamaz.

Kanunun veya eser sahibinin müsaadesiyle bir eseri işliyen, umuma arzeden, çoğaltan, yayımlıyan, temsil eden veya başka bir suretle yayan kimse; işleme, çoğaltma, temsil veya yayım tekniği icabı zaruri görülen değiştirmeleri eser sahibinin hususi bir izni olmaksızın da yapabilir.

(Değişik: 21/2/2001 - 4630/9 md.) Eser sahibi kayıtsız ve şartsız olarak yazılı izin vermiş olsa bile şeref ve itibarını zedeleyen veya eserin mahiyet ve hususiyetlerini bozan her türlü değiştirilmeleri menedebilir. Menetme yetkisinden bu hususta sözleşme yapılmış olsa bile vazgeçmek hükümsüzdür.

4. *Eser sahibinin zilyed ve malike karşı hakları:*

Madde 17 – (Değişik birinci fıkra: 21/2/2001 - 4630/10 md.) Eser sahibi, gerekli durumlarda, aslın maliki ve zilyedinden, koruma şartlarını yerine getirmek kaydıyla, 4 üncü maddenin 1 inci ve 2 nci bentlerinde sayılan güzel sanat eserlerinin ve 2 nci maddenin 1 inci bendinde ve 3 üncü maddede sayılıp da yazarlarla bestecilerin el yazısıyla yazılmış eserlerinin asıllarından geçici bir süre için yararlanmayı talep etme hakkına sahiptir. Eser sahibinin bu hakkı, bu eserlerin ticaretini yapanlar tarafından eseri satın alan veya elde eden kişilere müzayede ve satış kataloğu veya ilgili belgeler ile açıklanır.

(Değişik: 7/6/1995 - 4110/7 md.) Aslın maliki, eser sahibi ile yapmış olduğu sözleşme şartlarına göre eser üzerinde tasarruf edebilir. Ancak eseri bozamaz ve yok edemez ve eser sahibinin haklarına zarar veremez.

(Ek: 7/6/1995 - 4110/7 md.) Eserin tek ve özgün olması durumunda eser sahibi, kendisine ait tüm dönemleri kapsayan çalışma ve sergilerde kullanmak amacıyla, koruma şartlarını yerine getirerek iade edilmek üzere eseri isteyebilir.

III. *Hakların kullanılması:* ⁽¹⁾

a) *Genel olarak:*

Madde 18 – (Değişik: 21/2/2001 - 4630/11 md.)

Mali hakları kullanma yetkisi münhasıran eser sahibine aittir.

Aralarındaki özel sözleşmeden veya işin mahiyetinden aksi anlaşılmadıkça; memur, hizmetli ve işçilerin işlerini görürken meydana getirdikleri eserler üzerindeki haklar bunları çalıştıran veya tayin edenlerce kullanılır. Tüzel kişilerin uzuvları hakkında da bu kural uygulanır.

Bir eserin yapımcısı veya yayımcısı, ancak eserin sahibi ile yapacağı sözleşmeye göre mali hakları kullanabilir.

b) *Hakları kullanabilecek kimseler:*

Madde 19 – Eser sahibi 14 ve 15 inci maddelerin birinci fıkralarıyla kendisine tanınan salahiyetlerin kullanılış tarzlarını tesbit etmemişse yahut bu hususu her hangi bir kimseye bırakmamışsa bu salahiyetlerin ölümünden sonra kullanılması, vasiyeti tenfiz memuruna; bu tayin edilmemişse sırasıyla sağ kalan eşi ile çocuklarına ve mansup mirasçılarına, ana - babasına, kardeşlerine aittir.

(1) Bu madde başlığı “5. Hakların kullanılması” iken 21/2/2001 tarihli ve 4630 sayılı Kanunla metne işlendiği şekilde değiştirilmiştir.

(Değişik: 21/2/2001-4630/12 md.) Eser sahibinin ölümünden sonra yukarıdaki fıkrada sayılan kimseler eser sahibine 14, 15 ve 16 ncı maddelerin üçüncü fıkralarında tanınan hakları eser sahibinin ölümünden itibaren yetmiş yıl kendi namlarına kullanabilirler.

Eser sahibi veya birinci ve ikinci fıkralara göre yetkili olanlar, yetkilerini kullanmazlarsa; eser sahibinden veya halefinden mali bir hak iktisap eden kimse meşru bir menfaati bulunduğunu ispat şartıyla, eser sahibine 14, 15 ve 16 ncı maddelerin üçüncü fıkralarında tanınan hakları kendi namına kullanabilir.

Yetkili kimseler birden fazla olup müdahale hususunda birleşemezlerse; mahkeme, eser sahibinin muhtemel arzusuna en uygun bir şekilde basit yargılama usulü ile ihtilafı halleder.

(Değişik: 1/11/1983 - 2936/2 md.) 18 inci madde ile yukarıdaki fıkralarda sayılan yetkili kimselerden hiçbiri bulunmaz veya bulunup da yetkilerini kullanmazlarsa yahut ikinci fıkrada belirlenen süreler bitmişse, eser memleketin kültürü bakımından önemli görüldüğü takdirde, Kültür ve Turizm Bakanlığı 14, 15, 16 ncı maddelerin üçüncü fıkralarında eser sahibine tanınan hakları kendi namına kullanabilir.

IV - Mali haklar: ⁽¹⁾

1. Genel olarak:

Madde 20 – (Değişik: 1/11/1983 - 2936/3 md.)

Henüz alenileşmemiş bir eserden her ne şekilde ve tarzda olursa olsun faydalanma hakkı münhasıran eser sahibine aittir. Alenileşmiş bir eserden eser sahibine münhasıran tanınan faydalanma hakkı, bu Kanunda mali hak olarak gösterilenlerden ibarettir. Mali haklar birbirine bağlı değildir. Bunlardan birinin tasarrufu ve kullanılması diğerine tesir etmez.

(Mülga ikinci fıkra: 3/3/2004-5101/28 md.)

(Mülga üçüncü fıkra: 3/3/2004-5101/28 md.)

Bir işlenmenin sahibi, kendisine bu sıfatla tanınan mali hakları, işleme hususunun serbest olduğu haller dışında, asıl eser sahibinin müsaade ettiği nispette kullanabilir.

2. Çeşitleri:

a) İşleme hakkı:

Madde 21 – Bir eserden, onu işlemek suretiyle faydalanma hakkı münhasıran eser sahibine aittir.

b) Çoğaltma hakkı:

Madde 22 – (Değişik: 7/6/1995 - 4110/8 md.)

(Değişik: 21/2/2001 - 4630/13 md.) Bir eserin aslını veya kopyalarını, herhangi bir şekilde veya yöntemle, tamamen veya kısmen, doğrudan veya dolaylı, geçici veya sürekli olarak çoğaltma hakkı münhasıran eser sahibine aittir.

Eserlerin aslından ikinci bir kopyasının çıkarılması ya da eserin işaret, ses ve görüntü nakil ve tekrarına yarayan, bilinen ya da ileride geliştirilecek olan her türlü araca kayıt edilmesi, her türlü ses ve müzik kayıtları ile mimarlık eserlerine ait plan, proje ve krokilerin uygulanması da çoğaltma sayılır. Aynı kural, kabartma ve delikli kalıplar hakkında da geçerlidir.

(1) Üst başlık numarası (III) iken, 2162/2001 tarih ve 4630 sayılı Kanunun 11. maddesi ile IV olarak teselsül ettirilmiştir.

Çoğaltma hakkı, bilgisayar programının geçici çoğaltılmasını gerektirdiği ölçüde, programın yüklenmesi, görüntülenmesi, çalıştırılması, iletilmesi ve depolanması fiillerini de kapsar.

c) Yayma hakkı:

Madde 23 – (Değişik: 21/2/2001 -4630/14 md.)

Bir eserin aslını veya çoğaltılmış nüshalarını, kiralamak, ödünç vermek, satışa çıkarmak veya diğer yollarla dağıtmak hakkı münhasıran eser sahibine aittir.

Eser sahibinin izniyle yurt dışında çoğaltılmış nüshaların yurt içine getirilmesi ve bunlardan yayma yoluyla faydalanma hakkı münhasıran eser sahibine aittir. Yurt dışında çoğaltılmış nüshalar her ne surette olursa olsun eser sahibinin ve/veya eser sahibinin iznini haiz yayma hakkı sahibinin izni olmaksızın ithal edilemez. Kiralama ve kamuya ödünç verme yetkisi eser sahibinde kalmak kaydıyla, belirli nüshaların hak sahibinin yayma hakkını kullanması sonucu mülkiyeti devredilerek ülke sınırları içinde ilk satışı veya dağıtımını yaptıktan sonra bunların yeniden satışı eser sahibine tanınan yayma hakkını ihlal etmez.

Bir eserin veya çoğaltılmış nüshalarının kiralanması veya ödünç verilmesi şeklinde yayımı, eser sahibinin çoğaltma hakkına zarar verecek şekilde, eserin yaygın kopyalanmasına yol açamaz. Bu maddenin uygulanmasına ilişkin usul ve esaslar Kültür Bakanlığınca hazırlanacak bir yönetmelikle düzenlenir.

ç) Temsil hakkı:

Madde 24 – Bir eserden, (...) ⁽¹⁾ doğrudan doğruya yahut işaret, ses veya resim nakline yarıyan aletlerle umumi mahallerde okumak, çalmak, oynamak ve göstermek gibi temsil suretiyle faydalanma hakkı münhasıran eser sahibine aittir.

Temsilin umuma arz edilmek üzere vukubulduğu mahalden başka bir yere herhangi bir teknik vasıta ile nakli de eser sahibine aittir.

(Ek: 1/11/1983 - 2936/4 md.) Temsil hakkı; eser sahibinin veya meslek birliğine üye olması halinde, yetki belgesinde belirttiği yetkiler çerçevesinde meslek birliğinin yazılı izni olmadan, diğer gerçek ve tüzelkişilerce kullanılamaz. Ancak, 33 üncü ve 43 üncü maddelerdeki hükümler saklıdır.

d) İşaret, ses ve/veya görüntü nakline yarayan araçlarla umuma iletim hakkı: (2)

Madde 25 – (Değişik: 21/2/2001 - 4630/15 md.)

Bir eserin aslını veya çoğaltılmış nüshalarını, radyo-televizyon, uydu ve kablo gibi telli veya telsiz yayın yapan kuruluşlar vasıtasıyla veya dijital iletim de dahil olmak üzere işaret, ses ve/veya görüntü nakline yarayan araçlarla yayınlanması ve yayınlanan eserlerin bu kuruluşların yayınlarından alınarak başka yayın kuruluşları tarafından yeniden yayınlanması suretiyle umuma iletilmesi hakkı münhasıran eser sahibine aittir.

Eser sahibi, eserinin aslı ya da çoğaltılmış nüshalarının telli veya telsiz araçlarla satışı veya diğer biçimlerde umuma dağıtılmasına veya sunulmasına ve gerçek kişilerin seçtikleri yer ve zamanda eserine erişimini sağlamak suretiyle umuma iletimine izin vermek veya yasaklamak hakkına da sahiptir.

Bu madde ile düzenlenen umuma iletim yoluyla eserlerin dağıtım ve sunumu eser sahibinin yayma hakkını ihlal etmez.

(1) Bu fıkradaki "onun asıl veya işlenmelerini" şeklindeki ibare 2162/2001 tarihli ve 4630 sayılı Kanunla yürürlükten kaldırılmış ve metinden çıkarılmıştır.

(2) Bu madde başlığı "Radyo ile yayın hakkı" iken 21/2/2001 tarihli ve 4630 sayılı Kanunla metne işlendiği şekilde değiştirilmiştir.

3. Süreler:

a) Genel olarak:

Madde 26 – Eser sahibine tanınan mali haklar zamanla mukayyettir. 46 ve 47 nci maddelerdeki haller dışında koruma süresinin bitiminden sonra herkes, eser sahibine tanınan mali haklardan faydalanabilir.

Bir eserin aslı veya işlenmeleri için tanınan koruma süreleri birbirine tabi değildir.

Bu hüküm 9 uncu maddenin birinci fıkrasındaki eserler hakkında da uygulanır. Koruma süresi, eserin alenileşmesinden önce cereyana başlamaz.

Forma veya fasikül halinde yayımlanan eserlerde son forma veya fasikülün yayımlandığı tarih, eserin aleniyeti tarihi sayılır. Fasıla ile yayımlanan mütaaddit ciltlerden müteşekkil eserlerin her bir cildi ile bülten, risale, mevkute ve yıllıklar gibi eserlerde aleniyet tarihi bunlardan her birinin yayımlanma tarihidir.

Aleniyet tarihinden başlayan süreler eserin ilk defa alenileştiği veya dördüncü fıkra göre alenileşmiş sayıldığı yıldan sonraki senenin ilk gününden itibaren hesap olunur.

Eser sahibinin ölümünden itibaren başlayan sürelerin hesabında, eser sahibinin öldüğü seneyi takip eden yılın ilk günü başlangıç tarihi sayılır. 10 uncu maddenin birinci fıkrasında zikredilen hallerde süre, eser sahiplerinden son sağ kalanının ölüm tarihinden sonra başlar.

b) Sürelerin devamı:

Madde 27 – (Değişik: 7/6/1995 - 4110/10 md.)

Koruma süresi eser sahibinin yaşadığı müddetçe ve ölümünden itibaren 70 yıl devam eder (**Ek cümle: 21/2/2001 - 4630/16 md.**) Bu süre, eser sahibinin birden fazla olması durumunda, hayatta kalan son eser sahibinin ölümünden itibaren yetmiş yıl geçmekle son bulur.

Sahibinin ölümünden sonra alenileşen eserlerde koruma süresi ölüm tarihinden sonra 70 yıldır.

12 nci maddenin birinci fıkrasındaki hallerde koruma süresi, eserin aleniyet tarihinden sonra 70 yıldır; meğer ki eser sahibi bu sürenin bitmesinden önce adını açıklamış bulunsun,

İlk eser sahibi tüzelkişi ise, koruma süresi aleniyet tarihinden itibaren 70 yıldır.

Madde 28 – (Mülga: 21/2/2001-4630/36 md.)

Madde 29 – (Mülga: 21/2/2001 - 4630/36 md.)

B) Tahditler:

I – Amme intizamı mülahazasıyla:

Madde 30 – Eser sahibine tanınan haklar, eserin ispatı maksadiyle mahkeme ve diğer resmi makamlar huzurunda ve alelittlak zabıta ve ceza işlerinde bir muameleye konu teşkil etmek üzere kullanılmasına mani değildir. Fotoğraflar, umumi emniyet mülahazasıyla veya adli maksatlar için sahibinin rızası alınmaksızın, resmi makamlar veya bunların emriyle başkaları tarafından her şekilde çoğaltılabilir ve yayılabilir.

Eserin her hangi bir suretle ticaret mevkiine konmasını, temsilini veya diğer şekillerde kullanılmasını meneden yahut müsaade veya kontrole bağlı tutan kamu hukuku hükümleri mahfuzdur.

II – Genel menfaat mülahazasıyla:

1. Mevzuat ve içtihatlar ⁽¹⁾

Madde 31 – Resmen yayımlanan veya ilan olunan kanun, Cumhurbaşkanlığı kararnamesi, yönetmelik, tebliğ, genelge ve kazai kararların çoğaltılması, yayılması, işlenmesi veya her hangi bir suretle bunlardan faydalanma serbesttir.

2. Nutuklar:

Madde 32 – Büyük Millet Meclisinde ve diğer resmi meclis ve kongrelerde, mahkemelerde, umumi toplantılarda söylenen söz ve nutukların, haber ve malumat verme maksadiyle çoğaltılması, umumi mahallerde okunması veya radyo vasıtasıyla ve başka suretle yayımı serbesttir.

Hadisenin mahiyeti ve vaziyetin icabı gerektirmediği hallerde söz ve nutuk sahiplerinin adı zikredilmeyebilir.

Bu söz ve nutukları birinci fıkrada zikredilenden başka bir maksatla çoğaltmak veya diğer bir suretle yaymak eser sahibine aittir.

3. Temsil serbestisi:

Madde 33 – (Değişik: 21/2/2001 - 4630/17 md.)

Yayımlanmış bir eserin; tüm eğitim ve öğretim kurumlarında, yüzyüze eğitim ve öğretim maksadıyla doğrudan veya dolaylı kâr amacı gütmeksizin temsili, eser sahibinin ve eserin adının mutad şekilde açıklanması şartıyla serbesttir.

4. Eğitim ve öğretim için seçme ve toplama eserler:

Madde 34 – (Değişik birinci fıkra: 7/6/1995 - 4110/13 md.) Yayımlanmış musiki, ilim ve edebiyat eserlerinden ve alenileşmiş güzel sanat eserlerinden, maksadın haklı göstereceği bir nispet dahilinde iktibaslar yapılmak suretiyle, hal ve vaziyetinden eğitim ve öğretim gayesine tahsis edildiği anlaşılan seçme ve toplama eserler vücuda getirilmesi serbesttir. 2 nci maddenin üçüncü bendinde ve 4 üncü maddenin birinci fıkrasının birinci ve beşinci bentlerinde gösterilen neviden eserler, ancak seçme ve toplama eserin münderecatını aydınlatmak üzere iktibas edilebilir. Ancak bu serbestlik, hak sahibinin meşru menfaatlerine haklı bir sebep olmadan zarar verir veya eserden normal yararlanma ile çelişir şekilde kullanılamaz.

Münhasıran okullara mahsus olarak hazırlanan ve Milli Eğitim Bakanlığı tarafından onanan (okul-radyo) yayımları için de birinci fıkra hükümleri uygulanır.

(Ek: 21/2/2001 - 4630/18 md.) Yayımlanmış musiki, ilim ve edebiyat eserlerinden ve alenileşmiş güzel sanat eserlerinden, iktibaslar yapılmak suretiyle eğitim ve öğretim gayesi dışında seçme ve toplama eserler vücuda getirilmesi ancak eser sahibinin izniyle mümkündür.

Bütün bu hallerde eser ve eser sahibinin adı mutad şekilde zikredilmek icap eder.

5. İktibas serbestisi:

Madde 35 – Bir eserden aşağıdaki hallerde iktibas yapılması caizdir:

1. Alenileşmiş bir eserin bazı cümle ve fıkralarının müstakil bir ilim ve edebiyat eserine alınması;
2. Yayımlanmış bir bestenin en çok tema, motif, pasaj ve fikir neviden parçalarının müstakil bir musiki eserine alınması;

3. Alenileşmiş güzel sanat eserlerinin ve yayımlanmış diğer eserlerin, maksadın haklı göstereceği bir nispet dahilinde ve münderecatını aydınlatmak maksadıyla bir ilim eserine konulması;

(1) 2/7/2018 tarihli ve 700 sayılı KHK'nin 24 üncü maddesiyle, bu maddede yer alan "tüzük" ibaresi "Cumhurbaşkanlığı kararnamesi" şeklinde değiştirilmiştir.

4. Alenilemiş güzel sanat eserlerinin ilmi konferans veya derslerde, konuyu aydınlatmak için projeksiyon ve buna benzer vasıtalarla gösterilmesi.

İktibasın belli olacak şekilde yapılması lazımdır. İlim eserlerinde, iktibas hususunda kullanılan eserin ve eser sahibinin adından başka bu kısmın alındığı yer belirtilir.

6. Gazete münderecatı:

Madde 36 – Basın Kanununun 15 inci maddesi hükmü mahfuz kalmak üzere basın veya radyo tarafından umuma yayılmış bulunan günlük havadisler ve haberler serbestçe iktibas olunabilir.

Gazete veya dergilerde çıkan içtimai, siyasi veya iktisadi günlük meselelere mütâallik makale ve fıkraların iktibas hakkı sarahaten mahfuz tutulmamışsa aynen veya işlenmiş şekilde diğer gazete ve dergiler tarafından alınması ve radyo vasıtasıyla veya diğer bir suretle yayılması serbesttir. İktibas hakkı mahfuz tutulsa bile sözü geçen makale ve fıkraların kısaltılarak basın özetleri şeklinde alınması, radyo vasıtasıyla veya diğer bir suretle yayılması caizdir.

Bütün bu hallerde, iktibas edilen gazete, dergi ve ajansın ve eğer bunlar da başka bir kaynaktan alınmışlarsa o kaynağın adı, tarih ve sayısından başka makale sahiplerinin adı, müstear adı veya alameti zikredilmek icabeder.

7. Haber: ⁽¹⁾

Madde 37 – (Değişik: 21/2/2001 - 4630/19 md.)

Haber mahiyetinde olmak ve bilgilendirme kapsamını aşmamak kaydıyla, günlük hadiselere bağlı olarak fikir ve sanat eserlerinden bazı parçaların işaret, ses ve/veya görüntü nakline yarayan vasıtalara alınması mümkündür. Bu şekilde alınmış parçaların çoğaltılması, yayılması, temsil edilmesi veya radyo ve televizyon gibi araçlarla yayınlanması serbesttir. Bu serbestlik, hak sahibinin hukuki menfaatlerine zarar verecek şekilde veya eserden normal yararlanmaya aykırı biçimde kullanılamaz.

III - Hususi menfaat mülahazasıyla:

1. Şahsan kullanma:

Madde 38 – (Değişik: 7/6/1995 - 4110/14 md.)

Bütün fikir ve sanat eserlerinin, (...) ⁽²⁾ kâr amacı güdülmeksizin şahsen kullanmaya mahsus çoğaltılması mümkündür. Ancak, bu çoğaltma hak sahibinin meşru menfaatlerine haklı bir sebep olmadan zarar veremez ya da eserden normal yararlanmaya aykırı olamaz.

(Mülga: 21/2/2001 - 4630/36 md.)

Sözleşmede belirleyici hükümlerinin yokluğu durumunda, hata düzeltme de dahil, bilgisayar programının düşünüldüğü amaca uygun kullanımı için gerekli olduğu durumda, bilgisayar programının onu hukuki yollardan edinen kişi tarafından çoğaltılması ve işlenmesi serbesttir.

Bilgisayar programını yasal yollardan edinen kişinin programı yüklemesi, çalıştırması ve hataları düzeltmesi sözleşme ile önlenemez. Bilgisayar programının kullanımını için gerekli olduğu sürece, bilgisayar programını kullanma hakkına sahip kişinin bir adet yedekleme kopyası yapması sözleşme ile önlenemez.

Bilgisayar programının kullanım hakkına sahip kişinin yapmaya hak kazandığı bilgisayar programının yüklenmesi, görüntülenmesi, çalıştırılması, iletilmesi veya depolanması fiillerini ifa ettiği sırada, bilgisayar programının herhangi bir ögesi altında yatan düşünce ve ilkeleri belirlemek amacı ile, programın işleyişini gözlemlemesi, tetkik etmesi ve sınaması serbesttir.

(1) Bu madde başlığı "Roportaj" iken 21/2/2001 tarihli ve 4630 sayılı Kanunla metne işlendiği şekilde değiştirilmiştir.

(2) Bu fıkrada yeralan; "yayımlanma veya" ibaresi 21/2/2001 tarihli ve 4630 sayılı Kanunla metinden çıkarılmıştır.

Bağımsız yaratılmış bir bilgisayar programı ile diğer programların ara işlerliğini gerçekleştirmek üzere gerekli bilgileri elde etmek için, bilgisayar programının çoğaltılması ve işlenmesi anlamında kod'un çoğaltılmasının ve kod formunun çevirisinin de zorunlu olduğu durumlarda, bu fiillerin ifası aşağıdaki şartların karşılanması halinde serbesttir:

1. Bu fiillerin, ruhsat sahibi veya bir bilgisayar programının kopyasını kullanma hakkı sahibi diğer bir kişi tarafından veya onların adına bunu yapmaya yetkili kişi tarafından ifa edilmesi,

2. Araştırılması gerçekleştirmek için gerekli bilginin, (1) numaralı bentte belirtilen kişilerin kullanımına sunulmaması,

3. Bu fiillerin, araştırılması gerçekleştirmek için gereken program parçaları ile sınırlı olması.

Yukarıdaki fıkra hükümleri, onun uygulanması ile elde edilen bilgilerin;

1. Bağımsız yaratılmış bilgisayar programının araştırılmasını gerçekleştirmenin dışında diğer amaçlar için kullanılmasına,

2. Bağımsız yaratılmış bilgisayar programının araştırılması için gerekli olduğu durumlar dışında başkalarına verilmesine,

3. İfade ediliş bakımından esastan benzer bir bilgisayar programının geliştirilmesi, üretilmesi veya pazarlanması veya fikri hakları ihlal eden herhangi diğer bir fiil için kullanılmasına,

İzin vermez.

Altıncı ve Yedinci fıkra hükümleri, programdan normal yararlanma ile çelişir veya hak sahibinin meşru yararlarına makul olmayan müdahale eder şekilde kullanılmasına izin verecek tarzda yorumlanamaz.

2. *Bestekarlara tanınan haklar:*

Madde 39 – (Mülga: 21/2/2001 -4630/36 md.)

3. *Kopye ve teşhir:*

Madde 40 – Umumi yollar, caddeler ve meydanlara, temelli kalmak üzere konulan güzel sanat eserlerini; resim, grafik, fotoğraf ve saire ile çoğaltma, yayma, umumi mahallerde projeksiyonla gösterme, radyo ve benzeri vasıtalarla yayımlama caizdir. Bu salahiyet mimarlık eserlerinde yalnız dış şekle munhasırdır.

Üzerlerine, sahibi tarafından sarahaten menedici bir kayıt konulmuş olmadıkça güzel sanat eserleri, malikleri veya bunların muvafakatiyle başkaları tarafından umumi mahallerde teşhir edilebilir.

Açık artırma ile satılacak eserler umuma teşhir olunabilir. Umumi mahallerde teşhir edilen veya açık artırmaya konulan bir eseri sergi veya artırmayı tertip eden kimseler tarafından bu maksatlarla çıkarılacak katalog, kılavuz veya bunlara benzer matbualar vasıtasıyla çoğaltma ve yayma caizdir.

Bu hallerde, aksine yerleşmiş adet yoksa, eser sahibinin adının zikrinden vazgeçilebilir.

4. *Umuma açık mahallerde eser, icra, fonogram, yapım ve yayınların kullanılması ve/veya iletilmesine ilişkin esaslar:*

(1)

Madde 41- (Değişik: 3/3/2004-5101/11 md.)

Girişi ücretli veya ücretsiz umuma açık mahaller; eser, icra, fonogram, yapım ve yayınların kullanım ve/veya iletimine ilişkin 52 nci maddeye uygun sözleşme yaparak hak sahiplerinden veya üyesi oldukları meslek birliklerinden izin alır ve sözleşmelerde yazılı malî hak ödemelerini bu madde hükümlerine göre yaparlar.

Eser, icra, fonogram, yapım ve yayınları kullanan ve/veya ileten umuma açık mahaller; mahallin bulunduğu bölgenin özelliği, mahallin nitelik ve niceliği, fikrî mülkiyete konu eser, icra, fonogram, yapım ve yayınların mahalde sunulan ürün veya hizmetin ayrılmaz bir parçası ve ürün veya hizmete katkısı olup olmadığı ve benzeri hususlar dikkate alınmak suretiyle sınıflandırılır veya sınıflandırma dışı bırakılır.

(1) Bu madde başlığı "4. İşaret, ses ve/veya görüntü taşıyıcılarının umuma açık yerlerde kullanılması:" iken, 3/3/2004 tarihli ve 5101 sayılı Kanunun 11 inci maddesiyle metne işlendiği şekilde değiştirilmiştir.

Faaliyet gösterdikleri sektörlerde; eser sahipleri ve/veya bağlantılı hak sahipleri meslek birlikleri, yapılan sınıflandırmaya bağlı olarak eser, icra, fonogram, yapım ve yayınların kullanımından ve/veya iletiminden kaynaklanan ödemelere ilişkin tarifeleri tespit ederler. Meslek birlikleri ile umuma açık mahaller arasındaki sözleşmeler, bu tarife bedelleri veya taraflarca yapılabilecek müzakereler sonucu belirlenecek bedeller üzerinden yapılır.

Tarifelere ilişkin sözleşmelerde takvim yılı esas alınır ve bu tarifeler takvim yılı başından itibaren geçerli olur.

Bu madde hükümlerinin uygulanmasını teminen:

1. Meslek birlikleri temsil ettikleri eser, icra, fonogram ve yapımlar ile üyelerine ilişkin bilgileri, Bakanlığa bildirmek zorundadırlar. Bu bildirimler her üç ayda bir güncellenir ve Bakanlıkça oluşturulan ortak bir veri tabanı üzerinden ilgili taraflara açılır.

2. Eser sahipleri alanında kurulmuş meslek birlikleri veya bağlantılı hak sahipleri alanında kurulmuş meslek birlikleri veya aynı sektörlerde faaliyet gösteren meslek birlikleri, biraraya gelerek protokole bağlamak suretiyle ortak tarifeler belirleyebilirler. Ortak tarifeler protokole taraf meslek birlikleri açısından bağlayıcıdır.

Meslek birlikleri, tarifeler veya ortak tarifeleri her takvim yılının dokuzuncu ayında kullanıcıları temsil eden ve kanunla kurulmuş kamu kurumu niteliğindeki meslek kuruluşları ile Bakanlığa bildirirler ve kamuoyuna duyururlar. Umuma açık mahaller, müzakere ve sözleşme yapılmasına ilişkin verecekleri bağlayıcı nitelikteki yetki belgeleri ile üye oldukları meslek kuruluşları aracılığıyla da tarifeleri veya ortak tarifeleri müzakere edebilir ve sözleşme yapabilirler. Ancak, tarifelerin götürü usulde tespit edilmesi halinde umuma açık mahaller sadece meslek kuruluşları aracılığı ile müzakere edebilir ve sözleşme yapabilirler.

Onuncu ayda umuma açık mahaller veya meslek kuruluşları ile meslek birlikleri arasında tarifeler veya ortak tarifeler üzerinde uzlaşma sağlanamaması ve sözleşme yapılamaması halinde, en geç bu ayın sonuna kadar, meslek birlikleri ve/veya meslek kuruluşları tarafından bu tarifelerin Bakanlıkça oluşturulacak uzlaştırma komisyonunda müzakere edilmesi talep edilebilir.

Uzlaştırma komisyonu, taraflardan birinin talebi ve Bakanlığın uygun görmesi halinde, tarifeleri müzakere etmek üzere, Bakanlık tarafından talep tarihinden itibaren onbeş gün içinde oluşturulur. Komisyon Bakanlıktan bir, Rekabet Kurumundan iki temsilci ve ilgili meslek birlikleri ile kullanıcıları temsil eden meslek kuruluşlarının birer temsilcisinden oluşur. Bakanlık temsilcisi aynı zamanda komisyon başkanıdır. Aynı usulle, komisyon üye sayısı kadar yedek üye seçilir. Komisyonun sekretarya hizmetleri Bakanlık ilgili birimi tarafından yürütülür.

Komisyon, oluşturulduğu tarihten itibaren onbeş gün içinde, raporunu hazırlayarak, Bakanlığa ve taraflara bildirir. Umuma açık mahaller ve meslek birlikleri, Komisyon raporunun açıklandığı tarihten itibaren onbeş gün içinde, meslek birliklerinin açıklamış oldukları tarifeleri veya müzakereler neticesinde mutabakata vardıkları tarifeleri sözleşmeye bağlayabilirler.

Meslek birliklerince belirlenen tarife veya ortak tarifeler üzerinden sözleşmenin yapılmaması halinde, taraflar yargı yoluna başvurabilirler. Yargılama sürecinde, bir önceki yıl sözleşme yapmış olan mahaller, ilgili meslek birlikleri aksini bildirmedikçe, dava konusu tarihinin 1/4'ünü dava sonuçlanıncaya kadar her üç ayda bir meslek birlikleri adına açılmış banka hesabına yatırmak suretiyle eser, icra, fonogram, yapım ve yayınları kullanabilir ve/veya iletebilirler. Bir önceki yıl sözleşme yapmamış umuma açık mahaller ile ilk defa sözleşme yapacak umuma açık mahallerin bu fıkrada öngörüldüğü şekilde eser, icra, fonogram, yapım ve yayınları kullanabilmeleri ve/veya iletebilmeleri ise ilgili meslek birliklerinin iznine bağlıdır. Dava sonuçlanıncaya kadar bu şekilde ödenen miktar, mahkeme kararıyla tespit edilen tarife bedelinden mahsup edilir.

Tarifelerin tespit edilmesinde ve uzlaşmazlıkların hallinde, bu Kanunun 42/A maddesinin üçüncü fıkrasında yer alan, tarife tespitine ilişkin esaslar dikkate alınır.

Mahallerde kullanılan ve/veya iletimi yapılan eser, icra, fonogram, yapım ve yayınlar üzerinde hak sahibi olan gerçek veya tüzel kişiler, bunların kullanımına ve/veya iletimine ilişkin ödemelerin yapılmasını (...) ⁽¹⁾ yetki verdikleri meslek birlikleri aracılığı ile talep edebilirler. Sinema eserleri bakımından bu fıkranın uygulanması zorunlu değildir. ⁽¹⁾

Sınıflandırma, uzlaştırma komisyonuna başvuru halinde Bakanlıkça alınacak ücretler ve uzlaştırma komisyonunun çalışması ile bu maddenin uygulanmasına ilişkin diğer usul ve esaslar Bakanlıkça çıkarılacak yönetmelik ile belirlenir.

IV - Hükümete tanınan yetkiler:

1. Meslek birliklerinin kurulması: ⁽⁴⁾

Madde 42 – (Değişik: 1/11/1983-2936/7 md.)

(Değişik birinci fıkra: 21/2/2001 - 4630/21 md.) Eser sahipleri ve eser sahiplerinin hakları ile bağlantılı hak sahipleri, **(Ek ibare: 3/3/2004-5101/12 md.)** ile bu Kanunun 52 nci maddesine uygun biçimde düzenlenmiş sözleşmelerle eser veya hak sahibinden malî hakları kullanma yetkilerini devralarak bu Kanunun 10 uncu maddesine göre ilim-edebiyat eserleri üzerindeki hakları kullanarak, süreli olmayan yayınları çoğaltan ve yayanlar ⁽²⁾ üyelerinin ortak çıkarlarını korumak ve bu Kanun ile tanınmış hakların idaresini ve takibini, alınacak ücretlerin tahsilini ve hak sahiplerine dağıtımını sağlamak üzere, Cumhurbaşkanınca çıkarılan yönetmelik ve tip statülere uygun olarak tespit edilecek alanlarda birden fazla meslek birliği kurabilirler. Eser sahipleri veya icracı sanatçılar bakımından zorunlu organlarının asıl üye sayısının dört katı kadar (...) ⁽³⁾; yapımcılar veya radyo-televizyon kuruluşları bakımından bu organların asıl üye sayısının iki katı kadar üye olma niteliklerini taşıyan gerçek veya tüzel kişiler meslek birliği olarak faaliyet gösterebilmek için izin almak üzere Bakanlığa başvurmak zorundadırlar. Meslek birlikleri bu izni aldıktan sonra kuruldukları alanda faaliyet gösterirler. ^{(2) (3) (4)}

(Değişik: 21/2/2001 - 4630/21 md.) Aynı alanda, başka bir meslek birliğinin kurulabilmesi için, yukarıda zikredilen kurucu üye sayılarından az olmamak kaydıyla o alanda kurulmuş en fazla üyesi olan meslek birliğinin üye tam sayısının 1/3'ü kadar üye olma niteliklerini taşıyan gerçek veya tüzel kişiler faaliyet izni almak üzere Bakanlığa başvururlar. Bakanlığın bu başvuruyu uygun bularak izin vermesi halinde faaliyet gösterirler. Her birlik ihtiyaçlar doğrultusunda şubeler açarak çalışabilir. Aynı alanda kurulmuş en az iki meslek birliği, Cumhurbaşkanınca çıkarılan yönetmelik ve tip statülerin belirlediği usul ve esaslar çerçevesinde federasyon kurabilir. Aynı alanda birden fazla federasyon kurulamaz. ⁽⁴⁾

Meslek birlikleri ve federasyon özel hukuka tabi tüzelkişilerdir. Üyeleri sermaye koymak, kar ve zarara, hukuki mesuliyete iştirak etmekle yükümlü tutulamazlar.

(1) Bu fıkroda yer alan "ancak" ibaresi, Anayasa Mahkemesi'nin 24/3/2010 tarihli ve E.: 2007/33, K.:2010/48 sayılı Kararı ile iptal edilmiştir.

(2) Bu arada yer alan "ile bu Kanunun 52 nci maddesine uygun biçimde düzenlenmiş sözleşmelerle eser veya hak sahibinden malî hakları kullanma yetkilerini devralarak bu Kanunun 10 uncu maddesine göre ilim-edebiyat eserleri üzerindeki hakları kullanarak, süreli olmayan yayınları çoğaltan ve yayanlar" ibaresi, 3/3/2004 tarihli ve 5101 sayılı Kanunun 12 nci maddesiyle madde metninden çıkartılmıştır.

(3) Bu arada yer alan "gerçek kişiler" ibaresi, 3/3/2004 tarihli ve 5101 sayılı Kanunun 12 nci maddesiyle madde metninden çıkartılmıştır.

(4) 2/7/2018 tarihli ve 700 sayılı KHK'nin 24 üncü maddesiyle, bu maddenin birinci fıkrasında yer alan "Kültür Bakanlığınca hazırlanan ve Bakanlar Kurulunca onaylanan tüzük" ibaresi "Cumhurbaşkanınca çıkarılan yönetmelik" şeklinde, ikinci fıkrasında yer alan "Bakanlıkça hazırlanan tüzük" ibaresi "Cumhurbaşkanınca çıkarılan yönetmelik" şeklinde değiştirilmiştir.

Meslek birliklerinin ve federasyonun tip statülerinde genel kurul, yönetim kurulu, denetleme kurulu, teknik - bilim kurulu ve haysiyet kurulu mecburi organ olarak düzenlenir. Bu birliklerin ve federasyonun kurulması, kontrolü; denetlenmesi ile ilk genel kurullarını toplayabilmeleri için gerekli en az üye sayısı, diğer ihtiyari organları, kurullarının teşekkül tarzı, üye sayısı ve görevleri üyeliğe girme, çıkma ve çıkarılma şartları, şubelerini kurabilecekleri bölgelerin tespiti, yurt içi ve yurt dışındaki kamu kurum ve kuruluşları, gerçek ve özel hukuk tüzelkişileri ile olan ilişkileri, bu ilişkilerdeki hak ve yetkileri, üyeleriyle olan mali ilişkileri, elde edilen telif ücreti ve tazminatların dağıtımını ve diğer usul ve esaslara ilişkin hususlar; Cumhurbaşkanınca çıkarılan yönetmelikle belirlenir. ⁽¹⁾

4/10/1983 tarihli ve 2908 sayılı Dernekler Kanununun 21 inci maddesinin ikinci fıkrası, 30, 37, 40, 42, 43, 44, 45, 48, 65, 66, 67, 68, 69, 70 ve 90 ıncı maddeleri, bu maddeye göre kurulacak meslek birlikleri ve federasyon için de ceza hükümleriyle birlikte uygulanır.

(Değişik: 21/2/2001 - 4630/21 md.) Eser sahipleri ile bağlantılı hak sahiplerinin bu Kanunla tanınmış hakları, ülke içinde bu maddeye göre kurulan meslek birlikleri dışında; başka bir-lik, dernek ve benzeri kuruluşlar tarafından takip edilemez. Bu maddede geçen üyelik, kurucu üye sayısı ve üye tam sayısı gibi hususlar bu Kanunun yürürlüğe girdiği tarihten önce kurulmuş olan meslek birlikleri için de aranır. Bütün meslek birlikleri Kanunun yürürlüğe girmesinden itibaren altı ay içerisinde bu maddede getirilen esaslara uygun hale gelmek mecburiyetindedirler. Bu süre içinde bu şartı yerine getirmeyen meslek birlikleri altı ay sonunda kendiliğinden dağılmış sayılır.

2. Meslek birliklerinin yükümlülükleri ve tarife tespitine ilişkin esaslar:

Madde 42/A- (Ek: 3/3/2004-5101/13 md.)

Bu Kanunun 42 nci maddesinde öngörülen amaçlarla hakların idaresini sağlamak üzere kurulan meslek birlikleri;

1. Temsil ettikleri eser, icra, fonogram ve yapımlar ile üyelerine ilişkin tüm bilgileri Bakanlığa bildirmek ve ilgili kişilere açık bu bildirimini her üç ayda bir güncellemekle,

2. Üyesi olan hak sahiplerinin faaliyetlerinden kaynaklanan haklarının idaresini hakkaniyete uygun koşullarda sağlamakla,

3. Üyelerinin haklarının idaresine ilişkin faaliyetlerinden elde ettikleri gelirleri, dağıtım plânlarına uygun olarak hak sahiplerine dağıtmakla,

4. Yazılı talepte bulunan ilgili kişilere, temsil ettikleri eser, icra, fonogram ve yapımlar ile ilgili bilgileri vermekle,

5. Sözleşme yapılırken idare ettikleri haklara ilişkin olarak hakkaniyete uygun davranmakla, kendi maddî ve/veya manevî menfaatleri bakımından gerekli gördükleri indirim veya ödeme kolaylıklarını sağlamakla,

6. Sözleşme yapılabilmesi için idaresini sağladıkları haklara ilişkin ücret tarifelerini süresinde belirlemek ve belirlenen tarifeleri ve bu tarifelerdeki her türlü değişikliği süresinde duyurmakla,

7. Hesaplarını yeminli malî müşavirlere onaylatmakla,

Yükümlüdürler.

Yukarıdaki fıkranın radyo-televizyon kuruluşlarının yayımları bakımından uygulanmasında Radyo ve Televizyon Üst Kurulu kayıtları esas alınır.

(1) 2/7/2018 tarihli ve 700 sayılı KHK'nin 24 üncü maddesiyle, bu fıkrada yer alan "ilgili kuruluşların görüşleri alındıktan sonra Kültür ve Turizm Bakanlığınca hazırlanacak tüzükle" ibaresi "Cumhurbaşkanınca çıkarılan yönetmelikle" şeklinde değiştirilmiştir.

Tarifelerin tespit edilmesinde; tarifelerin uluslararası uygulamaların ülkenin ekonomik ve toplumsal koşullarına uyarlanabilirliği göz önünde bulundurularak makul seviyede belirlenmesi ile teknolojik alandaki değişimlerin yanı sıra eser, icra, fonogram, yapım ve yayınların yaratıldığı ve kullanıldığı sektörlerin yapısını tahrip edici, üretimi ve kullanımı engelleyici ve genel kabul görmüş uygulamalara zarar verici bir etki yaratılmaması, rekabeti bozucu şartlar oluşturulmaması, yapılan sınıflandırma, ilgili sektörlerdeki ürün fiyatları ve bu sektörlerin gayrisafî millî hâsıladaki payı, eser, icra, fonogram, yapım ve yayınların kullanım ve/veya iletim sıklığı, birim fiyat veya götürü usulü ödeme, ödeme plânı ve benzeri hususlar esas alınır.

Aynı alanda ve/veya sektörde faaliyet gösteren birlikler, tarife tespitinde, sözleşme yapılmasında ve bu Kanunun uygulanması ile ilgili diğer iş ve işlemlerde birlikte hareket edebilirler.

Ortak tarife yapılmış olması halinde, aynı alanda faaliyet gösteren meslek birlikleri, tarifelere esas olmak üzere her takvim yılının başında, alandaki temsil kabiliyetleri ile temsil ettikleri eser, icra, fonogram, yapım ve yayınlara ilişkin kullanım oranlarını tespit ederek Bakanlığa bildirmek zorundadırlar. Bu oranların tespitinde anlaşma sağlanamaması ve/veya bu oranların Bakanlığa bildirilmemesi halinde, Bakanlıkça oluşturulacak bir komisyon bu tespiti yapar. Bu tespit yapıncaya kadar, sözleşme yapmış kullanıcılar, ödemeleri gereken meblağı, Bakanlığın talebi üzerine mahkemece belirlenmiş tevdi mahalline yatırır. Burada toplanan meblağ, komisyon çalışma giderleri mahsup edildikten sonra, ilgili meslek birlikleri arasında, komisyonca tespit edilen orana ya da herhangi bir aşamada, birliklerin aralarında anlaşmaları halinde, mutabakata vardıkları kullanım oranına göre paylaşılır. Komisyon Bakanlık, Rekabet Kurumu ve ilgili meslek birliklerini temsilen birer kişiden oluşur. Bakanlık temsilcisi aynı zamanda komisyon başkanıdır. Komisyon kararlarına yargı yolu açık olup, görevli mahkeme ilgili ihtisas mahkemesidir.

Bu maddede belirtilen esaslar çerçevesinde yapılması gereken bildirimlere ilişkin yükümlülüklerini yerine getirmede belirlenen meslek birliklerinin dağıtımına ilişkin hesabına Bakanlıkça, mahkemedен yükümlülüklerini yerine getirinceye kadar tedbir konulması istenebilir.

Meslek birliğine üye eser veya bağlantılı hak sahiplerinin alenilemiş veya yayımlanmış tüm eser, icra, fonogram, yapım ve yayınlarına ilişkin haklarının takibi meslek birliğine verilecek yetki belgesine göre yapılır. Yetki belgesine ilişkin usul ve esaslar Bakanlıkça çıkarılacak yönetmelikle belirlenir.

3. Meslek birliklerinin denetimi:

Madde 42/B- (Ek: 3/3/2004-5101/13 md.)

Meslek birlikleri, idarî ve malî açıdan Bakanlığın denetimine tâbidir. Bakanlık, meslek birliklerinin bu Kanunla belirlenmiş görev ve yükümlülükleri yerine getirip getirmediğini her zaman kendisi denetleyebileceği gibi bu denetimin bağımsız denetim kuruluşlarına yaptırılmasını meslek birliklerinden de isteyebilir. Bu kuruluşlarca yapılan denetimlere ilişkin raporların bir örneği Bakanlığa gönderilir.

Denetimler sırasında, denetim yapmakla görevlendirilenler tarafından istenecek her türlü defter, belge ve bilgilerin ibraz edilmesi veya verilmesi, kasa veya vevzenin kontrol ettirilmesi, yönetim yerleri, şubeler ve eklentilerine girme gibi taleplerin yerine getirilmesi zorunludur.

Meslek birlikleri tarafından;

1. Bu Kanunun 42 ve 42/A maddeleri ile bu maddede belirlenen görev ve yükümlülüklerin yerine getirilmediği,

2. Sözleşmelere uygun tahsilat veya dağıtım yapılmadığı ya da yanlış ve haksız dağıtım yapıldığı,
3. Tarifelerin bu Kanunun 42/A maddesinin üçüncü fıkrasında belirlenen esaslara göre düzenlenmediği,

Tespit edildiği takdirde, bu birlikler Bakanlıkça yazılı olarak bir defa uyarılır, uyarının tebliği tarihinden itibaren otuz gün içinde kusurun giderilmemesi halinde, meslek birliği ikinci kez uyarılır.

Yukarıdaki fıkrada bahsi geçen kusurların ikinci uyarıyı takip eden otuz gün içinde de giderilmemesi veya yapılan denetimlerde, birlik kayıtlarında ve diğer iş ve işlemlerinde mevzuata aykırılık tespit edilmesi halinde, Bakanlık en geç üç ay içinde olağanüstü genel kurul yapmak üzere üyeleri davet eder. Olağanüstü genel kurul yapılınca kadar, birliğin iş ve işlemlerinde suiistimali görülenler tedbiren işten el çektirilir, Bakanlıkça yerine atama yapılır veya sırası gelen yedek üye göreve çağrılır.

Bu Kanunun 42 ve 42/A maddeleri ile bu madde hükümleri, 42 nci madde çerçevesinde kurulacak federasyonlar için de uygulanır.

4. *Eser, icra, fonogram ve yapımların yayınlanmasına ve/veya iletilmesine ilişkin esaslar:* ⁽¹⁾

Madde 43 - (Değişik: 3/3/2004-5101/ 14 md.)

Radyo-televizyon kuruluşları, uydu ve kablolu yayın kuruluşları ile mevcut veya ileride bulunacak teknik imkânlardan yararlanarak yayın ve/veya iletim yapacak kuruluşlar, yayınlarında yararlanacakları opera, bale, tiyatro ve benzeri sahneye konmuş eserlerle ilgili olarak hak sahiplerinden önceden izin almak zorundadırlar.

Bu kuruluşlar sahneye konmuş eserler dışında kalan eser, icra, fonogram ve yapımlar için ilgili alan meslek birlikleri ile 52 nci maddeye uygun sözleşme yaparak izin almak, söz konusu yayın ve/veya iletimlere ilişkin ödemeleri bu birliklere yapmak ve kullandıkları eser, icra, fonogram ve yapımlara ilişkin listeleri bu birliklere bildirmek zorundadırlar.

3984 sayılı Radyo ve Televizyonların Kuruluş ve Yayınları Hakkında Kanun çerçevesinde faaliyet gösteren radyo-televizyon kuruluşları Radyo ve Televizyon Üst Kurulu tarafından, anılan Kanun dışında kalan ve yayın ve/veya iletim yapan diğer kuruluşlar ise Bakanlık tarafından sınıflandırılır.

Faaliyet gösterdikleri sektörlerde eser sahipleri ve/veya bağlantılı hak sahipleri meslek birlikleri, yapılan sınıflandırmaya bağlı olarak eser, icra, fonogram ve yapımların yayın ve/veya iletiminden kaynaklanan ödemelere ilişkin tarifeleri tespit ederler. Meslek birlikleri ile kuruluşlar arasındaki sözleşmeler, bu tarife bedelleri veya taraflarca yapılan müzakereler sonucu belirlenecek bedeller üzerinden yapılır.

Meslek birliklerinin temsil ettikleri eser, icra, fonogram ve yapımlar ile üyelerine ilişkin bildirim zorunluluğu, tarifelerin belirlenmesi, duyurulması, müzakere edilmesi, sözleşme yapılması, uzlaşmazlıkların halli ve diğer hususlarda bu Kanunun 41 inci maddesinin dört ilâ onüçüncü fıkraları uygulanır. Ancak yayın ve/veya iletim yapan kuruluşlar bakımından 41 inci maddenin altıncı fıkrasının son cümlesinin uygulanması zorunlu değildir.

(1) Bu madde başlığı "2. Radyo-televizyon gibi araçlarla yayınlanan ve/veya iletilen fikir ve sanat eserlerine ilişkin ödemeler" iken, 3/3/2004 tarihli ve 5101 sayılı Kanunun 14 üncü maddesiyle metne işlendiği şekilde değiştirilmiştir.

Ayrıca, 41 inci maddenin 10 uncu fıkrasının uygulanması bakımından, Türkiye Radyo Televizyon Kurumu, yayınlarında yer verdiği eser, icra, fonogram ve yapımları her üç ayda bir meslek birliklerince belirlenen yıllık tarifinin 1/4'ünü yatırmak suretiyle kullanabilir.

5. *Fikir ve sanat eserlerinin işaretlenmesi:* ⁽¹⁾

Madde 44 – (Değişik: 7/6/1995 - 4110/18 md.)

(Değişik birinci fıkra: 3/3/2004-5101/15 md.) Fikrî mülkiyet haklarının korunması ve etkin bir şekilde takibinin sağlanması amacıyla, sadece süreli yayınlar basan yerler dışında, fikir ve sanat eserlerinin tespit edilmesi ve çoğaltılmasına ilişkin materyalleri üreten ve/veya bu materyallerin dolun, çoğaltım ve satışını yapan veya herhangi bir şekilde yayın ve umuma arz eden yerler, Bakanlıkça ücret mukabili sertifikalandırılır. Bakanlıkça belirlenen yerler, Bakanlıkça onaylanmış bir yazılım ile Bakanlıkça belirlenecek kriterlere uygun bir donanımı bulundurmak, gerekli alt yapıyı oluşturmak ve gerçekleştirdikleri işlemleri her takvim yılı itibarıyla Bakanlığa bildirmek zorundadır. Bu yerler ve malî hak sahipleri ayrıca, Bakanlıkça gerekli görülecek işaret ve seri numaraları ile uluslararası standartlara uygun kodları, taşıyıcı materyaller üzerinde bulundurmakla müştereken yükümlüdürler.⁽²⁾

(Değişik ikinci fıkra: 21/2/2001 - 4630/23 md.) Her türlü boş video kaseti, ses kaseti, bilgisayar disketi, CD, DVD gibi taşıyıcı materyaller ile, fikir ve sanat eserlerinin çoğaltılmasına yarayan her türlü teknik cihazı ticari amaçlı imal veya ithal eden gerçek ve tüzel kişiler, imalat veya ithalat bedeli üzerinden yüzde üçü geçmemek üzere Cumhurbaşkanı kararıyla belirlenecek orandaki miktarı keserek, ay içinde topladıkları meblağı, sonraki ayın en geç yarısına kadar Kültür Bakanlığı adına bir ulusal bankada açılacak özel hesaba yatırmakla yükümlüdürler. **(Ek cümle: 14/7/2004-5217/17 md.)** Özel hesapta toplanan bu tutarların dörtte biri Kültür ve Turizm Bakanlığı Merkez Saymanlığı hesabına aktarılır ve bütçeye gelir kaydedilir.⁽³⁾

(Değişik üçüncü fıkra: 14/7/2004-5217/17 md.) Bu hesapta kalan miktarlar fikrî mülkiyet sisteminin güçlendirilmesi ile kültürel ve sanatsal faaliyetlerin yürütülmesi amacıyla kullanılır. Bu hesapta kalan miktarın dağıtımı ve kullanımına ilişkin usul ve esaslar Kültür ve Turizm Bakanlığınca çıkarılacak bir yönetmelikle belirlenir. Yurt içindeki ve yurt dışındaki kültür mirasının korunmasına yönelik faaliyetler için Bakanlık bütçesine gerekli ödenek konulur.

(Değişik son fıkra: 3/3/2004-5101/15 md.) Bu maddenin uygulanmasına ilişkin usul ve esaslar ile alınacak ücretler Bakanlıkça çıkarılacak bir yönetmelikle belirlenir.

(1) Bu madde başlığının numarası 3/3/2004 tarihli ve 5101 sayılı Kanunun 14 üncü maddesiyle yeniden teselsül ettirilmiştir.

(2) 28/12/2006 tarihli ve 5571 sayılı Kanunun 2 nci maddesiyle, bu fıkranın birinci cümlesinde yer alan "amacıyla," ibaresinden sonra gelmek üzere "sadece süreli yayınlar basan yerler dışında," ibaresi eklenmiş ve metne işlenmiştir.

(3) 2/7/2018 tarihli ve 700 sayılı KHK'nin 24 üncü maddesiyle, bu fıkrada yer alan "Bakanlar Kurulu" ibaresi "Cumhurbaşkanı" şeklinde değiştirilmiştir.

6. Güzel sanat eserlerinin satış bedellerinden pay verilmesi: ⁽¹⁾⁽²⁾

Madde 45 – (Değişik birinci fıkra: 3/3/2004-5101/16 md.) Mimari eserler hariç olmak üzere, bu Kanunun 4 üncü maddesinde sayılan güzel sanat eserlerinin asılları ile eser sahibinin kendisinin sınırlı sayıda meydana getirdiği veya eser sahibinin kontrolünde ve izniyle meydana getirilmiş ve eser sahibi tarafından imzalanmış veya başka bir şekilde işaretlenmiş olmaları nedeniyle özgün eser olduğu kabul edilen kopyaları, 2 nci maddenin (1) numaralı bendinde ve 3 üncü maddede sayılıp da yazarlarla bestecilerin el yazısıyla yazılmış eserlerinin asıllarından biri, eser sahibi veya mirasçıları tarafından bir defa satıldıktan sonra, koruma süresi içinde, bir sergide veya açık artırmada yahut bu gibi eşyayı satan bir mağazada veya başka şekillerde satış konusu olarak el değiştirdikçe, bu satış bedeli ile bir önceki satış bedeli arasında açık bir nispetsizlik bulunması halinde, her satışta, satışı gerçekleştiren gerçek veya tüzel kişi, bedel farkından münasip bir payı eser sahibine, o ölmüşse miras hükümlerine göre ikinci dereceye kadar (ve bu derece dahil) yasal mirasçılarına ve eşine, bunlar da yoksa ilgili alan meslek birliğine Cumhurbaşkanlığı kararıyla belirlenecek usul ve esaslar çerçevesinde ödemekle yükümlüdür. ⁽²⁾

Kararda: ⁽²⁾

1. Bedel farkının yüzde onunu geçmemek şartıyla farkın nispetine göre tesbit edilecek bir pay tarifi;
2. Bedeli kararda tesbit edilecek miktarı aşmayan satışların pay vermek borcundan muaf tutulacağı; ⁽²⁾
3. Eser neveleri itibariyle mesleki birliğin hangi kolunun ilgili sayılabileceği;

gösterilir.

Satışın vukubulduğu müessese sahibi satıcı ile birlikte müteselsilen mesuldür.

Cebri satış hallerinde pay ancak diğer alacaklar tamamen ödendikten sonra ödenir.

Pay verme borcunun zamanaşımı, bu borcun doğumunu intaç eden satıştan itibaren beş yıldır.

(1) Bu madde başlığının numarası 3/3/2004 tarihli ve 5101 sayılı Kanunun 14 üncü maddesiyle yeniden teselsül ettirilmiştir.

(2) 2/7/2018 tarihli ve 700 sayılı KHK'nin 24 üncü maddesiyle, bu maddenin birinci fıkrasında yer alan "Bakanlar Kurulunca çıkarılacak bir kararnam e ile" ibaresi "Cum hurbaşkanı kararıyla" ve ikinci fıkrasında yer alan "Kararnam ede" ibaresi "Kararda" şeklinde ve aynı fıkranın (2) numaralı bendinde yer alan "kararnam ede" ibaresi "kararda" şeklinde değiştirilmiştir.

7. Devletin faydalanma yetisi: ⁽¹⁾

Madde 46 – (Değişik: 1/11/1983 - 2936/10 md.)

Çoğaltma ve yayımı eser sahibi tarafından açıkça men edilmemiş olan ve umumi kütüphane, müze ve benzeri müesseselerde saklı bulunan henüz yayımlanmamış veya alenileşmemiş eserler, mali haklarla ilgili koruma süresi dolmuş olmak şartıyla, bulunduğu kamu kurum ve kuruluşuna ait olur. Bunlardan kamu kurum ve kuruluşları ile bilimsel vesair amaçla yararlanmak isteyen kişi ve kuruluşların izin alacakları merci ve bunlardan alınacak ücretlerle bu ücretlerin hangi kültürel gayelerde sarfedileceği ve diğer hususlar, Cumhurbaşkanınca çıkarılan yönetmelikle belirlenir. ⁽²⁾

8. Kamuya maletme: ⁽¹⁾⁽³⁾⁽⁴⁾

Madde 47 – (Değişik: 10/9/2014 - 6552/87 md.)

(İptal birinci cümle: Anayasa Mahkemesi'nin 14/5/2015 tarihli ve E.: 2014/177, K.: 2015/49 sayılı Kararı ile.)

Bu hususta karar verilebilmesi için eserin, Türkiye'de veya Türkiye dışında Türk vatandaşları tarafından vücuda getirilmiş olması gerekir. ⁽⁴⁾

Cumhurbaşkanı kararında;

1. Eser ve sahibinin adı,

2. Hakları kullanacak makam veya müessese,

3. Hak sahiplerine, talep üzerine ödenecek bedelin nasıl belirleneceği ve bu bedelin hangi kurum tarafından ödeneceği,

4. Eserden gelir elde edilmesi hâlinde bu gelirin hangi gayelere tahsis edileceği, yazılır. ⁽³⁾

Cumhurbaşkanı kararında belirtilen eserin, topluma ulaşması sağlanacak şekilde yayımlanması zorunludur. ⁽³⁾

DÖRDÜNCÜ BÖLÜM

Sözleşme ve Tasarruflar

A) Hayatta vaki tasarruflar:

I – Asli iktisap:

Madde 48 – Eser sahibi veya mirasçıları kendilerine kanunen tanınan mali hakları süre, yer ve muhteva itibarıyla mahdut veya gayrimahdut, karşılıklı veya karşılıksız olarak başkalarına devredebilirler.

Mali hakları sadece kullanma yetisi de diğer bir kimseye bırakılabilir. (Ruhsat).

(1) Bu madde başlıklarının numaraları 3/3/2004 tarihli ve 5101 sayılı Kanunun 14 üncü maddesiyle teselsül ettirilmiştir.

(2) 2/7/2018 tarihli ve 700 sayılı KHK'nin 24 üncü maddesiyle, bu fıkrada yer alan "ilgili kuruluşların görüşü alındıktan sonra Kültür ve Turizm Bakanlığınca hazırlanacak tüzükle" ibaresi "Cumhurbaşkanınca çıkarılan yönetmelikle" şeklinde değiştirilmiştir.

(3) 2/7/2018 tarihli ve 700 sayılı KHK'nin 24 üncü maddesiyle, bu maddenin ikinci ve üçüncü fıkralarında yer alan "Bakanlar Kurulu" ibareleri "Cumhurbaşkanı" şeklinde değiştirilmiştir.

(4) Söz konusu İptal Kararı Resmi Gazete'de yayımlandığı 11/6/2015 tarihinden başlayarak bir yıl sonra yürürlüğe girmiştir.

Yukardaki fıkralarda sayılan tasarruf muameleleri henüz vücuda getirilmemiş veya tamamlanacak olan bir esere taallük etmekte ise batıldır.

II – Devren iktisap:

Madde 49 – Eser sahibi veya mirasçılardan mali bir hak veya böyle bir hakkı kullanma ruhsatını iktisap etmiş olan bir kimse, ancak bunların yazılı muvafakatiyle bu hakkı veya kullanma ruhsatını diğer birine devredebilir.

İşleme hakkının devrinde, devren iktisap eden kimse hakkında da eser sahibi veya mirasçılarının aynı suretle muvafakati şarttır.

III – Sözleşmeler:

1. Vücuda getirilecek eserler:

Madde 50 – 48 ve 49 uncu maddelerde sayılan tasarruf muamelelerine dair taahhütler, eser henüz vücuda getirilmeden önce yapılmış olsa dahi muteberdir.

Eser sahibinin ileride vücuda getireceği eserlerin bütününe veya muayyen bir nevi'ine taallük eden bu kabul taahhütleri taraflardan her biri, ihbar tarihinden bir yıl sonra hüküm ifade etmek üzere feshedebilir.

Eser tamamlanmadan önce, eser sahibi ölür veya tamamlama kabiliyetini zayi eder, yahut kusuru olmaksızın eserin tamamlanması imkansız hale gelirse zikri geçen taahhütler kendiliğinden münfesihi olur. Diğer tarafın iflas etmesi veya sözleşme uyarınca devraldığı mali hakları kullanmaktan aciz duruma düşmesi yahut kusuru olmaksızın kullanmanın imkansız hale gelmesi hallerinde de aynı hüküm caridir.

2. İlerideki faydalanma imkanları:

Madde 51 – İleride çıkarılacak mevzuatın eser sahibine tanınması muhtemel mali hakların devrine veya bunların başkaları tarafından kullanılmasına mütaallik sözleşmeler batıldır.

İleride çıkarılacak mevzuatla mali hakların şümulünün genişletilmesi veya koruma süresinin uzatılmasından doğacak salahiyetlerden vazgeçmeyi yahut bunların devrini ihtiva eden sözleşmeler hakkında aynı hüküm caridir.

IV – Şekil:

Madde 52 – Mali haklara dair sözleşme ve tasarrufların yazılı olması ve konuları olan hakların ayrı ayrı gösterilmesi şarttır.

V – Tekeffül:

1. Hakkın mevcut olmaması:

Madde 53 – Mali bir hakkı başkasına devreden veya kullanma ruhsatını veren kimse, iktisap edene karşı hakkın mevcudiyetini Borçlar Kanununun 169 ve 171 inci maddeleri hükmünce zamindir.

Haksız fiillerden ve sebepsiz mal iktisabından doğan talepler mahfuzdur.

2. Salahiyetin mevcut olmaması:

Madde 54 – Mali bir hakkı yahut kullanma ruhsatını devre salahiyetli olmıyan kimseden iktisap eden, hüsnüniyet sahibi olsa bile himaye görmez.

Salahiyeti olmaksızın mali bir hakkı başkasına devreden veya kullanma ruhsatını veren kimse; salahiyeti bulunmadığına diğer tarafın vakıf olduğunu veya vakıf olması lazımgeldiğini ispat etmedikçe tasarrufun hükümsüz kalmasından doğan zararı tazminle mükelleftir. Kusur halinde mahkeme; hakkaniyet gerektiriyorsa daha geniş bir tazminata hükmedebilir.

Haksız fiillerden ve sebepsiz mal iktisabından doğan talepler mahfuzdur.

*VI – Yorum kaideleri:**1. Şümül:*

Madde 55 – Aksi kararlaştırılmış olmadıkça mali bir hakkın devri veya bir ruhsatın verilmesi eserin tercüme veya sair işlenmelerine şamil değildir.

2. Ruhsat:

Madde 56 – Ruhsat; mali hak sahibinin başkalarına da aynı ruhsatı vermesine mani değilse (basit ruhsat), yalnız bir kimseye mahsus olduğu takdirde (tam ruhsat) tır.

Kanun veya sözleşmeden aksi anlaşılmadıkça her ruhsat basit sayılır.

Basit ruhsatlar hakkında hasılat kirasına, tam ruhsatlar hakkında intifa hakkına dair hükümler uygulanır.

3. Mülkiyetin intikali:

Madde 57 – Asıl veya çoğaltılmış nüshalar üzerindeki mülkiyet hakkının devri, aksi kararlaştırılmış olmadıkça, fikri hakların devrini ihtiva etmez.

Bir güzel sanat eseri üzerinde çoğaltma hakkını haiz olan bir kimseden kalıp ve sair çoğaltma aletlerinin zilyedliğini iktisap eden kimse, aksi kararlaştırılmamışsa, çoğaltma hakkını da iktisap etmiş sayılır.

(Mülga: 21/2/2001 - 4630/36 md.)

VII – Cayma hakkı:

Madde 58 – Mali bir hak veya ruhsat iktisap eden kimse, kararlaştırılan süre içinde ve eğer bir süre tayin edilmemişse icabı hale göre münasip bir zaman içinde hak ve salahiyetlerden gereği gibi faydalanmaz ve bu yüzden eser sahibinin menfaatleri esaslı surette ihlal edilirse eser sahibi sözleşmeden cayabilir.

Cayma hakkını kullanmak isteyen eser sahibi sözleşmedeki hakların kullanılması için noter vasıtasıyla diğer tarafa münasip bir mehil vermeye mecburdur. Hakkın kullanılması, iktisap eden kimse için imkansız olur veya tarafından reddedilir yahut bir mehil verilmesi halinde eser sahibinin menfaatleri esaslı surette tehlikeye düşmekte ise mehil tayinine lüzum yoktur.

Verilen mehil neticesiz geçerse veya mehil tayinine lüzum yoksa noter vasıtasıyla yapılacak ihbar ile cayma tamam olur. Cayma ihbarının tebliğinden itibaren 4 hafta geçtikten sonra caymaya karşı itiraz davası açılmaz.

İktisap edenin mali hakkı kullanmamakta kusuru yoksa veya eser sahibinin kusuru daha ağır ise hakkaniyet gerektiği hallerde iktisap eden, münasip bir tazminat isteyebilir.

Cayma hakkından önceden vazgeçme caiz olmadığı gibi bu hakkın dermeyeranını iki yıldan fazla bir süre için meneden takyitler de hükümsüzdür.

VIII – Hakkın eser sahibine avdeti:

Madde 59 – Eser sahibi veya mirasçıları mali bir hakkı muayyen bir gaye zımında yahut muayyen bir süre için devretmişlerse gayenin ortadan kalkması veya sürenin geçmesiyle ilgili hak, sahibine avdet eder. Bu hüküm, başkasına devrine sözleşme ile müsaade edilmemiş olan mali bir hakkı iktisap eden kimsenin ölümü yahut iflası halinde cari değildir; meğer ki, işin mahiyeti icabı, hakkın kullanılması, iktisap edenin şahsına bağlı bulunsun.

Muayyen bir gaye zımında veya muayyen bir süre için verilen ruhsatlar birinci fıkrada sayılan hallerde son bulur.

B) Vazgeçme:

Madde 60 – Eser sahibi yahut mirasçuları, kendilerine kanunen tanınan mali haklardan, önceden vakı tasarruflarını ihlal etmemek şartıyla, bir resmi senet tanzimi ve bu hususun Resmi Gazete'de ilanı suretiyle vazgeçebilirler.

Vazgeçme, ilan tarihinden başlayarak koruma süresinin bitmesi halindeki hukuki neticeleri doğurur.

C) Haciz ve rehin:

I – Caiz olmıyan haller:

Madde 61 – İcra ve İflas Kanununun 24 ve 30 uncu maddelerinin hükümleri mahfuz kalmak şartıyla:

1. Eser sahibinin veya mirasçılardan birinin mülkiyeti altında bulunan henüz alenileşmemiş bir eserin müsvedde veya asılları;

2. Sinema eserleri hariç olmak üzere birinci bentte zikredilen eserler üzerindeki mali haklar;

3. Eser sahibinin, mali haklara dair hukuki muamelelerden doğan paradan gayri alacakları;

Kanuni veya akdi bir rehin hakkının, cebri icranın veya hapis hakkının konusu olamaz.

II – Caiz olan haller:

Madde 62 – Aşağıdaki hükümler dairesinde:

1. Alenileşmiş bir eserin müsveddesi veya aslı;

2. Yayımlanmış bir eserin çoğaltılmış nüshaları;

3. Eser sahibinin korunmaya layık olan manevi menfaatlerini ihlal etmemek şartıyla alenileşmiş bir eser üzerindeki mali hakları;

4. Eser sahibinin mali haklara dair hukuki muamelelerden doğan para alacakları;

Kanuni veya akdi bir rehin hakkının, cebri icranın yahut hapis hakkının konusunu teşkil edebilir.

Birinci fıkrada sayılan konulara dair rehin sözleşmesinin muteber olması için yazılı şekilde yapılması lazımdır. Sözleşmede rehin olarak verilenler ayrı ayrı gösterilmelidir.

Güzel sanat eserlerine ait kalıplar ve sair çoğaltma vasıtaları, birinci fıkranın üçüncü bendinde yazılı mali haklar üzerinde cebri icra tatbiki için lüzumlu görüldüğü nispette zilyed olan kimselerden geçici olarak alınabilir.

Mimarlık eserleri hariç olmak üzere güzel sanat eserlerinin asılları ve eser sahibine yahut mirasçılarna ait musiki, ilim ve edebiyat eserlerinin müsveddeleri, birinci fıkranın üçüncü bendinde yazılı mali haklar üzerinde cebri icra tatbiki için lüzumlu görüldüğü nispette zilyed olan kimselerden geçici olarak alınabilir.

Ç) Miras:

I – Genel olarak:

Madde 63 – Bu Kanunun tanıdığı mali haklar miras yolu ile intikal eder.

Mali haklar üzerinde ölüme bağlı tasarruflar yapılması caizdir.

II – Müşterek eser sahiplerinden birinin ölümü :

Madde 64 – Eseri birlikte vücuda getirenlerden biri, eserin tamamlanmasından yahut alenileşmesinden önce ölürse hissesi, diğerleri arasında taksime uğrar. Bunlar, ölenin mirasçılarına münasip bir bedel ödemekle mükelleftirler. Miktar üzerinde uzlaşamazlarsa bunu mahkeme tayin eder.

Eseri birlikte vücuda getirenlerden biri eserin alenileşmesinden sonra ölürse diğerleri, ölenin mirasçileriyle birliği devam ettirip ettirmemekte serbesttirler.

Devama karar vermeleri halinde, sağ kalan eser sahipleri mirasçılardan birliğe karşı haklarının kullanılması hususunda bir temsilci tayinini talep edebilirler.

Devama karar verilmediği takdirde birinci fıkra hükümleri uygulanır.

III – Mirasçılardan birden fazla oluşu:

Madde 65 – Eser sahibinin terekesinde bu kanunun tanıdığı mali haklar mevcut olupta Medeni Kanunun 581 inci maddesi uyarınca bir temsilci tayin edilmişse, temsilci, bu haklar üzerinde yapacağı muameleler için mirasçılardan kararını almaya mecburdur.

BEŞİNCİ BÖLÜM

Hukuk ve Ceza Davaları

A) Hukuk davaları:

I – Tecavüzün ref'i davası:

1. Genel olarak:

Madde 66 – Manevi ve mali hakları tecavüze uğrıyan kimse tecavüz edene karşı tecavüzün ref'ini dava edebilir.

Tecavüz, hizmetlerini ifa ettikleri sırada bir işletmenin temsilcisi veya müstahdemleri tarafından yapılmışsa işletme sahibi hakkında da dava açılabilir.

Tecavüz edenin veya ikinci fıkroda yazılı kimselerin kusuru şart değildir.

Mahkeme, eser sahibinin manevi ve mali haklarını, tecavüzün şumulunu, kusurun olup olmadığını, varsa ağırlığını ve tecavüzün ref'i halinde tecavüz edenin dıñar olması muhtemel zararları takdir ederek halin icabına göre tecavüzün ref'i için lüzumlu göreceği tedbirlerin tatbikına karar verir.

(Ek: 7/6/1995 - 4110/19 md.) Eser sahibi, ikamet ettiği yerde de tecavüzün ref'i ve men davası açabilir.

2. Manevi haklara tecavüz halinde:

Madde 67 – Henüz alenileşmemiş bir eser, sahibinin rızası olmaksızın veya arzusuna aykırı olarak umuma arz edildiği takdirde tecavüzün ref'i davası, ancak umuma arz keyfiyetinin çoğaltılmış nüshaların yayımlanması suretiyle vakı olması halinde açılabilir. Aynı hüküm, esere, sahibinin arzusuna aykırı olarak adının konulduğu hallerde de caridir.

Eser üzerinde sahibinin adı hiç konulmamış veya yanlış konulmuş yahut konulan ad iltibasa meydan verecek mahiyette olupta eser sahibi 15 inci maddede zikredilen tesbit davasından başka tecavüzün ref'ini talep etmişse, tecavüz eden gerek aslına, gerek tedavülde bulunan çoğaltılmış nüshalar üzerine eser sahibinin adını derç etmeye mecburdur. Masrafi tecavüz edene ait olmak üzere, hükmün en fazla 3 gazetede ilanı talep edilebilir.

32, 33, 34, 35, 36, 39 ve 40 inci maddelerde sayılan hallerde yanlış veya kifayetsiz kaynak tasrih edilmiş veyahut hiç kaynak gösterilmemişse ikinci fıkra hükmü uygulanır.

Eser haksız olarak değiştirilmiş ise hak sahibi aşağıdaki taleplerde bulunabilir:

1. Eser sahibi, eserin değiştirilmiş şekilde çoğaltılmasının yayım ve temsilinin, yayım ve temsilinin, radyo ile yayımının menedilmesini ve tecavüz edenin, tedavülde bulunan çoğaltılmış nüshalardaki değişiklikleri düzeltmesini veya bunların eski haline getirilmesini talep edebilir. Değişiklik, eserin, gazete, dergi veya radyo ile yayımı sırasında yapılmışsa eser sahibi, masrafi tecavüz edene ait olmak üzere, eseri değiştirilmiş şekilde yayımlanmış olan bütün gazete, dergi ve radyo idarelerinden değişikliğin ilan yolu ile düzeltilmesini talep edebilir.

2. **(Değişik: 7/6/1995 - 4110/20 md.)** Güzel sanat eserlerinde eser sahibi asıldaki değişikliğin kendisi tarafından yapılmadığını veya eserdeki adının kaldırılmasını yahut değiştirilmesini talep edebilir. Eski halin iadesi mümkün ise değişikliğin izalesi ammenin veya malikin menfaatlerini esaslı surette haleldar etmiyorsa eser sahibi eseri eski hale getirebilir.

3. *Mali haklara tecavüz halinde:*

Madde 68 – (Değişik: 23/1/2008-5728/137 md.)

Eseri, icrayı, fonogramı veya yapımları hak sahiplerinden bu Kanuna uygun yazılı izni almadan, işleyen, çoğaltan, çoğaltılmış nüshaları yayan, temsil eden veya hertürlü işaret, ses veya görüntü nakline yarayan araçlarla umuma iletenlerden, izni alınmamış hak sahipleri sözleşme yapılmış olması halinde isteyebileceği bedelin veya bu Kanun hükümleri uyarınca tespit edilecek rayiç bedelin en çok üç kat fazlasını isteyebilir.

İzinsiz çoğaltılan kopyalar satışa çıkarılmamışsa hak sahibi çoğaltılmış kopyaların, çoğaltmaya yarayan film, kalıp ve benzeri araçların imhasını veya üretim maliyet fiyatını geçmeyecek uygun bir bedel karşılığında kendisine verilmesini ya da sözleşme olması durumunda isteyebileceği miktarın üç kat fazlasını talep edebilir. Bu husus, izinsiz çoğaltanın hukuki sorumluluğunu ortadan kaldırmaz.

İzinsiz çoğaltılan kopyalar satışa çıkarılmışsa hak sahibi, tecavüz edenin elinde bulunan nüshalar hakkında ikinci fıkradaki şıklardan birini kullanabilir.

İkinci ve üçüncü fıkraların eser sahibinden başka hak sahiplerince uygulanabilmesi için eser sahibinin bu Kanunun 52 nci maddesine uygun yazılı çoğaltma izni aranır.

Hak sahiplerinden biri, ikinci ve üçüncü fıkralar uyarınca talepte bulduklarında Ceza Muhakemesi Kanununun el koymaya ilişkin hükümleri delil elde etmek amacı dışında uygulanmaz.

Bedel talebinde bulunan kişi, tecavüz edene karşı onunla bir sözleşme yapmış olması halinde haiz olabileceği bütün hak ve yetkileri ileri sürebilir.

II – Tecavüzün men'i davası:

Madde 69 – Mali veya manevi haklarında tecavüz tehlikesine maruz kalan eser sahibi muhtemel tecavüzün önlenmesini dava edebilir. Vakı olan tecavüzün devam veya tekrarı muhtemel görülen hallerde de aynı hüküm caridir.

66 ncı maddenin ikinci, üçüncü ve dördüncü fıkralarının hükümleri burada da uygulanır.

III – Tazminat davası:

Madde 70 – (Değişik birinci fıkrası: 7/6/1995 - 4110/22 md.) Manevi hakları haleldar edilen kişi, uğradığı manevi zarara karşılık manevi tazminat ödemesi için dava açabilir. Mahkeme, bu para yerine veya bunlara ek olarak başka bir manevi tazminat şekline de hükmedebilir.

Mali hakları haleldar edilen kimse, tecavüz edenin kusuru varsa haksız fiillere mütaallik hükümler dairesinde tazminat talep edebilir.

Birinci ve ikinci fıkralardaki hallerde, tecavüze uğrayan kimse tazminattan başka temin edilen karın kendisine verilmesini de isteyebilir. Bu halde 68 inci madde uyarınca talep edilen bedel indirilir.

*B) Ceza davaları:**I – Suçlar:**1. Manevi, mali veya bağlantılı haklara tecavüz ⁽¹⁾***Madde 71 – (Değişik: 23/1/2008-5728/138 md.)**

Bu Kanunda koruma altına alınan fikir ve sanat eserleriyle ilgili manevi, mali veya bağlantılı hakları ihlal ederek:

1. Bir eseri, icrayı, fonogramı veya yapımı hak sahibi kişilerin yazılı izni olmaksızın işleyen, temsil eden, çoğaltan, değiştiren, dağıtan, her türlü işaret, ses veya görüntü nakline yarayan araçlarla umuma ileten, yayımlayan ya da hukuka aykırı olarak işlenen veya çoğaltılan eserleri satışa arz eden, satan, kiralamak veya ödünç vermek suretiyle ya da sair şekilde yayan, ticarî amaçla satın alan, ithal veya ihraç eden, kişisel kullanım amacı dışında elinde bulunduran ya da depolayan kişi hakkında bir yıldan beş yıla kadar hapis veya adli para cezasına hükümlenir.

2. Başkasına ait esere, kendi eseri olarak ad koyan kişi altı aydan iki yıla kadar hapis veya adli para cezasıyla cezalandırılır. Bu fiilin dağıtmak veya yayımlamak suretiyle işlenmesi hâlinde, hapis cezasının üst sınırı beş yıl olup, adli para cezasına hükümlenemez.

3. Bir eserden kaynak göstermeksizin iktibasta bulunan kişi altı aydan iki yıla kadar hapis veya adli para cezasıyla cezalandırılır.

4. Hak sahibi kişilerin izni olmaksızın, alenileşmemiş bir eserin muhtevası hakkında kamuya açıklamada bulunan kişi, altı aya kadar hapis cezası ile cezalandırılır.

5. Bir eserle ilgili olarak yetersiz, yanlış veya aldatıcı mahiyette kaynak gösteren kişi, altı aya kadar hapis cezası ile cezalandırılır.

6. Bir eseri, icrayı, fonogramı veya yapımı, tanınmış bir başkasının adını kullanarak çoğaltan, dağıtan, yayan veya yayımlayan kişi, üç aydan bir yıla kadar hapis veya adli para cezasıyla cezalandırılır.

Bu Kanunun ek 4 üncü maddesinin birinci fıkrasında bahsi geçen fiilleri yetkisiz olarak işleyenler ile bu Kanunda tanınmış hakları ihlâl etmeye devam eden bilgi içerik sağlayıcılar hakkında, fiilleri daha ağır cezayı gerektiren bir suç oluşturmadığı takdirde, üç aydan iki yıla kadar hapis cezasına hükümlenir.

Hukuka aykırı olarak üretilmiş, işlenmiş, çoğaltılmış, dağıtılmış veya yayımlanmış bir eseri, icrayı, fonogramı veya yapımı satışa arz eden, satan veya satın alan kişi, kovuşturma evresinden önce bunları kimden temin ettiğini bildirerek yakalanmalarını sağladığı takdirde, hakkında verilecek cezadan indirim yapılabileceği gibi ceza vermektен de vazgeçilebilir.

*2. Teknolojik önlemleri etkisiz kılma:***Madde 72 – (Başlığı ile Birlikte Değişik:21/12/2021-7346/1 md.)**

Bu Kanunda yer alan hakların korunması amacıyla eser, icra, fonogram, yapım ve yayınların kullanımının kontrolünü sağlamak üzere erişim kontrolü veya şifreleme gibi koruma yöntemi ya da çoğaltım kontrol mekanizması uygulamalarıyla sağlanan etkili teknolojik önlemleri etkisiz kılmaya yönelik;

a) Ürün ve araçları imal veya ithal eden, dağıtan, satan, kiraya veren veya ticarî amaçla elinde bulunduranlar,

b) Ürün ve araçların reklam, pazarlama, tasarım veya uygulama hizmetlerini sunanlar,

altı aydan iki yıla kadar hapis cezasıyla cezalandırılır.

*3. Diğer suçlar:***Madde 73 - (Mülga: 23/1/2008-5728/578 md.)**

(1) Bu madde başlığı "1. Manevi haklara tecavüz:" iken, 23/1/2008 tarihli ve 5728 sayılı Kanunun 138 inci maddesiyle metne işlendiği şekilde değiştirilmiştir.

(2) Bu madde başlığı "2. Mali haklara tecavüz:" iken, 23/1/2008 tarihli ve 5728 sayılı Kanunun 139 uncu maddesiyle metne işlendiği şekilde değiştirilmiştir.

II – Fail:

Madde 74 – (Mülga: 23/1/2008-5728/578 md.)

II- Soruşturma ve kovuşturma ⁽¹⁾

Madde 75 – (Değişik: 23/1/2008-5728/140 md.)

71 ve 72 nci maddelerde sayılan suçlardan dolayı soruşturma ve kovuşturma yapılması şikâyete bağlıdır. Yapılan şikâyetin geçerli kabul edilebilmesi için hak sahiplerinin veya üyesi oldukları meslek birliklerinin haklarını kanıtlayan belge ve sair delilleri Cumhuriyet başsavcılığına vermeleri gerekir. Bu belge ve sair delillerin şikâyet süresi içinde Cumhuriyet başsavcılığına verilmemesi hâlinde kovuşturmayaya yer olmadığı kararı verilir.

Bu Kanunda yer alan soruşturma ve kovuşturması şikâyete bağlı suçlar dolayısıyla başta Millî Eğitim Bakanlığı, Kültür ve Turizm Bakanlığı yetkilileri olmak üzere ilgili gerçek ve tüzel kişiler tarafından, eser üzerinde manevi ve malî hak sahibi kişiler şikâyet haklarını kullanabilmelerini sağlamak amacıyla durumdan haberdar edilirler.

Şikâyet üzerine Cumhuriyet savcısı suç konusu eşya ile ilgili olarak 5271 sayılı Ceza Muhakemesi Kanunu hükümlerine göre elkoyma koruma tedbirinin alınmasına ilişkin gerekli işlemleri yapar. Cumhuriyet savcısı ayrıca, gerek görmesi hâlinde, hukuka aykırı olarak çoğaltıldığı iddia edilen eserlerin çoğaltılmasıyla sınırlı olarak faaliyetin durdurulmasına karar verebilir. Ancak, bu karar yirmidört saat içinde hâkimin onayına sunulur. Hâkim tarafından yirmidört saat içinde onaylanmayan karar hükümsüz kalır.

(1) Bu madde başlığı “III – Kovuşturma ve tekrür:” iken, 23/1/2008 tarihli ve 5728 sayılı Kanunun 140 uncu maddesiyle metne işlendiği şekilde değiştirilmiştir.

C) Çeşitli hükümler:

I – Görev ve ispat: ⁽¹⁾

Madde 76 – (Değişik: 23/1/2008-5728/141 md.)

(Değişik birinci fıkra: 22/12/2016-6769/189 md.) Bu Kanunun düzenlediği hukuki ilişkilerden doğan dava ve işler ile bu Kanundan kaynaklanan ceza davalarında görevli mahkeme, Sınai Mülkiyet Kanununun 156 ncı maddesinin birinci fıkrasında belirtilen mahkemelerdir.

Bu Kanun kapsamında açılacak hukuk davalarında mahkeme, davacının iddianın doğruluğu hakkında kuvvetli kanaat oluşturmaya yeter miktar delil sunması hâlinde, korunmakta olan eserler, fonogramlar, icralar, filmler ve yayınları kullananların, bu Kanunda öngörülen izin ve yetkileri aldıklarına dair belgeleri veya tüm yararlanılan eser, fonogram, icra, film ve yayınların listelerini sunmasını isteyebilir. Belirtilen belge veya listelerin sunulmaması tüm eser, fonogram, icra, film ve yayınların haksız kullanılmakta olduğuna karine teşkil eder.

II – İhtiyati tedbirler ve gümrüklerde geçici olarak el koyma: ⁽²⁾

Madde 77 – (Değişik: 23/1/2008-5728/142 md.)

Esaslı bir zararın veya ani bir tehlikenin yahut emrivakilerin önlenmesi için veya diğer her hangi bir sebepten dolayı zaruri ve bu hususta ileri sürülen iddialar kuvvetle muhtemel görülürse hukuk mahkemesi, bu Kanunla tanınmış olan hakları ihlal veya tehdide maruz kalanların ya da meslek birliklerinin talebi üzerine, davanın açılmasından önce veya sonra diğer tarafa bir işin yapılmasını veya yapılmamasını, işin yapıldığı yerin kapatılmasını veya açılmasını emredebileceği gibi, bir eserin çoğaltılmış nüshalarının veya hasren onu imale yarıyan kalıp ve buna benzer sair çoğaltma vasıtalarının ihtiyati tedbir yolu ile muhafaza altına alınmasına karar verebilir. Kararda, emre muhalefetin İcra ve İflas Kanununun 343 üncü maddesindeki cezai neticeleri doğuracağı açıklanır.

Haklara tecavüz oluşturulması ihtimali hâlinde yaptırım gerektiren nüshaların ithalat veya ihracatı sırasında, 4458 sayılı Gümrük Kanununun 57 nci maddesi hükümleri uygulanır.

Bu nüshalara gümrük idareleri tarafından el konulmasına ilişkin işlemler Gümrük Yönetmeliğinin ilgili hükümlerine göre yürütülür.

(1) Bu madde başlığı "I-Görev" iken 2162/2001 tarihli ve 4630 sayılı Kanunla metne işlendiği şekilde değiştirilmiştir.

(2) Bu Kanun başlığı, "ihtiyati tedbirler" iken 21/2/2001 tarihli ve 4630 sayılı Kanunla metne işlendiği şekilde değiştirilmiştir.

III – Hükümün ilanı:

Madde 78 – 67 nci maddenin ikinci fıkrasında yazılı halden maada, haklı olan taraf, muhik bir sebep veya menfaati varsa, masrafı diğer tarafa ait olmak üzere, kesinleşmiş olan kararın gazete veya buna benzer vasıtalarla tamamen veya hulasa olarak ilan edilmesini talep etmek hakkını haizdir.

İlanın şekil ve muhtevası kararda tesbit edilir.

İlan hakkı, hükümün kesinleşmesinden itibaren üç ay içinde kullanılmazsa düşer.

IV – Zabıt, müsadere ve imha:

Madde 79 – (Mülga: 23/1/2008-5728/578 md.)

ALTINCI BÖLÜM

*Çeşitli Hükümler**A) Eser sahibinin hakları ile bağlantılı haklar ve tecavüzün önlenmesi: ⁽¹⁾*

I – Eser sahibinin hakları ile bağlantılı haklar: ⁽¹⁾

Madde 80 – (Değişik: 21/2/2001 - 4630/32 md.)

Eser sahibinin hakları ile bağlantılı haklar şunlardır:

1. Eser sahibinin haklarına komşu haklar:

Eser sahibinin manevi ve mali haklarına zarar vermemek kaydıyla ve eser sahibinin izniyle bir eseri özgün bir biçimde yorumlayan, tanıtan, anlatan, söyleyen, çalan ve çeşitli biçimlerde icra eden sanatçıların, bir icra ürünü olan veya sair sesleri ilk defa tespit eden fonogram yapımcıları ile radyo-televizyon kuruluşlarının aşağıda belirtilen komşu hakları vardır.

A) İcracı sanatçılar aşağıda belirtilen haklara sahiptir:

(1) İcracı sanatçılar, mali haklardan bağımsız olarak ve bu hakları devretmelerinden sonra dahi, tespit edilmiş icraları ile ilgili olarak uygulama şartlarının gerektirdiği durumlar hariç, icralarının sahibi olarak tanıtılmalarını ve icralarının kendi itibarlarını zedeleyebilecek şekilde tahrif edilmesi ve bozulmasının önlenmesini talep etme hakkına sahiptirler.

(2) Bir eseri, sahibinin izniyle özgün bir biçimde yorumlayan icracı sanatçı, bu icranın tespit edilmesine, bu tespitin çoğaltılmasına, satılmasına, dağıtılmasına, kiralanmasına ve ödünç verilmesine, işaret, ses ve/veya görüntü nakline yarayan araçlarla umuma iletimine ve yeniden iletimine ve temsiline izin verme veya yasaklama hususunda münhasıran hak sahibidir.

(3) İcracı sanatçı, yurt içinde henüz satışa çıkmamış veya başka yollarla dağıtılmamış tespit edilmiş icralarının, aslı veya çoğaltılmış nüshalarının satış yoluyla veya diğer yollarla dağıtılması hususunda izin verme veya yasaklama hakkına sahiptir.

(4) İcracı sanatçı, tespit edilmiş icrasının veya çoğaltılmış nüshalarının telli veya telsiz araçlarla satışı veya diğer biçimlerde umuma dağıtımına veya sunulmasına ve gerçek kişilerin seçtikleri yer ve zamanda icrasına ulaşılmasını sağlamak suretiyle umuma iletimine izin vermek veya yasaklamak hakkına sahiptir. Umuma iletim yoluyla, icraların dağıtım ve sunulması icracı sanatçının yayma hakkını ihlal etmez.

(1) Bu madde başlıkları; "A) Komşu hakları ve tecavüzün önlenmesi" ve "I-Eser sahibinin haklarına komşu haklar" iken 21/2/2001 tarihli ve 4630 sayılı Kanunla metne işlendiği şekilde değiştirilmiştir.

(5) İcracı sanatçılar bu haklarını uygun bir bedel karşılığında sözleşme ile yapımcıya devredebilirler.

(6) İcranın, bir orkestra, koro veya tiyatro grubu tarafından gerçekleştirilmesi halinde, orkestra veya koroda yalnız şefin, tiyatro grubunda ise yalnız yönetmenin izni yeterlidir.

(7) Bir müteşebbisin girişimi ile ve bir sözleşmeye dayanılarak gerçekleştirilen icralar için müteşebbisin de izninin alınması gereklidir.

B) Bir icra ürünü olan veya sair sesleri ilk defa tespit eden fonogram yapımcıları eser sahibinden ve icracı sanatçıdan mali hakları kullanma yetkisini devraldıktan sonra aşağıda belirtilen haklara sahiptir.

(1) Eser sahibinin ve icracı sanatçının izni ile yapılan tespitin, doğrudan veya dolaylı olarak çoğaltılması, dağıtılması, satılması, kiralanması ve kamuya ödünç verilmesi hususlarında izin verme veya yasaklama hakları münhasıran fonogram yapımcısına aittir. Yapımcılar tespitlerinin işaret, ses ve/veya görüntü nakline yarayan araçlarla umuma iletimine ve yeniden iletimine izin verme hususunda münhasıran hak sahibidir.

(2) Fonogram yapımcısı, yurt içinde henüz satışa çıkmamış veya başka yollarla dağıtılmamış tespitlerinin aslının veya çoğaltılmış nüshalarının satış yoluyla veya diğer yollarla dağıtılması hususunda izin verme ve yasaklama hakkına sahiptir.

(3) Fonogram yapımcısı, icraların tespitlerinin telli veya telsiz araçlarla satışı veya diğer biçimlerde umuma dağıtılmasına veya sunulmasına ve gerçek kişilerin seçtikleri yer ve zamanda tespitlerine ulaşılmasını sağlamak suretiyle umuma iletimine izin vermek veya yasaklamak hakkına sahiptir. Umuma iletim yoluyla tespitlerin dağıtım ve sunulması yapımcının yayma hakkını ihlal etmez.

C) **(Değişik: 3/3/2004-5101/23 md.)** Radyo-televizyon kuruluşları bu Kanunda öngörülen yükümlülüklerini yerine getirirler. Radyo-televizyon kuruluşları, gerçekleştirdikleri yayınlar üzerinde;

(1) Yayınlarının tespit edilmesine, diğer yayın kuruluşlarınca eş zamanlı iletimine, gecikmeli iletimine, yeniden iletimine, uydu veya kablo ile dağıtımına izin verme veya yasaklama,

(2) Özel kullanımlar hariç olmak üzere, yayınlarının herhangi bir teknik veya yöntemle, doğrudan veya dolaylı bir şekilde çoğaltılmasına ve dağıtımına izin verme veya yasaklama,

(3) Yayınlarının umuma açık mahallerde iletiminin sağlanmasına izin verme veya yasaklama,

(4) Tespit edilmiş yayınlarının, gerçek kişilerin seçtikleri yer ve zamanda yayınlarına ulaşılmasını sağlamak suretiyle umuma iletimine izin verme,

(5) Haberleşme uyduları üzerindeki veya kendilerine yöneltilmiş olan yayın sinyallerinin diğer bir yayın kuruluşu veya kablo operatörü veya diğer üçüncü kişiler tarafından umuma iletilmesi ve şifreli yayınlarının çözülmesine ilişkin izin verme veya yasaklama,

Hususlarında münhasıran hak sahibidirler.

2. Filmlerin ilk tespitini gerçekleştiren film yapımcısı, eser sahibinden ve icracı sanatçıdan mali hakları kullanma yetkisini devraldıktan sonra aşağıda belirtilen haklara sahiptir.

(1) Eser sahibinin ve icracı sanatçının izni ile yapılan tespitin, doğrudan veya dolaylı olarak çoğaltılması, dağıtılması, satılması, kiralanması ve kamuya ödünç verilmesi hususlarında izin verme veya yasaklama hakları münhasıran film yapımcısına aittir. Yapımcılar tespitlerinin işaret, ses ve/veya görüntü nakline yarayan araçlarla umuma iletimine ve yeniden iletimine izin verme hususunda münhasıran hak sahibidir.

(2) Film yapımcısı, yurt içinde henüz satışa çıkmamış veya başka yollarla dağıtılmamış film tespitlerinin aslının veya çoğaltılmış nüshalarının satış yoluyla veya diğer yollarla dağıtılması hususunda izin verme ve yasaklama hakkına sahiptir.

(3) Film yapımcısı, film tespitlerinin telli veya telsiz araçlarla satışı veya diğer biçimlerde umuma dağıtılmasına veya sunulmasına ve gerçek kişilerin seçtikleri yer ve zamanda tespitlerine ulaşılmasını sağlamak suretiyle umuma iletimine izin vermek veya yasaklamak hakkına sahiptir. Umuma iletim yoluyla tespitlerin dağıtım ve sunulması yapımcının yayma hakkını ihlal etmez.

Fonogramlara tespit edilmiş icraların ve filmlerin, her ne suretle olursa olsun umuma iletilmesi halinde, bunları kullananlar, eser sahiplerinin yanısıra, icracı sanatçılara ve yapımcılara veya ilgili alan meslek birliklerine de bu kullanımlara ilişkin uygun bir bedeli ödemekle yükümlüdürler.

Bir sinema eserinde, olağan şekilde adı bulunan gerçek veya tüzel kişi aksine bir kanıt bulunmadıkça filmin ilk tespitini gerçekleştiren yapımcı olarak kabul edilir.

Sinema eserlerinin birlikte sahipleri filmlerin ilk tespitini gerçekleştiren yapımcıya mali haklarını devrettikten sonra, sözleşmelerinde aksine veya özel bir hüküm bulunmadığı takdirde filmin dublajına veya alt yazı yazılmasına itiraz edemezler.

Müzik eseri sahibi, filmlerin ilk tespitini gerçekleştiren yapımcı ile yaptığı sözleşmedeki hükümler saklı olmak kaydıyla eserini yayımlama ve icra hakkını muhafaza eder.

Komşu hak sahipleri ile filmlerin ilk tespitini gerçekleştiren yapımcıların verdikleri izinlerin yazılı olması zorunludur.

Aşağıda belirtilen hallerde komşu hak sahibi ile film yapımcısının yazılı izni gerekli değildir:

1. Fikir ve sanat eserlerinin kamu düzeni, eğitim-öğretim, bilimsel araştırma veya haber amacıyla ve kazanç amacı güdülmeksizin icra edilmesi ve kamuya arzı.

2. Fikir ve sanat eserleri ile radyo-televizyon programlarının yayınlanma ve kâr amacı güdülmeksizin şahsen kullanmaya mahsus çoğaltılması.

3. Radyo-televizyon kuruluşlarının kendi olanaklarıyla kendi yayınları için yaptıkları kısa süreli geçici tespitler.

4. Bu Kanununun 30 uncu, 32 nci, 34 üncü, 35 inci, 43 üncü, 46 ncı ve 47 nci maddelerinde belirtilen haller.

Bu uygulama, hak sahibinin meşru menfaatlerine haklı bir sebep dışında zarar veremez veya eserden normal yararlanmaya aykırı olamaz.

Eser sahiplerinin hakları ile bağlantılı haklara sahip olanlar da eser sahipleri gibi Tecavüzün Ref'i, Tecavüzün Men'i ve Tazminat Davası haklarından faydalanırlar.

(Değişik son fıkra: 3 / 3 / 2004 -5101/ 23 m d.; Mülga onuncu fıkra: 23/1/2008-5728/578 md.)

II – Haklara tecavüzün önlenmesi: (1)

Madde 81- (Değişik: 23/1/2008-5728/143 md.)

Musiki ve sinema eserlerinin çoğaltılmış nüshaları ile süreli olmayan yayınlara bandrol yapıştırılması zorunludur. Ayrıca, kolay kopyalanmaya müsait diğer eserlerin çoğaltılmış nüshalarına da eser veya hak sahibinin talebi üzerine bandrol yapıştırılması zorunludur. Bandroller, Bakanlıkça bastırılır ve satılır. Bakanlıkça belirlenen satış fiyatı üzerinden meslek birlikleri aracılığı ile de bandrol satışı yapılabilir.

Bandrol alınabilmesi için, bandrol talebinde bulunanın yasal hak sahibi olduğunu beyan eden bir taahhünameyi doldurması zorunludur. Bakanlıkça tespit edilen diğer evrak ve belgelerle birlikte başvuru yapılır. Bakanlık, bu başvuru üzerine başka bir işleme gerek kalmaksızın on iş günü içinde bandrol vermek mecburiyetindedir. Beyana müstenit yapılan bu işlemlerden Bakanlık sorumlu tutulamaz.

Bandrol yapıştırılması zorunlu nüshaların tespit edilmesi ve çoğaltılmasına ilişkin materyalleri üreten veya bu materyallerin dolum ve çoğaltımını yapan yerler, bu maddede belirtilen taahhünamenin bir kopyasını almak, saklamak ve istendiğinde yetkili makamlara ibraz etmekle yükümlüdür.

Bandrol yükümlülüğüne aykırı ya da bandrolsüz olarak bir eseri çoğaltıp satışı arz eden, satan, dağıtan veya ticarî amaçla satın alan ya da kabul eden kişi bir yıldan beş yıla kadar hapis ve beşbin güne kadar adli para cezasıyla cezalandırılır.

Bakanlık ile mülkî idare amirleri bandrollemesi zorunlu olan nüshaların ve süreli olmayan yayınların, bandrollü olup olmadıklarını her zaman denetleyebilir. Gerekli görüldüğünde, mülkî idare amirleri re'sen veya Bakanlığın talebi ile bu denetimi gerçekleştirmek üzere illerde denetim komisyonu oluşturabilir. İhtiyaç hâlinde, bu komisyonlarda Bakanlık ve ilgili alan meslek birlikleri temsilcileri de görev alabilirler.

(1) Bu madde başlığı, "fikri haklara tecavüzün önlenmesi" iken, 21/2/2001 tarihli ve 4630 sayılı Kanunla metne işlendiği şekilde değiştirilmiştir.

Bu denetimler sırasında bu Kanunda koruma altına alınan hakların ihlal edildiğinin tespiti hâlinde 75 inci maddenin üçüncü fıkrası uyarınca işlem yapılır.

Bu Kanun kapsamında korunan, yasal olarak çoğaltılmış, bandrollü nüshaların da yol, meydan, pazar, kaldırım, iskele, köprü ve benzeri yerlerde satışı yasaktır. Bu yasağa aykırı hareket edenler, Kabahatler Kanununun 38 inci maddesinin birinci fıkrasına göre cezalandırılır.

Bu maddede belirtilen hususların uygulanmasına ilişkin usul ve esaslar Bakanlık tarafından çıkarılacak bir yönetmelikle düzenlenir.

Sahte bandrol üreten, satışa arz eden, satan, dağıtan, satın alan, kabul eden veya kullanan kişi üç yıldan yedi yıla kadar hapis ve beşbin güne kadar adli para cezasıyla cezalandırılır.

Bir eserle ilgili olarak usulüne uygun biçimde temin edilmiş bandrolleri başka bir eser üzerinde tatbik eden kişi, bir yıldan beş yıla kadar hapis ve binbeşyüz güne kadar adli para cezasıyla cezalandırılır.

Yetkisi olmadığı hâlde, hileli davranışlarla bandrol temin eden kişi bir yıldan üç yıla kadar hapis cezasıyla cezalandırılır.

Yetkisi olmayan kişilere bandrol temin eden kişi iki yıldan beş yıla kadar hapis ve beşbin güne kadar adli para cezasıyla cezalandırılır.

(İptal onüçüncü fıkra: Anayasa Mahkemesinin 12/6/2020 tarihli ve E.:2019/74; K.:2020/29 sayılı Kararı ile)

Bu Kanunda tanımlanan suçların bir tüzel kişinin faaliyeti çerçevesinde işlenmesi hâlinde, ilgili tüzel kişi hakkında Türk Ceza Kanununun tüzel kişilere özgü güvenlik tedbirlerine hükmolunur.

III. Eser sahibinin hakları ile bağlantılı hakların kapsamı ve süresi: ⁽¹⁾

Madde 82 – (Değişik: 7/6/1995 - 4110/28 md.)

Bu Kanunun icracı sanatçılarla ilgili hükümleri;

1. Türkiye Cumhuriyeti vatandaşı olan,

2. Türkiye Cumhuriyeti vatandaşı olmamakla birlikte; icraları, Türkiye Cumhuriyeti sınırları içinde gerçekleştirilen, bu Kanun hükümlerinin uygulandığı ses taşıyıcılarına dahil edilen ve bir ses taşıyıcısına tespit edilmemiş ancak bu Kanun hükümlerinin uygulandığı **(Değişik: 21/2/2001 - 4630/34 md.)** Fonogramlara veya ilk film tespitlerine dahil edilen ve **(Değişik ibare: 21/2/2001 -4630/34 md.)** bir fonograma veya bir filme tespit edilmemiş ancak bu Kanun hükümlerinin uygulandığı radyo-televizyon yayınlarıyla yayınlanan,

İcracı sanatçılara uygulanır.

Bu Kanunun **(Değişik ibare: 21/2/2001 -4630/34 md.)** fonogramlar ve ilk film tespitleri ile ilgili hükümleri;

1. Yapımcıları Türkiye Cumhuriyeti vatandaşı olan veya,

2. Türkiye Cumhuriyeti sınırları içinde bulunan,

(1) Bu madde başlığı 21/2/2001 tarih ve 4630 sayılı Kanunla değiştirilmiş ve metne işlenmiştir.

(Değişik ibare: 21/2/2001 -4630/34 md.) fonogramlara ve filmlere uygulanır.

Bu Kanunun radyo-televizyon yayınlarıyla ilgili hükümleri;

1. Merkezleri Türkiye Cumhuriyeti sınırları içinde olan veya,
 2. Türkiye Cumhuriyeti sınırları içindeki yansıtıcı ile yayınlanan,
- Radyo-televizyon programlarına uygulanır.

Bu Kanunun **(Değişik ibare: 21/2/2001 -4630/34 md.)** bağlantılı haklarla ilgili hükümleri, Türkiye Cumhuriyetinin taraf olduğu bir uluslararası anlaşma hükümlerine göre korunan icracı sanatçılara, yapımcılara ve radyo-televizyon kuruluşlarına da uygulanır.

(Değişik: 21/2/2001 -4630/34 md.) İcracı sanatçıların hakları, icranın tesbitinin yapıldığı tarihten başlayarak, yetmiş yıl devam eder. İcra tespit edilmemiş ise bu süre, icranın ilk aleniyet kazanmasıyla başlar.

(Değişik: 21/2/2001 -4630/34 md.) Yapımcıların hakları, iltespitin yapıldığı tarihten başlayarak yetmiş yıl devam eder.

Radyo-televizyon kuruluşlarının hakları, programın ilk yayınlandığı tarihten başlayarak 70 yıl devam eder.

B) Haksız rekabet:

I – Ad ve alametler:

Madde 83 – Bir eserin ad ve alametleri ile çoğaltılmış nüshaların şekilleri, itibasa meydan verebilecek surette diğer bir eserde veya çoğaltılmış nüshalarında kullanılamaz.

1 inci fıkra hükmü umumen kullanılan ve ayırt edici bir vasfı bulunmayan ad, alamet ve dış şekiller hakkında uygulanmaz.

Bu maddenin uygulanması kanunun 1 inci, 2 nci ve 3 üncü bölümlerindeki şartların tahakkukuna bağlı değildir.

Basın Kanununun 14 üncü maddesinin mevkute adları hakkındaki hükmü mahfuzdur.

Tecavüz eden tacir olmasa bile, birinci fıkra hükmüne aykırı hareket edenler hakkında haksız rekabete mütaallik hükümler uygulanır.

II – İşaret, resim ve ses:

Madde 84 – Bir işareti, resim veya sesi, bunları nakle yarıyan bir alet üzerine tesbit eden veya ticari maksatlarla haklı olarak çoğaltan yahut yayan kimse, aynı işaretin, resmin veya sesin 3 üncü bir kişi tarafından aynı vasıttan faydalanılmak suretiyle çoğaltılmasını veya yayımlanmasını menedebilir.

Tevacüz eden tacir olmasa bile birinci fıkra hükmüne aykırı hareket edenler hakkında haksız rekabete mütaallik hükümler uygulanır.

Eser mahiyetinde olmıyan her nevi fotoğraflar, benzer usullerle tesbit edilen resimler ve sinema mahsulleri hakkında da bu madde hükmü uygulanır.

C) Mektuplar:

Madde 85 – Eser mahiyetinde olmasa bile, mektup, hatıra ve buna benzer yazılar yazanların ve bunlar ölmüş ise 19 uncu maddenin birinci fıkrasında yazılı kimselerin muvafakati olmadan yayınlanamaz. Meğer ki, yazarın ölümünden itibaren on yıl geçmiş bulunsun.

Mektuplar birinci fıkradaki şartlardan başka muhatap veya muhatap ölmüş ise 19 uncu maddenin birinci fıkrasında yazılı kimselerin muvafakati olmadan yayımlanamaz; meğer ki, muhatabın ölümünden itibaren 10 yıl geçmiş bulunsun.

(Değişik üçüncü fıkra: 23/1/2008-5728/144 md.) Yukarıdaki hükümlere aykırı hareket edenler hakkında Borçlar Kanununun 49 uncu maddesi ve Türk Ceza Kanununun 132, 134, 139 ve 140 ıncı maddeleri hükümleri uygulanır.

(Değişik dördüncü fıkra: 23/1/2008-5728/144 md.)Birinci ve ikinci fıkra hükümlerine göre yayımın caiz olduğu hâllerde de 4721 sayılı Türk Medenî Kanununun 24 üncü maddesi hükmü saklıdır.

D) Resim ve portreler:

I – Genel olarak:

Madde 86 – Eser mahiyetinde olmasalar bile, resim ve portreler tasvir edilenin, tasvir edilen ölmüşse 19 uncu maddenin birinci fıkrasında sayılanların muvafakati olmadan tasvir edilenin ölümünden 10 yıl geçmedikçe, teşhir veya diğer suretlerle umuma arz edilemez.

Birinci fıkradaki muvafakatin alınması:

1. Memleketin siyasi ve içtimai hayatında rol oynayan kimselerin resimleri;
2. Tasvir edilen kimselerin iştirak ettiği geçit resmi veya resmi tören yahut genel toplantıları gösteren resimler;
3. Günlük hadiselerle mütaallik resimlerle radyo ve film haberleri; için şart değildir.

(Değişik üçüncü fıkra: 23/1/2008-5728/145 md.) Birinci fıkra hükmüne aykırı hareket edenler hakkında Borçlar Kanununun 49 uncu maddesi ile koşulları varsa, Türk Ceza Kanununun 134, 139 ve 140 ıncı maddeleri hükümleri uygulanır.

(Değişik dördüncü fıkra: 23/1/2008-5728/145 md.)Birinci ve ikinci fıkra hükümlerine göre yayımın caiz olduğu hâllerde de Türk Medenî Kanununun 24 üncü maddesi hükmü saklıdır.

II – İstisnalar:

Madde 87 – Aksi kararlaştırılmamış ise, bir kimsenin sipariş üzerine yapılan resim veya portresinden, sipariş veren veya tasvir edilen ve yahut bunların mirasçıları fotoğraf aldırabilir.

Bu hüküm baskı usulü ile yapılan portre ve resimler hakkında cari değildir. Şu kadar ki, bu suretle vücuda getirilen resim ve portrelerin birinci fıkrada sayılanlar için tedariki mümkün olmaz veya nispeten büyük güçlüğü mucip olursa bunların da fotoğrafları aldırılabilir.

E) Kanunlar ihtilafı:

Madde 88 – (Mülga: 27/11/2007-5718/64 md.)

Ek Madde 1 – (1/11/1983 - 2936 sayılı Kanunun 18 inci maddesi hükmü olup ek maddeye çevrilerek teselsül için numaralandırılmıştır.)

Bu Kanuna göre çıkarılacak yönetmelikler Resmi Gazetede yayımlanır. ⁽¹⁾

Ek Madde 2 – (Ek: 7/6/1995 - 4110/29 md.; Değişik: 21/2/2001 -4630/35 md.)

Bu Kanunla sağlanan koruma, bu madde ile getirilen değişikliğin yürürlüğe girdiği sırada;

1. T.C. vatandaşı eser sahipleri ve eser sahiplerinin hakları ile bağlantılı hak sahipleri tarafından üretilmiş Türkiye’de mevcut bütün eserlere, tespit edilmiş icralara ve fonogramlara.

2. Türkiye’nin taraf olduğu uluslararası sözleşmelere ve anlaşmalara taraf diğer ülkelerde üretilmiş ve bu ülkelerde koruma süresi dolmadığı için kamuya mal olmamış yabancı eserlere, tespit edilmiş icralara ve fonogramlara.

Uygulanır.

(1) 2/7/2018 tarihli ve 700 sayılı KHK’nin 24 üncü maddesiyle, bu fıkrada yer alan “tüzük ve yönetmelikler 6 ay içinde hazırlanır ve” ibaresi “yönetmelikler” şeklinde değiştirilmiştir.

Birinci fıkranın uygulanması sonucu koruma kapsamına alınan eserlerin, tespit edilmiş icraların ve fonogramların yasal kopyalarının mülkiyetini elinde bulunduran kişiler, bu Kanunun yürürlüğe girdiği tarihi takip eden altı aylık sürenin sonuna kadar yazılı bir izne gerek kalmaksızın bu kopyaları satabilir veya elden çıkarabilir.

Bununla birlikte, eserler, tespit edilmiş icralar ve fonogramlara ilişkin olmak üzere bu Kanun çerçevesinde eser sahipleri ve diğer hak sahiplerine sağlanan hakların kullanılması eser veya bağlantılı hak sahiplerinin iznine tabidir.

Bu Kanunun sinema eseri sahipliği ile ilgili hükümleri, 4110 sayılı Kanunun yürürlüğe girdiği 12/6/1995 tarihinden sonra yapımına başlanan sinema eserlerine uygulanır. ⁽¹⁾

Ek Madde 3 – (Ek:7/6/1995 - 4110/30 md.)

Komşu Haklara ilişkin uygulamalar hakkındaki esaslar, Kanunun yürürlüğe girdiği tarihten itibaren 6 ay içerisinde çıkarılacak yönetmelikle belirlenir.

Ek Madde 4 – (Ek: 21/2/2001 - 4630/37 md.)

Eser ve eser sahibi ile eser üzerindeki haklardan herhangi birinin sahibi veya eserin kullanımına ilişkin süreler ve şartlar ile ilgili olarak eser nüshaları üzerinde bulunan veya eserin topluma sunulması sırasında görülen bilgiler ve bu bilgileri temsil eden sayılar veya kodlar yetkisiz olarak ortadan kaldırılamaz ve değiştirilemez. Bilgileri ve bilgileri temsil eden sayıları ve kodları yetkisiz olarak değiştirilen veya ortadan kaldırılan eserlerin asılları veya kopyaları dağıtılamaz, dağıtılmak üzere ithal edilemez, yayınlanamaz veya topluma iletilemez.

Yukarıdaki fıkra hükümleri fonogramlar ve fonogramlarda tespit edilmiş icralar bakımından da uygulanır.

(Değişik üçüncü fıkra: 3/3/2004-5101/25 md.) Dijital iletim de dahil olmak üzere işaret, ses ve/veya görüntü nakline yarayan araçlarla servis ve bilgi içerik sağlayıcılar tarafından eser sahipleri ile bağlantılı hak sahiplerinin bu Kanunda tanınmış haklarının ihlâli halinde, hak sahiplerinin başvuruları üzerine ihlâl konu eserler içerikten çıkarılır. Bunun için hakları haleldar olan gerçek veya tüzel kişi öncelikle bilgi içerik sağlayıcısına başvurarak üç gün içinde ihlâlin durdurulmasını ister. İhlâlin devamı halinde bu defa, Cumhuriyet savcısına yapılan başvuru üzerine, üç gün içinde servis sağlayıcıdan ihlâl devam eden bilgi içerik sağlayıcısına verilen hizmetin durdurulması istenir. İhlâlin durdurulması halinde bilgi içerik sağlayıcısına yeniden servis sağlanır. Servis sağlayıcılar, bilgi içerik sağlayıcılarının isimlerini gösterir listeyi her ayın ilk iş günü Bakanlığa bildirir. Servis sağlayıcılar ile bilgi içerik sağlayıcıları, Bakanlıkça istendiği takdirde her türlü bilgi ve belgeyi vermekle yükümlüdür. Bu maddede belirtilen hususların uygulanmasına ilişkin usul ve esaslar Bakanlık tarafından çıkarılacak bir yönetmelikle belirlenir.

(Mülga dördüncü fıkra: 23/1/2008-5728/578 md.)

Ek Madde 5 – (Ek: 21/2/2001 - 4630/38 md.; Mülga: 22/2/2012-6279/13 md.)

(1) Anayasa Mahkemesi'nin 29/12/2011 tarihli ve E.: 2010/73, K.: 2011/176 sayılı Kararı ile bu fıkra "diyalog yazarı ve animatörler" yönünden iptal edilmiştir.

Ek Madde 6 – (Ek: 21/2/2001 - 4630/39 md.)

Bu Kanunda geçen “Kültür ve Turizm” ibareleri “Kültür” olarak değiştirilmiştir.

Ek Madde 7- (Ek: 3/3/2004-5101/26 md.; Değişik: 14/7/2004-5217/17 md.)

Bu Kanunun;

- a) 13 üncü maddesi uyarınca alınacak kayıt ve tescil ücretleri,
- b) 41 inci maddesi uyarınca alınacak uzlaştırma komisyonu başvuru ücretleri,
- c) 81 inci maddesi uyarınca tahsil edilecek bandrol ücretleri,

Kültür ve Turizm Bakanlığı Merkez Saymanlık Müdürlüğü hesabına yatırılır ve bütçeye gelir kaydedilir. Bandrol yaptırılması için gerekli ödenek Bakanlık bütçesine konulur.

41 inci madde uyarınca kurulacak komisyonlarda görev yapan komisyon üyelerine, yılda on toplantı gününden fazla olmamak üzere her toplantı günü için (2000) gösterge rakamının memur aylık katsayısı ile çarpımı sonucu bulunacak tutar üzerinden toplantı ücreti Bakanlık bütçesinden ödenir.

Ek Madde 8- (Ek: 3/3/2004-5101/26 md.)

Bir veri tabanının içeriğinin oluşturulmasına, doğrulanmasına veya sunumuna nitelik ve nicelik açısından esaslı bir nispet dahilinde yatırım yapan veri tabanı yapımcısı, ayrıca, veri tabanının içeriğinin önemli bir kısmının veya tamamının;

- a) Herhangi bir araç ile herhangi bir şekilde sürekli veya geçici olarak başka bir ortama aktarılması,
- b) Herhangi bir yolla dağıtılması, satılması, kiralanması veya topluma iletilmesi,

Hususlarında bu Kanunda sayılan istisnalar ile kamu güvenliği, idarî ve yargı işlemlerinin gerektirdiği istisnalar dışında izin vermek veya yasaklamak hakkına sahiptir.

Veri tabanı yapımcısına sağlanan koruma aleniyet tarihinden itibaren onbeş yıldır.

Veri tabanının içeriğinde esaslı bir değişiklik meydana getiren ve yeni bir yatırım gerektiren, nitelik ve nicelik açısından yapılan her türlü ekleme, çıkarma veya değişiklik sonucu bu yeni yatırımdan doğan veri tabanı kendi koruma koşullarına hak kazanır.

Bu maddede tanınmış hakları ihlâl edenler hakkında bu Kanunun 72 nci maddesinin (3) numaralı bendi hükümleri uygulanır.

Ek Madde 9- (Ek: 3/3/2004-5101/26 md.)

Bakanlıkça, fikrî mülkiyet haklarının takibi ve korunmasını sağlamak amacıyla ve soruşturma ve kovuşturmalarda kullanılmak üzere, bu Kanunda bahsi geçen meslek birlikleri, umuma açık mahaller, radyo-televizyon kuruluşları ile fikir ve sanat eserlerinin tespit edilmesi ve çoğaltılmasına ilişkin materyalleri üreten ve/veya bu materyallerin dolum, çoğaltım ve satışını yapan veya herhangi bir şekilde yayan yerlerin dahil olduğu ortak bir veri tabanı oluşturulur.

Gerekli teknik alt yapı ve donanım, erişim, kullanım, yetkilendirme, veri tabanının oluşturulmasına ilişkin diğer tüm hususlar Bakanlıkça çıkarılacak bir yönetmelikle belirlenir.

Ek Madde 10- (Ek: 3/3/2004-5101/26 md.; Değişik: 23/1/2008-5728/146 md.)

Aşağıda belirtilen hâllerde idarî para cezası uygulanır:

1. **(İptal birinci cümle: Anayasa Mahkemesi' nin 3/7/2014 tarihli ve E:2014/62, K:2014/125 sayılı Kararı ile.)**
İlgili tüzel kişi hakkında verilecek idarî para cezasının üst sınırı ellibin Türk Lirasıdır.⁽¹⁾

2. **(Mülga: 22/2/2012-6279/13 md.)**

Bu madde hükümlerine göre verilen idarî para cezalarından tahsil edilen miktarın yüzde ellisi Kültür ve Turizm Bakanlığının hesabına aktarılır.

Ek Madde 11- (Ek: 3/3/2004-5101/26 md.)

Ders kitapları dahil, alenilemiş veya yayımlanmış yazılı ilim ve edebiyat eserlerinin engelliler için üretilmiş bir nüshası yoksa hiçbir ticarî amaç güdülmeksizin bir engellinin kullanımı için kendisi veya üçüncü bir kişi tek nüsha olarak ya da engellilere yönelik hizmet veren eğitim kurumu, vakıf veya dernek gibi kuruluşlar tarafından ihtiyaç kadar kaset, CD, brail alfabeti ve benzeri formatlarda çoğaltılması veya ödünç verilmesi bu Kanunda öngörülen izinler alınmadan gerçekleştirilebilir. Bu nüshalar hiçbir şekilde satılamaz, ticarete konu edilemez ve amacı dışında kullanılamaz ve kullanılamaz. Ayrıca bu nüshalar üzerinde hak sahipleri ile ilgili bilgilerin bulundurulması ve çoğaltım amacının belirtilmesi zorunludur.

İkramiye

Ek Madde 12 – (28/12/2006-5571/3 md.)

Bu Kanunun 81 inci maddesine aykırı olarak çoğaltılan nüsha ve yayınların yakalanması halinde, bu Kanun hükümleri ve ilgili diğer mevzuat hükümleri çerçevesinde suça konu olan materyalleri yakalama işlemine fiilen katılan, önleme, izleme ve soruşturma görevli olan denetim komisyonu başkan ve üyelerinden kamu görevlisi olanlara ikramiye ödenir.

Bir denetim faaliyeti çerçevesinde yapılan el koymalar neticesinde denetim komisyonu başkan ve üyelerine verilebilecek ikramiyenin toplam tutarı, ellibin gösterge rakamının memur aylık katsayısı ile çarpımı sonucu bulunacak tutarı geçemez. İkramiye tutarı ilgililere eşit olarak paylaşılır. Bir kişiye ödenecek ikramiyenin yıllık toplam tutarı kırkbin gösterge rakamının memur aylık katsayısı ile çarpımı sonucu bulunacak tutarı geçemez.

Ödenecek ikramiyenin yüzde ellisi, nüsha ve yayınlar sahipsiz yakalanmışsa mahkemesince verilecek olan müsadere kararını, sahipli yakalanmış ise kamu davası açılmasını, kalan yüzde ellisi ise müsadereye veya mahkûmiyete ilişkin hükmün kesinleşmesini takip eden bir ay içinde Bakanlık bütçesinin ilgili tertibinden ödenir.

Bu Kanunun 81 inci maddesinin yedinci fıkrası ile satış yapılması yasaklanmış olan yerlerde satılan yasal nüshalara el konulması halinde ikramiye ödenmez.

Bu maddeye göre ödenecek ikramiyelerden herhangi bir vergi ve kesinti yapılmaz.

⁽¹⁾ Sözkonusu İptal Kararı Resmi Gazete'de yayımlandığı 12/12/2014 tarihinden itibaren altı ay sonra yürürlüğe girmiştir.

Denetim komisyonlarının oluşumu ve çalışma esasları ile ödenecek ikramiyenin hesabında el konulan materyalin niteliği ve miktarı dikkate alınarak belirlenecek göstergeler ile bu maddenin uygulanmasına ilişkin diğer usûl ve esaslar İçişleri Bakanlığı ve Maliye Bakanlığının uygun görüşü alınarak Bakanlık tarafından çıkarılacak yönetmelik ile düzenlenir.

F) Geçici hükümler:

I – İntikal hükümleri:

1. Genel olarak:

Geçici Madde 1 – Aşağıdaki maddelerde aksi tayin edilmemiş ise bu kanun hükümleri, yürürlükten önce ilk defa memleket içinde umuma arz yahut sicile kayıt edilmiş eserlere de uygulanır. Eser veya mahsulün 8 Mayıs 1326 tarihli Hakkı Telif Kanunu hükümlerine dahil olup olmaması durumu değiştirmez.

Bu Kanunun yürürlüğe girmesinden önce alenileşmiş eserlere mütaallik koruma süreleri bu kanuna göre hesap edilir.

Mevzuat ve sözleşmelerde kullanılan hakkı telif, telif hakları, edebi mülkiyet, güzel sanatlar mülkiyeti ve buna benzer tabirlerden bu kanunun benzer hallerde tanıdığı hak ve salahiyetler anlaşılır.

Bu Kanunun yürürlüğe girmesinden önce eser üzerindeki haklar veya bunların kullanılışı tamamen veya kısmen başka birine bırakılmışsa bu kanunla eser sahibine tanınan yeni ve daha geniş hak ve salahiyetler de devredilmiş sayılmaz. Aynı hüküm koruma süresinin eskisine nispetle daha uzun olması haline veya eski kanunun korunmadığı eser ve mahsullere de uygulanır.

2. Müktesep hakların korunması:

Geçici Madde 2 – Eski kanundaki süreler daha uzunsa bu kanunun yayımlanmasından önce yayımlanan eserler hakkında o süreler cereyan eder.

Bu Kanunun yayımlanmasından önce bir eserin haklı olarak yapılan bir tercüme veya işlenmesi yayımlanmış ise tercüme eden veya işliyenin eski kanun hükümlerine göre iktisap ettiği hak ve salahiyetlere hâlel gelmez.

Eski kanun hükümlerine göre caiz olupta bu kanunla menedilen bir tercümenin yayımlanmasına, bu kanunun yürürlüğe girmesi tarihinden evvel başlanılmış bulunursa, yayımlanma tamamlanabilir. Şu kadar ki, bu yayımlanma müddeti bir seneyi geçemez. Aynı hüküm umumi mahallerde temsil edilmek üzere bu nevi temsil müesseselerine teslim edilen tercüme eserler hakkında da tatbik edilir.

Eski kanun hükümlerine göre caiz olupta bu kanunla menedilen bir çoğaltmaya, bu kanunun yayımlanması tarihinde başlanılmış bulunursa çoğaltılma tamamlanabilir ve çoğaltılmış nüshalar yayımlanabilir.

Bu Kanunun yürürlüğe girmesi zamanında mevcut olupta eski kanun hükümlerine göre çoğaltılması caiz olan nüshaların yayımlanmasına devam edilebilir. Aynı hüküm, işaret, resim ve ses nakline yarıyan aletlerle güzel sanat eserlerinin çoğaltılmasına yarıyan kalıp ve buna benzer vasıtalar hakkında da uygulanır.

Yukarıki fıkranın tanıdığı salahiyeti kullanmak isteyen kimse kanunun yürürlüğe girmesinden itibaren 6 ay içinde bu nüsha ve aletleri salahiyetli makama bildirerek mühürletmeye mecburdur. Gerekirse teferruat bir yönetmelikle tayin olunabilir.

Geçici Madde 3 – (Ek: 1/11/1983 - 2936/17 md.)

Meslek birliklerinin ve federasyonunun, ilk genel kurul toplantılarını yapmaları için tüzükte öngörülen üye sayısını tamamlayıp, seçimleri yapılmaya kadar mecburi organların başkan ve üyeleri Kültür ve Turizm Bakanlığının önerisi üzerine, Bakanlar Kurulu Kararı ile belirlenir.

Geçici Madde 4 – (Ek: 1/11/1983 - 2936/17 md.)

5846 sayılı Fikir ve Sanat Eserleri Kanununun 43 üncü maddesine göre çıkarılmış olan 15/3/1980 tarih ve 8/423 sayılı Bakanlar Kurulu kararname ve bu kararnameye göre çıkarılacak ücret tarifesi, 15/3/1980 tarihinden geçerli olmak üzere 31/12/1985 tarihine kadar uygulanır.

Bakanlar Kurulu Kararnamesine göre çıkarılacak ücret tarifesi gereğince, yetki belgesiyle meslek birliğine devredilen eserler için ödemeler, hak sahiplerine dağıtılmak üzere ilgili meslek birliğine; diğer hallerde doğrudan mali hak sahiplerine yapılır. Bu ödemeler Türkiye Radyo - Televizyon Kurumunca en geç 31/12/1985 tarihine kadar yerine getirilir.

Meslek birliği, Türkiye Radyo - Televizyon Kurumu tarafından verilen bordro üzerinden kendi hissesini mahsup ederek, bakiyesini kendisine yapılan ödemeyi takip eden iki yıl içinde üyesi olan hak sahiplerine öder.

İki yıl içinde üyelerce talep olunmayan ücretler, 44 üncü maddeye göre Kültür ve Turizm Bakanlığı adına bir milli bankada açılacak özel hesaba yatırılır.

Geçici Madde 5 – (Ek:7/6/1995 - 4110/31 md.)

Bu Kanunun yürürlüğe girmesinden önce kurulmuş olan meslek birlikleri, tip statülerin yayımından itibaren bir yıl içinde Kültür Bakanlığının gözetiminde, Kanunun ilgili hükümleri ve tip statü ilkeleri doğrultusunda yeni meslek birliklerine dönüştürülürler ve bu süre içinde yapacakları genel kurul toplantısı ile yeni organlarını oluştururlar.

Birinci fıkra hükümlerine uymayan meslek birlikleri, birinci yılın sonunda kendiliğinden dağılmış sayılır.

Geçici Madde 6- (Ek: 3/3/2004-5101/27 md.)

Bu Kanunun 41 ve 43 üncü maddelerinde tarifelerin belirlenmesi ve sözleşmelerin yapılmasına ilişkin öngörülen usul, bu maddelerde yer alan süreler beklenmeksizin Kanunun yayımı tarihinden itibaren carî yıl esas alınmak suretiyle uygulanır.

Bu Kanunun yayımı tarihinden önce meslek birlikleri ile umuma açık mahaller ve yayın kuruluşları arasında imzalanmış bulunan yayın sözleşmeleri, bütün hükümleri ile bu sözleşmelerde belirtilen sürelerin sonuna kadar geçerlidir.

Bu Kanunun yürürlüğe girmesinden itibaren en geç bir ay içerisinde bu Kanunun 41 ve 43 üncü maddelerinde öngörülen sınıflandırma yapılır. Bu sınıflandırmaya bağlı olarak tarifelerin meslek birlikleri tarafından en geç bir ay içerisinde ilk defa ilân edilmesinden veya duyurulmasından itibaren altı ay içinde izin almak ve sözleşme yapmak üzere meslek birliklerine müracaat eden mahaller ve/veya yayın kuruluşları üçer aylık dönemler için meslek birlikleri tarifesinin 1/4'ünü ödeyerek eser, icra, fonogram, yapım ve yayınları kullanmaya ve/veya iletimini yapmaya en fazla altı ay süreyle devam edebilirler. Bu fıkra hükümleri bu Kanunun 41 ve 43 üncü maddelerinde öngörülen usulün uygulanmasına engel teşkil etmez.

Geçici Madde 7- (Ek: 3/3/2004-5101/27 md.)

Bu Kanunun yayımı tarihinden önce, illerde oluşturulmuş olan denetim komisyonlarından, 81 inci madde hükümleri çerçevesinde faaliyetlerini sürdürmesine gerek görülmeyenlerin her türlü araç, gereç ve malzemeleri il kültür ve turizm müdürlüklerine devredilir.

Geçici Madde 8- (Ek: 3/3/2004-5101/27 md.)

Bu Kanunla değiştirilen maddelerde öngörülen yönetmelikler, bu Kanunun yayımı tarihinden itibaren altı ay içinde hazırlanılarak yürürlüğe konulur. Ek 9 uncu maddede öngörülen veri tabanı bu Kanunun yayımı tarihinden itibaren bir yıl içinde oluşturulur.

II – Kaldırılan hükümler:

Madde 89 – 8 Mayıs 1326 tarihli Hakkı Telif Kanunu ile diğer kanunların bu kanuna aykırı hükümleri kaldırılmıştır.

G) Son hükümler:

I – Kanunun yürürlüğe girmesi:

Madde 90 – Bu Kanunun 42 ve 43 üncü maddeleri hükümleri kanunun yayımı tarihinden itibaren, diğer hükümleri 1 Ocak 1952 tarihinde yürürlüğe girer.

II – Kanunun yürütülmesine memur makam:

Madde 91 – Bu Kanunun hükümlerini Bakanlar Kurulu yürütür.

**5846 SAYILI KANUNA EK VE DEĞİŞİKLİK GETİREN
MEVZUATIN VEYA ANAYASA MAHKEMESİ TARAFINDAN İPTAL
EDİLEN HÜKÜMLERİN YÜRÜRLÜĞE GİRİŞ TARİHİNİ
GÖSTERİR LİSTE**

Değiştiren Kanunun/KHK'nin/ İptal Eden Anayasa Mahkemesi Kararının Numarası	5846 sayılı Kanunun değişen veya iptal edilen maddeleri	Yürürlüğe Giriş Tarihi
2936	—	5/11/1983
4110	—	12/6/1995
4630	—	3/3/2001
5101	44 üncü madde birinci ve son fıkrası ve Ek 10 uncu maddenin (2) numaralı bendinde yer alan “44 üncü madde gereğince alınması zorunlu sertifikaları almaksızın faaliyet gösteren” ibaresi 1/B, 13, 41, 42, 42/A, 42/B, 43, 45, 71, 72, 73, 74, 75, 77, 80 ve 81 inci maddeler ile Ek Madde 4, 7, 8, 9,10 ve 11, Geçici Maddeler 6, 7 ve 8	12/3/2004 tarihinden 6 ay sonra 12/3/2004
5217	44, Ek Madde 7	1/1/2005
5571	44 ve Ek Madde 12	13/1/2007
5718	88	12/12/2007
5728	68,71,72,73,74,75,76,77,79,80,81,85,86,Ek Madde 4 ve 10	8/2/2008
6279	Ek Madde 5, Ek Madde 10	29/2/2012
6552	47	11/9/2014
Ana. Mah. 3/7/2014 tarihli ve E:2014/62, K:2014/125 sayılı Kararı	Ek Madde 10	12/12/2014 tarihinden itibaren altı ay sonra (12/6/2015)

Değiştiren Kanunun/KHK'nin/ İptal Eden Anayasa Mahkemesi Kararının Numarası	5846 sayılı Kanunun değişen veya iptal edilen maddeleri	Yürürlüğe Giriş Tarihi
Anayasa Mahkemesi'nin 14/5/2015 tarihli ve E.: 2014/177, K.: 2015/49 sayılı Kararı	47	11/6/2015 tarihinden başlayarak bir yıl sonra (11/6/2016)
6769	76	10/1/2017
KHK/700	31, 42, 44, 45, 46, 47, Ek Madde 1	24/6/2018 tarihinde birlikte yapılan Türkiye Büyük Millet Meclisi ve Cumhurbaşkanlığı seçimleri sonucunda Cumhurbaşkanının andiçerek göreve başladığı tarihte (9/7/2018)
Anayasa Mahkemesinin 12/6/2020 tarihli ve E.:2019/74; K.:2020/29 sayılı Kararı	81	17/7/2020
7346	72	25/12/2021